

وادیان الدوری
الغوار
المجا
یستو

له نویوزیا تونواو تخریج سر

مرف

حضرت صاحب المرتبت شیخ القرآن والحديث پیر طریقت

رہبر شریعت الحاج خلیفہ صاحب دین محمد صالح رحمہ اللہ

غنیہ
Ketabton.com

جلد اول

فہرست

حافظہ عالیہ مجد دیہ عمریہ

نویزہ اسماعیل خان

کفایت دینی کتب خانہ

پہ دی چینل کی دتلیگرام کتابونہ نشرکیری

دحنفی مذهب پہ رناکی

لکہ تفاسیر شریف

اوفقہ شریفہ

اوفتاوی؟

د درجوں کتابونہ

اوداسی نور کتابونہ لکہ.

صرف اونحو

اومنطق

اوعقائد

نوهیلہ لرم چی دالینک دثواب پہ خاطر نشر کڑی

<https://t.me/kafayat2395>

کفایت اللہ واٹس ایپ نمبر [03052488551](https://t.me/kafayat2395)

د دا کتاب pdf کول خاص د اللہ تعالیٰ د رضا د پارہ دی

د ٹولو لوستونکو او فایده اخستونکو

د دعا پہ هیله

دوی کتاب PDF کول خاص دالنه {ج}

درضا لپاره دوی

دهر لوستونکی لوفای ده اخستونکی دوطافه

هیله

د کتاب پېژندنه :

نوم : انوار المجالس .

فرمولات : شيخ القرآن والحديث شمس المشائخ خليفه صاحب
الحاج دين محمد مد ظله العاليه .

ټولونکي او ترتيب کونکي : مولوي سيد محمد عمر فاروقي
کمپوزر لار : مولوي سيد محمد عمر (فاروقي) او طالب العلم
(سيد) محمد بهار .

وري خپله تصحيح : مولوي سيد محمد عمر (فاروقي)

خلورم خپل تصحيح : مولوي ولي محمد (تائب)

وچاپ شمېر او کال : ۲۰۰۰ ټوکی : ۱۴۳۷ ربيع الثاني - ۱۴۹۶ کال د لویۍ .

خپرونکي : خانقاه عاليه مجددیه عمريه
(جامعه روح المدارس روحانيه)

ولريکو شمېري :

افغانستان : ۰۷۷۹۵۰۳۷۰۰ ، ۰۷۷۷۵۵۹۷۹۱ ، ۰۷۷۸۲۳۱۲۹۹

د چاپ ټول حقوق له مؤلف سره خوندي دي .

شمبره	فهرست	مخ
۱	دمؤلف دامت برکاتهم العالیه لنده پېژندنه	۱
۲	دمشانخو کرامو تقریظونه	۷
۳	دجمع کونکي او ترتیب کونکي څو خبرې	۱۱
۴	دپیل خبرې	۱۴
۵	(۱) مجلس / دنقشبندیې طریقې له چاڅخه پیل شوي؟	۱۵
۶	دابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره اتحادی نسبت	۱۶
۷	په نور و پېښو کې یې هم له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره ورته والی لرلو	۱۹
۸	دنبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ او حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رایه هم سره یوډو	۲۰
۹	په هر کار کې یې دنبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتباع کوله	۲۱
۱۰	دکورنۍ په افرادو کې یې هم مشابهت و	۲۲
۱۱	دلسمیانو ورته والی	۲۳

۲۴	له دواړو سره د الله تعالى معامله يو رنگه ...	۱۲
۲۶	له دنيا څخه د تللو پر مهال هم له خواږه پيغمبر سره ورته والي	۱۳
۲۷	نقشبديه طريقه په عشق ، محبت او اخلاص .	۱۴
۳۴	(۲) مجلس / د اولياء کرامو بيان	۱۵
۳۶	ولي چاته وايي ؟	۱۶
۳۹	د محبت درجي	۱۷
۴۳	(ولي) د صوفياء کرامو په اصطلاح کې	۱۸
۴۴	فتاء القلب	۱۹
۴۵	د بقاء بالله يا في الله مقام	۲۰
۵۰	د فنا او بقا ترمنځ توپير .	۲۱
۵۲	د (ولي) علامې	۲۲
۶۲	د (ولي) تعريف او ولي په غيب علم نه	۲۳
۶۵	د ولايت اسباب چې په څه سره پيدا کېږي ؟	۲۴
۶۹	د اولياء کرامو اقسام	۲۵

۲۶	د اولیاء کرامو پایلی ، انجام او عاقبت د قرآني ایاتو نو اونیوی احادیثو په رڼا کې	۷۲
۲۷	په قبر کې اولیاء کرامو ته زېږی	۸۴
۲۸	د اولیاء سره تړاو او د هغوی زیارت کول مکتور	۸۹
۲۹	د ولایت پایله او نتیجه	۹۰
۳۰	توجه په څلور قسمه ده	۹۷
۳۱	(۲) مجلس / له خپل مرشد سره مینه او...	۱۰۱
۳۲	د خپل پیر په اراده د حضرت خضر علیه السلام	۱۰۱
۳۳	چې له مرشد سره مینه او تعلق وي نو د.....	۱۰۵
۳۴	یوه درد وونکې واقعه	۱۰۷
۳۵	د یوې لویې هستۍ د صبر واقعه	۱۰۹
۳۶	د حضرت مجد د صاحب رحمة الله علیه لطیفه	۱۱۱
۳۷	د بازار د ودی په نیکو خلکو هم اثر...	۱۱۳
۳۸	(۴) مجلس / د اولیاء الله تصرفات او...	۱۱۵
۳۹	د یوه مرشد (پیر) د تصرف واقعه	۱۲۰

۱۲۲	د عبدالقادر جیلانی رَحْمَةُ اللَّهِ دَتَصَرَفِ واقعه	۴۰
۱۲۳	حکایت:	۴۱
۱۲۵	په اول بیعت سره د ولایت مقام ته رسیدل	۴۲
۱۲۶	یو مرید په اوله وظیفه کې کمال.....	۴۳
۱۲۷	د شیخ صاحب مبارک د خولې خوږې ملغلرې	۴۴
۱۲۸	دیوې سیدې کونډې سره د مرستې نه کولو	۴۵
۱۳۰	د حضرت مجدد الف ثانی، سره سره، واقعه....	۴۶
۱۳۳	له مرگه وروسته له مریدانو سره شفقت...	۴۷
۱۳۵	(۵) مجلس / تَبْرُکْ بِأَثَارِ الصَّالِحِينَ	۴۸
۱۳۵	په کوم ځای کې چې کوم ولی وخت تېر کړي دهغه مقام ورته حاصلیږي	۴۹
۱۳۷	چې داوش غونډې ځناور خبرې ورسره وکړې د نبی کریم ﷺ معجزه	۵۰
۱۳۹	په نباتاتو کې د حضرت نبی کریم ﷺ معجزه	۵۱
۱۴۵	حضرت نبی کریم ﷺ له رحلت نه...	۵۲

۵۳	حضرت نبي ڪريم ﷺ له روضي.....	۱۴۶
۵۴	مرشدین خپل مریدان هیڄکله نه هیروی	۱۴۷
۵۵	د بني اسرائیلو د یو بد معاش قصه	۱۴۹
۵۶	خپل مریدان خپل شیخ ته پیش ڪول	۱۵۲
۵۷	د حضرت نورالمشائخ (قدس الله سره) ڪرامت	۱۵۴
۵۸	د شیخ المشائخ عنایت الله (کسټم) خلیفه صاحب ڪرامت	۱۵۵
۵۹	(۶) مجلس / د جذب ثبوت اود صبر واقعات	۱۵۷
۶۰	د حضرت عبد الخالق غجدواني سره نصیحت	۱۶۸
۶۱	صبر څه ته ویل کېږي؟	۱۷۰
۶۲	د الله تعالی لوی امتحانات په خپلو پیغمبرانو...	۱۷۳
۶۳	توله شپه ذکر ڪول د ڪتاب د علم د....	۱۷۵
۶۴	له نفس سره مجاهده ڪول خورا غوره ڪار د...	۱۷۷
۶۵	(۷) مجلس / وخت یو نعمت دی.....	۱۸۱

۱۸۵	د حضرت ابوبکر صدیق ؓ په لباس خدای پاک ؓ فخر کوي.....	۶۶
۱۸۶	د حضرت علي ؓ د فقر او غریت واقعہ	۶۷
۱۹۰	د حضرت علي رضی الله عنه څه وايي	۶۹
۱۹۲	(۸) مجلس / د طریقت اصول او آداب	۷۰
۱۹۴	د کابل د متصرف دیو خلیفه صاحب سره	۷۱
۱۹۶	ادب	۷۲
۱۹۸	د مشانخو کرامو نه نسبونو سره احتیاط	۷۳
۱۹۹	د رسول الله ﷺ لخوا دیو سید او بزرگ ملا متي	۷۴
۲۰۱	د مشانخو غیبت د فیض د حرمان سبب گرځي	۷۵
۲۰۳	د سوء خاتمي (بدانجام) علامه	۷۶
۲۰۴	نېک خلک په خپلو خدمتگارانو څخه کېږي	۷۷
۲۰۵	د حضراتو لخوا دیو ملا صاحب وهل	۷۸
۲۰۶	د حضراتو په راتگ د زمکې بنوریدل	۷۹
۲۰۸	د اولیاء کرامو سره د گستاخي انجام	۸۰

۲۱۰	(۹) مجلس / داهل السنه والجماعت دعلماوو	۸۱
۲۱۱	د اولياوالله وود قبرونو ژوند دنيوي برزخي دی	۸۲
۲۱۳	له چا څخه چې په ژوند کې د فاندې توقع وي نو پس له مرگه هم شته !	۸۳
۲۱۶	د زيارت په وخت کې به مخ کومې خواته کول پکار ده؟	۸۴
۲۱۷	وسيله	۸۵
۲۲۰	د مشانخو کرامو په رابطه ډير لور: لور....	۸۶
۲۲۱	دنيکو خلکو په يوه توجه دېدوگي....	۸۷
۲۲۲	د سراج المشانخ صاحب په توجه د يو طالب دخولي دېدوگي ورکيدل	۸۸
۲۲۴	(۱۰) مجلس / شقاوت او سعادت	۸۹
۲۲۵	نېک بختي او علامې يي	۹۰
۲۲۶	بد بختي او علامې يي	۹۱
۲۲۸	دنيکو خلکو په مجلس انسان ته دوليت مقام حاصلېږي	۹۲
۲۳۱	دنيکو خلکو په دعا يو قاتل جنت ته....	۹۳

۲۳۲	د حضرت نجم الدين كبرى يولنظر په ...	۹۴
۲۳۸	خپل كوچنيان له صدقي وركولو سره اشنا	۹۵
۲۴۳	(۱۱) مجلس / آيا تكليفونه او مصائب ...	۹۶
۲۴۶	ديو قدر من پيغمبر يوسف عَلَيْهِ السَّلَام خونده وړه	۹۷
۲۵۰	روغ رمت خلك به داخيرت په ورځ د اتمان كوي	۹۸
۲۵۵	په حضرت ابوبكر الصديق ؓ باندې د خداى پاك ﷻ سلام	۹۹
۲۵۶	۱۲ مجلس / له نيكو خلكو سره مشابهت	۱۰۰
۲۶۰	په نيت ياندې د پوره عمل اجر وركوي	۱۰۱
۲۶۱	د نېكانو سره پېژندگلوي په آخرت كې فائده لري	۱۰۲
۲۶۲	د شجرې د لوستلو فائده	۱۰۳
۲۶۵	د يونيك شخص په واسطه شيدې اوشهد ...	۱۰۴
۲۶۷	د يو شخص اخلاص او د داتا صاحب شفقت	۱۰۵
۲۷۲	(۱۲) مجلس / د باطني مرضونو د علاج لارې	۱۰۶

۲۷۳	دامام غزالي (قدس الله سره) لنده پيژندنه	۱۰۷
۲۷۶	حضرت داود طائي د عيبونو د نه په گوته...	۱۰۸
۲۷۹	حضرت عيسى عليه السلام ادب له چا زده.....	۱۰۹
۲۸۶	کومه خبر چې د زړه له تل نه وي په زړونو...	۱۱۰
۲۸۹	(۱۴) مجلس / دخداي پاک د يادونې د مجلس	۱۱۱
۲۸۹	د ذکر فضيلت د آيتونو په رڼا کې	۱۱۲
۲۹۲	د ذکر فضيلت د نبوي حديثونو په رڼا...	۱۱۳
۲۹۵	د ذکر فضيلت د علماوو د اقوالو په رڼا...	۱۱۴
۲۹۸	ايا دخداي پاک يادونه په زوره او که په پټه غوره ده؟	۱۱۵
۳۰۶	۱۵ مجلس / د ((لطائف خمسہ)) ځايونه...	۱۱۶
۳۰۹	د زړه صفات	۱۱۷
۳۱۵	دارومدار د گټې په ايمان او تقوى سره دى	۱۱۸
۳۱۸	(۱۶) مجلس / د ذکر په واسطه الله تعالى..	۱۱۹
۳۲۳	چې څوک دخداي تعالى تابع او ذاکر شي	۱۲۰

۱۲۱	رښتيا ويل د دنيا او اخرت د تجات سبب دی	۲۲۴
۱۲۲	د نېکو خلکو سره کېناستل هم توجه ده	۲۲۰
۱۲۳	(۱۷) مجلس / د نفس مراتب اود اخلاص او	۲۳۲
۱۲۴	د حضرت علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ او قاضي شريح واقعہ	۲۳۵
۱۲۵	له عبدالقادر جيلاني رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ سره خناور	۲۳۷
۱۲۶	څوک چې د خداي پاک تعالٰی تابع شي مخلوق	۲۴۲

دمؤلف دامت برکاتہم العالیہ لندہ پېژند نه

شیخ الحدیث والفقہ ومرشد عالیقدر مولوی دین محمد
دصوفي صاحب گل محمد (دام حیاتہ) فرزند گرامی، په قوم
خدران په سنه ۱۳۴۸ هـ ش کې د تخار ولایت داشکمیش ولسوالي
د چشمه ماهیانو په کلي کې یې مبارکي سترگي دي فاني دنیاته
راوغړولي او په سنه ۱۳۵۹ هـ ش کې یې دروسي اشغال څخه
وروسته له خپلې کورنۍ سره گواندي هیواد پاکستان ته هجرت
و کړ او هلته یې سمدستي په دیني زده کړه پیل وکړ.

او د پاکستان په بیلابیلو سیمو کې لکه بلوچستان او سرحد کې
له کره جیدو او مشهورو استادانو څخه زده کړي وکړي؛

دمثال په توګه په بلوچستان کې له شیخ الحدیث حضرت
مولانا گل حبیب صاحب (دامت برکاتهم العالیه) خلیفه مجاز
حضرت خواجه خان محمد صاحب رَحْمَةُ اللهِ، شیخ الحدیث
حضرت مولانا عطا محمد صاحب رَحْمَةُ اللهِ، شیخ الحدیث حضرت
مولانا نور محمد صاحب (دامت برکاتهم العالیه) او حضرت شیخ
الحدیث مولانا داد خان صاحب (دامت برکاتهم العالیه).

او په سرحد کې له حضرت مولانا سید قریش بابا رَحْمَةُ اللهِ
، قاضي محمد امین صاحب (دامت برکاتهم العالیه)، حضرت
مولانا نور محمد ثاقب (دامت برکاتهم العالیه)، حضرت

مولانا محمد نعیم صاحب رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه چې په کونډ اخندزاده صاحب سره یې شهرت درلود علمي نورانیت ترلاسه کړی.

لویه دوره یې له جناب شیخ الحدیث الدكتور شیرعلی شاه مدني (دامت برکاتهم العالیه) سره په سنه ۱۴۱۲ هـ ق کې وکړه. اوله فراغت څخه وروسته یې په مختلفو مدرسو کې د تدریس وظيفه اجراء کړې لکه: بحر العلوم، دارالعلوم حسینیة نورک، منبع العلوم او اوس مهال د انهم کال دی چې په جامعہ روح المدارس دیره اسماعیل خان کې د حضور پاک ﷺ د احادیثو مبارکو په خدمت مشغول دی چې په تیرو اتو کلونو کې ۷۹۸ علماووله ده څخه د فراغت سند ترلاسه کړی دی.

اوس پر کال لله الحمد یا ۷۳ کسان د دوره حدیث شرکاء ورسره دي.

او د تصوف کاری یې له لویې هستۍ (جناب انوار المشایخ خلیفه صاحب فضل الدین (قدس الله سره) چې د ارغندی په خلیفه صاحب سره مشهور و، چې د کابل د قلعه جواد د حضرت ضیاء المشایخ صاحب (قدس الله سره) له طرفه خلیفه مجاز و او دهغه مشاور خاص هم و.) پیل کړ ترڅو سلطان پورې دهغه له دریابي سيني دده سيني ته د اذکارو او انوارو لړۍ جاري وه او استفاده یې وکړه. او پاتې نور سبقونه یې له جناب قطب المشایخ خلیفه صاحب دین محمد (قدس الله سره) څخه چې

مشهور په زړمت خليفه سره و پای ته ورسول . اوجناب
بدرالمشايع (قدس الله سره) ، جناب سراج المشايخ خليفه
صاحب احمد ضياء (قدس الله سره) هم ډيرې توجه گانې ورته
کړې دي . اود جناب شيخ المشايخ خليفه صاحب عنايت الله (قدس الله سره) چې د کسټم په خليفه صاحب سره يې شهرت درلود دهغه په منورو صحبتونو هم ډير ځله مشرف شوی .

او په اخير کې د قطب المشايخ صاحب (قدس الله سره) په حکم جناب فضل المشايخ خليفه صاحب داد محمد (ادام الله فيوضاته علينا وعلى سائر المسترشدين) سجاده نشين حضرات قلعه جواد کابل خليفه مجاز حضرت ضياء المشايخ صاحب (قدس الله سره) ته وليږل شو چې دهغه دمبارکوتوجه گانواواستخاروڅخه وروسته ده ته په سنه ۱۳۲۰ هـ ق کې دخلافت پگړۍ ورپه سر شوه اود فراغت سندیې تر لاسه کړو .

او په ډير کم وخت کې يې طريقې نقشېدې ته زيات خدمتونه وکړل په زرهاوو کسانو علماوو او عوامو له ده مبارک څخه لاس نيوی وکړ ، چې د جناب فضل المشايخ (ادام الله حياته) له لورې ورته دا اذن (اجازه) هم وشو چې د کومو مريدانو وظيفي پای ته رسيدلي وي او کيفيت يې سم وي ته ورته دخلافت دستار بندي کوه .

چې دهغه له فرمودې سره موافق يې په سنه ۱۳۳۵ هـ ق کې
درې علماء کرامو ته دخلافت دستار ورپه سر کې او چپنه يې ور
ولغوسته او سندونه يې ورکړل چې نومونه يې دادي :

۱- مولوی نور احمد خليفه صاحب . ۲- مولوی عظمت الله
خليفه صاحب . ۳- مولوی حميد الله خليفه صاحب .

او تير کال سنه ۱۴۳۶ هـ ق کې يې يوه شيخ الحديث مولوی
زين العابدين صاحب ته دخلافت خرغه او دستار ورپه سر کې .

يادونه : قابل قدر والاحترام محترم مؤلف صاحب که څه
هم زياتره وخت مريض وي سړی دده حوصلي ته حيران شي دالله
تعالی لوی فضل او کرم دی ورباندې اويا په ځانګړې توګه
دخدای جَلَّالُهُ دنازوليو بنده ګانو غټ شفقت او نظر دی
ورباندې .

دشيخ الحديث خليفه صاحب دين محمد (ادام الله فيوضاته
علينا وعلى سائر المسترشدين) له پاره په خپل ژوند کې دغه
لوی کرامت چې په ګوښې تن دا حاديشو لويه دوره په پوره تحقيق
او تدقيق سره سرته رسوي کافي دی .

دده مبارک شخصيت علميت او په خاصه توګه دده پټ اسرار
او کرامات زما ماته خوله او مات قلم ترخپلې ولکې لاندې نشي
راوستلای ، بيا يې هم له دومره تکليفونو او مصروفياتو سره قلم

پېڅ نه دی پرې ایښی او تصنیف ته یې ملا ترلې ده او د تصنیف منوره او خوندوره لړۍ یې جاري ساتلې.

د مؤلف محترم تصنیفات او اثار په لاندې ډول دي:

۱- (ضیاء البخاری شرح صحیح البخاری) درې ټوکه دوه ځله چاپ شوي چې نوره تراوسه لا مکمل نه ده او کار ورباندې روان ده چې انشاء الله پوره کیږي به.

۲- شمس الوسائل شرح شمائل الترمذي یو ټوک. دوه ځله چاپ شوي.

۳- ضیاء المسلم شرح صحیح المسلم یعه. یو ټوک. یو ځل چاپ شوی.

۴- شمس المقلدين فی التقليد. یو ټوک. درې ځله چاپ شوی.

۵- انوار المجالس درې ټوکه. درې ځله چاپ شوي. او څلورم ځل له حوالو او تخریجاتو او نوو زیاتونو سره چاپ شوی.

۶- انوار شمسیه فی مقامات صوفیه. یو ټوک. دوه ځله په پښتو ژبه کې چاپ شوي. او دوه ځله په اردو ژبه چاپ شوي.

۷- ارشادات المرشد. یو ټوک. دوه ځله چاپ شوي.

او الحمد لله د مشایخ عظامو او استادانو د مقبولو دعاگانو په برکت د دواړو علومو یعنی ظاهرا و باطنا په خدمت مشغول دی

خدای تعالی دې خپله رضا ورته نصیب کړي او تر مرګه پورې دې
الله تعالی ده ته د دین د خدمت کولو توفیق په کامل اخلاص سره
نصیب کړي آمین.

د نوموړي کورنۍ ډیره پاکه او د درانه عزت خاونده ده.

د نوموړي قبله گاه صاحب ډیر د علم او علماوو مُحب ده حتی
چې د هجرت په سختو تکلیفونو او مسکنت کې ټول تکلیفونه ده
په ځان تېرول او مزدورې به یې کولې خو خپل پنځه زامن یې علم
او جهاد ته وقف کړي و تردې چې دده مشر زوی مولوی علی
محمد صاحب دلویې دورې په کال دروسي پلوه حکومت له
خوا په شهادت ورسیده.

او بل زوی یې پنځه ځله ټپي شو چې په آخر کې یې بنی لاس
معیوب شو او بل زوی یې قاری صاحب فیض محمد دورې
دورې په کال د امریکانو په بمبار کې شهید شو او دوه نور زامن
یې شیخ الحدیث خلیفه صاحب او حافظ خان محمد مولوی
صاحب په تدریس مشغول دي.

الله تعالی دي والدینو ته هم په جنت الفردوس کې اعلاء
مقامات نصیب کړي. آمین یا رب العلمین.

دمشانخو کرامو تقریظونه

تقریظ

جامع المعقول والمنقول خلیفه صاحب مولوی عبدالرحیم

اخذ زاده

بسم الله الرحمن الرحيم

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَ كَفٰی وَ سَلَامٌ عَلٰی عِبَادِهِ الَّذِیْنَ اصْطَفٰی هُوَ الَّذِیْ بَعَثَ
رَسُوْلَهُ بِالْهُدٰی وَ دِیْنِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلٰی الدِّیْنِ كُلِّهِ .

اَمَّا بَعْدُ :

محترم خلیفه صاحب شیخ الحدیث و التفسیر مولوی دین
محمد چچی کوم کتاب د (انوار المجالس) جو پرکری، پر بہترین
او مفید کتاب دی . د علماء حق له پارہ یو چراغ دہ . مخکے مالہ
محترم خلیفه صاحب سرہ ملاقات چہر تہ نہ و کری . خوتہر کالہ
دہرہ اسماعیل خان نہ تر کویتی پور دی دیو سفر ملگری و . واقعاً
چچی دا محترم د انبیاء و علیہم السلام وارث اود دین له شعائرو
ٹخنہ دی . دہہ خدمتو نہ کہہ د تصانیفو پہ واسطہ دی او کہہ د

تقریرونو او یادمجالس ذکر په واسطه او یا هم د تدریس په
واسطه مسلمانانو ته رسیدلي دي، دده د مقبولیت لویه نښه ده.
داسې طریقه چې د خضر اتو کرامو او مقتدایانو اثرات
ژوندي پاتې شي دده تگلاره ده. مدرسه یې د قرآن کریم او نبوي
احادیثو مرکز دی. مونږ باید په ټول توان سره دده احترام او
خدمتونه وکړو. دده خدمتونه که په انټرنیټ وي او که په بله
ذریعه، باید خلقو ته ورسول شي.

پدې هکله د مولوي صاحب سید محمد عمر فاورقي
خدمتونه دستاڼو وړ دي. الله تعالی دې د دارینو اجر ورکړي.

آمین یا رب العلمین

(خلیفه صاحب مولوي صاحب) عبدالرحیم اخنزاده

عفی الله عنه

خانقاه عالیہ مجددیہ عمریہ فضلیہ محمدیہ زرمت پکتیا

د جماد الثانی ۱۴۳۲ / ۱۲ هجري

تقریظ

شیخ التفسیر والحديث خليفه صاحب مولوي سدوزي غريقي
جانشين خانقاه عاليه مجدديه عمريه فضليه ارغندي- کابل

بسم الله الرحمن الرحيم

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الْإِنْسَانَ مَظْهَرًا لِكُلِّ الْكَمَالَاتِ وَجَعَلَ
الْإِنْسَانَ خَلِيقَةً فِي الْأَرْضِ لِتَكْمِيلِ الْكَمَالَاتِ الْأَرْزَلِيَّةِ وَأَفْضَلَ مَادَّةِ
الْتُّرَابِ مِنْ مَادَّةِ النَّارِ لِأَجْلِ الْمَذْكُورَاتِ . لِذَا اخْتَارَ لِحَلَاةِ الْبَرِّ لَا
الْجَنِّ . وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ الَّذِي هُوَ الْمُقْصُودُ بِالْوُجُودِ
ذَانَا وَغَيْرُهُ عَرَضًا . وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ الَّذِينَ هُمْ خُلَاصَةُ أَثَرِ
الْإِخْلَاصِ وَالْحُبِّ فِي اللَّهِ الَّذِينَ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ .

أَمَّا بَعْدُ:

ما بسده عاجز د شيخ القرآن والحديث خليفه صاحب دين
محمد دامت برکاته د تصنيف انوارالمجالس (اول مجلس)
مکمل او (دويم مجلس) سرسري مطالعه کړې، ډېر خوشاله
اوز ما د خفه زړه درد يې دوا کړې. ځکه چې په تنې پښخلمه
هجري پېړۍ کې شريعت، طريقت، حقيقت، مذهب ډېر یتيمان

دي. حتی چې مصداق د (سَيَعُوذُ غَرِيبًا) ګرځيدلي دي. په نتي
نړۍ کې له هر طرفه په طريقه او مذهب ضربې، حملې شروع دي.
نو که نن څوک د شريعت، طريقه، حقيقت، مذهب (د اهل
ستو والجماعت) واقعي سلفي څېرې په عين بڼه ساتي په کوم
تغير او تبديل عندي او تقليدي سره تغير ورنه کړي نو زما په
عقيده به هغه شخص مصداق د دې وي چې (فَطَوْبَى لِلْغُرَبَاءِ).
نو زما په شخصي او کم علمه عقيده پورتنی کتاب د نتي
زمانې د سوالونو بڼه جواب دی. خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ دې د
خليفه صاحب په علم او عمل کې زيات راولي. او خداوند
متعال جل جلاله دې دده دغه سياهي په وينو د شهيدانو غاڼه
و ګرځوي. او دده د تقريرونو را جمع کوونکی مولوي محمد
عمرته دې هم پوره پوره اجروته ورکړي.

آمين يا رب العلمين

(خليفه صاحب مولوي) احقر العباد سدوزی غريقي
خانقاه عاليه مجدديه عمريه فضليه ارغندي کابل
د جماد الثاني ۱۹ / ۱۴۳۲ هجري

د جمع کونکي او ترتيب کونکي څو خبرې

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَإِمَامِ الْمُتَّقِينَ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ .
أَمَّا بَعْدُ :

دا الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ بې حده زیات حمد او ثنا ادا کوم چې د
محترم شیخ الحدیث و التفسیر پیر طریقت شمس المشایخ
الحاج خلیفه صاحب دین محمد (مد ظله العالی) د تقریرونو
د راټولونو خدمت یې ماته راپه برخه کړ . خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دې
په خپل لوی دربار کې قبول کړي او ټولو مسلمانانو دې د هدایت
سبب و ګرځوي .

ددې تقریرونو (انوار المجالس) په راجمع کولو کې تقریباً
شپږ کاله تیر شول . جناب خلیفه صاحب دوې دورې نه تدریس
سره سره دخپلو مریدانو د لاسنه تربیه نه پاره د هرې جمعې له
لمانځه وروسته د طریقت او سلوک په اړه هر اړخیزه هدايات
اولازېدونې شروع کړي . نو ما په هغه وخت کې له خان سره دا
فیصله وکړه چې تر خپله وسه به دده مبارک ملفوظات په کیستیو
(فیتو) کې ثبتووم او کتابي شکل به ورکوم .

په دې مجلسونو کې د طریقې نقشبنديې په باره کې، د پیر
مرید ادا، د دولي تعریف او علامې، د ولایت شرایط او د
طریقت مکمل اصول بیانیدل. تردې چې دا مجلسونه (۶۰) ته
ورسېدل. خود دې پرو مشكلاتو او مواععو سره سره د ملگرو د بار
بار غوښتنې سره سره، نوموړې د دوی د غوښتنو په اساس دې
کار ته اراده وکړه. او په پوره دوه کاله دغه مجلسونو تکمیل شو
او چاپ ته مو وسپارل. او ددې تقریرونو په اصلاح خو ملگرو
لکه مولوي صاحب محمد اکرم (نعماني) مولوي صاحب فضل
الرحمن (فضلي) هم پوره همکاري وکړه. خدای پاک دې دا
خدمت ورته قبول او دخپلې رضا سبب وگرځوي.

یادونه : کله چې موږ دا کتاب اول ځل جوړولو نو د پوره
امکاناتو دنه شتون له امله مونږ نشو کولای چې دغه کتاب ته
حوالي او ښه تحقیق ورکړو، له پنځو کالو وروسته چې دغه
کتاب خلکو ته ډیر محبوب شو او موږ هم په دې وتوانیدو چې
دغه کتاب ښه معتمد کړو، نو د آیاتو، احادیثو، فقهي مسائلو
او د اولیاوو د واقعو مو تخریج (حوالي) او ښه تحقیق وکړ.
او کد بیا هم چاته په کوم ځای کې اشتباه وي موږ دې په هغه
ځای باندې پوه کړي، که مخامخ راسره لیدل شي او که د تلفون
له لارې وي ځکه په هر کتاب زموږ شمیرې موجود دي.

دیادنې ده چې ددې کتاب په تخریج او تحقیق او تصحیح
کې له مانعاجز سره خو جیدو او کړد علماء کرامو برخه اخیستي

دوی ته دالله تعالی دغیب له خزانو څخه داجر او بدلې غوښتنه کوم، چې نو مونه یې دادي:

- ۱- نائب شیخ مولوی صاحب عزیز الرحمن (حقاني).
- ۲- دورې دورې شیخ، مولوی صاحب امیر محمد.
- ۳- نائب مهتم جامعه ضیاء المدارس، اکوړه خټک، مولوی صاحب ولی محمد (تائب).

دلته یوه خبره ضرور بولم چې تر خپل وس پورې مې د اصلاح پوره کوشش کړی خو بیا هم انسان عاجز دی کیدای شي املائي یا علمي غلطې پاته شوې وي نو دهغو نسبت به ماته کېږي جناب خلیفه صاحب ته ونشي او که چاته کومه غلطې په نظر ورشي نو هیله لرم چې ماترې خبر کړي ترڅو په آینده چاپ کې یې اصلاح وشي، ډېره مننه به مو وي.

الله پاک ﷻ دې دامجالس دعامو مسلمانانو له پاره خصوصاً مُريدانو او مخلصينو ته دهدايت ذریعه وگرځوي. اوالله تعالی ﷻ دې له مونږ نه دغه خدمت په خپل دربار کې قبول او په آینده کې مودې خدای پاک ﷻ د دین له خدمت څخه نه بې برخې کوي.

آمین ثم آمین په همدې هیله.

خاک پای بزرگان مولوي سید محمد عمر فاروقي (لومړی انځور)

۲۴ جماد الثاني ۱۴۳۲ هجري / ۳۰ ربيع الاول ۱۴۳۷ هجري

دپیل خبری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَّمَ أَوْلِيَاءَهُ طُرُقَ الْوُصُولِ إِلَيْهِ، وَ أَخْرَجَهُمْ مِنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ثُمَّ قَرَّبَهُمْ لَدَيْهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ
وَالْمُرْسَلِينَ وَعَلَى آلِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَ أَوْلِيَاءِ أُمَّتِهِ الَّذِينَ هُمْ نَجْوَاهُ
الْإِهْتِدَاءُ إِلَيْهِ .
أَمَّا بَعْدُ :

فَاعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ

[سورة النحل آیت: ۱۲۵]

(۱) مجلس

نَحْمَدُهُ وَنُصَلِّي عَلَى رَسُولِهِ الْكَرِيمِ أَتَابَعْتُ :

د نقشبنديي طريقه له چاڅه پيل شوې؟

دازمونې طريقه نقشبنديه چې د حضرت صديق اکبر رضي الله عنه په واسطه باندې له نبي کریم صلی الله علیه و سلم څخه را نقل شوې ده ځکه يې نسبت هم ده مبارک رحمته الله علیه ته کيږي دا هغه شخصيت دی چې د اهل سنت والجماعت عقیده ده چې له نبي کریم صلی الله علیه و سلم څخه وروسته په ټول امت کې بهترين او غوره مقام لري.

اجمع الصحابة واتباعهم على افضلية ابي بكر ثم عمر ثم عثمان ثم علي (يعني صحابه و اتباعينو رضي الله عنهم په دې اجماع او اتفاق کړی دی چې په امت محمدي کې له ټولو نه بهتر او غوره شخصيت حضرت ابوبکر صدیق رضي الله عنه ده. له هغه نه وروسته حضرت عمر رضي الله عنه ، بيا حضرت عثمان رضي الله عنه او بيا حضرت علي رضي الله عنه دی)

۱ اصول الدين عند الامام ابي حنيفه لمحمد عبد الرحمن الخميس ۱۴۲۱

بمن
ياء
وم

امام شافعي رَحْمَةُ اللهِ فرمايي: چې په دې خبره باندې اجماع ده چې له پيغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه وروسته په ټول امت کې ابوبکر صدیق رَحْمَةُ اللهِ عَنْهُ افضل او غوره دی. ۱. کشف الباري، فضائل الصحابه، ص ۱۱۲۲
 نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې کله دمعراج په سفر کې له سدره المنتهى مقام ته ورسیده نو حضرت جبرائیل عَلَيْهِ السَّلَامُ په مقام کې ورڅخه پاتې شو نو کله چې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له دغه مقام څخه لوړ ولاړی نو هلته گوښی پاتې شو په هغه وخت کې په ده باندې ډېر دهیبت او ويرې حالت راغی نو ددې له پاره چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له زړه څخه هغه ډار او هيبت ورک شي نو خدای جَلَّ جَلَالُهُ پيغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته د حضرت ابوبکر الصديق رَحْمَةُ اللهِ عَنْهُ په غږ باندې غږ وکړ يعنې الله تعالى خپل غږ دده د آواز په شان ورگرځولو ځکه حضرت ابوبکر الصديق رَحْمَةُ اللهِ عَنْهُ خود حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ډېر نيرېدې ملگری دی او نه يې پېژني او دا يې ورته وويل چې زه الله يم او ته مې بنده يې.

د ابوبکر صدیق رَحْمَةُ اللهِ عَنْهُ له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره

اتحادي نسبت

د سيدنا ابوبکر صدیق رَحْمَةُ اللهِ عَنْهُ چې له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره کوم مقام او اتحاد و چې هغه ته معيت کبری وايي دا مقام او مرتبه ده مبارک ته د الله تعالى له لوري پيدا شوی وه دا مقام او مرتبه د معيت دده مبارک په ژوند، فکر، خدايي معاملو، اهل و عيال

تر دې چې د مرګ په حالا تو کې هم له رسول الله ﷺ سره
مشابېت له ورايه معلومېده ، چې دده د معیت څو څرګنده او
ښکاره مثالونه په لاندې ډول دي :

۱- چې کله رسول الله ﷺ له غار حرا نه بیرته راغی نو
خپلې بې بې (حضرت خدیجې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا) تسلي ورکوي او ورته
وايي : ﴿ كَلَّا وَاللَّهِ مَا يُخْزِيكَ اللَّهُ أَبَدًا إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ
وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ ﴾

(صحيح البخاری ج ۱ ص ۲۰)

ژباړه : هيڅکله نه ، قسم په خداي که دې انله و شرموي ته خو
خپلوی پالې ، ته مرسته کوي له (الضعيف المنقطع) چې په دې کې
یتیم هم داخل دی او عیال او غیر له دې ، له مسکینانو سره مرسته
کوي د میلمنو عزت کوي په عامو حوادثو کې چې سماوي افات دي
لکه باران زلزله او داسې نور په دې کې هم ته له خلکو سره مرسته
کوي

او د حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ معامله وګورئ چې کله دی
له مکې مکرمې نه حبشو ته روان شو په لار کې د کافرانو سردار (ابن
رغنه) ودراره او ورته وې ويل : إِنَّكَ لَتَصِلُ الرَّحِمَ وَتَحْمِلُ الْكَلَّ
وَتَكْسِبُ الْمَعْدُومَ وَتَقْرِي الضَّيْفَ وَتُعِينُ عَلَى نَوَائِبِ الْحَقِّ ﴾

چې کوم الفاظ خدیجې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا د نبې کریم ﷺ په
هکله ویلي وه هغه الفاظ یو کافر د صدیق اکبر په هکله هم وویل نو
معلومه شوه چې د دواړو په اخلاقو کې کامل معاشلت وو

۲- الله تعالى دني کریم ﷺ په هکله وايي:

﴿يَا مُؤْمِنِينَ رُءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٧٨﴾﴾ [سورة التوبة آيت ۱۲۸]

او نبي کریم ﷺ د ابوبکر صديق په هکله وايي: ارحم امتي ابوبکر، او (ارأف امتي ابوبکر)

۳- نبي کریم ﷺ خپله باره کې فرمايي: انا اغبر ولد آدم والله اغبر مني، او حضرت ابن سعد ليکلي: کان اغبر هذه الامة بعد نبيها ابوبکر،

۴- الله تعالى دني کریم ﷺ په باره کې وايي: ﴿وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ ؕ﴾ [سورة يس آيت: ۲۶۹]

ابن عساكر له حضرت عايشي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا نه نقل کوي چې ابوبکر صديق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه په جاهليت کې شعرونه ويلي او نه وروسته له اسلامه

۵- د جاهليت په وخت کې شراب څښل عام ؤ نبي کریم ﷺ کله هم شراب نه دي څښلي او په تاريخ الخلفاء کې دي چې ابوبکر صديق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ کله هم شراب نه دي څکلي.

۶- دني کریم ﷺ په طبيعت کې دا خبره پرته وه چې پاکوالی يې ډير خوښيدلو الله تعالى په قران کریم کې فرمايي: ﴿

وَيُثَابِّكَ فَطْهَرٌ ﴿٥١﴾ وَالرُّجْزَ فَأَهْجَرُ ﴿٥٢﴾﴾ [سورة المدثر آيت ۵]

لومړی ټوک

او همدارنگه د حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ هم پاکي ډیره خوښه وه په یوه روایت کې راځي: چې کله به ابوبکر صدیق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اوزه لوشله اول به یې تیونه ور صفا کړل. او چې کله به یې پیاله ډکه کړه بیابې یې جامه په سر ور واچوله چې خاوري یابل شی ور ونه غورځیږي او نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته به یې وروړله.

په نورو پېښو کې یې هم له رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره ورته

والی لولو

۷- یوځل په حرم شریف کې عقبه ابن معیط د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په غاړه کې یې څادر ور واچولو او راکش یې کړ. او په ابوبکر صدیق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ باندې هم دغه رنگه کفارو حمله وکړه.

۸- د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په دعا باندې د حضرت عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ غوندې لوړ او غوره شخصیت په اسلام باندې مشرف شو او د حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ د ترغیب په وجه د سید الشهداء حضرت حمزه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ غوندې شخصیت ته اسلام ور په برخه شو.

۹- نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته الله تعالی و فرمایل: **يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ**

إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ ﴿۱﴾ [سورة التوبة آیت: ۴۰]

صدیق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و فرمایل: **يَا أَبَا بَكْر**

إِنَّمَا أَنْتَ بِأَنْتَ بَيْنَ يَدَيْهِ ( )

۱۰- نبي کریم صلی الله علیه و سلم ته الله تعالى فرمايي: ﴿وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ﴾

[سورة الحجر آیت: ۱۸۸] نبي کریم صلی الله علیه و سلم صديق اکبر

رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته وايي: ﴿لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا﴾ [سورة التوبه آیت: ۱۲۰]

۱۱- نبي کریم صلی الله علیه و سلم ته به چې صحابه کرام و رَضِيَ اللهُ عَنْهُ غېر

کولو نو په (رسول الله) سره به يې ورته غږ کاوه. او چې کله به يې صديق اکبر بللو نو د (امير المؤمنين) په لقب سره به يې ورته غږ کاوه.

۱۲- دمکې قريشو دهجرت پر مهال د نبي کریم صلی الله علیه و سلم په

پيدا کولو کې سل (۱۰۰) اوښان انعام منلي و. او د صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په غوښتلو کې يې هم سل (۱۰۰) اوښان انعام منلي و.

د نبي کریم صلی الله علیه و سلم او حضرت ابوبکر صديق

رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رایه هم سره یوه وه

۱۴- دبدر د بنديانو په هکله چې نبي کریم صلی الله علیه و سلم کومه

فيصله وکړه، نو د مشورې پر مهال هر يوه صحابي خپله رایه وويله. صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د امشوره ورکړه چې له بنديانو نه قديه واخيستل شي او دوی ازاد کړي شي، نبي کریم صلی الله علیه و سلم دده په مشوره فيصله وکړه.

لومړی ټوک

۱۵- د حدیبې د صلحې په مهال حضرت عمر رضی اللہ عنہ ډیر حیران و او ویل یې: چې بدر د غزا پر مهال سره له دې چې شمیره مو هم (۳۱۲) و بیا هم نه ویریدو او نن مو ډیر زور ده بیا هم ویریدو؟! صلحه کوو. لکن د صدیق اکبر رضی اللہ عنہ هغه رایه وه کومه چې د نبی کریم صلی اللہ علیه و سلم وه.

په هر کار کې یې د نبی کریم صلی اللہ علیه و سلم اتباع کوله

۱۶- د فدک یو باغ نبی کریم صلی اللہ علیه و سلم د بنی هاشمو په ځوانانو هلکانو او جنکیو مصرفولو، کله چې صدیق اکبر رضی اللہ عنہ خلیفه شو دغه عمل هغه جاري وساته.

۱۷- بنو ثقیف یوه قبيله وه چې هغوی د نبی کریم صلی اللہ علیه و سلم نه د لمانځه د معاف کولو غوښتنه وکړه خو پیغمبر صلی اللہ علیه و سلم ددوی مطالبه یې رد کړه.

کله چې صدیق اکبر رضی اللہ عنہ خلیفه شونو ځینې خلکو د زکوٰۃ د معاف کولو مطالبه وکړه نو صدیق اکبر رضی اللہ عنہ یې مطالبه رد کړه.

۱۸- نبی کریم صلی اللہ علیه و سلم له بني قضاغه قبېلي سره جهاد وکړ، دې جهاد ته (غزو سلاسل) وایي کله چې د نبی کریم صلی اللہ علیه و سلم له دې فاني دنیا څخه سترگې مبارکې پټې کړې او خپل خالق ته خوره روح وسپارله وروسته چې کله هغه مرتد شول صدیق اکبر رضی اللہ عنہ هماغه د نبی کریم صلی اللہ علیه و سلم تگ لاره ورسره غوره کړه.

۱۹- حضرت عمرو بن العاص رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دُني کريم صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم پښه زمانه کې د لښکر امير جوړېږي او صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ پښه تول ژوند کې د لښکر مشر او امير و.

۲۰- په (۹) سنه هجري کې صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د حج له پاره مشر او امير مقرر شو او په لسمه سنه هجري کې رسول الله صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د حج مشر او امير شو او د حج هغه مبارک مراسم يې تر سره کړل.

۲۱- کله به چې نبی کريم صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم ته حضرت حسن رَضِيَ اللهُ عَنْهُ راغی نو ده مبارک به په اوږو کیناوه صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ چې کله خليفه شو نو حضرت حسن رَضِيَ اللهُ عَنْهُ به يې په اوږو گرځاوه.

د کورنۍ په افرادو کې يې هم مشابهت و

۲۲- د نبی کريم صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم زومان (حضرت عثمان رَضِيَ اللهُ عَنْهُ او حضرت علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ) چې له (سابقون الاولون) څخه و، او د صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ زوم (حضرت زبير رَضِيَ اللهُ عَنْهُ) هم له (سابقون الاولون) څخه و.

۲۳- د نبی کريم صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم اوښی له عشره مبشره و څخه و، د صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اوښی هم له عشره مبشره و څخه و.

۲۴- د نبی کريم صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم اوښی له مهاجرينو څخه و، د صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اوښی هم له مهاجرينو څخه و.

۲۵- د نبي کریم ﷺ لور (حضرت فاطمه رضي الله عنها) به په جنت کې د بنڅو سرداره وي او د صدیق اکبر رضي الله عنه لور (حضرت عایشې رضي الله عنها) به هکله نبي کریم ﷺ فرمايي چې دامبارکه په نورو بنڅو دومره غوره ده لکه د (ثريد) يعنې دشوروا مړۍ چې په نورو مړيو غوره ده .

۲۶- د نبي کریم ﷺ لور فاطمه رضي الله عنها په کور کې غريبې وه په خپله به يې ميچن کوله اولاسونه به يې پرې وو هم دارنگه د صدیق اکبر رضي الله عنه لور اسماء رضي الله عنها په کور کې تنگي وه ميچن به يې په خپل لاس کوله اولاسونه به يې وچودو .

دلمسيا نوورته والی

۲۷- د نبي کریم ﷺ لمسي حضرت حسن رضي الله عنه ديزيد له بيعت نه انکار وکړ او همدارنگه د صدیق اکبر رضي الله عنه لمسي حضرت عبدالله ابن زبير رضي الله عنه هم ديزيد له بيعت نه انکار وکړ .

۲۸- حضرت حسين رضي الله عنه شهيد کړي شو او عبدالله ابن زبير رضي الله عنه هم شهيد کړی شو .

۲۹- حضرت حسين رضي الله عنه شاميانو په خپله قبضه (ولکه) کې راوستلی ؤ او ابن زبير رضي الله عنه حجاج ابن يوسف په خپله قبضه (ولکه) کې راوستلی و .

۳۰- حضرت حسين رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دشهادت نه مخکي دهغه ودره، وراره اودخاندان ټول سړي شهيدان کړي شول په آخر کي دي هغه وار راغي. دارنگه ابن زبير رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ شهادت نه مخکي دهغه نږدي خپلوان ټول شهيدان کړي شول په آخر کي دهغه وار راغي.

له دواړوسره دالله تعالى معامله يورنگه وشوه

۳۱- الله تعالى دني کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په طرف باندي د(صاحبکم) په لفظ سره اشاره وکړه، بخاري شريف کي روايت ده چې نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دصحابه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ کي صديق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته په (صاحبکم) لفظ سره اشاره وکړه.

۳۲- بياداسي وخت هم راغي چې څلور رکعتيز لمونځ چې اولني دوه رکعتونه دصديق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په امامت بر سره او دود ورستي رکعتونه يې دامام الانبياء حضرت رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په امامت تر سره شول.

۳۳- نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته کفارو مجنون وويل قرآن کریم گواهي ورکوي: ﴿وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ﴾ سورة الماک آيت ۵۱.

همدارنگه داسلامي تاريخ په يوه کتاب کي ليکلي دي چې دمکي قريشويه دصديق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په باره کي ويل: (قالوا هذا ابن قحافه مجنون) يعني دغه دقحافه زوی ليونی ده.

نومری توک

۳۴- له طایف نه د بیرته راگرخیدلو په وخت کې نبی کریم ﷺ پناه یو کافر (مطعم بن عدي) ورکړه. او چې صدیق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ کله د حبشې په طرف د هجرت په اراده ووت په بیرته راتللو کې (ابن الرغنه) ده ته پناه ورکړه.

۳۵- نبی کریم ﷺ فرمایي: انا تنقی ولد آدم واکرمهم علی الله ولا فخر، یعنی زه په انسانانو کې ترټولو متقي او مکرم یم اوزه فخر نه کوم.

او صدیق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته الله تعالی د (آتقی) لقب ورکړي او فرمایي: ﴿وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى﴾ (سورة الليل)

مفسرین ټول په دې باندې متفق دي چې له «الْأَتْقَى» نه صدیق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مراد دی او بل ځای فرمایي: ﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَى﴾ (سورة الحجرات آیت ۱۱۳)

څوک چې په تاسې کې له خدایه ډیر ډارېږي هغه ماته ډیر گران وي.

۳۶- الله تعالی خپل حبیب ته وایي: ﴿وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ

فَتَرْضَىٰ﴾ (سورة الضحی) زر ده دربه کړي تاته الله تعالی د شفاعت اجازه چې ته به خوشحاله شي.

او صديق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته الله تعالى وفرمايل : ﴿ وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ﴾

يَرْضَىٰ ﴿٥٥﴾ (سورة الليل) چي کوم بشارت هلتہ دہ هغه دلتہ هم دہ

چي کومو خلکو دني کريم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتباع وکړه دهغوي په

هکله الله تعالى وفرمايل : ﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ ﴾

فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ ﴾ [سورة آل عمران آيت ۳۱]

او د صديق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په لاس د بيعت کوونکو خلکو په هکله

الله تعالى او فرمايل : ﴿ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ ﴾

[سورة المائدة آيت : ۵۴]

له دنيا څخه د تللو پر مهال هم له خواړه پيغمبر سره ورته والي

چي حالاتو ته خير شو سړي حيران شي چي څومره تام مشابهت ورسره لري. تردې چي د دنيا نه د تللو کوم کيفيت او وخت دی په هغه کې يې هم مشابهت و.

۲۸- نبي کريم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چي له دنيا څخه انتقال کاوه عمر يې

(۶۲) کاله و صديق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ چي له دنيا څخه انتقال کاوه هم عمر يې (۶۲) کاله و.

۳۹- د نبي کريم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفات د زهرو له اثر څخه و او د

صديق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ د وفات سبب هم زهر و

چې په کومه حجره کې نبي کریم ﷺ خښ کړی شوی
په هغه حجره کې صدیق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ هم خښ کړی شوی دی.
بهر حال دنقشبديې طريقې دا سلسله مبارکه چې تر نن پورې
راروانه ده د صدیق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په واسطه له نبي کریم
ﷺ نه راغلې ده.

حضرت ابوبکر الصديق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مناقب او کړنلارې دومره بې
شميره دي چې ډير قلمونه يې نشي ليکلي کېدلی شي چې يو لوی
درياب به پر وچ شي خو دده مبارک محاسن به پای ته ونه رسيږي
دلته خو موږ مشت نمونه خروار شی ذکر کړل. د پورتنی معلوماتو
د تفصيل له پاره وگورئ: کشف الباري مناقب صحابه ص: ۱۴۲

حکایت: مونږ چې په بخاري شریفه کې دده مناقب ویل
توبیا یوه ملگري ویل وایي خوب مې لېدلو چې یو ډېر لوړ غروي
نوده مې غره په بیخ کې حضرت ابوبکر الصديق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
د بریښنا په شان ولاړوي نودغه سرته وخیږي په څنګ پورې مې
حضرت محمد ﷺ ولاړوي اوداتوري راته وایي چې د
صدیق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ کرامات منی.

نقشبديه طريقه په عشق، محبت او اخلاص بناده.

گرانو وروڼو! دغه طريقه چې دهغه په واسطه راغلې داپه عشق
او محبت بناده، چې دده له رسول الله ﷺ سره زیات عشق
او محبت و.

لومړۍ ټوکه

ديادونې وړه ده: چې الله تعالى دادومره لويه مرتبه ځکه ورکړې
 وه چې له ټولو څخه دده مبارک رَحْمَتُهُ محبت له نبي کریم
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره زيات وځکه ترټولو خواږه شيان يې له رسول الله
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه قربان کړي وو چې هغه عبارت له خان، مال،
 او اولاد څخه دي تردې پورې چې خپله نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 فرمايي ﴿... فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ مِنْ أَمْنِ النَّاسِ عَلَيَّ فِي
 صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبُو بَكْرٍ...﴾ [جامع الترمذي ج: ۲ ص: ۲۰۷ ابواب المناقب رقم
 الحديث ۲۴۶۰]

يعني ماته دهیچا دنیا دومره گټه نده رسولې لکه د حضرت
 ابوبکر الصديق رَحْمَتُهُ د نیا.

خوږ پیغمبر حضرت محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي ﴿عَنْ أَبِي
 هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا لِأَحَدٍ عِنْدَنَا يَدٌ إِلَّا وَقَدْ
 كَاتَبْنَاهُ مَا خَلَا أَبَا بَكْرٍ فَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا يَدًا يُكَافِئُهُ اللَّهُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَا نَقَعْنِي مَالٌ
 أَحَدٌ قَطُّ مَا نَقَعْنِي مَالُ أَبِي بَكْرٍ...﴾ [جامع الترمذي ج: ۲ ص: ۲۰۷ ابواب المناقب
 رقم الحديث ۲۴۶۱]

ژباړه: له حضرت ابوهريره رَحْمَتُهُ نه روايت دی وايي چې
 رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي دي چې په دنیا کې له ماسره هر چاښه
 کړي د هغو ښو بدله مې په دغه دنیا کې ورکړېده خو يوازې
 د صديق اکبر رَحْمَتُهُ چې له سره يې کړې دي دومره ډيرې دي چې
 الله تعالى به يې بدله په ورځ د قيامت ورکوي. اوماته دهیچا مال

لومړی ټوک

دومره گټه نه ده رسولې لکه د ابوبکر الصديق رضي الله عنه د مال په شان.

خوهغه داطريقه دومره پټه ساتلې وه چې يووخت حضرت جبرائيل عليه السلام راغی او نبي کریم صلي الله عليه وسلم ته وايي چې خدای پاک زه راليرېلی يم چې زما لطرفه په حضرت ابوبکر الصديق رضي الله عنه باندې سلام وایه او وروسته له سلامه يې د مريضې پوښتنه وکړه چې څرنگه يې نونبي کریم صلي الله عليه وسلم حضرت ابوبکر الصديق رضي الله عنه ته وايي چې الله تعالى حضرت جبرائيل عليه السلام راليرېلی دی او د الله تعالى سلام يې درته راوړی دی او ستا د مرض پوښتنه کوي چې څرنگه دی نوده مبارک رضي الله عنه ورته وويل چې الحمد لله ښه يم نبي کریم صلي الله عليه وسلم ورته وايي چې څه مرض دی و هغه ورته وايي چې غاښ مې خوږيږي نو نبي کریم صلي الله عليه وسلم ورته وايي چې څومره وخت کيږي هغه مبارک ورته وايي چې دوه کاله کيږي گوري دومره عشق چې له محبوب څخه پرته بل چاته يې حال نده ويلی دوه کاله به يې د غاښ د درد حال چاته نه ښکاره کيدلو.

حضرت مظهر جان جانان رحمه الله د قاضی ثناء الله فاني پټی رحمه الله مرشد په خپل کتاب (کلمات طيبه) کې ذکر کړي دي چې د حضرت ابوبکر الصديق رضي الله عنه له وفات نه پس حضرت عمر رضي الله عنه کورته ورغی دده کوټې ته ورننوت نو د کوټې د چت لرگي يې ځای په ځای سوي و او تک تور شوي و حضرت عمر رضي الله عنه ددې د سبب پوښتنه وکړه چې دا څه وجه ده نو د کور خلکو ورته

لومړۍ ټوکه

وویل : چې حضرت ابوبکر الصديق رضي الله عنه چې په وظيفه ذکر باندې لگياؤ کله چې سهار راپورته کېدلونو دخولې مبارکې خټه يې يواځه ووتلو داسې غږ راووتلو چې دهغه غږ سره ، سره دکباب غونډې بوی راوتلولکه زړه يې چې دعشق له وجې کباب شوی وي نودده داسويلي هغه گرموالی دبام په لرگيو باندې پريوتلو نوهغه لرگي ځکه تور شويدي .

[يواقيت الاعمال ص: ۱۲۵]

دېره پاکه طريقه ده خوداپاکه طريقه يوازې اويوازې په دېر محبت باندې رانقل شويده تردې پورې چې مونږ خپل مشايخ کرام وينود کوم خليفه صاحب به چې له حضرات کرامو سره محبت زيات ودهغه مقام به هم پرنور و باندې لوړو

حضرت انوار المشايخ جناب فضل الدين خليفه صاحب چې په ارغندي خليفه صاحب باندې يې شهرت درلود او دېره لويه هستي الله جل جلاله پيدا کړې وه دحضرت نور المشايخ صاحب نورو خليفه صاحبانو پخپله خوله داويلي وو چې ده ته دادومره لوی مقام چې خدای جل جلاله ورپه برخه کړی و دادده دعشق وجه وه چې دده له حضرت صاحب سره محبت او عشق زيات و ځکه دده په ټولو مجلسونو کې به دحضراتو دمجلسونو دهغوی دکراماتو يادونه کېدله او په دې خبره هم پوهېدل په کار دي چې ترڅو پورې له خپل شيخ سره محبت نه وي کامل شوی ترهغه پورې له نبي کریم صلی الله عليه وسلم سره محبت نه پيدا کيږي او چې له نبي کریم صلی الله عليه وسلم سره محبت نه وي پيدا شوی ترهغه وخته پورې له

خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سره محبت مینه او عشق نه پیدا کيږي نو په دې لاره کې محبت ساتل په کار دي. او محبت په ډېر تعلق ناسته پاسته کيږي کله چې له خپل شیخ سره محبت د دین په خاطر پیدا شو نو دا محبت د پیغمبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د محبت ذریعه او وسیله گرځي او د حضرت پیغمبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ محبت بیا د پرور دگار جَلَّ جَلَالُهُ د محبت او عشق ذریعه گرځي بیا سړی د فنا او بقا مقام ته رسیږي دا مقام چې پیدا شو نو بزرګي هم سړي ته ور په برخه کيږي بزرګي له دې څخه عبارت ده چې خدای جَلَّ جَلَالُهُ در څخه خوشحاله شي. لنډه خبره دا چې د عشق داسې مقام ته الله تعالی یو سړی ورسوي نو دا د پرلوی مقام دی ځکه الله تعالی خپله فرمایي ﴿

وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ۝ ۱۰۴ سورة التوبة آیت ۱۲۷

یعنې لیرې رضا کول د الله تعالی د جنتونو، نعمتونو له دنیا او مافیه څخه غوره او بهتره دي نو په دې اساس باید کوشش وکړو چې نیت مود الله جَلَّ جَلَالُهُ در ضاله پاره وي محبت اخلاص او حال باید خلکو ته ونه وایو خپل مقام باید چاته ښکاره نه کړو نو چې مونږ او تاسې د الله تعالی سره مینه او محبت وکړو او د الله تعالی په دین غیرت وکړو نو الله تعالی خو ډېر غیرتي ذات دی ډېر رحیم ذات دی او الله تعالی بیا سړی یوازې نه پرېږدي لکه په حدیث شریف کې چې راځي ﴿مَنْ كَانَ شَهِيدًا لِّكَ لَمْ يَكُنْ لَكَ حَاجَةً﴾ ته الله تعالی ته ورنیږدي کيږي الله تعالی او دهغه خوږ پیغمبر حضرت

محمد ﷺ تاسره خپلوي کوي اوليا، کرام سړي
خپلوي بيا زموږ تقصير اتوته نه گوري الله تعالى وايي:

﴿ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ، قَالَ:
«إِذَا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ إِلَيَّ شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَإِذَا تَقَرَّبَ مِنِّي ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ مِنْهُ
بَاعًا، وَإِذَا أَتَانِي مَشِيًا أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً» ﴾ ۱ صحيح البخاري ج: ۲ بَابُ ذِكْرِ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَوَاتِهِ عَنْ رَبِّهِ ص: ۶۸۳ رقم الحديث ۱۷۵۳۷

ژباړه: له حضرت انس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: چې نبي
کريم ﷺ له الله تعالى نه روايت کوي وايي: چې يوبنده
ماته يوه لويشت رانيږدي کيږي زه هغه - يوگزرنيږدي کيږم.
اوچې څوک ماته يوگزرانيږدي کيږي زه هغه انسان ته يوه
غيرورنيږدي کيږم اوچې څوک ماته په قراره، قراره راځي زه هغه
ته په منډه، منډه ورځم.

يعنې زما رحمت ډېر نېږدې دی که نه الله تعالى خومنډه نه وهي
نوچې اخلاص، عشق او محبت پيدا شي بيا دلې عمل ذريعه هم الله
تعالى ډېر ثوابونه ورکوي په دې شرط چې دا عمل دالله جَلَّ جَلَالُهُ
درضاله پاره وي دمثال په ډول که يوسړی دوه رکعته نقل لمونځ
وکړي خوچې دالله تعالى اودهغه عشق، محبت او اخلاص پکې
زيات وي دادوه رکعته بيا تر زرو رکعتونو نفلو څخه غوره دي يوه
جذبه دالله تعالى درضاله پاره دټولو انسانانو او پيريانو تر عبادت
غوره ده خوچې دخداي پاک درضاله پاره وي نو دا په وظيفو
باندي ليرې دوام هميشوالی پکار ده چې ليرې محبت پيدا شي

لومړی ټوک

زموږ زیاتره ملګري چې دلته راشي نو چې وظیفې ورسره
 کړونودرې، څلوریا پنځه کاله یې دخپلومشائخوسره تعلق نه وي
 راغلی یعنې په کلونو، کلونو تعلق نه وي ورسره نوتاسې پام وکړئ
 چې یو سړی په کلونو، کلونو ورک وي اوتعلق نلري نوبیا به دده
 وظیفې څرنگه وشي اوسره له دې چې بیا به له طریقت څخه
 شکایت کوي اوداشک ورته پیدا کیږي چې خدای مکره دازما
 وظیفې چې نه کیږي نوالعیاذبالله دانوپه طریقت کې څه نشته
 نولیرکوشش وکړئ چې دهمیشه له پاره ذکر وکړو نوڅوک چې
 څومره دالله تعالی ذکر اویادونه کوي دومره یې له الله تعالی سره
 محبت اومینه زیاتېږي دپیغمبر ﷺ یادونه چې څومره
 زیاته کیږي دومره له پیغمبر ﷺ سره محبت زیاتېږي له
 اولیاء کراموسره چې څومره تعلق پیدا کیږي دومره محبت
 زیاتېږي اووظائف بیابنه کیږي بیانوداعشق دی چې سړی خدای
 تعالی ته رسیږي دا پرته له عشق دالله تعالی څخه نه کیږي
 نومقصدپه طریقت کې دشریعت پابندي ډېره ضرورده اوپه
 ذکر باندې دوام، اومحبت د خپلوا سلا فو اومشائخوسره چې
 دطریقت غورچان دغودریو ته راوړي نودغه درې لارې که په
 چاکې پیدا شوې هغه انسان خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ لوړو مرتبو ته
 رسوي.

(۲) مجلس

د اولياء کرامو بيان

د ولايت تعريف

د اولياء کرامو علامې

د ولايت شرطونه

الحمد لله رب العلمين والعاقة للمتقين والصلاة والسلام على خير خلقه نبينا وشفيعنا ومولانا محمد وعلى اله واصحابه اجمعين .
اما بعد : قال الله تبارك وتعالى :

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

[سورة يونس آيت : ۶۲]

ژباړه: خبردار شی ! واورئ ! دا خبره چې بېشکه د الله په دوستانو باندې به هیڅ خوف او ویره نه وي اونه به دوی په ورځ د قیامت کې غمجن وي .

لومړۍ توبه

دوستان د الله څوک دي ؟ خدای پاک یې صفات بیانوي
 او وايي : ﴿ الَّذِينَ ءَامَنُوا ﴾ هغه کسان چې ایمان یې راوړی وي
 ﴿وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾ او چې ځان یې ساتلی وي له گناهونو څخه. او
 له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ څخه ووېرېدل. نو بیا د دغو اولیاء کرامو له
 پاره څه انعام ده ؟ ﴿لَهُمُ الْبُشْرَى﴾ د دوی له پاره زېری ده ﴿فِي الْحَيٰوةِ
 الدُّنْيَا﴾ د دنیا په ژوند کې ﴿وَفِي الْآخِرَةِ﴾ او په ورځ د آخرت کې
 ﴿لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذٰلِكَ﴾ نشته بدلېدل د کلماتو د الله تعالی
 لره. ﴿ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ دا زېری چې د دواړو جهانونو
 کامیابي ده دا ډېره لویه کامیابي ده.

په دې مجلس کې لاندې خبرې یادې شوې دي :

- ۱- ولي چاته ويل کېږي ؟
- ۲- اولیاء الله په څو قسمه دي ؟
- ۳- د ولي څه علامې دي ؟
- ۴- د ولایت سبب څه ده ؟
- ۵- د اولیاء کرامو عاقبت څه ده چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بیا
 اولیاو ته څه ورکوي ؟

ولي چاته وايي؟

۱- ولي: ولي ماخوځله (ولې) نه ده، ولي چې مصدر ده هغه په معنا د قرب سره راځي، وليه قرب ته ويل کېږي. والي د اسم فاعل صيغه ده. چې ماخوځله (ولې) نه ده دا په معنا د قريب، په معنا د محب، په معنا د صديق، په معنا د ناصر په دغو ټولو معناوو باندې راځي.

لهكذا في معارف القرآن لمفتي شفيع (رحمه الله) ج ۴ ص: ۵۴۸

علامه قشيري رَحْمَةُ اللَّهِ فرمايي: چې استاد ابو علي الدقاق رَحْمَةُ اللَّهِ فرمايي: چې ولي په دوو معناوو سره ده: اول: (ولې) د فَعِيل په وزن دی دغه وزن کله دمفعول او کله بيا دفاعل په معنا راځي نو دلته په معنا دمفعول دی معنایې داده چې دده دمعاملاتو الله تعالى په خپله نگران شي الله تعالى فرمايي: ﴿وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ﴾ [الاعراف ۱ ژباړه: او هم دغه (الله حمايت) ساتنه کوي دصالحانو] او کارونه يې جوړوي.

دوهم: (ولي) فَعِيل وزن داسم فاعل په وزن سره دايي د مبالغې صيغه ده معنایې داده چې ولي دالله تعالى په عبادت ټول وخت مصروف وي او دعبادت سلسله (لړۍ) يې جاري وي او په دې وخت کې له ده نه گناه نه صادريږي. ۱ رساله قشيره بحواله الطبقات الصوفيه ص: ۱۱۱/۱۰

اوس دغه ولي چې په معنا د قرب سره شو، دا قرب چې د الله اود مخلوق په منځ کې نسبت واخلو يعنې (ولي د الله) نو دلته دوه قسمه قربونه دي:

اول قسم:

اول قسم قرب او نزديکت د الله مخلوق ته چې تر لاسه کيږي هغه بلاکيف قرب او نزديکت دی چې دهغه مونږ ته علم نشته، ايجاد او پيدايښت ددغو مخلوقاتو ده الله په هغه قرب باندې چې الله تعالی فرمايي: ﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾ ۱ سورة ق آيت ۱۶ ددې آيت تشرېح بنا پر ظاهر داده موږ بنده ته ورنږدې يو د غاړې تر رگونو اوس دا قرب په کوم قسم کيفيت او صفت دی ددې کيفيت معلوميدل له تصوف څخه پرته گران کار دی.

دمثال په توگه دتصوف په اصطلاح کې به لنډتفسير او وضاحت دلته داسې وکړو: څوک چې موجد د يو چا وي، جوړونکی ديو شي وي، مثلاً يو څوک چې ديوې کارخانې جوړونکی وي او په کارونو کې هم ښه ماهر وي نو هغه به خامخا د کارخانې د کارونو په سرته رسولو کې هم ښه تجربه لري.

دی به د هغه شي په نواقصو ښه خبر وي، که په خپله به هغه شي په خپلو نواقصو ښه خبر وي. مثلاً موټر ده مستري يې جوړوي، دغه مستري ته ددغه موټر ټولې پرزې معلومې دي، او که ددغه موټر کمالات او نقصانونه موټر ته ښه معلوم دي او که

انجينير ته؟ نو دا انجينير موټر ته ورنږدې ده د موټر له ځان څخه
 ځکه چې څومره قرب راځي علم راځي، دا قرب خو ذريعه د علم له
 پاره ده. دا انجينير له موټر نه په موټر باندې ډېر نږدې ده. لېذا دا
 يو مثال كافي ده. ﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾ (سورة ق)
 ژباړه: حال دا چې موږ ډير نږدې يو ده ته په علم سره له رگونو د
 ورمير د ده څخه.

يعني الله تعالى خالق د مخلوقاتو ده، نو چې موجد او پيدا
 کوونکی د مخلوقاتو په خپله الله تعالى ده، نو ددغو مخلوقاتو
 کمالات او ددغو مخلوقاتو نقصانات دا به الله تعالى ته ښه معلوم
 وي که په خپله به دغه بنده ته ښه معلوم وي؟ نو (اقرب از من به
 منی) ته نږدې يې ماته له ما نه زه خپل ځان ته دومره نه يم رانږدې
 لکه ته چې رانږدې يې اوس نو دغه قرب علمي ده چې ثمره دهغه
 ايجاد ددغه مخلوق ده.

نو يو قرب بلا كيف د خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ مخلوق ته ده چې
 اثري يې پيدا کول ددغو مخلوقاتو دي.

دوهم قسم:

دوهم قسم قرب د الله تعالى مخلوق ته قرب د محبت ده، هغه
 اول قسم قرب د ايجاد و، دا دوهم قسم قرب د محبت ده، دغه
 قرب د محبت په نسبت سره د مخلوق اود الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ په منع
 کې چې راځي دا بيا يو قرب بلا كيف ده، مکاني نه ده چې په ځای
 کې سره نږدې وي خو په علم مکاشفه سره هغه هم متصور کېږي،

په قرب جسماني باندې لکه دوه اجسام چې سره نژدې وي، داسې تمثيل يې راتلای شي په عالم مثال کې په کشف د مشاهدې سره، ددغه اثر او علامه هغه دا توفيق د عبادت ده چې الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورنژدې ده مخلوق ته نو ده ته توفيق د عبادت ورکوي، مخلوق چې ورنژدې ده الله ته نو دالله د اطاعت، بندگي محبت پيدا کېږي. د هغه اثر بيا محبت د الله ده چې د الله دده سره محبت پيدا کېږي، خو دغه قرب د محبت بيا متفاوتې (بېلا بېلې) درجې لري.

د محبت درجې

- ۱- ادنی محبت د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له بنده سره چې پيدا کېږي د هغې کمه رتبه ايمان ده. خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا﴾ [البقرة آیت ۲۵۷] يعنې الله مُحِب او دوست دهغو خلکو دی چې ايمان يې راوړی وي له کافر سره الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ محبت نه کوي. نو منشاء د قرب د ادنا رتبې دپاره داده چې: سړی به مسلمان وي. ۱. هکذا فی معارف القرآن ج ۴ ص ۵۲۸
- ۲- اعلی درجه د محبت هغه د انبياوو عَلَيْهِمُ السَّلَام مقام ده. په انبياوو کې بيا د سيد 'لرسل حضرت محمد رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ' مقام لوړ دی، چې دهغه د محبت لوړ والی تر معلومې اندازې ډیر لوړ دی له هغه څخه تعبير کول هم اسانه کار ندي البته دا حاديثو

په رڼا کې څه ناڅه پوهه او علم سړي ته ور په برخه کېږي لکه له
لاندې يوه قدسي حديث څخه معلومېږي.

۱- قال الله تعالى في الحديث القدسي : ﴿ وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ
أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ،
فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ: كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ، وَكَفَّهُ النَّيَّ
يَبْطِشُ بِهِ، وَرَجُلَهُ الَّذِي يَمْشِي بِهِ، وَإِنْ سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي
لَأُعِيذَنَّهُ ﴾ احقاق عن التصوف ص ۳۳۵ رواه صحيح البخاري ج ۲ ص ۴۹۰ كتاب
الرفاق باب التواضع رقم الحديث ۶۵۰۲

ژباړه: الله تعالى په حديث قدسي کې فرمايي: ماته زما بنده په
فرائضو رانږدې کېږي، بيا چې نفلي عبادات کوي رانږدې کېږي
رانږدې کېږي تردې پورې چې دی زما محبوب شي، زما محبت
ورته پيدا شي، او کله چې زما محبت ورسره پيدا شو نو زه دده
سترگې شم، چې په ما باندې ليدل کوي، زه دده لاسوته شم چې په
ما باندې نيول کوي، زه دده پښې شم چې په ما باندې رفتن (تلل)
کوي. که څه رانه وغواړي زه يې ورکوم او که له څه نه پنا وغواړي
له هغه څخه پنا ورکوم.

د دوی او دالله تعالى ترمنځ دغه محبت او تړاو داسې مرتبې
ته ورسېږي چې دغه مرتبه او مقام دبل له پاره نه وي چې دغه
مرتبه او مقام يوازې دالله تعالى نیکو بندگانوته ورپه برخه کېږي

اوس دغه بلاکيف قرب د محبت ده چې د خداوند متعال اود بنده په منځ کې نزديکت داسې مقام ته ورسېږي تر دې چې په يو وجود سره ترينه تعبير کيږي.

۲- ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: يَا ابْنَ آدَمَ مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِي، قَالَ: يَا رَبِّ كَيْفَ أَعُودُكَ؟ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ، قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فَلَانًا مَرِضَ فَلَمْ تَعُدَّهُ، أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ؟ يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَطْعِمَنِي، قَالَ: يَا رَبِّ وَكَيْفَ أَطْعِمُكَ؟ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ، قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطَعَمَكَ عَبْدِي فَلَانٌ، فَلَمْ تُطْعِمْهُ؟ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ أَطْعَمْتَهُ لَوَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي، يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَسْقَيْتُكَ، فَلَمْ تُسْقِنِي، قَالَ: يَا رَبِّ كَيْفَ أَسْقِيكَ؟ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ، قَالَ: اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فَلَانٌ فَلَمْ تُسْقِهِ، أَمَا إِنَّكَ لَوْ سَقَيْتَهُ وَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي "﴾

(تفسير المظهر ج: ۱ ص: ۵۰، مسلم رقم الحديث: (۲۵۶۱) ۲)

ژباړه: له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: چې رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي: چې الله تعالى به د قيامت په ورځ يوه سړي ته ووايي چې: زه مريض وم، ته زما پوښتنې ته رانه غلې هغه به ورته ووايي اې زما ربّه! څرنگه دې پوښتنه وکړم ته خو نه مريض کيږي؟ هغه به ورته ووايي ايا نه وي خبر چې زما فلانکې بنده مريض و تايي پوښتنه ونکړه، که تا دهغه پوښتنه کړې وي زه به دې هلته ميندلی وم يعنې زما رضابه دې پيدا کړې ده.

زه وږي وم، تا ماته ډوډي رانه کړه. دی به ورته ووايي څرنگه
ماتاته مری درکړې وای ته خورب العلمین یې؟ ایا تاته دانه ده
معلومه چې زما فلانکي بنده له تانه مری وغوښته تا ورنکړه که
دې داکار دې کړی وای زما رضابه دي پیدا کړې وه.

زه تږی وم، تا ماته اوبه رانکړې. هغه به ورته وایي ای خدایه
ته خورب العالمین یې نه تږی کیږې؟ الله تعالی به ورته ووايي
زما فلانکي بنده له تا اوبه وغوښتي که ورکړې دي وای زه به دي
موندلی وم یعنې زما رضا به دي هلته موندلې وه.

الله پاک وایي چې زه یې سترگې شم، لاسونه او پښې یې شم.
زه یې ژبه شم. نودا د محبت او قرب هغه متفاوتې (بیلابېلې)
درجې دي. د ایجاد په لحاظ یې رتبې متفاوتې نه دي. هر مخلوق
چې الله پاک جَلَّ جَلَّالَهُ پیدا کوي، نو الله پاک جَلَّ جَلَّالَهُ علم پرې لري،
قرب د ایجاد د ټول مخلوق علی السویه دی، خو قرب د محبت
هغه بیا متفاوتې درجې لري.

ادنا درجه د محبت په ایمان پیدا کیږي، تردغه نه لوړې درجې
بیا د تقوی په معیار تر لاسه کیږي. لکه وروسته به تشریح بیا دوه
واري وکړو، په تقوی کې چې څومره زیادت راځي دغومره د قرب
د اومحبت په درجو کې جگوالی راځي، چې انسان بیا الله
پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ته دومره ورنژدې شي هغه یې غوږونه، سترگې،
لاسونه او پښې شي بلکې هغه وایي: چې زه دده سترگې شم، زه
یې لاسونه او پښې شم او زه دده ټول اندامونه شم.

دغه تشریح دلفظ دولي دلغت په اعتبار سره شوه اوس د دولي
تشریح دتصوفو په اصطلاح کوو .

(ولي) د صوفیاء کرامو په اصطلاح کې

۱- د صوفیانو کرامو په اصطلاح کې (ولي) هغه چاته ویل
کېږي چې : دده زړه همیشہ د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ په ذکر باندې مشغول
او مصروف وي . ﴿ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴾ (النبا۷۱)
یعنې شپه ورځ د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په ذکر لگیا وي ، بیا سُستی
پکې نه پیدا کېږي .

۲- : (ولي) د صوفیاء کرامو په اصطلاح کې هغه چاته ویل
کېږي چې زړه یې د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ له محبت نه ډک وي . یعنې زړه
به یې تل د الله تعالی په ذکر مشغول وي .

۳- : ولي هغه چاته وایي چې زړه به یې د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ له
محبت نه ډک وي ، حتی که د بل چا سره محبت هم کوي هغه به د
الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ د رضا له پاره وي . لکه نبي کریم صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ
فرمایي : ﴿ إِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى : الْحُبُّ فِي اللَّهِ وَ الْبُغْضُ فِي اللَّهِ ﴾
(ازاد الطالبین (رواه احمد و ابوداؤد) ص : ۱۹) ، مکتبه رشیدیه

ژباړه : بهترین د اعمالو هغه دا چې د چا سره محبت کوي هم
د خدای له پاره او که بغض کوي هم د خدای له پاره نو چې هغه
بهترین د اعمالو ده ، هغه مقام به بیا ورته نصیب کېږي . لکه نبي

کريم صلی الله علیه و آله و آيې: ﴿مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ وَأَبْغَضَ لِلَّهِ وَأَعْطَى لِلَّهِ وَمَنَعَ لِلَّهِ فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ﴾ ۱ زاد الطالبین (رواه ابوداؤد ، ص: ۱۹ ، مکتب رشیدیه)

ژباړه: څوک چې له چا سره محبت کوي د الله تعالى له پاره او یا بغض کوي له چا سره د الله تعالى له پاره او راکړه ورکړه یواځې د خدای د رضا له پاره کوي معنا دا چې نېک او ښه سړی ده ځکه ورسره راکړه ورکړه کوي، چا چې منع هم خاص د خدای پاک جل جلاله د رضا له پاره وکړه، معنا دا چې بد سړی ده په گناهونو لگیا ده ، که محبت له چا سره کوي او که بد یې ايسه وي هم. یعنې هرڅه یې د الله پاک له پاره وي. نو زړه یې ډک وي په محبت د الله. حتی که د ځان سره محبت کوي هم د الله پاک جل جلاله له پاره یې کوي چې زه د الله پاک جل جلاله یو مخلوق یم او که د بل سره محبت کوي هم د الله پاک د رضا له پاره یې کوي

۱ تفسیر مظهری ج: ۵/ ص: ۲۸

فناء القلب

چې له دې نه په دوهمه اصطلاح د صوفیه کرامو تعبیر کېږي په فنا د قلب سره. چې د دغه انسان زړه د الله پاک جل جلاله په عشق او محبت کې دومره فاني شي چې د بل چا یاد بالکل ورته نه پيدا کېږي. په زړه کې یې یواځې د الله پاک محبت وي بل څه ورته نه پيدا کېږي چې زړه د الله تعالى په ذکر کې مستغرق شو، ثمره یې

داده چې ددې انسان ظاهر او باطن بيا دواړه په شريعت برابر شي،
د ظاهر او باطن اصلاح يې وشي. اخلاق يې په شريعت برابر شي.
حسد، رياء، كبر، عجب او نور خومره مهلك امراض چې وي هغه
بيا ورڅخه لرې شي او هغه نېك صفات يې په زړه كې ځای
وټيسي چې ددې نه داهل تصوف په اصطلاح په فنا د نفس سره
تعبير كېږي [تفسير مظهري ج: ۵/ ص: ۳۸]

يو فنا د قلب ده او بله فنا د نفس ده. په گناهونو امر كونكي،
يعنې اماره بالسوء نفس ده، چې زړه اصلاح شو، زړه د الله
تعالی په ذكر لگيا شو، د الله تعالی له محبت نه ډك شو نو نفس
به يې تابع كېږي، بيا له نفس څخه هغه اخلاق رذيله ټول ختمېږي
، نفس بيا په نيكو اخلاقو متصف كېږي. نو بيا له دې څخه تعبير
په فنا د نفس سره كېږي.

د بقاء بالله يا فی الله مقام

چاته چې فنا القلب او فنا النفس مقام پيدا شي، نو بيا له
دې نه وروسته مقام د بقاء راځي. لكه مونږ او تاسې چې خط بنه
زده كړو بيا يې كه هير و هم نه هير يږي ملكه وگرځي (ملكه يو
كيفيت راسخه ته ويل كېږي) داسې نه چې اول دې يو دوه ټكي
زده كړل، بيا دې پرېښودل تردې پورې چې هغه دې هېر شول، دې
نه بقاء ته ويل كېږي، بلكې دې ته ويل كېږي چې انسان بيا په هغو
صفاتو باندې رنگ شي، د الله پاك جل جلاله په عشق او محبت كې

لومړۍ تېره

رنگېدل بڼايسه کېدلو ته ويل کېږي، په حسنه صفاتو يا بدو صفاتو رنگېدل، معنا دا چې متصف وگرځي، هغه دده ملکه وگرځي لکه د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ په حسنه صفاتو رنگېدلو ته وايي لکه الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي: ﴿صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً﴾^۱ سورة البقرة: ۱۲۸ دا د الله پاک د دين رنگ ده. مثلاً دغه جوماتان مونږ يو رنگ ورکړو هغه په دغه دېوال پورې پاتې وي. نو دغه بقاء ويل کېږي.

اوپا بقاء دې ته وايي چې وروسته له فناء څخه کوم تجليات ورته پيدا کېږي لکه د اضافي صفاتو تجليات يا ذاتي صفاتو تجليات يا ذاتي شيوناتو تجليات يا د رب تعالی د ذات اقدیر بلا کيفه تجليات. نو دی په همدغو تجلياتو مزین شي. يعنې دغه تجليات او انوار په ده کې ځای ونيسي او دی پرې متصف شي. نو د عالم امر په تصفيي فناء او بقاء سره انسان ته ولايت صغری حاصلېږي، کوم چې ولايت د اهل الله وودې او ددوی مستقر، مقام لومړی د صفاتو ظلال دی او دې کيفيت ته چې لطيفه يا سالک ورسېږي. يعنې چې سالک کله د اضافي صفاتو تجلياتو ته ورسېږي نو بيا دې ته (وصل مطلق) وايي او بيا يې چې کله ذاتي صفاتو، ذاتي شيوناتو او ذاتي اعتبارياتو ته عروج وشي نو دې ته هم (وصل مطلق) وايي. او بيا يې چې کله ذات بحت ته عروج وشي. يعنې د باري تعالی د ذات بحت تجليات پرې نازل شي نو دې ته بيا (وصل غريبان) وايي. يا په بل عبارت د خالق او

مخلوق ترمنځ او يازره حجاب (پردي) دي، چې ځيني ظلماني او
 ځيني يې نوراني دي، د هرې لطيفې په تصفيې سره لس زره
 حجاب له منځه ځي. يعنې په (قلبي) (روحي) (سري) (خفي) او
 اخفي، لطائفو سره پنځوس زره حجاب له منځه ځي او په قالب
 يعني (ذکر سلطان) او (لطيفه نفسي) سره شل زره نور حجابات
 له منځه ځي او په نتيجه کې يې سالک خپل مقصود ته رسېږي.
 او په بله اصطلاح باندې دغو پنځو لطائفو او ذکر سلطان او
 لطيفه نفسي ته اووه گامه هم وايي يعنې (وصل عريان) ته
 سالک په اووه گامونو سره رسېږي.

دا نعمت عظمی چې له (وصل عريان) څخه عبارت دی
 انبيا وعلیهم السلام او کاملو اهل الله و ته د ظلماني حجاباتو (چې
 عالم ممکن دی) او له نوراني حجاباتو (چې د اضافي صفاتو
 تجليات، ذاتي صفاتو تجليات، ذاتي شيوناتو تجليات او د
 ذاتي اعتبارياتو تجليات) له لرې کېدو څخه وروسته پيدا کېږي.
 يعنې دا ټول حجابات چې کله لرې شي نو (وصل) راځي، چې د
 پښتو له يوې مصري څخه هم دارنگه پټ مطلب او راز
 څرگندېږي.

مصري:

کور دې په شنو ونو کې پټ ده

مړوند را هسک کړه د شنو ونو له سرونو

خود حجاباتو له لرې کېدو وروسته هم د الله تعالی د مشاهدې څه موانع او اسباب ترسترگو کېږي چې هغه زمونږ د استعداد کمزورتیا ده. د مثال په توګه د خدای تعالی د ذات نورانیت خوږ لور او عالي دی که لمر ته وګورو چې یو مخلوق دی زمونږ اوده لمر ترمنځ حجاب (پرده) هم نشته خو بیا هم مونږ د لمر (سترګه) یا ټیګۍ نه شو صحیح کولای. ځکه چې زمونږ سترګې بریښي او کمزورې دي او کامل مناسبت مو ترمنځ نشته. لیکن د ظلماني او نوراني حجاباتو له لرې کېدو وروسته د خپل پیغمبر ﷺ په متابعت اود کاملو اهل الله په توجه سره استعداد قوي کېږي او الله تعالی خپل (وصل عریان) سالک ته ور نصیب کوي.

مطلب دا چې د عالم امر په تصفیې سره چې پنځه لطیفې دي ولایت صغری ترلاسه کېږي، کوم چې د اهل الله و ولایت دی اود دوی د فیض مبداء په ابتداء کې ظل د صفاتو دی او په انتها، کې عین صفاتو ته رسیږي.

او په تزکیه د عالم خلق سره چې په واسطه د ذکر الهی سره چې څه مرتب کېږي دهغه تفصیل په لاندې ډول دی:

په تزکیه د لطیفه نفسی سره چې خلص او شیره د عناصر اربعه وو دی؛ ولایت کبری مرتب کېږي، کوم چې ولایت د انبیا و ﷺ دی. یعنې چې د لطیفه نفسی تزکیه راشي، فنا او بقاء حاصله شي او خپل مشرب ته ورسېږي نو ثمره او نتیجه یې ولایت کبری ده، کوم چې له ولایت صغری څخه فوق (لوړ) دی.

لومړی ټوک

لکه نبي کریم صلی الله علیه و سلم چې په خپل مبارک ارشاد کې فرمایي چې: (خيارُکُمْ فی الجاهلیةِ خيارُکُمْ فی الاسلامِ إذا فقهوا).

یعنې دا نفس ناطقه په جاهلیت کې چې د انسان تزکیه او تصفیه نه وه راغلې هم سردار و او عالم امر یې د خان تابع ګرځولی و او دی یې دنائت او پستی ته مائل کړی و، لېکن کله چې د انسان تزکیه او تصفیه راغله بیا هم دی (نفس ناطقه) سردار دی، ځکه چې دده په تزکیې سره ولایت ګېری مرتب کېږي چې د انبیاوو ولایت دی. او له ولایت صغری څخه ډېر فوق دی، کوم چې د عالم امر په تصفیې سره انسان ته مرتب کېږي او (خيارُکُمْ فی الجاهلیةِ خيارُکُمْ فی الاسلامِ إذا فقهوا) پرې صادقېږي.

يادونه:

د نفس ناطقه د تصفیې له پاره ایمان شرط دی. غیر اسلامي فرقې لکه: براهیمیه، جوګیان او داسې نور که هر څومره ریاضتونه وکړي نو دوی ته د نفس ناطقه تصفیه نه حاصلېږي او نه یې کولای شي. ځکه چې دوی ته د وجوبي حقایقو او د اضافي صفاتو، ذاتي صفاتو او ذاتي شیونانو نورانیت نه شي حاصلېدای، لېکن د عالم امر تصفیه کولای شي، نو ځکه په عالم ممکن کې ځینې کشفیات او تصرفات هم ورته حاصلېږي.

نو د نفس ناطقه په تزکیې سره ولایت ګېری مرتب کېږي، کوم چې د انبیاوو ولایت دی او د دوی د فیض مبداء او مستقره مقام د حق سبحانه و تعالی اسم ظاهر دی. یعنې د انبیاوو علیهم السلام د

فیض مبداء او مشرب د الله تعالی ذاتي صفات دي اود امتیانو یې
د باري تعالی د اضافي صفاتو ظلال دي، خو بیا له ابتداء څخه
وروسته دواړه عروج کوي آن تر بلا کیفه قرب د الله تعالی جلاله
پورې. [مقدمة التصوف ص: ۷۰/۷۴]

د فنا اوبقا ترمنځ توپیر

علامه قشیري رَحْمَةُ اللهِ د فنا اوبقا توپیر داسې بیانوي چې
د صوفیا کرامو په نزد له فنا نه مراد اوصاف مذمومه لرې کیدل
دي. له بقا نه مراد په انسان د اوصاف محمودو پاتې کیدل دي.
په انسان کې له دوه ډوله صفاتو نه یو صفت ضرور باقی وي
اود یوه له نفی (نیستی) نه د بل اثبات ضرور راځي، څوک چې
د اوصاف مذمومه نه فنا شول په هغه باندې محموده صفات ضرور
ظاهره کیږي. او په چا باندې چې مذموم خصلتونه غالب شول بیا
له هغه نه صفات محموده پتیري. اودا خو د مناطقو یوه قاعده
هم ده چې اجتماع د نقیضینو هم ناروا او ارتفاع د نقیضینو هم
ناروا ده او دغه دواړه صفتونه په خپل منځ کې سره ضدین دي.
اودا خبره یادو ساتئ چې په کومو اوصافو انسان متصف کیږي
افعال یا اخلاق او یا احوال دي:

۱- افعال: هغه دي چې په هغه کې انسان په خپل اختیار سره
تصرف کوي.

۲- اخلاق: هغه صفات دي چې په انسان کې په فطري توګه باندې وي، البته د یو صفت له مسلسل عادت جوړولونه صفت بدلیږي.

۳- احوال: هغه دي چې په شروع (پیل) کې په انسان باندې واردیږي مګر د احوالو د صفایي دار و مدار د اعمالو په صفایي باندې دی. په دې اعتبار سره احوال هم اخلاق غوندې شمیرل کیږي، ځکه چې کله انسان د اوصاف مذمومه لري کولو کوشش پیل کړي نو بیا الله تعالی په ده باندې مهرباني وکړي او دی د ښو او غوره اخلاقو څښتن شي.

همدارنګه چې کله انسان خپل کوشش صرف کړي دخپلو اعمالو تزکیه او پاکي کوي، نو الله تعالی په خپل کرم سره دده احوال پاک کړي، بلکې په کمال سره په ده باندې احوال واردیږي. لېذا چې کوم انسان هغه اعمال پرېږدي چې کوم په شریعت کې مذموم او بد دي دهغه سړي په اړه ویل کیږي چې دی دخپلو شهواتو نه فنا شو. او چې کله انسان دخپلو شهواتو نه فنا شي نو بیا الله تعالی عبادت او بندګي په ښه توګه سرته رسوي.

کوم انسان چې د زړه له اخلاصه د دنیا له مینې څخه بیزاره شي دهغه انسان په اړه ویل کیږي چې دا د دنیا له رغبت نه فاني شوی. کله چې له دنیا نه بې رغبت او فاني شي بیا دغه انسان په صدق او اخلاص سره د الله تعالی په طرف راجع شي.

او چا چې کوشش پیل کړ له خپل زړه څخه یې حسد (کینه)،
بخل، غضب، تکبر او داسې نو مذموم عادتونه لري کړل نودده
په هکله ویل کیږي چې له بدو اخلاقو نه فنا شو.

او چې کله له بدو (مذمومو) اخلاقو نه فنا پیدا شوه نو دی
بیا په پاکي او صدق کې تل پاتې وي.

نو اولیاء کرام او صوفیاء کرام د (ولي) تعبیر په دې سره کوي
چې زړه یې په ذکر او محبت الهي کې مستغرق وي، هغه دغه

آیت معنا ده چې ﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾ (البقره) یعنې

هغه کسان چې په الله تعالی تصدیق لري خو له دې سره سره

ډارېږي هم له مخالفت څخه یې همیش ځان ساتي. نو همیش یې

الله په یاد وي. په زړه کې یې د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ محبت وي. د گناه

محبت او مینې ته په زړه کې ځای نه ورکوي.

دا د دې آیت هغه ترجمه ده کومه ترجمه یې چې اهل تصوف

کړې ده. کنه یواځې مؤمن ته هم د قرآن کریم په اصطلاح کې (ولي

) ویل کېږي. خودا د اولیاوو د تصوف په اصطلاح کوشش ده چې

سړی یو مقام ته ځان ورسوي. هغه دغه مقام ده.

د (ولي) علامې

چې مونږ یې په رښتیا سره وپېژنو چې دا ولي ده، په ظاهره یې

څه علامې دي؟

د (ولي) علامې:

۱- ﴿ ذَكَرَ الْبَغْوِيُّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سُئِلَ مِنْ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ قَالَ: الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا، ذُكِرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. ﴾

[تفسير مظهری ج: ۵ / ص: ۴۰ ابن ماجه كتاب الزهد ص: ۴ رقم الحديث: ۴۱۱۹]

ژباړه: امام بغوي رحمه الله له نبي كريم صلى الله عليه وسلم نه روايت كړي چې دا ولياؤ الله و په هكله ورنه پوښتنه وشوه چې څوك دي؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: دخداي پاك دوستان هغه څوك دي چې دوى په ليدلو سره سړي ته الله پاك جل جلاله ورپه ياد شي.

۲- ﴿ قَالَ الْبَغْوِيُّ بَرَوَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى إِنَّ أَوْلِيَاءِي مِنَ عِبَادِي الَّذِينَ يُذَكِّرُونَ بِذِكْرِي وَأُذَكِّرُهُمْ بِذِكْرِهِمْ ﴾

[تفسير مظهری ج: ۵ / ص: ۴۰ ابن ماجه كتاب الزهد ص: ۴ رقم الحديث: ۴۱۱۹]

ژباړه: امام بغوي رحمه الله وايي چې له رسول الله صلى الله عليه وسلم نه روايت دى وايي چې الله تعالى ويلي دي: زما دوستان زما له بندگانو څخه هغه خلک دي چې زما په ياد دوى ياديري خلکو ته او ددوى په ياد زه ياديرم خلکو ته.

۳- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ بَرِيْدٍ، أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: أَلَا أُبَيِّنُكُمْ بِخِيَارِكُمْ؟ قَالُوا: بَلَى، يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: خِيَارُكُمْ الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا، ذُكِرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ.

[تفسير مظهری ج: ۵ / ص: ۴۰ ابن ماجه كتاب الزهد ص: ۴ رقم الحديث: ۴۱۱۹]

ژباړه : له حضرت اسماء رَضِيَ اللهُ عَنْهَا نه روايت دی وايي : چې له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه يې اوریدلي دي چې ويل يې ايا زه تاسې ته بهترين دتاسو درونه ښایم ؟

صحابه کرامو ورته وویل بلې : یا رسول الله ! ده ورته وویل بهترين دتاسو هغه څوک دي چې کله دوی ولیدل شي سړي ته الله تعالی ورپه یاد کيږي.

يعني تعبير يې داسې ده چې : د (وايي) علامه داده چې ددوی په مجلس سره د انسان په زړه کې د الله پاک سره مينه او محبت پيدا شي. چې ددوی مجلس کوي، ددوی واقعات بيانوي نو اثر يې بيا داوي چې نفس مجلس شروع کړي نو له الله پاک جَلَّ جَلَّالَهُ سره يې مينه په جوش راشي. تعلق يې پيدا شي.

۴- ﴿عن عمر ابن الخطاب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَن مِّنْ عِبَادِ اللَّهِ لَنَا سَأْمَاهُمْ بَانِبِيَاءٍ وَلَا شُهَدَاءٍ وَيَغْبِطُهُمُ الْانْبِيَاءُ وَالشُّهَدَاءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمَكَانِهِمْ مِّنَ اللَّهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ تَخْبِرُنَا مِنْ هُمْ، قَالَ: هُمْ قَوْمٌ تَحَابُّونَ بَرُوحَ اللَّهِ عَلَى غَيْرِ أَرْحَامٍ بَيْنَهُمْ، وَلَا أَمْوَالٍ يَتَعَاطَوْنَهَا، فَوَاللَّهِ إِنْ وَجَّهَهُمْ لِنُورٍ وَانْهَمَ عَلَى نُورٍ لَا يَخَافُونَ إِذَا خَافَ النَّاسُ وَلَا يَحْزَنُونَ إِذَا حَزَنَ النَّاسُ وَقَرَأَ: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾﴾ [سورة يونس آيت ۶۲، درمثور ص ۳۱۰ ج ۲، بحواله

ابوداود، ابن جرير، ابن ابی حاتم، ابن سردويه، تفسير قرطبي ص ۲۵۷، ج ۸، حليه ابی نعیم، شعب الايمان بهيقي او تفسير مظهری ج: ۵ ص ۱۴۱

ژباړه: له حضرت عمر رضي الله عنه نه روايت دی وايي: چې نبي کریم صلی الله علیه و سلم ویلي چې دالله تعالی د بندگانو څخه ځینې داسې دي خلک چې په ورځ د قیامت کې به د هغو د حال غبطه انبیاء او شهداء کوي. ورنه وپوښتل شول چې دا خلک څوک دي؟

نبي کریم صلی الله علیه و سلم په ځواب کې وفرمایل: چې دا هغه خلک دي چې یوله بله سره محبت خاص دالله تعالی له پاره کوي ترمنځ یې هیڅ خپلوي هم نه وي چې کله خلک په خوف (ویره) کې مبتلا شي دغه خلک به په دغه وخت کې دوهریدلو والا نه وي او چې خلک غمجن وي دوی به غمجن نه وي.

اوبیا یې دغه آیت ووايي: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ

وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾.

۵- اخرج ابن مردويه عن أبي هريره رضي الله عنه قال سئل النبي صلى الله عليه وسلم عن قول الله: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ قال الذين يتحابون في الله وورد مثله من حديث جابر بن عبد الله اخرجه ابن مردويه [تفسير مظهری ج ۵ ص: ۱۲۹]

ژباړه: له حضرت ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دی چې له نبي کریم صلی الله علیه و سلم نه ددې قول دالله تعالی ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ﴾ په هکله پوښتنه وشوه؟ نبي کریم صلی الله علیه و سلم په ځواب کې

و فرمايل : چې دا هغه کسان دي چې دوی په خپل منځ کې د الله تعالى له پاره محبت کوي .

۶- حضرت ابودرداء رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فرمايي : چې مادني کريم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه اوریدلي دي چې : الله تعالى فرمايي : چې کوم خلک زما په خاطر په خپل منځ کې محبت کوي زما محبت دهغوله پاره ثابت شو چې کوم خلک زما په خاطر په خپل منځ کې ملاقات کوي زما محبت دهغوله پاره حق شو . چې کوم خلک زما په خاطر په خپل منځ کې یوله بل سره ناسته او ولاړه کوي زما محبت دهغوله پاره ضروري شو .

دا ټول هغه خلک دي چې زما مساجد زما په ذکر باندې آباده وي او خلکو ته د خیر تعلیم ورکوي او زما د اطاعت په طرف خلک رابولي دغه زما اولیاء دي چې زه دغو ته دخپل عرش دسورې لاندې ځای ورکوم په خپل قرب کې ځای ورکوم او دخپل عذاب نه یې محفوظ کوم دنورو خلکو نه یې پنځه سوه (۵۰۰) کاله مخکې جنت ته داخلوم دوی به دهمیش له پاره په جنت کې عیش کوي . بیا

نبي کريم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دغه آیت تلاوت کړې **﴿ أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ الْخ ... ﴾** ۱.
رواه درمنشور ج: ۲ ص: ۲۱۰ ، ترمذی کتاب الزهد باب: ۵۲ ، مسند احمد ج: ۵ ص: ۲۴۷/۲۲۲ ، کتاب حلیۃ الاولیاء ج: ۱ ص: ۲۴۷

۷- حضرت علی رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فرمايي : چې اولیاء الله هغه خلک دي چې ددوی مخونه دلیر خوب کولو له وجې نه زیروي ، سترگې یې

دهیرې ژبا له وجې نه جنیجری وي ددیرې لورې له وجې نه یې خیتې نرۍ وي او شونډې یې وچې وي . [تفسیر قرطبی ج ۸ ص ۲۵۸]
 ۸- حضرت بایزید بسطامي رَحْمَةُ اللهِ فرمائي : چې اولياء الله دالله تعالی ناوې دي اوناوې نامحرم نشي کتلاي داناوې دمحبیت په پردوکې پتې دي (عام خلک) یې نه په دنیا کې لیدای شي اونه په اخرت کې . [الرسالة القشيرية / باب الولاية / ص : ۲۱۲]

لکه دا په فارسي ژبه کې مشهوره خبره ده : ولي راولي مي شناسد ، يعنې ولي هر سړی نشي پيژاندي بلکې يواځې ولي يې پيژاندي شي .

۹- حضرت يحيى بن معاذ رَحْمَةُ اللهِ دا اولياء الله صفت داسې بيانوي : چې دوی دالله تعالی سره انس او محبت دخپل ځان لباس جوړوي . اودولایت مقام ته درسیدلو له امله دمجاهدې نه وروسته یې له روح سره تعلق راځي . [الرسالة القشيرية / باب الولاية / ص : ۲۱۲]
فایده: اوس دلته بنيادي خبره داده چې ددغه (ولي) علامه چې په حديث شريف کې ذکر شوه چې دده په لیدلو سره انسان ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورپه یاد یږي ، ددې وجه څه ده ؟ چې دا ولي ده ، بنده ده ، هغه خالق ده ، الله ده ، دده په لیدلو سره سړي ته هغه یاد یږي ، دده په مجلس سره انسان ته خدای پاک یاد یږي ، نو وجه یې داده چې مخکې ما درته وویل چې : (وَلِي) قُرب ته ویل کېږي ، قُرب دمحبیت هغه بلاکيف درجه ده ، چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سره د ځينو اشخاصو دومره نزديکت راشي چې معیت ذاتي راشي ،

خداي پاک جل جلاله فرمايي چې: بيا ددغه انسان سترگې، غوږونه، لاسونه او پښې بلکې هر اندام يې زه شم. او ددغه بنده او خداي پاک په منځ کې داسې قرب بلاکيف راغی چې معيت ذاتي ده نه د يو والی له وجې نه چې اوس مثلاً دواړه لاسونه يوځای دي، اوس چې يو وينې نوبل هم ورسره ليدل کېږي، چې ښی لاس يادوي چې هم ورسره ياديږي، چې چې لاس يادوي نو ښی هم ورسره په خپله ياديږي.

ددې مثال داسې ده لکه: لمر په څلورم آسمان کې ده، خو چې شیشه ورته مخامخ شوه، هغه رڼا د لمر په دغه ديوال لگيږي، لمر سره له دې چې د باندې ده، په شیشه کې نشته يوې کرکۍ ته چې سپرې شیشه مخامخ کړي ددغې شيشې رڼا او تجلي هلته په دېواله باندې لگيږي، لکه څرنگه چې د لمر رڼا د باندې په دېواله لگيږي ځکه چې ددغې شيشې او لمر په منځ کې يوه علاقه د قرب راغله، هغه انوار او شعاع چې د لمر وه هغې په دغې شيشې کې ځای ونيوه نو په دې کې هم دا کمال پيدا شو چې دا شیشه اوس بل شان رڼا کوي. بلکې د شيشې نه چې کومه رڼا په دېواله لگيږي ددې رڼا اثر او تېزوالی تر هغې رڼا زيات وي کومه چې له لمر څخه پخپله صادريږي.

همدارنگه پښه (مالوچ) درواخلي، ځينې داسې شيشې شته چې دهغې وړانگه يا شعاع په مالوچو ولگيږي نو اور واخلي، د لمر په خپله وړانگه او رڼا باندې اور نه اخلي او ددې شيشې په دننه کې چې د لمر کومه وړانگه راغله دهغې په واسطه اور اخلي.

چې دهغه تقرر دلته په دوهم مکان کې راغی. په دغه ځای باندې اثر زیات شو. ځکه چې دلته علاقه د قرب ده، دا شیشه اودا پنبه د مکان په لحاظ هم سره نژدې دي، چې د لمر او پنبې په مابین کې په مکان کې بُعد (لرې والی) موجوده نو د لمر له رڼا نه اور نه اخلي اوددغې نژدې شیشې له رڼا نه پنبه اور اخلي.

یوسړی مسلمان ده یواځې یې کلمه ویلې ده، له الله سره یې تعلق جوړ شو، ځکه الله پاک فرمایي: ﴿اللَّهُ وَرِئُ الَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ ۱ البقرة آیت ۱۲۵۷ خو جذب نه ورته پیدا کېږي، عشق او محبت ورسره نه وي، د خدای پاک جَلَّالَهُ د ذکر په وخت کې ورسره ژړا نه وي، حضور برابرېدل ورسره نه وي، لکن چې د بنده سره یې تعلق جوړ شو بیا دغه شیان پکې پیدا کېږي. ولې؟ ددوی مناسبت او قرب سره ده، ددغه قرب په لحاظ دغه اثر پیدا کېږي. کله چې لمر ته دلته شیشه مخامخ ونیسو نو ددغې شیشې پرک چې څوک وويني نو لمر ورته په یادیږي او کته؟ نو هغه انوار چې ددغه ولي په سینه کې وي ددغو انوارو په مشاهده او لیدلو سره الله ورته په یادیږي. اصلي مبدء الفيض خو خداوند متعال ده. هغه انسان ته ور په یاد شي.

دوهمه وجه داده چې: خدای پاک په دغو اولیاوو کې ماده د استعداد د تاثر من الله د تاثير فی غیر الله پیدا کړې، دغو اولیاوو کې قوت او استعداد ددې شته چې هغه فیوضات چې د الله تعالی له طرف نه نازلېږي په مخلوق باندې دهغو قبولي کولی

شي، تاثر من الله معنا دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ له لوري چې کوم
تأثيرات راځي دهغه تاثر کولی شي. قبولي او برداشت يې کولی
شي اوبيا چې هغه تحمل په دوی کې راغی ځای يې ونیو بيا په
دوی کې خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ ماده د تاثير ايښې ده چې بيا به نور
مخلوق ترې متاثر کېږي، اوس نو چې دهغه انوار او فيوضات په
ده کې راغلل، ده تاثر قبول کړ، له دې نه چې تاثير راځي نو فی
الحال الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ انسان ته ورپه ياد شي. لکه مخکې مې چې
په مثال کې درته وويل چې: د شيشې پرک سړی په دېوال وويني
نو سړي ته لمر ور په ياد شي چې لمر راختلی ده، په دغه شیشه
کې قابليت د تاثر د لمر د شعاعو ده، د لمر د شعاعو د اجتماع
قابليت يې په ځان کې راوستی، اوس په دغه کې اثر هم خداي
پاک جَلَّ جَلَالُهُ ايښی ده، قوت د تاثير. چې ددغه هغه شعاع چې دلته
پکې جمع شوي دي بېرته له دغه نه په بل کې هم اثر کوي، اوس نو
چې په بل کې اثر راغی اثر چې څوک وويني مؤثر ورپه ياديږي. دا
اثر ددغې شيشې چې هلته پيدا شو په دغه کې اصلي اثر د لمر نه
پيدا او هغه مؤثر و.

نو له دغه ولي سره چې دغه مقام ده چې سړی يې وويني نو الله
پاک جَلَّ جَلَالُهُ سړي ته ور په ياديږي وجه يې داده چې د الله جَلَّ جَلَالُهُ
سره دده علاقه پيدا شوې ده، نو له الله جَلَّ جَلَالُهُ څخه يې تاثرات د
فيوضاتو کړي دي، ددغو فيوضاتو اثر چې په بل ځای کې راغی
نو سړي ته هغه ورپه ياديږي. چې اصل مؤثر هغه ده. مخکې وويل
شو. د ولي علامه داده چې: ددوی په ليدلو سره به الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ

انسان ته ورپه ياديرې. د الله پاک جَلَّ جَلَّالُهُ په ياد به دوی سړي ته ورپه ياديرې. اودغه طريقه د ياد ده چې ددوی ظاهر شکل دې وليد، د سنتو او شريعت پابندي دې يې وليده نودهغه له وجې نه له شريعت سره ستا محبت پيدا شو. هغه سنت طريقو په تا کې تاثير وکړ. نو ځکه الله پاک جَلَّ جَلَّالُهُ درته په ياد شو.

اودا چې څوک د اذکار باطنه وو څښتن وي چې د کوم ولي په مجلس کې کيني نو لطائف يې خود بخود چالان شي. (اذا رُؤا ذِکر الله) چې دوی وليدل شو نو الله يې هم په ياد شو. هغه دده په زړه او په لطائفو کې چې کوم تاثير من الله راغلی هغه تاثير فی الحال په بل کې هم راغی، دهغه لطائف هم ورسره چالان شول، چې کله دی وليدل شي نو الله جَلَّ جَلَّالُهُ ورپه زړه کېږي.

اودغه استعداد دتاثير په خلکو کې دجنسي، نوعي او شخصي مناسبت له امله ده. نو دغه تاثير او تاثير تقاضا د حصول دحضور بالله کوي خو ياديدل دالله تعالیٰ په ليدلو ددوی او په ناسته له دوی سره په دې شرط سره چې دغه سړی منکر نه وي.

﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ (سورة العائده آيت ۲۴)

ای الخارجين عن الايمان والانقياد. يعنې الله تعالیٰ فاسقانو ته هدايت نه کوي، ځکه دوی له ايمان او انقياد نه خارج دي.

﴿وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: مَنْ عَادَى لِي

وَلِيًّا فَقَدْ آذَنَنِي بِالْحَرْبِ....﴾ [تفسير مظهری ج: ۵/ ص: ۲۱ البخاری ج: ۱ ص: ۱۲ ص: ۹۶۳]

ژباړه: رسول الله ﷺ وايي: چې الله تعالى ويلي دي: څوک چې زما له دوستانو سره د بنسټني کوي زما د جنگ اعلان ورته.

د (ولي) تعريف او ولي په غيب علم نه لري

د (ولي) هغه تعريف نه ده کوم چې په عوامو کې مشهور ده. تفسير مظهري ليکي چې: د عوامو په نزد (ولي) دې ته ويل کېږي چې هغه به کرامات لري، خارق العادة کارونه به ورڅخه صادرېږي، داسې شيان به دده په لاس کېږي چې عام انسانان له هغه څخه عاجزه وي، او يابه دې په مغيباتو (پټو خبرو) باندې خبر وي. نو دا د ولي علامه نه ده، لکه زمونږ اکثره خلک اوس هم په دې عقیده دي چې ولي ته به ډېرې پټې خبرې معلومې وي او هر څه چې دې غواړي کولی به يې شي. نه: دا د عوامو اصطلاح ده. دا د ولي علامه نه ده. ځکه ډېر داسې اولياء الله دي چې نه کرامات لري او نه په مغيباتو باندې علم لري.

۱- لکه نبي کریم ﷺ فرمايي: ﴿وَلَوْ كُنْتُ أَغْلَمُ

الْغَيْبَ لَأَسْتَكْثِرْتُ مِنَ الْخَيْرِ﴾ [اعراف: ۱۸۸] که زه په غيب

پوهېدی ما به د خپل ځان له پاره ډېر خیر جمع کړی وای.

۲. نبی کریم ﷺ فرمایي: ﴿وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي

خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ﴾ [سورة هود آیت: ۱۲۱]

بلکې د اولیاوو په اصطلاح کرامت ته (حيض الرجال) ويل
کېږي يعنې دا د نرانو حيض ده او ښځې ته چې حيض ورشي په
خپله جامه باندې شرمېږي، هغه د وينو ځايونه چاته نه وربښکاره
کوي، بلکې پتوي يې. [تفسير مظهري ج: ۵/ ص: ۴۱]

کامل ولي ته چې کوم کرامت خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورکړی هم وي
نودى يې خلکو ته نه ښکاره کوي، له خلکو څخه يې حتی
الامکان پتوي. که کله ترې صادر شي په وخت د غلبې د حال کې،
چې دى د جذب په حالت کې وي په خپل کنټرول او اختيار کې نه
وي، هلته د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ عشق په ده دومره غالب شي چې له
اختياره ووځي، نو يو کرامت ورڅخه صادر شي، نور پټ شيان نه
شي ليدلای. يا خوارق صادرېدل دا شرط يا علامه د ولايت نه ده،
دا له اولیاوو الله نه پرته نورو ته هم پيدا کېږي، بلکې غير
مسلمانو ته هم پيدا کېدای شي.

مونږ اوتاسې په ميبذې او صدرا کې ويلي دي چې: يوه ډله د
يونان د علماوو وه چې هغو په کشف کار کاوه، او سره له دې چې
د کوم سماوي دين تابع هم نه و، خو بيا هم کشفيات ورته پيدا
کېدل. دا خوارق خو جوگيان هم کولای شي، چې جوگ پوخ کړي
او بيا په هوا الوزي. نو که يو څوک په شريعت برابر نه وي او له
هغه څخه خوارق صادرېږي دا ولايت او کرامت نه بلکې استدراج

نومری توبه

ده. نور داچی کرامت په قرآن کریم ثابت ده. لکه دبی بی مری
 رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا په هکله چې راځي: ﴿وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا
 زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَمْرِؤُكُمْ أَنِّي لَكُمْ هَذَا
 قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾
 [آل عمران: ۲۸]

ژباړه: او(الله) کفیل وگرځاوه دې لره زکریا عَلَيْهِ السَّلَام هرکله به
 چې ننوت دې ته زکریا عَلَيْهِ السَّلَام په محراب (په عبادت خانه) کې نو
 موندله به یې له دې (مریمې) سره څه روزي (یعنې میوې دژمي په
 اوږي، اومیوې داوږي په ژمي کې).

نو کرامت د اولیاوو حق ده. زمونږ د عقیدې موافق که له نفس
 کرامت نه څوک منکر شي نو په اتفاق سره ورته ضال او مضل
 ویل کېږي، خو په کفر کې یې شک ده.

اوپه دغه ولي کې چې دغه کمالات پیدا شول، نو حضرت ابن
 عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وايي: تقوا دې ته وایي چې ته خپل نفس تر هیچا هم
 خیر او بهتر ونه بولي.

حضرت مجدد الف ثانی شیخ احمد سرهندي فاروقي قدس الله
 سره وایي چې: څوک خپل ځان د کافر فرنگي نه بهتر وبولي نو هم
 د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ معرفت پرې حرام ده. [تفسیر مظهری ج: ۵/ ص: ۲۹]
 حاشیه ۱۲

حضرت سعدي رَحِمَهُ اللَّهُ وایي: نند شاخ پرمیوه سربزمن.

دا قانون ده د سپیدار او چنار ونې پورته خيژې غټېږي، ځکه چې بې مېوې دي، هره بې مېوې ونه چې وي مخ پورته به روانه وي، خو منډه چې له مېوې نه ډکه شي چې خومره ډکېږي نو درنېږي بڼاخوټه يې لاندې د ځمکې خواته راکاږه شي. د څرما ونه جگه ده خو ميوه يې چې په سر کې ده ميوه يې کوزه راخوړنده وي نو څوک چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ حقيقي ولي وي نو هغه به يې له خلکو نه غټه نه وايي. ځان به له نورو عامو مسلمانانو بهتر او ښه نه بولي.

د ولايت اسباب چې په څه سره پيدا کېږي؟

د (ولي) د ولايت سبب څه شی ده؟ ولايت په څه پيدا کېږي؟ اصل کې سبب د حصول د ولايت له پاره انعکاس د انوارو د رسول الله ﷺ ده، د انسان په سينه کې چې د نبي کریم ﷺ مشکوة النبوة د سينې مبارکې فيوضات، انوار او اخلاق دي دا چې چېرې منعکس شوي، دغه رڼا چې چېرې ولگېده نو هلته بيا ولايت پيدا کېږي. خو په ظاهر کې دا د نبي ﷺ د سينې انعکاس چې د ولي په سينه کې راځي ددې له پاره سبب څه ده؟ نو ددې له پاره دوه عمده سببونه دي:

د ولايت اول سبب: ﴿كَثْرَةُ الْمُجَالَسَةِ مَعَ الْمُحَبَّةِ وَالْإِنْقِيَادِ بِالنَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَوْ يَمَنُ بِنُوبِهِ﴾ (تفسير مظهري ج ۵/ ص ۲۹) يعنې له نبي کریم ﷺ سره ډېره ناسته په ژوند کې. يا دده له نائبانو

او وارثانو سره خو چې ناسته په محبت او په انقياد وي، چې کوم حکم هغه کوي او دی یې په ښه طریقه سره ومنې. اشتباه، تردد او انکار ورسره نه وي. نو یو په دې سبب باندې مقام د ولایت پیدا کېږي. دا ولې پیدا کېږي؟ ددې وجه به هم درته په لنډه توګه ووايم یواځې دغه ناسته او انقياد یې ولې ددې سبب کېږي؟ او نور نه کېږي؟

ځکه چې څوک ددغو خلکو سره کيني دهغه زړه د دین په رنگ رنگ شوی دی، یعنې ظاهر او باطن یې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دین برابر دی. نو ته چې له ده سره کېنې، ستا د زړه تعلق چې دده له زړه سره پیدا شو نو هغه د دین رنگ او انوار او فیوضات چې دده په زړه کې دي هغه به د تا زړه ورنه اخلي، ستا زړه به هم رنگیږي، په دې سره مقام د بقا پیدا کېږي، فنا خوراخي مقام د بقا پیدا کېږي چې دده په ناسته کې محبت پیدا کېږي بیا الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ سړي ته ورپه یادېږي، بیا په زړه کې هغه د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ نوم ځای نیسي. دده ظاهر قالب چې په شریعت باندې برابر دی دده په ناسته او تعلق کې هغه به په تا باندې اثر کوي چې د تا ظاهر به په شریعت باندې رنگیږي، خود نبي کریم صَلَّی اللہُ عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم د انوارو انعکاس چې راځي هغه به د شریعت په متابعت راځي. (تفسیر مظهری ج: ۵ ص: ۲۹)

دولایت دوهم سبب: د ولایت د حصول له پاره دوهم سبب: کثرت (د پروالۍ) د ذکر ده: چې څوک ذکر دېر کوي دغه سړي ته به بیا د ولایت مقام پیدا کېږي. دا بیا ولې سبب ده؟ ځکه چې د انسان زړه

د گناهونو له امله زنگ نيسي، چې گناه وشي نو په زړه کې تور داغ پيدا شي، که توبه واپستل شي بيا هغه داغ لرې کېږي او که نه بيا ځای نيسي. د نبي کریم ﷺ مبارک حديث ده چې: ﴿لِكُلِّ شَيْءٍ صَقَالَةٌ وَصَقَالَةُ الْقُلُوبِ ذِكْرُ اللَّهِ...﴾ (مشکوٰۃ المصابيح ج ۱) باب ذکر الله عزوجل والتقرب اليه ص ۲۱۳/۲۱۶ رواه البيهقي في الدعوات الكبيره د هر شي له پاره رېگمال شته، صفايي يې پرې کېږي چې هغه زنگونه يې بيا بېرته لېرې کېږي او د زړه له پاره رېگمال د الله پاک ﷻ ذکر ده. اوس نو دغه زړه چې د گناهونو د کدوراتو له وجې توروالي پکې راغلی ده دا په ذکر سره صفا کېږي چې په زړه کې صفايي راغله نو قابل د انعکاس گرځي، شیشه چې په خاورو کې پته وي د لمر رڼا په دې کې انعکاس کېږي؟ دا شیشه چې په دې کې د لمر رڼا دومره ځای نيسي چې بيا بل دېوال رڼا کوي دا په هغه صورت کې چې دا شیشه به صفا وي نو انعکاس چې په کوم زړه کې راځي هغه به صفا وي او د دې د صفايي لاره او طريقه نبي کریم ﷺ يواځې ذکر ښودلې ده.

اوس نو ذکر چې څومره ډېر کېږي دومره صفايي هم زياته پيدا کېږي، څومره چې صفايي ډېرېږي دومره انوار ډېر پکې ځايېږي، ځکه په اولياوو کې هم تفاوت ده، چې چاته څومره انعکاس وي، څومره چې د يو چا ذات اقدس ﷺ سره تعلق زياتېږي دومره هلته فيوضات زياتېږي.

﴿ عن معاذ بن جبل قال سمعتُ رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول قال الله تعالى وجبت محبتي للمتحابين فيَّ والمتجالسين فيَّ والمتزاوئين فيَّ والمتبازلين فيَّ ﴾ (مشكاة المصابيح ج: ۲ ص ۴۴۸ باب الحب في الله ومن الله)

ژباړه: له حضرت معاذ بن جبل رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه مې اورېدلي ويل يې: چې الله تعالى فرمايي چې: دوه کسان خاص دما له پاره په خپل منځ کې محبت کوي او دما له پاره سره ملا ويږي سرکينې دما له پاره خرچه کوي دهغو له پاره زما محبت واجب شو.

﴿ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، كَيْفَ تَقُولُ فِي رَجُلٍ أَحَبَّ قَوْمًا وَلَمْ يَلْحَقْ بِهِمْ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ ﴾

اصحيح البخارى ج: ۲ كتاب الادب باب علامة الحب في الله رقم الحديث ۶۱۶۹ ص: ۴۲۸

ژباړه: له حضرت عبد الله ابن مسعود رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: چې يوسړى نبى کريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته راغي او ورته وې ويل: يا سوره الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! ته څه وايي چې يو سړى د قوم سره محبت کوي مگر ددغه قوم عمل ته رسيدلاى نه وي نو نبى کريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ او فرمايل: چې سړى به له هغه چاسره وي چې له چاسره يې محبت وي. د نه رسيدلو مطلب دا دی چې ددغه سړي عمل ددغه قوم په شان نه وي.

عن ابی زید انه قال له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الا ادلك على ملاي هذا الامر الذي تصيب منه خير الدنيا والاخرة عليك مجالس اهل الذكر واذا خلوت فحرك لسانك ما استطعت بذكر الله واحب في الله وابغض في الله. ارواه ابو نعيم كتاب حلية الاولياء ج ۱ ص ۲۶۷ كنز العمال ۱۲۲۲

ژباړه: ابو زيد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فرمايي: چې ماته نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفرمايل: چې زه درته اوښايم چې هغه کوم شی دی چې په هغه باندې د دنیا او آخرت کامیابي تر لاسه کيږي (يعنې په هغه باندې د دنیا او آخرت د کامیابي دار او مداروي، هغه داده چې د اهل ذکر د مجلسونو پابندي وکړه او کله چې يواځې يې نو د الله تعالی په ذکر ژبه چلوه چې ترڅو دې طاقت او وس وي. او د الله تعالی له پاره محبت کوه او بغض هم د الله تعالی له پاره.

د اولياء کرامو اقسام

دا اولياء بيا په دوه قسمه دي: مُريدین او مرادين. نودا څومره پورته بيان چې مونږ وکړو دا د مریدینو مقام ده، هغه څوک چې خليل الله دی، مرید د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د محبت اراده لري، نودی به کوشش کوي او په دغو کوششونو باندې به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دی داسې مقام ته رسوي چې بیا به د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ عشق او محبت دده په سینه کې ځای پیدا کوي. بیا به دده د محبت د نورو سینو د محبت له پاره گټه سونکي ثابتيږي.

بله ډله د اولياووته (مرادين) ويل كېږي، چې دوى خپل مراد او مقصد ته رسيدلي وي چې هغه دخپل خالق خوشاله كول دي مرادينو ته محبوبين هم ويل كېږي او مريدينو ته محبين هم ويل كېږي محبوب د كردگار دي.

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنْ اللَّهَ إِذَا أَحَبَّ عَبْدًا دَعَا جِبْرِيلَ فَقَالَ: إِنِّي أَحِبُّ فُلَانًا فَأَحِبَّهُ، قَالَ: فَيَحِبُّهُ جِبْرِيلُ، ثُمَّ يُنَادِي فِي السَّمَاءِ فَيَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحِبُّوهُ، فَيَحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، قَالَ ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الْأَرْضِ، وَإِذَا أَبْغَضَ عَبْدًا دَعَا جِبْرِيلَ فَيَقُولُ: إِنِّي أَبْغِضُ فُلَانًا فَأَبْغِضْهُ، قَالَ فَيَبْغِضُهُ جِبْرِيلُ، ثُمَّ يُنَادِي فِي أَهْلِ السَّمَاءِ إِنَّ اللَّهَ يُبْغِضُ فُلَانًا فَأَبْغِضُوهُ، قَالَ: فَيَبْغِضُونَهُ، ثُمَّ تَوْضَعُ لَهُ الْبُغْضَاءُ فِي الْأَرْضِ ﴾ [صحيح المسلم كتاب البر والصلة والآداب، باب إذا أحب الله عبداً أمره
آه ج ۲ ص: ۲۳۱ / رقم الحديث: ۱۲۶۲۷]

ژباړه: له حضرت ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دی وايي: چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي دي: چې دالله جل جلاله له چا سره محبت پيدا شي نو جبرئيل عليه السلام ته حکم وکړي چې زه د فلانکي سره محبت لرم، ته محبت ورسره کوه، نبی صلى الله عليه وسلم وايي جبرائيل عليه السلام ورسره محبت کوي بيا هغه په آسمانونو کې اعلان وکړي، چې الله تعالى له فلاني سره محبت لري تاسې هم ورسره محبت کوئ. نو داسمانونو اهل هم محبت ورسره کوي. نبی عليه السلام وايي چې بيا دزمکې د خلکو په زړونو کې هم خداى پاک جل جلاله هغه ور محبوب کړي.

اوله یو چا خخه چې دالله تعالیٰ بد راشي نو جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَامُ
راوغواړی ورته وایي زما فلانی سړی بد ایسی نو ته یې هم
بدايسوه ، نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ وایي چې جبرائیل عَلَيْهِ السَّلَامُ دغه سړی
بدايسوي ، بیا په اسمانونو کې اعلان وکړي چې الله تعالیٰ له
فلانکي سړي سره بغض لري تاسې هم ورسره بغض کوئ . نو
داسمانونو مخلوقات یې هم بدايسوي ، نو دزمکې په خلکو کې هم
منفور شي دنیکی خلکو ترپام هم دغه شخص بد ورځي . خدای پاک
دې موږ او تاسې بلکې ټول مسلمان له داسې بد حالت او کیفیت
خخه وساتي .

د نېکو خلکو محبت له یو چا سره دا دلیل د محبت ده . هغه
علامه چې مو مخکې ذکر کړي هغه ددې مرید وي .
او هغه اولیاء چې مرادین دي دهغو علامه داده چې د
مسلمانانو به له ده سره ډېره جوړه وي . له یو چا سره چې د
مسلمانانو مینه زیاتېږي او په زړونو کې یې قدر زیاتېږي دا ددې
دلیل ده چې دی محبوب ده ، څوک چې په مشرب دحضرت رسول
الله ﷺ وي هغه محبوبین دي ، هغه مرادین دي ، هغو ته
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دغه مقام ورنصیب کړی .

په قرآن مجید کې یې مثال دادی : چې الله تعالیٰ خپل
محبوب محمد ﷺ معراج ته بوتلووې فرمایل : ﴿سُبْحَنَ
الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا﴾

سورة الاسراء آیت ۱۱

ژباړه: پاک ده هغه ذات چې بويې تللو خپل بنده په شپه کې له مسجد حرام څخه و طرف دمسجد اقصی ته.

نوالله تعالی خپل محبوب معراج ته بوتلو دادمراد سره معامله وه. او چې کله دمريد معامله وه نووې فرمايل: ﴿فَلَمَّا جَاءَ

مُوسَى لِمِيقَاتِنَا﴾ چې کله موسی علیه السلام زمونږ ملاقات ته راغی.

نوالله تعالی له نبي کریم صلی الله علیه و سلم سره دمراد معامله وه او دموسی علیه السلام سره دمريد معامله وه.

اوس گورئ موسی علیه السلام له الله تعالی نه دشرح صدر دعا

غواړي ﴿رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ۝ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ۝﴾ [طه: ۱۱۶]

او الله تعالی نبي کریم صلی الله علیه و سلم ته شرح صدر خپله ورپه

برخه کوي دغوښتلو اړتيا هم نشته فرمايي: ﴿أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ

﴿۱﴾ [الانشراح]

نو دمريد او مراد معامله ډير توپير لري.

داوليا، کراموپايلي، انجام او عاقبت دقرآني اياتو نو

اونبوي احاديثوپه رڼا کې

ترتولو دپام وړ خبره داده چې داولياؤ کرامو انجام، عاقبت

او پايلي به څه ډول وي. په قرآن کریم او احاديثوکې ددغو بزرگانو

انجام څنگه بیان شوی دی ؟ په قرآن کریم کې ددوی انجام داسې بیان شوی چې: ﴿لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾

[سورة یونس آیت ۱۶۴]

یعنې ددې اولیاء کرامو له پاره زېږی دی په ژوند د دنیا او آخرت کې. زېږی د دنیا په ژوند کې څرنگه دی ؟ د نبی کریم ﷺ په ژوند کې زېږی دا و چې ده به بشارت د جنت ورکاوه ، څوک چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ولي وهغه ته د نبی کریم ﷺ په ژبه وویل شول چې :

﴿ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَبُو بَكْرٍ فِي الْجَنَّةِ، وَعُمَرُ فِي الْجَنَّةِ، وَعُثْمَانُ فِي الْجَنَّةِ، وَعَلِيٌّ فِي الْجَنَّةِ، وَطَلْحَةُ فِي الْجَنَّةِ وَالزُّبَيْرُ فِي الْجَنَّةِ، وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ فِي الْجَنَّةِ، وَسَعْدٌ فِي الْجَنَّةِ، وَسَعِيدٌ فِي الْجَنَّةِ، وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ فِي الْجَنَّةِ ﴾ ارواه ابوداود حديث : ۱۶۵۰ / الترمذي حديث : ۳۷۴۷ / وابن

ماجد حديث : ۱۲۳ / او مسند امام احمد : ۱ / ۱۸۸ / ۱۸۷

یعنې رسول الله ﷺ پورتنیو لسو وارو صحابه کرامو رضی الله عنهم ته د جنت زیږی ورکوي چې دوی جنتیان دي . دا خو په یوه واقعې کې دا جمال په صورت کې زیږی ورکړی شوی ، ډیرو صحابه کرامو رضی الله عنهم ته یې د تفصیل په طریقه هم زیږی ورکړي دي چې یوڅو مثالونه یې په لاندې ډول دي :

دابوبکر رضی الله عنه په هکله وايي: ﴿ وَقَالَ اَمَّا نَك يَا اَبَا بَكْرٍ اَوَّلَ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ اُمَّتِي ﴾ (رواه ابوداود كتاب السنن باب ۱۸) ﴿ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا أَوَّلُ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ ثُمَّ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرُ،» ۱ رواه
الترمذی حدیث ۱۳۶۱۲ ﴿ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْكُلُّ نَبِيٌّ
رَفِيقٌ وَرَفِيقِي - يَعْنِي فِي الْجَنَّةِ - عُثْمَانُ ﴾ ۱ رواه الترمذی حدیث ۳۶۹۸ و ابن
ماجه ۱ د حضرت عبد الله ابن سلام رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په هکله وايي چې: دا
جنتي ده. ﴿ إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، متفق عليه عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، ۱
رواه البخاری ومسلم عن ابن عمر ۱ د حضرت ابن عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په باب کې
وايي چې: (رجل صالح) دا ډېر نېک سړی دی. ﴿ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ
اللَّهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَلِيٍّ: أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ
مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي متفق عليه ﴾

[رواه البخاری کتاب فضائل اصحاب النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب ۹ / والترمذی کتاب

المناقب باب ۲۰ حدیث ۳۷۳۰]

ژباړه: له حضرت جابر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: چې نبي
کريم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته وايي چې: ته ماته داسې
يې لکه حضرت هارون عَلَيْهِ السَّلَام حضرت موسی عَلَيْهِ السَّلَام ته، خو
يو اخي فرق دادی چې له ما نه وروسته بل پيغمبر نشته. يعنې هغه
نبي و ته نبي نه يې. ﴿ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كُنْتُ
مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ ﴾ ۱ رواه الترمذی: حدیث ۲۷۱۳ / ومسند احمد ۱/ ۸۴/ ۱۱۸
۱۱۹/ ۱۵۲ چاته چې زه گړن یم هغه ته به حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ هم

گران وي.

د حضرت فاطمې رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا په هکله وايي:

﴿عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي، فَمَنْ أَغْضَبَهَا أَغْضَبَنِي﴾ ۱ رواه البخاري كتاب فضائل اصحابه النبي
 رواه عنه باب ۱۲/۲۹ حديث: ۱۳۷۱۴

ژباړه: له حضرت مسور ابن مخرمه رضي الله عنه نه روايت دی وايي: چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي دي: چې حضرت فاطمه رضي الله عنها زما د وجود جز ده څوک چې دا په غضب کوي گویا ما په غضب کوي.

د حضرت د حسن رضي الله عنه او حسين رضي الله عنه په باره کې وايي: ﴿عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ﴾ رواه الترمذي حديث: ۲۷۶۸، وابن ماجه حديث: ۱۱۱۸

ژباړه: له حضرت ابو سعيد خدری رضي الله عنه نه روايت دی وايي: چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي دي: حضرت حسن او حضرت حسين به د جنت د ځوانانو سرداران او مشران وي.

د مريم رضي الله عنها او خديجه رضي الله عنها په باره کې داسې وايي: ﴿وَقَالَ خَيْرُ نِسَائِهَا مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَخَيْرُ نِسَائِهَا خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ﴾ [صحيح البخاري كتاب مناقب الانصار باب: ۴۵/۱] ومسلم كتاب فضائل الصحابه حديث: ۱۶۹

ژباړه: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: چې حضرت مريم رضي الله عنها د خپلې زمانې د ښځو بهتره او غوره ښځه وه او حضرت خديجه رضي الله عنها د خپلې زمانې د ښځو بهتره او غوره ښځه وه.

د حضرت عائشہ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا پہ بارہ کپی داسی وایي: ﴿وَيَا فُضْلُ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ﴾ ۱ رواہ البخاری فضائل صحابہ باب ۱۲۵ / ۱۲۵ و مسلم فضائل صحابہ حدیث: ۸۸۹ / ۷۰ ۱
 ژباړه: بېشکه د حضرت عایشی رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فضل او بهتری په نورو ښځو داسی ده لکه دشورا دمړی په نورو مړیو.

﴿وقال نعم الرجل سيد بن حصير ثابت بن قيس نعم الرجل معاذ بن جبل نعم الرجل معاذ بن عمرو بن الجموح﴾ ۱ رواہ مسند احمد: ۱۴۱۹ / ۲

﴿وقال ان الجنة تشاق الى ثلاثة على وعمار وسلمان﴾ ۱ رواہ البهقي کتاب مجمع الذوائد: ۱۱۲ / ۹ والتبريزي کتاب مشكوة المصابيح ۶۲۲۵۲ والمتقي الهندي: کتاب كنز العمال: ۱۲۳۱۱۲

د پام وړ خبره خو داده چې خلک په جنت پسې مړه شول چې جنت پیدا کړي او جنت بیا د حضرت علي، حضرت عمار، او حضرت سلمان رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ غوښتنه کوي.

د انصارو مبارکانو په حق کې نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي او بشارت ورکوي چې: ﴿عَنْ عَلِيِّ بْنِ ثَابِتٍ، قَالَ: سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَوْ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْأَنْصَارُ لَا يُحِبُّهُمْ إِلَّا مُؤْمِنٌ، وَلَا يُبْغِضُهُمْ إِلَّا مُنَافِقٌ، فَمَنْ أَحَبَّهُمْ أَحَبَّ اللَّهَ، وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ أَبْغَضَ اللَّهَ﴾

۱ رواہ البخاری مناقب الانصار باب ۴ حدیث ۳۷۸۳

﴿عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: آيَةُ الْإِيمَانِ حُبُّ الْأَنْصَارِ، وَآيَةُ
النِّفَاقِ بُغْضُ الْأَنْصَارِ﴾ [رواه البخاري في كتاب الإيمان رقم الحديث ١١٧]

يعني دانصارو مبارکانو د نبي کریم صلی الله علیه و سلم سره محبت دا
د ایمان علامه ده. ولې هغه ټول د خداوند متعال جل جلاله دوستان
دي، څوک چې ددوی سره محبت کوي دا مسلمان ده. هغه ټول د
الله پاک جل جلاله اولیاء او دوستان دي. څوک چې بغض ورسره
کوي هغه منافق ده. د ټولو صحابه کرام و رضی الله عنهم په باب کې
مجموعي بشارت د خدای پاک جل جلاله له طرفه دا دي چې: ﴿رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ﴾ [سورة مجادله آیت ۱۲۲]. ﴿وَكَلَّا وَعَدَ اللَّهُ
الْحُسْنَى﴾ [سورة الحديد آیت ۱۱۰]

﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ

الایه﴾ [سورة الفتح آیت ۱۲۹]

ژباړه: محمد صلی الله علیه و سلم رسول او رالیږل شوی دالله تعالی دی
(په حق سره)، او هغه کسان چې له ده سره دي سخت دي از روی
مقابله او مجاهده پر کافرانو باندې مهربانان او زړه سواندي دي
پخپلو منځو کې.

دومره لوی زېری او سند چې چاته الله تعالی ورپه برخه کړي نو
هغوی به ولې اندېښنه او فکر کوي اویا چې دا وعده اوزېري وي

هم دخالق لايزال له لوري چې دهیڅ ډول زیان او بې وفایي تصور
هم نشي پکې کېدلی .

د نبي کریم ﷺ له طرف نه بشارت دادي چې: ﴿عَنْ أَبِي
هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي
فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا، مَا أَذْرَكَ مُدًّا أَحَدِيهِمْ،
وَلَا نَصِيفَهُ﴾ [البخاري فضائل اصحاب النبي ﷺ باب ۵، مسلم
فضائل صحابه رقم الحديث: ۲۲۱/۲۲۲]

ژباړه: له حضرت ابو هريره رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: چې
رسول الله ﷺ ويلي دي: تاسې زما په صحابه کرامو پسې
بدمه وایاست، زما دې په هغه ذات قسم وي چې زما روح دده په
لاس کې ده، که تاسې د اُحد د غره په اندازه سره زر صدقه وکړئ
ددوی د یو پناو یا نیم پاو صدقې خای ته به ونه رسیږي .

﴿عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: «خَيْرُكُمْ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ»﴾ [صحيح
البخاري، ج: ۱، ص: ۴۶۴/ كتاب الشهادات باب: لا يشهد على شهادة جوار إذا
أشهد، رقم الحديث: ۲۶۵۱]

ژباړه: له حضرت عمران ابن حصين رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا نه روايت دی
وايي: چې رسول الله ﷺ ويلي دي: چې بهترين او غوره
ددتاسې زما د زمانې خلک دي (صحابه کرام)، له هغو نه وروسته
بيا تابعين بهر دي، بيا تبع تابعين بهر دي .

لومړی ټوک

﴿ اَنَّ اَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: لَمْ يَنْقُ مِنَ النَّبُوءَةِ إِلَّا الْمُبَشِّرَاتُ قَالُوا: وَمَا الْمُبَشِّرَاتُ؟ قَالَ: الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ ﴾
 (رواه البخارى كتاب التعبير باب ۵ حديث ۶۹۹۰ ومسلم كتاب الصلوة حديث [۲۰۸/۲۰۲])

ژباړه: حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وايي چې له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه مې اوريدلي دي ويل يې چې: نبوت ختم شو خو بشارات به وي، صحابه کرام ورڅخه پوښتنه کوي چې: بشارات څه شی دي؟ رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وايي چې: ښه خوبونه دي. دا څه معنا؟ مطلب دا چې سړی په خپله خوب وويني او په خوب کې خپل حالات ښه وويني، يا يې بل څوک ښه وويني، خو خپل ځان ښه ليدل يا د بل له طرف نه ښه ليدل دا په هغه صورت کې چې دی به عملاً هم ښه وي. بيا به رؤياى صالحه ته اعتبار وي. د منافق او فاجر له پاره خوب اعتبار نه لري.

﴿ وقال البغوى رَحِمَهُ اللَّهُ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى {لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا} قَالَ: هِيَ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ يَرَاهَا الْمُسْلِمُ أَوْ تُرَى لَهُ ﴾ [مسند احمد: ۴۵۲/۶] ومستدرک حاکم [۳۴۰/۲۰]

ژباړه: له حضرت عباده ابن صامت رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه مې ددې آيت {لَهُمُ الْبُشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا} په هکله پوښتنه وکړه چې ددې څه معنا ده؟

رسول الله ﷺ راته وویل: دغه زيري دنيک مسلمان له پاره دادې چې ښه او نیک خوبونه دې پخپله وويني او يايې بل څوک دده له پاره وويني.

﴿عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ، عَنْ رَجُلٍ، مِنْ أَهْلِ مِصْرَ، قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ، عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى {لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا} فَقَالَ: مَا سَأَلَنِي عَنْهَا أَحَدٌ غَيْرُكَ إِلَّا رَجُلٌ وَاحِدٌ مُنْذُ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «مَا سَأَلَنِي عَنْهَا أَحَدٌ غَيْرُكَ مُنْذُ أَنْزَلْتُ، هِيَ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ بِرَأْيِ الْمُسْلِمِ أَوْ تُرَى لَهُ»﴾ [بشراة فی الحیوة وبشراة فی الآخرة الجنة له طراق کثیراً] [رواد الترمذی حدیث: ۱۲۲۲۳]

﴿اصحاب كالنجوم بايهم اقتديم اهتديتم﴾ [العجلوني كتاب كشف الخفاء ۱/ ۱۴۷، الزبيدي كتاب اتحاف السادة التقيين: ۱۲۲۳/ ۷]
ژباړه: رسول الله ﷺ فرمايي: چې زما صحابه لکه ستوري داسې دي، په هريوه پسې چې اقتدا وکړي تاسې به په هدايت او سمه لار ياست.

نو: ﴿لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾ [سورة يونس آيت ۱۶۶]

د نبي کریم ﷺ په ژوند کې دخداي پاک جل جلاله دوستانو ته د دده ﷺ په ژبه د جنت زېږي ورکول کېدل. د نبي کریم ﷺ د دنيا نه د انتقال نه وروسته اوس د دغو خلکو له پاره بشري (زېږي) شته که نه؟ هو شته. هغه (رؤيا)

خوبونه دي (ثم اذا مات رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فالبشرى فى الدنيا ما
بشر الله سبحانه اوليائه بالكشف يعنى اراه فى عالم المثال فى المنام او اليقظة
وهو المراد بالرؤيا الصالحة) [تفسير مظهرى ج: ۵ / ص: ۴۲]

نو کله چې نبي کريم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له دنيا جامي بدلي کړې، بيا
په دنيا کې اولياوو ته زيري هغه څه دي چې الله تعالى يې اولياوو
ته ورکوي په کشف سره يعنې وروني يې په عالم مثال کې په خوب
سره اويابه وينه چې له رؤيا صالحه نه دغه مراد ده.
يعنې کله چې رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وينه ليدل دهغه نه
تعبير په کشف سره کېږي، د خوب په حالت کې ليدل په خوب سره
کېږي، ددغو خلکو له پاره بشرى کله الهامات د وظائفو د
مراقبو په حال کې الهام ورته شروع شي، خپله ده ته يا يو بل ولي
ته. دده مقام خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ په الهام سره ور معلوم کړي. يا په
خوب کې.

﴿وقيل البشرى فى الدنيا هى الشاء الحسن لما روى البغوى بسنده عن
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ، عَنْ أَبِي ذَرٍّ، قَالَ: قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
أَرَأَيْتَ الرَّجُلَ يَعْمَلُ الْعَمَلَ مِنَ الْخَيْرِ، وَيَتَحَمَّدُهُ النَّاسُ عَلَيْهِ؟ قَالَ: «تِلْكَ
عَاجِلُ بُشْرَى الْمُؤْمِنِ»﴾ [تفسير مظهرى ج: ۵ / ص: ۴۲]

ژباړه: ځينو ويلى چې په دنيا کې زيري دهغه سړي په ښه نامه
ياديدل دي. ځکه چې امام بغوى رَحِمَهُ اللَّهُ په خپل سند له عبد الله ابن
صامت له حضرت ابوذر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت کړى وايي: چې له رسول

لومړی تېوک

اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه وپوښتل شول چې یوسړی نیک عمل کوي او خلک یې صفت کوي دا څرنگه ده؟ په خواب کې یې ورته وویل دغه هغه عاجل زیري دمومن دي.

وقال الزهري وقادة هي نزول الملائكة بالبشارة من الله عند الموت قال الله تعالى: ﴿ تَنْزِيلٌ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴾ [سورة فصلت آیت: ۳۰]

ژباړه: امام زهري رَحِمَهُ اللَّهُ او قتاده رَحِمَهُ اللَّهُ وايي: چې دغه زیري راکوزیدل د ملائکو دې دمرگ په وخت کې دالله تعالی له لوري اوفرمايي: رانا زلیري به پر دوی فریښتي (عند النزع والبعث یا فی القبر) داسې به ورته وايي چې مه ویریرئ په دنیا کې او مه خپه کیږئ په اخیرت کې او زیری ورکړئ په هغه جنت سره چې له تاسې سره یې وعده شوې ده.

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: الرُّؤْيَا ثَلَاثٌ: فَبُشْرَى مِنَ اللَّهِ، وَحَدِيثُ النَّفْسِ، وَتَخْوِيفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ ﴾ [تفسير مظهری ج: ۱۵/ص: ۴۳ / رواه ابن ماجه حديث: ۲۹۰۶ ومسنند احمد: ۲/۲۵۹]

ژباړه: له حضرت ابوهريره رَحِمَهُ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: چې رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ویلي دي: چې خوبونه په درې ډوله دي: ۱- دالله تعالی له لوري، ۲- دنفس سوچونه دي. ۳- او دشیطان له لوري ویږول دي.

﴿ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ: أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوَّةِ ﴾ (صحيح البخاري كتاب التعبير باب: ٢: رقم الحديث ٦١٨٣ ج: ٢ ص: ٥٧٤)

ژباړه: حضرت ابوسعید خدری رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وايي: له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه مې اوریدلي ویل یې: چې نیک خوبونه د نبوت شپږ څلوېښتمه برخه ده.

رؤیای صالحه ځکه بشارات دی او ځکه قابل د بشارت دي، چې دا د نبوت شپږ څلوېښتمه حصه ده. مخکې دا خبره تیره شوې چې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي چې نبوت ختم شو خوب بشارات به پاتې وي.

دا خو په دغه فاني دنیا کې د نیکانو او بزرگانو پایلې او انجام شو په اخیرات کې چې تلپاتې ژوند دی هلته هم ددوی له پاره لوړ مقامات او بشارتونه دي. له آخرت نه مطلب د زنکدن حالت، د قبر حالت اود حشر د اول وار د راپورته کېدا دا ټول عبارت دی. ځکه چې دا ټول د آخرت مقامات دي. نو د دغونېکانو او بزرگانو له پاره زېری دی. کله چې نیکان او بزرگان له دنیا سره په مخه ښه کوي بیا خدای پاک ورته لاندینی قرآني زیری ورکوي.

﴿يَأْتِيهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۝ أَرْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ۝﴾

﴿فَادْخُلِي فِي عِبَادِي ۝ وَادْخُلِي جَنَّتِي ۝﴾ [سورة الفجر]

ژباړه: ای نفسه آرام نیوونکيه (په ذکر زما شاکر په نعمت زما صابر په زحمت زما) وگرځه (له دنیا نه) په طرف درب خپل حال داچې راضي خوښ به یې ته (له الله تعالیٰ څخه او الله تعالیٰ راضي او خوښ (به وي له تا څخه) بیا ننوځه په (نیکانو) بندگانو زما کې او ننوځه په جنت زما کې (سره له نورو مقربینو)

یعنې ملائکې ورته راشي، دغه ملائکې ددغو انسانانو له پاره زېری ورکوي اود زنکدن په حالت کې ورته وایي چې: ﴿وَالَا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ (سوره فصلت) او په دغه حالت کې ده ته د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له ملاقات نه زیات بل شی محبوب نه وي. اود ایې رغبت وي چې هسې زرمې روح قبض کړل شي ترڅو د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ملاقات وکړم.

په قبر کې اولیاء کرامو ته زېری

او په قبر کې یې بشری (زېری) داده چې: دده عمل صالح ورته په بنائسته شکل کې راشي زېری ورباندې کوي چې انعامات الهي دې مبارک شه. دی ورڅخه پوښتنه کوي چې ته څوک یې؟ ستا رنگ خود زېري کوونکي ده، دی به ورته وایي چې: زه ستا هغه نېک عمل یم.

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا قُبِرَ الْيَتِيمُ - أَوْ قَالَ: أَحَدُكُمْ - آتَاهُ مَلَكَانِ أَسْوَدَانِ أَرْقَانِ، يُقَالُ لِأَحَدِهِمَا: الْمُنْكَرُ، وَلِلْآخَرِ: النَّكِيرُ، فَيَقُولَانِ: مَا كُنْتَ تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ؟ فَيَقُولُ: مَا كَانَ يَقُولُ: هُوَ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، فَيَقُولَانِ: قَدْ كُنَّا نَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُولُ هَذَا، ثُمَّ يُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ سَبْعُونَ ذِرَاعًا فِي سَبْعِينَ، ثُمَّ يُنَوِّرُ لَهُ فِيهِ، ثُمَّ يُقَالُ لَهُ، نَمْ، فَيَقُولُ: أَرْجِعْ إِلَى أَهْلِي فَأَخْبِرْهُمْ، فَيَقُولَانِ: نَمْ كَنُومَةَ الْعُرُوسِ الَّذِي لَا بُوقَظُهُ إِلَّا أَحَبُّ أَهْلِهِ إِلَيْهِ، حَتَّى يَبْعَثَهُ اللَّهُ مِنْ مَضْجَعِهِ ذَلِكَ، الْحَدِيثُ . ﴾ [جامع الترمذي ج ۱/ ص ۲۰۵]

ابواب الجنائز باب ما جاء في عذاب القبر رقم الحديث ۱۰۷۱ |

ژباړه: له حضرت ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی وايي: چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي دي: چې کله مړی يا يودتاسې په قبر کې کېښودل شي، دوه ملائکې له رنگه تورې او دشنو سترگو خاوندانې ورته راشي چې يوه ملائکه په نامه د (منکر) او بله په نامه د (نکیر) ده، دغه مړي ته وايي چې ته ددغه سړي په هکله څه وايي، دا څوک دی؟

نو دی به ورته وايي: هغه څه چې په دنيا کې يې ويل: چې دا دالله تعالی بنده او دهغه رسول دی زه په دې شاهدي ورکوم چې الله تعالی يو دی او محمد صلى الله عليه وسلم دده بنده او رسول دی. نو دغه دوه ملائکې به دده له سم خواب ورکولو وروسته ده ته زيری ورکوي چې مونږ مخکې لا پوه و چې ته به مونږ ته سم

ځوابونه راکوي. «دوی ولې پوه و؟ یا له دې وجې چې دوی یې: دنیا اعمال صالحه لیدلي و، یا له ظاهري انوارو څخه به یې معلومه کړي. چې په قبر کې په ده د عبادت آثار پراته دي، چې د هغې په اثر یې ملائکې پېژني.»

بیا ده ته قبر فراخه شي او یا (۷۰) گزه په او یا (۷۰) گزو کې، بیا په قبر کې نور ورته شروع شي. او ملائکې زېږی ورکړي چې د دنیا له غمونو او تکلیفونو څخه خلاص شوې ستا له پاره ابدی ژوند او راحت دی ویده شه! دی به ورته ووايي زه یو ځل خپل اهل ته بیرته ورځم چې زما د دې ښه حال خبر ورکړم. نو دوی دواړه به ورته ووايي: چې دنوې ناوې په شکل باندې آرام خوبونه کړه هغه ناوې چې نه یې راوینسوي مگر خپل میره به یې راوینسوي، نو دغه مړی به په قبر کې د غسې په آرام وي ترڅو چې الله تعالی یې له قبر څخه راپورته کړي د حشر په ورځ.

کله چې بیا له قبر نه راپورته شي بیا په هغه حالت کې هم د دوی له پاره بشری (زیري) وي. د قبر نه چې سړی راپورته شي د هیبت حالت وي، کله به داسې دروند هیبت وي چې یو بل به نه سره پېژني، لکن دلته د دغو بزرگانو هیبت او وېره هر څه ختمیږي، دلته بیا د دوی له پاره بشری وي. دا د اولیاوو له پاره د زېږي عاقبت ده انعام نه ده.

﴿ عن معاذ بن جبل قال سمعتُ رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول قال الله تعالى وجبت محبتي للمتحابين فيَّ والمتجالسين فيَّ والمتزاورين فيَّ والمتباذلين فيَّ ﴾ [مشكاة المصابيح ج: ۲، ص ۴۴۸ / باب الحب في الله ومن الله] ژباړه: له حضرت معاذ بن جبل رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه مې اوريدلي ويل يې: چې الله تعالى فرمايي چې: دوه سړي خاص دما له پاره په خپل منع کې محبت کوي او دما له پاره سره ملا ويږي سرکينې دماله پاره خرچ کوي دهغو له پاره زما محبت واجب شو.

﴿ عن عمر قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان من عباد الله لأناساً ما هم بأنبياء ولا شهداء يغبطُهم الأنبياء والشهداء يوم القيمة بمكانهم من الله قالوا يا رسول الله نخبرنا مَنْ هُمْ قال هم قومٌ تحابوا بروح الله على غير ارحام بينهم ولا اموال يتعاطونها فوالله ان وجوههم النور وانهم لعلی نور لا يخافون اذا خاف الناس ولا يحزنون اذا حزن الناس وقرأ هذه الآية ﴿ أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾ ﴾ [مشكاة المصابيح ج: ۲، ص ۴۴۸ / باب الحب في الله ومن الله]

ژباړه: له حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: چې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي: ځينې دالله تعالى له بندگانو داسې دي چې نه انبياء دي، نه شهداء دي خو په قيامت کې به ددوی په حالت باندي انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَام او شهداء هم غبطه او تمنا کوي.

لومړۍ ټوکه

نو صحابه کرام و رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ پوښتنه وکړه چې: یا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! دا څوک دي؟ نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وویل چې دا هغه کسان دي چې ددوی مینه او محبت یوازې د خدای پاک درضا له پاره و ددوی یوځای کیدل یوازې د دین په بنیاد وي کومه نسبي او دنیاوي خپلولۍ یې هم ترمنځ نه وي دراکړې او ورکړې سلسله یې هم ترمنځ نه وي، بلکې یوازې او یوازې د خالق لایزال رضا او خوشحالي یې مقصد او موخه وي.

اوپه الله تعالی مې دې قسم وي چې: مخونه به یې نوراني او خلیدونکي وي د نور په منبرونو به ناست وي. په دوی به کومه وېره نه وي په هغه ورځ چې نور خلک به په غم او ویره اخته وي، دوی به نه غمجن وي په داسې حال کې چې په دې ورځ به نور خلک غمجن وي

بیایې دغه آیت ولوست: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ الْإِيه﴾

یعنې دغو خلکو ته به الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ دغه مقام او مرتبه ورکوي. دا محبت د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ درضا له پاره چې دوه مسلمانان یې په خپل منځ کې کوي نو دا یې بیا انجام او انعام ده. دوی ته دا مقام ولې پیدا کېږي چې له هر قسم پرېشاني نه به په قیامت کې محفوظ وي؟

ځکه یو له بل سره یې ناسته ولاړه هرڅه د الله تعالی درضا له پاره دي.

داولياؤ سره تړاو او دهغوی زیارت کول گټور دي

د اولياء کرامو ملاقات او دهغوی زیارتونو ته تلل قسم په خدای ده چې دومره زیاتې گټې پکې دي چې په خپل عمل سره یې په ډېر وخت کې هم نه شي گټلای. ځکه دهغوی ددعاؤ او لیدلو اثرات په سړي کې ډیر زیات او گټور بدلون راولي، خو که یو څوک دهغوی هغه اثرات او انوار وويني

خو هر څوک یې نشي لیدلی دچا چې سینه پاکه وي وظایف یې ترسره کړي وي سینه یې دالله په نامه منوره او روښانه کړې وي هغه یې بیا ويني او په خوند یې هم پوهیږي. نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ وایی چې: له هغو خلکو سره زما محبت حتمي او دتل له پاره دی چې دوی راکړه ورکړه، تعاون، محبت زما د دین له پاره کوي او چې له چا سره د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ محبت پیدا شو نو دی د محبوبینو له ډلې څخه شو، اوس چې محبوب شو نو د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د دوستانو او محبوبینو او مرادینو له ډلې څخه شو. ځکه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ فرمایي چې: ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ

عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٦﴾﴾ (سورة یونس آیت ۶۲) چې زما په ولیانو به نه خوف وي اونه به دوی غمجن وي.

اصل ثمره نتیجه د ولایت مونږ لا تراوسه ذکر کړې نه ده یواځې علامې، تعریف، د عاقبت په لحاظ په قرآن کریم کې زېری بیان شو.

د ولایت پایله نتیجه جنت ته تلل دي

نو نتیجه د ولایت جنت ده. زېری په دنیا کې ورکړل شو، اصل ځای د انعام به په جنت کې وي. دا زېری دوی ته په قبر کې ورکړل شو، زېری د حشر په حالت کې ورکړل شو. په قیامت کې به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ څرنگه مقام اولیاء کرامو ته نصیب کوي؟ نو په حدیث مبارک کې راځي:

﴿عن أبي هريرة قال كنت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال رسول الله ان في الجنة لعمدا من ياقوت عليها عُرف من زبرجد لها ابواب مفتحة تضي كما يضي الكوكب الدرّي فقالوا يا رسول الله من يسكنها قال المتحابون في الله والمتجالسون في الله والمتلاقون في الله﴾

[مشكاة المصابيح ج. ۲/ ص: ۴۴۹]

ژباړه: له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: زه له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره وم نو وې ويل چې په جنت کې د ياقوتو مټې (ستنې) دي چې په هغو باندې بن کلي دي چې له زبرجدو څخه جوړې دي او دروازې يې خلاصې دي داسې ځليږي لکه ښه روښانه ستوري، صحابه کرامو ورنه وپوښتل اي رسول الله! دا

د چا له پاره دي څوک به پکې اوسېږي ؟ رسول الله ﷺ ورته وويل : دهغه چا له پاره دي چې يو له بل سره مينه او محبت ناسته ولاړه او ملاقات خاص زما درضا له پاره کوي.

د اولياء کرامو ځای به د عامو مسلمانانو په نورو طبقاتو په جنت کې دومره پورته وي لکه د ځمکې څخه چې آسمان ته گورو او هغه غټ ستوري چې په افق کې ځليږي، نو هلته به د دوی منازلو ته په جنت کې نور مسلمانان داسې گوري. او هغه انوار يې دي چې په قيامت کې به دوی په هغو آسانو سپاره وي چې وزرونه به يې وي او زينونه به يې له ياقوتو او لاجبرو جوړ شوي وي. دوی چې کوم ځای ته وغواړي نو په هوا باندې به يې دغه آسان هغه ځای ته رسوي. د لاندنيو طبقاتو او ټولنو په انوارو به پټ والی او خفا راځي او د لاندې طبقې او ډلې به پوښتنه به کوي چې دا زمونږ انوار چا راپټ کړل.

حُكَمَ خدای پاک فرمايي: ﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَقَارًا ۝﴾ حَدَائِقَ

وَأَعْنَبًا ۝ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ۝ وَكَأَسَادٍ هَاقًا ۝ (سورة النبا)

ژباړه : بيشکه خاص متقيانو ته (په اخرت کې) ځای دی خلاصې بري کاميابي دی باغونه (دميوې) او دانگورو (ونې) دي او پيغلې انار تيوني هنځولي دي. او (متقيانو ته په جنت کې د شراب طهور) پيالې ډکې تر څنډو (غاړو) دي. ددې آيت خودا معنا شوه چې قرب الهي د الله دوستي د هغه پيدا يښت هغه بې له دې نه نه راځي. خو سببونه يې دا شو. سبب

لومړۍ توبه

خو مؤثر نه وي، مؤثر خو الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ ده. ځکه محبوبين مرادين دي هغه بيا ددغونه هغه مقام چې طبقه د اويسيانو ده چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ يې هغه مقام ته رسوي. خو کوشش به دا کړو چې ترڅو له نېکو خلکو سره ډېره ناسته پاسته وکړو. نو چې محبت وي او هغه هم په اخلاص سره، نو بيا به کار جوړېږي او که داسې نه وي نو بيا خو منافقين هم له پيغمبر ﷺ سره کېناستل، خو چې اخلاص يې نه درلود نو بيا دوی هم له دنيا څخه کافر ولاړل په دې لاره کې به انقياد او اطاعت وي او که هغه دخپلې طريقې له بزرگانو نه مخالفت او انکار شروع شي نو بيا سراسري هلاکت دی، ترقي به په خوب کې هم ونه وينی.

حضرت صاحب مبارک ته چا شکايت وکړ چې صيب دومره وخت مې په وظائفو کې تېر شو او هېڅ په مخ نه ځم اونه په څه باندې پوهېږم. خلک چې وظيفې واخلي نو کشف او نورې لارې چارې يې ښې پر مخ روانې وي او ماته په دا دومره وخت کې هېڅ هم په لاس نه دي راغلي. وايي ده مبارک ورته وويل چې: خوراک کم کړه، مجلسونه کم کړه او ذکر ډېر کړه، د طريقت رنگ مه بدوه. حضرت مجدد صاحب قدس الله سره العزيز فرمايي چې:

چشم بند وکوش بند ولب بند   گر نږدې سرحق بر من نږد

سترگې له غلط نظر څخه وساته، ژبه له غلطو خبرو څخه راايساره کړه او غوږونه غلطو خبرو ته مه نيسه. که بيا دې هم

لومړۍ ټوکه

الهي اسرار ونه ليدل نو بيا په ما پورې وخانده چې تا خو هسې راته خبره کړې وه او څه نتيجه يې نه درلوده.

دا اندامونه خو ټول د زړه جواسيس دي، زړه ددوی له لارې خرابيږي، بنائسته شی دې وليد نو د زړه محبت دې دالله پاک جَلَّالَهُ له ذکر نه راوگرځاوه. په غوږونو باندې دې سرود او آوازونه واورېدل نو د زړه محبت دهغه په طرف ولاړ. نو له دغو ناوړه او بې خونده کارونو څخه دغه اندامونه راايسار کړه په خپله به دې کارونه ټول که خدای ته منظوره وي جوړ شي. دا کارونه چې ته وکړې نو بيا به دې په وظائفو کې هم اثر وي. که نور په هېڅ نه پوهېږي نو په دې خو به ضرور پوهېږي چې قلبي اطمینان به درته حاصل شي اود خدای پاک جَلَّالَهُ په بندگي به درته لذت حاصلېږي. په خپله ان ساک جَلَّالَهُ فرمايي: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ

قُلُوبُهُمْ يَذْكُرُوا اللَّهَ ۖ يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ [سورة الرعد]

ژباړه: (دغه رجوع کوونکي، هغه کسان دي چې ايمان يې راوړی دی. او ارام نيسي زړونه د دغو (مؤمنانو) په ذکر دالله تعالى سره، واورې خبردار شي چې په ذکر دالله تعالى سره مطمئن کېږي ارام نيسي زړونه (دمؤمنانو).)

د وظيفې اصل ښه توب دغه ده دا مونږ چې له هرچا سره وظيفې کوو ددې مشائخو کرامو د هريوه د وظائفو جلا جلا کيفيات او خوند وي. مشايخ دگلانو په شان دي هرگل ځانته رنگ

لومړۍ توبه

او ځانته خوشبويي لري ديو چا دوظيفو په ښه توب او بېکار توب چې پوهېږي دا علم الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورکوي، چې بيا له ځانه پوښتنه وشي چې زړه دې تنگيږي او کنه؟ دی وايي چې هو ادا زړه يې ولې تنگيږي؟ ځکه چې هلته په زړه کې کدورات وي نو ځکه هلته زړه په تنگ وي. ځکه چې مونږ مخکې په تفسير کې ويلي و: هغه درې صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ چې پنځوس ورځې نبي کریم صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ او نورو صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ورسره مقاطعه کړې وه. او خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ بيا ددوی حال داسې بيانوي:

﴿وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خَلَقُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾ (۱۱۸)

اسورة التوبه آيت: ۱۱۸

ژباړه: او (خصوصاً) پر هغو درې تنو چې بيرته پاتې وو (له قبوله دتوبې) تر هغه پورې چې تنگه شوه پر دوی زمکه (په سبب دبي التفاتي دخلکو) سره له ارتوالي ددې (زمکې) او تنگ شو پر دوی زړونه ددوی (له ډيره غمه) او يقين يې وکړ چې نشته ځای دپناه له (قهره د) الله (هيچاته) مگر هم ده ته دی، بيار جوع وکړه (الله) پر دوی (په توفيق دتوبې سره) له پاره ددې چې توبه وباسي دوی، بيشکه چې الله هم دی ښه توبه قبلوونکی ډير رحم والا (په انعام دا جر او ثواب سره).

دلته تفسیر لیکي : دا چې ټوله ځمکه پرې تنگیږي ځکه چې زړه یې په تنگ ده، ځکه کور خوند نه ورکوي، اوداا ثر د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ د حکم مخالفت. او چې کله یې توبه قبوله شوه نو څرنگه یې بیا شرح صدر نصیب شو. ځکه چې هلته هغه کدورات ختم شول. دا چې زړه ته تنگی پیدا کېږي دا هلته پیدا کېږي چې نظر خراب شي، غوږونه غلط څه واوري، خوراک غلط وشي، چې هرڅه غلط شي هلته فی الحال اثر پیدا کوي. خو په دې اثر باندې د اهل طریقت نه پرته نور خلک نه پوهیږي. په پاک ځای کې د بوی اثر ښکاره کېږي، په سپینه جامه باندې اثر د خیري ښکاره کېږي. ښکيان ټوله ورځ تشنابونه صفا کوي سره له دې چې پوزه یې نه وي ترلې خو بوی هم نه ورځي.

﴿ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: هَاجَتْ رِيحٌ مُتَنَتَةٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «إِنَّ نَاسًا مِنَ الْمُنَافِقِينَ قَدْ اغْتَابُوا أَنَا سَاءَ مَنِ الْمُسْلِمِينَ، فَلِذَلِكَ هَاجَتْ هَذِهِ الرِّيحُ الْمُتَنَتَةُ» ﴾

[رواه الامام احمد ، ۱۴۲۵۷ ، تنبيه الغافيين ، عربي مكتبة حقانيه ص ۸۶]

ژباړه : له حضرت جابر ابن عبد الله رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ روايت دی وايي: يو وخت د نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په زمانه کې څه بدبويي راغله ، نو نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وويل چې: دا په کوم ځای کې منافقینو د مسلمانانو غیبت وکړ.

له ځینې علماوو نه پوښتنه شوې چې دا غیبتونه خو نن سبا دېریات کېږي نو اوس یې ولې د بدبويي احساس نه کېږي ؟

نوځواب يې دادی چې په هغه وخت کې فضا پاکه وه، گناهونه نه و، نو په صافه فضا او پاک ماحول کې د بدبويي اثر زړه ښکاره کېږي. په ټټۍ کې د بدبويي اثر زړه ښکاره کېږي او په پاک ځای کې زړه ښکاره کېږي.

په حدیث مبارک کې راځي چې: څوک دروغ ووايي نو کرام الکاتبین ملائکې چې همیش له ده سره ملګري وي او دده اعمال لیکي، نو هغه ددغه شخص د دروغو له وجې یو میل لرې ولاړې شي.

په حدیث شریف کې دي چې: په زړه کې د ایمان نور وي. دا چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ذکر ډېرېږي نو نور زیاتېږي. اوس نو چې گناه وي نو طبعاً هغه نور ختمیږي. سترګو چې رڼا لیدلې وي نو چې کله برق ولاړ شي تیاره پیدا کېږي. او په تیاره کې چې څوک روان وي لکه داشپانه ټول عمر د شپې په غرونو کې روان وي او څه فرق نه ورکوي. خو له کور نه چې څوک راووته او په کور کې یې برق وي بیا نو لار نه ویني. چې یو ځل رڼا وي نو بیا به په تیاره پوهیږي. چې له اول نه یې تیاره وي بیا د تیاري ورباندې څه اثر نه وي.

دغه د وظیفو په اصطلاح کې هم دا خبره ده، دا زمونږ وظیفې ډېرې کمزوري دي.

په بخاري شریف کې د توجهاتو څلور قسمه ذکر کېږي:

توجه په څلور قسمه ده

اوس توجه خوپه څو قسمه ده دلته کومه توجه شوې ده؛ نو کتابونه لیکي چې توجه په څلور قسمه دی:

اول توجه انعکاسي، دوهم القائي، دریم اصلاحي او څلورم اتحادي، ددغو څلورو قسمو توجهو گانو مثالونه په محسوساتو کې په مختصره توگه بیانېږي:

اوله انعکاسي توجه ده:

ددې مثال داسې دی لکه چې یوه سړي خوشبويي استعمال کړي وي او یو مجلس ته ورشي، نو ددهغه مجلس ټول خلک دده له دغې خوشبويي نه مستفید (گټه) ترې واخلي، لکن کله چې هغه سړی د مجلس نه ووت یا هغه خلک له مجلس نه ووتل نو خوشبويي ختمه شي ځکه چې داعارضي فائده وه، نو ابتداء چې سړی مرید شي اوله یوه پیر یا خلیفه صاحب نه بیعت وکړي؛ نو ددې نفس بیعت دومره گټه دته رسیږي چې کله هم دخپل پیر او مرشد په مجلس کې ناست وي نو ددهغه مرشد د انوار و انعکاس او استفاده کولی شي، یا ددهغه شیخ په زړه کې چې کوم انوار او فیوضات چې دخدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ له طرفه نازلېږي دهغه فیوضاتو او انواراتو تجلیات دده په زړه باندې هم راځي او شوق دوظیفې ورسره پیدا کیږي، لکن کله چې دی دخپل مرشد او شیخ له مجلس نه جدا شي بیا هغه اثر نوي

یالکہ دبرق بلف چہ بل شی اوہغہ بلف تہ مخامخ یوہ شیشہ
 کینبودل شی نو ترخوچہ برق بل وی ددغی رہایی پہ دغہ شیشہ کی
 وی، نودغہ شیشہ دہغی رہا نہ انعکاس کوی، اوہ بل خہ شی بانندی
 ہم ورا نگہ غورخوہ خو کہ چہر تہ بلف مہ شی یاشیشہ لہ مخی لری
 کرای شی؛ نوہغہ انعکاس اورہایی ہم ختمہ شی، نومرید ہم پہ
 ابتدایی مرحلہ کی دخپل پیراومرشد پہ یواخی بیعت سرہ چہ ترخوہ
 خپل وظایف نہ وی شروع کری دومرہ گتہ ورتہ رسوی چہ دپہرہ
 مجلس کی کیناست نودشیخ دزہ دانوار وانعکاس ددہ زہ تہ کیہری
 لکن کلہ چہ سرہ جداشی ہغہ اثر ختم شی

دوہمہ توجہ القائی دہ :

ددہ مثال داسی دہ لکہ چہ پخوانی شیطان چراغونو کی بہ سہری
 تیل اوپلتہ و اچول او بیابہ یی لہ بل چراغ نہ بل کر، نودی بہ
 رہاشو، دابیاتردی بل چراغ پوری ترلی نہ دی چہ بل چراغ وی
 نورنا کوی او کہ نہ وی نورنا نکوی، لکن رہایی ضعیفہ وی پہ کم باد
 سرہ مہ کیہری، نوی مرید ہم چہ کلہ اذکار شروع کری یو خہ ترقی و کری
 دہغہ اولنی حالت نہ چہ توجہ انعکاسی وہ یو خہ پہ وظیفو کی کوشش
 شروع کری نوددہ پہ زہ کی خپل انوار پیدا شی دہغواذکار و اثر پیدا شی
 نو کلہ چہ لہ خپل شیخ سرہ وی نوانوار یی دیر تیزوی اوچہ کلہ
 دخپل شیخ نہ جداشی نوانوار خونہ ختمیہری خوا احتیاط غواری
 اود شریعت پہ چوکاتہ بانندی بہ خان برابرہ وی، خو کہ خوراک گدوہ شی

مجلس گډوډشي اوبې احتياطي وشي نو بيا انوار ختم شي اوبيا بيرته تياره جوړه شي.

درېمه توجه اصلاحي دي:

داله مخکنيود وړونه قوي ده ددې داسې مثال ده لکه يولوی درياب چې اوبه پکې روانې وي اوله دې درياب نه يو وړوکی نهر جدا شي، په دغه نهر کې دخپل گنجایش په اندازه اوبه روانې وي، خودغه نهر په کم شي نه بند يږي ترڅو چې دده په خوله کې لويه تيرپه نوي لوبدلې او خوله يې بنده شوې نوي اوله دې نهر نه يوې اوبلې خواته لږ ونه نوي شوي، دارنگه دمريد حال دی چې کله په خپلو وظايفو کې شه کوشش وکړي نو ددې کوشش داسې اثر پيدا کيږي چې نفس له خپل پير سره رابطه ونيسي نو دته يې فيض او برکت دهغه نهر په شکل رسيږي چې دافيض او برکت په مامولې لخوا ولعب او بيا کاره مجلسونو نه ختم يږي ترڅو چې لوی گناهونه ورنه صادر شوي.

نوي دافيض او برکت جاري وي، او که چيرته لوی گناهونه صادر شي نو ترڅو يې چې اصلاح نوي شوي، چې هغه عبارت ده له توبې نه، ترهغه دشيخ فيض او برکت بيا نه جاري کيږي، ځکه چې اصل نهر خوشته خويواخي خوله يې بنده شوې دی، کله چې په اخلاص توبه وباسي هغه فيوضات بيرته ده ته دپخوا په شان جاري شي.

څلورمه توجه اتحادي ده:

داتوجه اخرنی مرحله دتوجوگانوده چې شيخ خپل زړه دمريد زړه ته متوجې کړي، نو شيخ القادس بېت تامه وکړي يعنې څومره کمالات

لومړۍ ټوکه

اوفیوضات چې دده په ځان کې وي هغه ټول مرید ته منتقل کړي، نو به هغه کې هم هغه کمالات اوفیوضات پیداشي چې کوم د هغه په پیر کې موجود و، دا چې بیعت انتهات رسپري او دخلافت سلسله ورنه پیدا کړي نو خپل ټول کمالات خپل مرید ته انتقال کړي، ددې دامعنانه دی چې شیخ له دغو فیوضاتو او کمالاتو نه خالي شي بلکې د شیخ د فیوضاتو مثل په مرید کې پیداشي. اعضاء البخاري شرح صحیح البخاري اول ټوک ۲۰۵ مخ ۲.

ډېر مُریدان داسې دي چې د مشائخو سره گډ وي ښې وظیفې کوي، ښه کوشش کوي، خو چې کله بل ځای ته ولاړ شي چې یو څه وخت تېرېږي، تعلق ختم شي، دلته خو د کثرت مجالست سبب ده، چې ناسته ولاړه به ډېره کوي، چې ناسته ولاړه ختمه شوه محبت ختمېږي ما درته وویل چې دا ولې مؤثر ده؟ ځکه چې هغه دده د زړه شی د ستا زړه ته راځي. دده د قالب شی ستا قالب ته درځي. چې تعلق ختم شو هغه شی پردی شو او بېرته په ورو ورو درنه ځي.

محبت به له نیکو خلکو سره ساتو. بیا نو امید شته چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به یو څه شی راپکې پیداکړي.

(۳) مجلس

له خپل مرشد سره مینه او محبت اوله هغه سره د تعلق
اهمیت

په طریقت کې تر ټولو اهم او ضروري شی دادی چې دیو سالک
(مرید) له خپل شیخ (پیر) سره تعلق او تړاو زیات وي، د مخکنیو
اولیاء الله و حالاتو او واقعاتو ته که څوک وگوري هغوی چې
خومره لویې مرتبې او مقامات تر لاسه کړي داتول یې د خپل شیخ
پیر) په ملازمت، محبت، انقیاد او خدمت کولو له امله ورته
نصیب شوي دي.

د خپل پیر په اراده د حضرت خضر علیه السلام نه اعراض
کول

یو ځل شاه نقشبند رَحْمَةُ اللهِ د امیر کلال بخاری رَحْمَةُ اللهِ د لیدلوله
پاره له خپل کور څخه ووت، په لاره کې حضرت خضر عَلَیْهِ السَّلَام په
مخه ورغی، شاه نقشبند رَحْمَةُ اللهِ هېڅ ورته ونه کتل، نوییا حضرت
خضر عَلَیْهِ السَّلَام خان وروپېژانده چې زه خضر یم او په ما پسې خلک له

لرې لرې ځايونو څخه كوښښونه كوي چې له ماسره وويني او نه زما
لوري ته هېڅ التفات نه كوي! نوډه په ځواب كې ورته وويل چې زه
له خپل كور څخه دخپل پير او مرشد دليدلو په اراده راوتلی
يم، دبل چا دليدلو قصد او اراده نه لرم. هغه ددې تمنا او آرزو لري
چې شاه صاحب رَحْمَةُ اللهِ ورسره مجلس وكړي، خو دى حضرت
خضر عَلَيْهِ السَّلَام ته توجه نه كوي، حضرت خضر عَلَيْهِ السَّلَام چې دچا
معاون جوړېږي هلته جوړېږي چې دچا له خپل شيخ سره تعلق
او محبت وي، يو ولى چې دچا معاون واقع كېږي داهلته چې دغه
له خپل شيخ سره تعلق جوړوي.

[حضرات كرام نقشبنديه (اردو، ص: ۱۸۲)]

ددغې سلسلې مباركې چې څومره مشايخ كرام دي آن تر نبي
كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پورې نودچا چې له خپل شيخ سره تعلق او محبت
وي نوددغو ټولو له ده سره علاقه پيدا كېږي او كه خداى مه كړه په
دغه لاره كې يې له يوه ولى څخه نفرت او كركه وشوه، بيانو دټولو
كركه او نفرت ورڅخه كيږي، ځكه ددوى ټول كار يواځې د
الله جَلَّ جَلَالُهُ له پاره وي، او دچا كار چې يواځې د خداى تعالى جَلَّ جَلَالُهُ
له پاره وي او ته له هغه سره عناد كوي نوډا په اصل كې ددغې ټولې
سلسلې سره عناد دى، نوځكه د سړي كار خرابيږي، داچې ديوه
سړي تعلق او محبت پيدا كېږي خوددغه نيت له وجې پيدا كېږي
چې دخداى جَلَّ جَلَالُهُ درضا له پاره ده.

په پیر یا استاد کې چې کوم کمال ده هغه هم ددغه دین له امله ده، نوڅوک چې ددوی سره محبت لري هم هغه ددغه دین په خاطر یې لري، که هغه دنیاوي تعلقات په شخصیاتو باندې بنا وو لکه چې نبي کریم ﷺ فرمایي چې: کله سړی مړ شي، له ده سره درې ملګري روان وي، عمل یې هم ورسره وي، دنیا هم ورسره تریوڅه اندازې پورې وي، خو په پای کې دغه خپل خپلوان او هستي جايداد ورڅخه بهرته راګرځي، یواځې همدغه خپل عمل ورسره په قبر کې وي.

نوکه له یوچا سره دشخصیت په بنا ملګرتیا او دوستي وه او ددین په خاطر نه وه، نو دشخصیت په لحاظ دهغې دوستۍ هېڅ ګټه نه ورته رسیږي، هغه هم دخدای تعالی یو بنده او مخلوق ده، په خپله په هرڅه کې الله تعالی ته محتاج ده، نوتاته به یې څه ګټه ورسیري؟ اوچې کله تعلق او محبت ددین په خاطر شولکه یوڅوک له عالم سره محبت کوي هغه دهغه د علم له امله یې کوي، نو خامخا به یې ده ته ګټه رسیږي.

ځکه نبي کریم ﷺ فرمایي چې له علماو سره مینه او محبت دا په حقیقت کې له ماسره ده او له ماسره مینه او محبت له الله تعالی سره محبت ده، له علماو کراموسره دښمني له ماسره دښمني ده اوله ماسره دښمني له الله تعالی سره دښمني ده. خدای مه کړه که یوڅوک دخدای پاک سره دښمني کوي نو پایله به یې جهنم دنيوي او اخروي ژوند به یې له بد برخلیک سره مخ وي.

لومړۍ ټوکه

نو د علما کرامو تعلق او تړاو د الله تعالی اورسول اکرم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره دی، مطلب دا چې له یوه سره محبت له ټولو سره
 محبت ده اوله یوه سره د بښمنی او عداوت له ټولو سره د بښمنی ده.

نو تر ټولو اړین او ضروري شی او پیام ور خبره داده چې د مرید
 او سالک به له خپل شیخ (پیر) سره علاقه وي.

مطلب دا چې په دغو مجلسونو کې ممانعت نشته، مثلاً دیوې
 طریقې چې څومره مشائخ کرام دي لکه زمونږ د حضرت صاحب
 مبارک د سلسلې چې څومره مشائخ کرام دي د دوی ټولو په خپل
 منځ کې یو بل ته اجازه شته، مطلب دا چې په ورتلو، صحبت، توجه
 کولو او په وظیفو بدلولو کې یو بل ته اجازه شته. خو اعتماد به دې
 په خپل شیخ وي. په اوله ورځ چې دې له چاڅخه بیعت کړی، که څه
 هم د بل چا په مجلس کې تاته څه تاثیر پیدا کېده بیا به هم ته دا وایي
 چې داماته دخپل مرشد له طرفه ده، له چاسره چې زما تعلق
 دی، ځکه دغه لار اول هماغه مرشد درته خلاصه کړې ده. د بلې
 سلسلې د مشائخو سره د غسې په مجلس او صحبت کې څه
 ممانعت نشته، خو په وظیفو کې کله کیفیات بدل وي، د هر شیخ
 خاتمه خصوصیت وي، د دې له وجې کله کله په وظیفو کې څه
 تکلیف پیدا کېږي.

له دې وجې نه چې دخپل مرشد سره تعلق ډېر ضروري ده د
 نقشبندیې مبارکې سلسلې کتابونه لیکي چې: که د چا له وسه
 پورې وي نو باید له خپل مرشد سره هره ورځ وويني، او کنه په جمعه

کې دې ورسره وويني، او که داسې هم نه شي کولای نو په مياشت کې دې خامخا ورسره وويني، که بيا داهم نه شي کولای نو په دوه درې مياشتو کې دې ورسره وويني، که امکان دليدلو يې نه وي رابطه دې جاري ساتې او رابطه دې نه پرېږدي.

چې له مرشد سره مينه او تعلق وي نو د (مرشد) پير له خوا

به هم مينه او توجه وي

مرحوم سراج المشائخ احمد ضياء خليفه صاحب ته مونږ ورغلي وو، نو په هغه مبارک مجلس کې درابطې او تعلق په هکله خبره سره ياده شوه، نو خليفه صاحب وويل چې: مخکينيو سالکينو دا اشعار زياتره په حقيقت بنا دي، لکه مولانا قيب احمد صاحب د (پنج کتاب) په حاشيه کې ليکلي دي:

مصری

که راته گوري ډرته گورم = که راته نه گوري پروا دې نه لرمه
دغه پورتنۍ مصری ددې آيت مضمون دی چې الله تعالی فرمايي: ﴿فَإِذْ كُرُوْنَا أَذْکُرْکُمْ﴾ (سورة البقره آيت: ۱۵۲) تاسې ما يادوئ زه به تاسې يادوم.

نوله خپل مرشد او شيخ سره چې دسالک تعلق او محبت وي نو دغسې به دهغه له لوري هم محبت او تعلق پيدا کيږي. بيا دمرید

سينې ته فيوضات او انوار هم په اسانۍ سره راځي له دې امله نبي
 كريم صلى الله عليه وسلم فرمايي: (تَهَادُوا تَحَابُّوا) يوبل ته تحفي ورکوي
 چې محبت مو سره پيدا شي، دخداي تعالى د رضا تعلق مو سره
 پيدا شي، له دې لارې ستاسې کار ډېر جوړېږي. په يوه بله مصري
 کې وايي چې:

مينه په تلور اتلوزياتيږي

کله راځه کله به زه درځم مينه

داهم ددغه آيت او حديث شريف مضمون ده.

اوپه بل حديث قدسي کې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايي: چې
 خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ وايي چې: (څوک ما يادوي نو له ماسره به يې
 محبت پيداشي، اودچاچې له ماسره مينه اومحبت پيدا شو نوپه
 مابه عاشق شي، څوک چې په ما باندې عاشق شو نوزه به په ده
 باندې عاشق شم اوپه چاچې زه عاشق شوم نوپه خپل عشق کې يې
 قتل کوم اوچې په خپل عشق کې يې قتل کړم نوببادهغه (ديت)
 زما ديدار ده.

نو اصل غرض اومطلب داده چې د ډېرو سالکينو او مريدانو
 حال داسې ده چې په کثرتوب کې يې بيعتونه کړي وي اوبباد ډېرو
 لويو کتابونو طالبان وي اوهغه سلسله ټوله ورڅخه پاتې وي. ددې
 يواځينې علت دادی چې دهغو له خپلو مشانڅو سره تعلق ختم
 شوی وي، مريد چې پنځه يا شپږ کاله له خپل مرشد او مربي سره
 ونه ويني نودهغه به له خپل شيخ سره څه تعلق اومحبت وي؟

نوده رچا چې له خپل شیخ سره محبت اوتعلق وي، نودهغه چې یواځې سترگې پرې لگيږي بیا یې دغه مريد له توجه څخه دباندې نه وي، دهغه هم بیا دغسې په دعاگانو کې برخه وي، به هر حال! په هر عنوان باندې چې وي تعلق یې خامخا ورسره وي.

الحمد لله خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ مونږ اوتاسې ته په دې ژوند کې دومره موقع او فرصت راکړی دی، که په مونږ کې غفلت نه وي، نودومره سختي او تنگي لانه ده راغلې چې مونږ دین او دینداري ته خلاص نه یو، یعنې څوک مو په شریعت، علم یا طریقت باندې دومره نه خوروي چې مونږ نه علم ته خلاص یو، نه ذکر ته خلاص یو اونه له خپلو مشاخو سره تعلق ساتلای شو.

که یو څوک دصحابه کرامو رَضِیَ اللہ عَنْہُمْ ژوند ته یو نظر وکړي نوپه هغوی مبارکانو باندې ډېر زیات تکلیفونه تېر شوي دي، همدارنگه په مخکینو اولیاء الله مبارکانو باندې څومره تکلیفونه تېر شوي دي؟ سره له تکالیفو یې بیا دخواږه پېغمبر صَلَّى اللہ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ تعلق او تړاؤ او نورو نیکانو سره له ډیرو تکالیفو دخپلو مشایخو تعلق او تړاؤ نه دی پرې اېښی.

یوه دردوونکې واقعه

له امام شعبي رَحْمَةُ اللہ عَلَیْهِ نه روایت دی وايي: چې یو ځل حضرت خباب رَضِیَ اللہ عَنْہُ حضرت عمر رَضِیَ اللہ عَنْہُ ته راغی، حضرت عمر رَضِیَ اللہ عَنْہُ ورته پورته شو اودی یې په خپل ځای کښېناوه. حضرت عمر رَضِیَ اللہ عَنْہُ

ورته وویل. ددې ځای د کېناستلو لائق یوازې ته یې ایوب بل څوک هم شته چې هغه تر تا هم وړ او حقدار دی، ده ورته وویل: ای امیر المؤمنین! هغه څوک ده؟ حضرت عمر رضی الله عنه ورته وویل چې هغه حضرت بلال رضی الله عنه دی، ځکه چې هغه د اسلام په راوړلو کې ډېر زیات تکلیفونه تېر کړي دي. حضرت خباب رضی الله عنه ورته وایي چې: نه، زما دې په خدای قسم وي چې تر ما یې زیات تکلیفونه نه دي تېر کړي، ځکه ده د کفر په وخت کې هم، چې کفارو به عذاب ورکاوه، نودده له پاره داسې یو څوک د سپارښتنې پیدا کېدل چې دی له هغه عذاب څخه خلاص کړي. په ماباندې داسې وخت هم راغلی دی چې یو وخت کافرانو راته اور بل کړ، کله چې اور صاف او سکاره جوړ شول، نو په دغه سره انگار باندې یې ځملولم او برسېره په سینه باندې یې راته پښه کېښوده، زما دې د خدای په ذات قسم وي ترڅو پورې چې هغه د اور سکرو ته زما په وینو او وازدو سرې شوې نه وې تر هغې پورې مې ملا ځمکې ته ونه رسېده، بیا حضرت خباب رضی الله عنه ورته خپله شاه لوڅه کړه او ورته یې وویل چې داد هرې سکرو ته ځای دی، هر ځای یې داغل شوی و، حضرت عمر رضی الله عنه چې کله دده مبارک د بدن د غوڼه ولیدل نو ویې ویل چې ما تراوسه داسې تکلیف زغمل دچانه ولیدلی چې په اسلام کې دې په چا دومره نکلیف تېر شوی وي.

۱ حیاة الصحابة الجزا الاول، عربي، کتب خانہ فیضی لاہور، ص ۱۳۸۲

نو دا د اسلام له پاره و، دا د اسلام له امله و، چې اسلام یې قبول کړی و، بل یې هېڅ جرم او گناه نه وه، خودوی مبارکانو داهرڅه د اسلام له پاره په ځان تېرول او په سر او سترگو یې قبولول.

د یوې لویې هستې د صبر واقعہ

حضرت خباب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فرمایي چې: زه نبي کریم صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته ورغلم، دی صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د کعبې مبارکې سیوري ته ناست و، شری یې په ځان باندې راپېچلې وه، نو ما ورته وویل چې: یا رسول الله صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مونږ ته خو د کفارو له لوري ډېر تکلیفونه رارسېږي، تاسې دعا وکړئ چې دا تکلیفونه له مونږ څخه لیرې شي، نور رسول الله صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ راجگ شو له غوصې یې مخ مبارک سور شو او وی ویل چې: له تاسې څخه مخکې داسې خلک هم وو چې د اوسپنې په گومنځو یې د بدن ټولې غوښې ټوږل شوې دي، غوښې او رگونه به یې د اوسپنې په گومنځو غوڅېدل، خو له دې دومره زور زیاتي سره، سره یې بیا هم خپل دین ته شاه نه وه وراړولې، خپل دین یې نه دی پرې ایښی او تاسې بیا دومره زر په تکلیف شوی دادین به خدای پاک داسې کمال ته رسوي چې یو وخت به په آس سپور سړی له صنعاء (د یمن لوی ښار)، څخه روان وي تر خضر موت (مشهور ښار په یمن جنوبی کې ده)، پورې به څي له الله تعالی نه پرته به له هیچا نه هم نه ویرېږي.

«پوښتنه: په دې کې خو هیڅ مبالغه او استبعاد نشته ځکه داخو دوه نږدې ښارونه دي؟»

خواب: له دې نه غرض داده چې له کفارو به مسلمانان نه ویرېږي.»

اویا داچې میره به له لیوه څخه نه ویرېږي. لکن تاسې تلوار کوی

[حياة الصحابة الجزالاول، عربي، کتب خانه فیضی لاهور، ص: ۲۸۴]

نود بدن غوښې توپل، شکېدل، په دوی باندې د اورو نو بلیل داتول ددې دین له پاره و. مونږ ته یقیناً د فکر او تاسف ځای دی.

په هر لحاظ! په مونږ باندې الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ وسعت راوسنی دی، مونږ نه دومره منلو ترې او سترېو ته مجبوره یو چې مشاڅ مبارکان نه پیدا کېږي، لکه په مخکې وختونو کې به خلک له افغانستان څخه روان شو تر شام یا هندوستان پورې به تلل، بیا به یې یو څوک پیدا کړ او بیعت به یې ورسره وکړ.

خو هغه د هماغه وخت خلک وو، هماغسې یې عشق و، بیا الله تعالی همداسې مقامات هم ورپه برخه کړل. زمونږ په هر ځای کې داسې صالح خلک پیدا کېږي چې تعلق ورسره وساتو، خود غفلت له امله په پنځو شپږو کلونو کې هم وخت نه پیدا کوو اونه له خپل پیر او مرشد سره رابطه ساتو.

د حضرت مجدد صاحب رحمة الله عليه لطيفه

حضرت مجدد صاحب رَحْمَةُ اللهِ تَه يُوخوک داسې شکایت کوي
چې ډېر وخت کېږي وظيفه مې اخيستی ده اوزه يې تراوسه پورې په
هيڅ اثر نه پوهېږم، دی مبارک ورته په خواب کې ليکي چې:

چشم بند، گوش بند، لب بند   کر زیدی سرقی بر من بخند

له گناهونو څخه سترگې بندې کړه، غوږونه بند کړه بدمه پرې
اوره، ژبه او خوله بنده کړه بدې خبرې مه پرې کوه، نوکه بیا دې هم د
الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ اسرار ونه لیدل بیا راپورې وخانده.

زمونږ نظرونه چېرته دي؟ زمونږ څرنگه مجلسونه دي؟ څرنگه
خبرې اورو؟ ددې ټولو اثر براه راست په زړه باندې وي. نویا هم
رایو چې زه په وظيفه باندې نه پوهېږم

یو وخت کې حضرت ضیاء المشائخ صاحب قدس الله سره ته
یوچا په خط کې دا شکایت لیکلی و چې: صاحب! ډېر وخت کېږي
چې وظيفه مې اخيستی ده، خو په دې دومره وخت کې زه په خپله
وظيفه نه پوهېږم. ده مبارک ورته په خواب کې ولیکل چې: (محبه!)
ډېر خوراک پرېږده، ډېر مجلس پرېږده، ډېر خوب پرېږده، ذکر ډېر
کوه، دطریقت رنگ مه بدوه.

نواصل طریقت دې ته ویل کېږي، مونږ ټول همدا شکایت کوو.
خو اصل خای ته مو پام نه ده او دا سوچ نه کوو چې مونږ کېږي څه
دي؟ څومره کوبښن مو کړی ده؟

الله تعالیٰ مونږ ته امر کوي ﴿فَاذْكُرُوا اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَنَ
جُنُوبِكُمْ﴾ ۱ سورة النساء آیت: ۱۱۰۳ په ولاړې، ناستې په ملاستې په
ټولو وختونو کې خدای تعالیٰ یادوی! وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا ﴿سورة
الانفال آیت: ۲۴۵﴾ خدای تعالیٰ ډېر یادوی! دامونږ ته د خدای جَلَّالُهُ
او امر دي، حکمونه یې دي، نو مونږ کله ورباندې عمل کوو، په
شواروز کې کله پنځه دقیقې وظیفه کړي یا نه کړي، بیا هم شکایت
کوو چې وظیفې مې نه کېږي.

نو عرض داده چې تعلق له خپل شیخ سره ډېر ضروري ده، چې
دیو چا څومره وس کېږي باید تعلق وساتي، کثرت د ذکر ضروري
ده، چې باید سړی ډیر ذکر وکړي.

اودا خبره چې ذکر سړی له کتاب څخه باسي داڅو ډیره بې خایه
خبره ده، نه له کتاب څخه څوک باسي، مونږ تر کتاب کتلو دغه
نور بېکاره اوفضول مجلسونه ډېر کوو، په دغو اوقاتو کې باید
ذکر وکړو، دناستې، ولاړې، حتی د جنابت په حالت کې هم پټ او
قلبي ذکر کېږي، اودس ورته شرط نه ده، نولږترلږه باید دا بېکاره
وختونه په ذکر تېر کړو، بیا وگورئ چې په ذکر کې اثر پیدا کېږي او
کنه؟

الحمد لله داسې ملگري شته چې يوه ورځ په بازار کې وگرځي
بيا يې په وظائفو کې فرق راغلی وي، ځکه خو هغه ماحول، محيط
خراب ده، هغه په ده باندې اثر کوي، يواځې بازار ته په تللو باندې،
نودا چې سړی ټوله ورځ دغسې په خراب مجلس کې تېره کړي، ټوله
ورځ يې له دغسې ملگرو سره وي، بيا به نو ولې وظيفې نه
خراپېږي.

د بازار ډوډۍ په نیکو خلکو هم اثر کوي

یوسړی د حضرت صاحب مبارک قدس سره په وخت کې ډېر
جذب کېده، نو حضرت صاحب مبارک چاته وویل چې: د هوټل
ډوډۍ ورکړئ! ده ورته وویل چې د هوټل ډوډۍ خو صاحب زه نه
خورم، حضرت صاحب مبارک ورته وویل چې: ستا جذب به هم نه
قرارېږي، ځکه د هوټل په مړۍ باندې د مسکینانو سترگې
لگېدلې وي.

نو ستا له پاره هېڅ گناه نه ده، دا ډوډۍ چې هلته له تنور څخه
راوځي او مسکین ورته گوري او وس يې نه لري، دهغه له امله دغه
اثر پکې پيدا کېږي، چې د نېک انسان حالت ورسره بدلېږي.

زمونږ مجلسونه، محيط ټول په دغه لوري روان دي، مطالعې
مو د نورو کتابونو وي، په اخبار هر څوک پوهېږي، هر څوک يې
اخلي، راډيو نيسي، اخبار گوري، دنورو عقيدو اونورو کتابونو
ورته معلومات وي، خو هېچا هم دغه دطريقت د کتابونو مطالعې

لومړی ټوک

ته ملا ونه ترله، دطريقت کتابونه يې ونه کتل، د اولياء الله
مبارکانو حالات يې ونه کتل، نو بيا څرنگه به يې په ذکر کې اثر پيدا
شي.

څومره مو چې وس رسيږي د اولياء الله دواقعاتو او حالاتو
کتابونه گوري! زمونږ داتجربه ده چې نفس د کتاب د اول مخ په
خلاصولو سره دسړي قبض ختمیږي، د کتاب په يوه برخه کتلو سره
دومره اثر پکې پيدا کيږي چې قبض پخپله له منځه ځي او عشق
او محبت پيدا کېږي.

نودا چې يو څوک له نېکو خلکو سره علاقه ساتي، ناسته ولاړه
ورسره ولري، کتابونه يې گوري، نو بيا به څرنگه اثر نه پکې پيدا
کېږي؟ بلکې خامخا به پکې پيدا کېږي.

(۴) مجلس

نحمد لله العظيم والصلوة والسلام على اشرف المخلوقات وعلى آله
 واصحابه اجمعين ،
 اما بعد :

د اولياء الله تصرفات او استعدادونه

له هرڅه نه دمخه په دې خبره ځان پوه کول په کار دي چې مراد
 او مقصود د اولياء کرامو له تصرفاتو څخه دانه ده چې دوی اختيار
 کلي لري مختار کل دي ، بلکې پدې معنا سره چې په ځينې شيانو
 کې دوي تصرف کولای شي يعنې ددوی په دعا او توجه هغه کار الله
 تعالی کوی دوی يې يوازې سبب وي که نه اصل کې څو کار الله
 تعالی کوي .

لکه حضرت جبرائيل عَلَيْهِ السَّلَام وايي : ﴿ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ
 رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا ﴾ [سورة مريم]

ژباړه : وويل (جبرئيل) بېشكه هم دا خبره ده چې زه رالېږلى شوى درې ستا يم له پاره ددې چې وبښم تاته (په امر درې دتا) يو هلك صالح (پاك له معاصيو).

يعنې ورکونکى الله تعالى ده خوه نسبت خان ته وکړ ددې وجې چې دى يې سبب ده.

ددې آيت مبارک (يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿٥٨﴾) [سورة الرعد]

ژباړه : محوه کوي الله هغه چې اراده وفرمايي (دامحايي) او ثابتوي (هر هغه چې اراده وفرمايي داثبات يې) او په نزد دالله اصل دهر کتاب (علم الله په لوح محفوظ) دى (چې هر شى پکې ليکلى شوى دى).

په تفسير کې مفسرين داسې فرمايي:

وقال البغوى وعن عمر وابن مسعود انهما قال لا يمحو السعادة والشقاوة ايضاً ويمحو الرزق والاجل ويثبت ما يشاء.

[تفسير مظهرى ج: ۱۵ ص: ۲۴۶/۲۴۷]

امام بغوى رحمه الله روايت نقل کړى چې حضرت عمر او ابن مسعود رضي الله عنهما فرمايي: چې سعادت او شقاوت دواړه بدليداى شي همداراز رزق او اجل هم.

وروی عن عمر انه كان يطوف بالبيت وهو يبكي ويقول اللهم ان كنت
 كتبتي في اهل السعادة فاثبتني فيها، وان كنت كتبت علي الشقاوة فاعني
 واثبتني في اهل السعادة والمغفرة فانك تمحوماتشاء وثبت وعندما
 الكتاب. [تفسير مظهری ج ۵: ص ۲۴۶/۲۴۷]

ژباړه : له حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت ده چې په بيت الله
 شريف يې طواف کاوه او ژړل يې اودا کلمات يې ويل اي خدايه که
 زه دي په نيکانوکې ليکلی يم پدغه مې ثابت پاتې کړه او که زه دي
 په بدانو (شقيانو) کې ليکلی يم هغه محوه اولري کړه بيرته مې په
 نيکانوکې وليکه. او مغفرت راته وکړه ځکه خاص ته محوه کوي
 هغه څه چې ستا خوښه وي او هغه څه پرېږدي چې ستا خوښه وي اوله
 تاسره اصل د کتابو ده (لوح محفوظ).

وفي بعض الآثار ان الرجل قد يكون قد بقي من عمره ثلاثون سنة فيقطع
 رحمه فيرد الى ثلاثة ايام والرجل قد يكون قد بقي له من عمره ثلاثة ايام
 فيصل رحمه فيمد الى ثلاثين سنة. [تفسير مظهری ج ۵: ص ۲۴۶/۲۴۷]

ژباړه : په ځينې اثارو کې دي چې کله د يوه سړي عمر ديرش کاله
 پاتې وي خودی قطع د وصل رحمي وکړي نو دغه عمر يې
 دريو ورځوته رالنه شي او کله بيا د يو سړي عمر درې ورځې پاتې وي
 دی له خپلو خپلوانوسره وصل رحمي وکړي عمر يې ديرش کاله
 شی.

عن علیّ انه سال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم عن هذه الآية فقال لا قرن عينك بتفسيرها ولا قرن عين امتي من بعدى بتفسيرها. الصدقة على وجهها وبر الوالدين واصناع المعروف بحوّل الشقاء سعادة ويزيد في العمر. [تفسير مظهري ج: ۵/ ص: ۲۴۶/ ۲۴۷]

ژباړه: له حضرت علی رضی الله عنه نه روایت ده چې د پورتنی ایت دتفسیر په هکله مې له رسول الله صلی الله علیه و سلم نه پوښتنه وکړه، په خواب کې یې راته وفرمایل: زه به دتا سترگې ددې آیت په تفسیر سرې کړم. اوزما دوروستني امت سترگې به هم ددغه آیت په تفسیر سرې کړم هغه داچې په صحي توگه صدقه کول اوله مور اوپلار سره نیکې کول اونیک کارونه کول شقاوت په سعادت بدلوي اوپه عمر کې زیادت راولي.

امام بغوی رحمه الله وايي: چې دحضرت عمر او ابن مسعود رضي الله عنهما له مذهب سره هغه څه موافق دي کوم چې په مقامات مجددیه کې بیان شوي دي هغه داچې یوځل حضرت مجد دالف ثاني رحمه الله د کشف په ذریعه سره دملاطاهر لاهوري په تنیده ولیدل (شقي) اوسره له دې چې دغه ملاطاهر دده ددوو محترمو زامنو (هريوه محمد سعيد او محمد معصوم رحمه الله) استاذو.

نو دغه لیدلی حال یې هغودواړوته بیان کړهغوی له ده مبارک وغوښتل چې دده په هکله دعا وکړي اوله الله تعالى نه وغواړي چې دده شقاوت په سعادت بدل شي.

لومړی ټوک

نو مجد دالف ثاني رَحْمَةُ اللَّهِ فرمايي: چې کله مې په لوح محفوظ کې وکتل نو هلته دغه قضاء مبرمه وه دبدلیدلو امکان یې نه و.

نو دده زامنو په ده باندې ټینگار وکړ چې ته دا کار وکړه بیا دعا وکړه، نو مجد دالف ثاني رَحْمَةُ اللَّهِ وایي: ماته رایا دشول هغه چې حضرت غوث الثقلین سید سند محی الدین عبدالقادر جیلاني رَحْمَةُ اللَّهِ ویلي و چې زما په دعا قضاء مبرمه هم رد شوې.

نو پیامې دعا پیل کړه او ومې ویل ای الله تعالی! ستا رحمت فراخه ده او فضل دې تر یوچاپورې خاص نه ده له تانه امید لرم او له تانه دتا دعام فضل سوال کوم چې دملاطاهر دشقاوت په ځای دهغه سعادت ولیکې او له ټنډې څخه یې دشقي دلفظ پرځای سعید ولیکې تاته خو گرانه نده، د عبدالقادر جیلاني رَحْمَةُ اللَّهِ دعا قبوله کړې. نو وایي گویاکې زه دملاطاهر ټنډې ته گورم چې دشقي کلمه ورنه (محوه) لرې شوه دهغه په ځای باندې سعید ولیکل شواو دغه په الله تعالی هیڅ سخته نده.

بیاد خبره ماته نا اشنا بنځاریده چې دا څرنگه کیدای شي چې قضاء مبرمه دي دیوچاپه دعا محوه شي ځکه په مبرمه قضاء کې په یوه وجه هم تغیر نه راځي او که راځي بیابه دغه قضاء مبرمه مبرمه پاتې نشي اوداسې خو کیدای شي اویابه محال لازمیږي او لزوم دمحال خو هم روان دی.

نوالله تعالی الهام راته وکړ ددغه اشکال دحل له پاره هغه دا چې قضاء معلقه دوه ډوله ده: ۱- یوه دا چې په لوح محفوظ کې یې

لومړۍ ټوکه

تعلیق لیکل شوی وي یعنې داسې لیکلي وي چې ددغې قضاء تر فلاني کارپورې تړلی.

۲- هغه قضاء ده چې په لوح محفوظ کې ترڅه شي پورې معلقه (تړلې) نه وي نودغه قسم قضاء په لوح محفوظ کې په صورت دمبرمې وي اما دالله تعالی په علم کې محوه او اثبات دهغې معلق وي.

نوهرڅه چې عبدالقادر جیلانی ویلي دي چې زما په دعا قضاء مبرمه رد شوه نوهغه دغه قضاء ده چې په لوح محفوظ کې دمبرمې په صورت لیکل شوې وي او په واقع کې دالله تعالی په علم کې مبرمه نه وي بلکې معلقه وي.

اودملاطاهر شقاوت هم ددغې قبیلې څخه په لوح محفوظ کې مبرم او په واقع کې یې محوه دمجدد رَحْمَةُ اللهِ تر دعا پورې معلقه وه.

[تفسیر مظهری ج: ۱۵ ص: ۲۴۶/۲۴۷]

دیوه مرشد (پیر) د تصرف واقع

دماوراءالنهر دیو ملک (هېواد) بادشاه په نامه د (پیر محمد خان) چې پنځوس زرو جنگیالیانو فوخیانوسره په (باقی محمد خان) چې څلور زره فوخیان و حمله وکړه. نو (باقی محمد خان) دخپل مرشد حضور ته راغي اودمدد غوښتلو وړاندیز یې ورته وکړ.

نودده مرشد (پير) د (پير محمد خان) حضور ته ورغې او هغه ته يې نصيحت وکړ او ورته وې ويل ددې کار نه تير شه دا پرېږده ځکه د مسلمانانو تر خپل منځ جنگ کول ناجائز دي.

چونکې د ډير والي د فوځ اومال او غرور دده په دماغ کې ونو ډير صاحب خبره يې ونه منله او دغه پير صاحب د سختې غوصې په حال کې ورنه راواپس شواوله راتلوسره سم يې (باقي محمد خان) ته وويل اې زويه د فوځ د کموالي سوچ مه کوه د زړور زمرې په شان د دښمن په فوځ حمله وکړه او د ماوراء النهر بادشاهي دي مبارک شه او د شفقت لاس يې دده په ملا کېښود (باقي محمد خان) له دعا غوښتولو وروسته روان شو.

او دغه وخت کې پير صاحب له لويې ډلې د دروېشانوسره روان شو د ښار په يو طرف کې په زاپه مسجد کې د قبلي په لورې په مراقبه کيښاست او متوجې شو يو وخت يې پوښتنه کوله چې څه وشول؟

پدې منځ کې خبر راغی چې (باقي محمد خان) کامياب شو او (پير محمد خان) يې مړ کړ. نو دغه وخت کې له مراقبې نه راپورته شواو دخپلې خانقاه په طرف راغی.

[حضرات کرام نقشبنديه ص: ۲۰۷]

وگوره هغو حکاياتو ته چې له اولياء کرامو نه پېښ شوي له پيريانوسره چې دا دهغه څه تائيد کوي کوم چې موږ وويل.

د عبدالقادر جیلانی رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْه د تصرف واقعہ

او هغه څه ته نظر وکړه : چې قطب رباني او هکيل صمداني
 سيدنا عبدالقادر (جیلانی) ښه ته پیریانو څومره انقیاد کاوه،
 اوبادشاه یې اطاعت کاوه او جنگ یې ددوی له سرکشو او
 شیطانانو سره کاوه او دوی یې په اور باندې سوځول نو دا کافي
 اوبس ده.

اوله دغې قبیلې څخه هغه حکایت دی :

چې دیو سړي لور پیریانو وتښتوله نو عبدالقادر (جیلانی)
 ښه ورته وویل فلانی ځای ته ولاړل شه له ځان څخه دائره تاو کړه او
 په هغه کې کینه، نوده دغه کار وکړ، چې گوري ډلې ډلې پیریان
 تیزې تردې چې بادشاه یې هم راغي په آس باندې سپورده اودده
 ترمخ ډیرې طایفې دي نودده په برابري ودریده اووې ویل ای
 انسانه دتاڅه حاجت ده؟ ده په خواب کې ورته وویل زه شیخ
 عبدالقادر تاته رالیرې یم. نو هغه دآس څخه ورته کته شو زمکه یې
 ښکول کړه له دائرې څخه بهر کیناست له ده نه یې پوښتنه وکړه چې
 څه حاجت دي ده؟ ده دخپلې لور واقعہ ورته بیان کړه.

سمدستي یې له نورو پیریانو څخه دهغه په هکله وپوښتل هغوی
 سمدلاسه ورته را حاضره کړه چې دچین له سرکشه پیریانو څخه و.

هغه جنګی چې له چاسره وه دهغه سړي ورباندې قلم (برې) .
 کړدده لوري ځينې واخيسته دغه سړي ورته وويل نن شپه مې
 عجيبه واقعه وليده هغه داچې تادعبدالقادري (جیلاني) صاحب
 امر پر خای کړ؟!

دپيريانوبادشاه ورته وويل هو! داسې ده. دی له خپل کورڅخه
 زموږه سرکښه پيريانو ته گوري او ويني يې چې هغه دزمکې په هغه
 بل لوزي کې وي نوهغوي له هيسته تېسته کوي خپلوکورونو ته
 اوهر کله چې خدای پاک يو قطب) مقررکړي نوپه پيريانو
 اوانسانانو دواړوقدرت ورکوي او هغوی دده له تصرف او ولکې
 لاندې وي. (مجموعة رسائل ابن عابدين، الجزء الثاني ص: ۲۰۸-۲۰۹)

حکایت:

مولوي صاحب اميرگل چې د منبع العلوم په مدرسه کې سپين
 ږيري استاذ اود حضرت صاحب مبارک مريد و؛ هغه دا قصه کوله
 چې: په يووخت کې چې هغه وخت زه طالب وم، مولوي صاحب
 اسماعيل چې د بل کوم مرشد خليفه و، زه لمانځه ته مخکې کړم،
 له لمانځه وروسته يې راته ويل چې: عجيبه بڼه خاوره دې ده، که
 کوښښ وکړې، ډېر کار به وکړې، يعنې دقابليت په لحاظ باندې،
 نو دطالبانو حال ته چې سړی فکر وکړې بنيادي خاوره يې ډېره پاکه
 ده، نوپه هغو کې دا صحبت هم اثر کوي، دا عشق او محبت هم
 موجود وي، له دې امله چې دصحابه کرام رضي الله عنهم سيني ډېرې

پاکې وې، نود طریقت دغه تنی رسم ورواج په هغه وخت کې بالکل شهرت نه درلود، ځکه چې دوی یواځې در رسول الله ﷺ دمجلس اوصحبت له امله ورته صفایي حاصلېدل، نودغسې اذکار لکه دا اوس چې په طریقت کې دي لکه: (لطائف نفی و اثبات او مراقبې) دغو ته دهغوی ضرورت نه وو، نو یواځې در رسول الله ﷺ دصحبې له امله ددوی کامله تزکیه کېدل، دغه شی له هغوی رَضِیَ اللہ عَنْہُمْ څخه په را وروسته طبقاتو کې چې کله دنیوي علائق زیاتېدل نوبیا مشانځ کرامو ددغه طریقت له پاره ځینې اصول (اذکار او سبقونه) غوره کړل، نو زه په هغه بنیاد فکر کوم چې دعوامو اوطالبانو په دغه ژوند کې هم فرق دی.

عوام الحمد لله مسلمانان دي، ږيري یې په اسلام کې سپینې کړې دي، تکلیفونه یې تېر کړي دي، په جهاد اونورو عباداتو کې یې شرکت کړی دی، خوددوی عام محیط اوماحول چې ده، هغه په داسې محیط کې دی چې کدورات پکې ډېر وي، نودهغې له امله په دوی باندي ډېر زر اثر نه کېږي، ددوی متاثره کېدل ترهغه مجلسه پورې وي، نوکه په هغه مجلس کې ورته څه اثر پیدا شو، نوښه ترښه اوکه نه دهغو عامو مجلسونو له امله په دوی کې ډېر زر تحول راځي، اودا دطالبانو چې کومه زندگي ده، هغه داسې ده چې ټول وخت یې له کتاب یا له استاد، یا له مطالعې، درس او تدریس سره کار وي، نوددوی عام ماحول صاف وي، بیا که لږ تکلیف په ځان راوړي په هغه لږ تکلیف ددوی ډېر کار کېږي.

بيضاوي، مشکوة او نورو کتابونو چې کوم تحقيق کړی دی، نو دا وايي چې: د انسان له پاره ډېر خطرناک شی گناوې دي، ترڅو چې يې له گناوو څخه ځان نه وي ساتلی نو انسان ترقي نه شي کولای، نو له دې امله طالبان پاک دي او په لږ کوشش کولو سره يې کار جوړېږي لکه پښتانه وايي: دلندو خټولير او به دارو وي.

په اول بيعت سره د ولايت مقام ته رسيدل

حضرت نورالمشايخ قدس الله سره ته دهرات له لوري يو عالم راغی، په اوله ورځ يې چې بيعت ورسره وکړ، وظيفه يې واخيسته، د وظيفې په دغه اول حالت کې يې يوه چيغه له خولې څخه ووتله اولکه د اور لمبه رڼا يې خلکو وليدله، په هغه ځای حضرت صاحب مبارک دستاربندي ورته وکړه او خپل خليفه يې وټاکه.

بيا سپين ږيرو علماء کرامو استفساراً پوښتنه وکړه چې زموږ د چا لس کاله، د چا شل کاله، د چا دېرش کاله، اته کاله، او د چا پنځه کاله په طريقته کې تېر شوي دي او د خلافت اجازه ورته نه کېږي او د ده په دغه يوه مجلس کې کار وشو؟ نو حضرت صاحب مبارک ورته وويل چې: ده لږگي تيار ټول کړي وو، يواځې زما له طرفه د اور لگولو ضرورت و، يعنې وختونه يې بې ځايه نه وو تېر کړي، له گناوو څخه يې ځان ساتلی و، د دې له امله چې د گناوو څخه يې ځان ساتلی و، يواځې چې دا لار خلاصه شوه، نو کار يې هم ځکه خلاص شو.

یومرید په اوله وظیفه کې دا انوار المشائخ صاحب له قبر نه تلاوت اوریدل

حضرت قطب المشائخ دین محمد خلیفه صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ
قصه کوله چې یوه مرید ته مې په اوله ورځ وظیفه ورکړه، اویا مې
د حضرت انوار المشائخ فضل الدین خلیفه صاحب قدس الله سره،
زیارت ته ولېږه، کله چې بېرته راغی نو ما ورڅخه وپوښتل، دا
راته وویل چې ما وظیفه کوله نو له قبر مبارک څخه په یوه خواږه
آواز باندې داسې قرائت شروع شو چې ما داسې قرائت تراوسه
پورې نه دی اورېدلی. نو خلیفه صاحب مبارک ویل چې په هغه ورځ
یې ټول کار خلاص شو. نوزه چې په خپله د طالبانو دا حالت گورم
سره له دې چې دا دمخکنيو مشائخو کرامو حالات چې سړی واورې
انسان ډېر مایوسه شي خویبیا هم چې سړی هغه آثار ویني، هغه
محبت وي، نود سړي له پاره امید پیدا شي، چې په دغه لړ شي
باندې هم خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ډېر کار کوي، بیا اوس خود فتندو دور
ده، آخر وخت ده. لکه حضرت نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي: که
چېرته وروستني خلک له گناهونو څخه لس فیصده لاس ونیسي
نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به دغو خلکو ته هغه کرامات ورپه برخه کړي
کوم یې چې صحابه کرامو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ ته ورپه برخه کړي و چې هغوی
لس په لسو کې عمل کړی وو.

طالب ته چې لږ څه ورپیدا کېږي نو یوښه خوب یې لیدلی وي، د هغه د زړه تسکین الله تعالی کوي، ځکه الله تعالی په خپل دین باندې غیرت کوي، چا چې په دین لږ لاس نیولی وي، نو ډېر زړ اثر ورته ښکاره کېږي.

د شیخ صاحب مبارک د خولې خوږې ملغلرې

یو آغا صاحب له ماسره په وړه دوره کې د مشکوة شریف کې درس وایه، تر نسب پورې مې خبره یاده کړه، بیا ده راته ویل چې ماته به په خپل نسب کې شک پیدا کېده چې آیا موږ سیدان یو اوکنه؟ ځکه چې په افغانستان کې سیدان له کومه راپیدا شول؟ نو د طالبانو د تحریک په وخت کې مزار شریف ته تللی وم، نو هلته د حضرت علي رضی الله عنه روضی مبارکې ته ولاړم، نو هلته مې د ځان سره دا دعا وکړه چې خدایه پاکه که زه سید یم، نو دلته ماته یو اثر ښکاره کړي چې زما د زړه تسکین وشي، نو څه سورتونه مې وویل، وظیفه مې شروع کړه، د وظیفې په حالت کې کوټه جوړه شوه، کله چې کوټه جوړه شوه، نو حضرت علي رضی الله عنه، حضرت حسن رضی الله عنه، حضرت حسین رضی الله عنه او حضرت فاطمة الزهرا رضی الله عنها راغلل، نو زما د زړه تسکین وشو چې رښتیا موږ سیدان یو، یعنې الله تعالی دومره رحیم ذات ده چې دهغه مخلص بنده د زړه تسکین یې دومره زړ تر زړه وکړي، په دغې یوې دعا چې په هغه پاک ځای کې یې وکړه، ځکه په ښکوځایونو کې دعاوې ډېر

زر قبلیرې. اوداڅکه چې د انبیاوو عَلَيْهِمُ السَّلَامُ او اولیاء کرامو رحمهم الله تصرفات له مرگ نه وروسته ختمیرې نه بلکې زیاتیرې، ځکه علائق بدني ختم شي، په هر شي باندې الله تعالی ورته علم ورکوي.

دیوې سیدې کونډې سره د مرستې نه کولو د برخلیک او

انجام واقعه

د ساداتو مبارکانو یوه کونډه چې په کور کې یې ډېر فقر او غربت و، دادیوه شتمن مسلمان کور ته ددې له پاره ورغله چې که څه مرسته او کومک راسره وکړي، ماشومان خواران یې وږي وو، د ماشام وخت وو، کله چې ورغله نو ورته وې ویل چې زه سیده کونډه یم، یتیمان بچیان راپاتې دي، د پالنې یې هېڅوک نشته، که ته څه مرسته راسره وکړې، نو هغه مسلمان ورته وویل چې: ستا سره ددې خبرې ثبوت او شجره شته چې ته سیده یې! دې کونډې ورته وویل چې زما ژبه سند ده، زه په خپله خوله اقرار کوم چې زه سیده یم، نور ته له ماڅخه دڅه شي سند غواړې، دې کمبخت مسلمان ورته وویل چې: سیدان ډېر دي، په دې سیدانو پسې زه نه شم رسېدای. دغه مبارکه سیده کونډه ډېرې پرېشانی له امله ناامیده او خالي لاس ووتله، اودیوه مجوسي کور ته چې په دې علاقه کې په سخاوت باندې مشهور و، ورغله، هغه ته یې پناه وروړه، هغه شپه ورکړه، د شپې دغه مالدار او شتمن مسلمان اودغه یهودی دواړه په یوه کیفیت باندې خوب وني، دا مالدار

لومړی ټوک

مسلمان خوب ويني چې د قيامت ورځ اود حشر ميدان جوړ ده،
جنت ده، او په دغه جنت کې يوه ښکلې ماڼۍ (ښکله) ولاړه ده، دې
مسلمان له جناب محمدرسول الله صلى الله عليه وسلم څخه پوښتنه وکړه
چې: يا رسول الله صلى الله عليه وسلم! دغه ښکله دچا ده؟ نبي
کریم صلى الله عليه وسلم ورته وويل چې: دا د يوه مسلمان سرې ده، ده ورته
وويل چې: زه هم مسلمان یم، که دا ښکله ماته راکړې نبي
کریم صلى الله عليه وسلم ورته وويل چې: له تاسره ددې خبرې ثبوت او
شجره شته چې ته مسلمان يې! ته څه دليل لرې؟ دغه شتمن او
مالدار مسلمان ورته وايي چې زه په خپله خوله اقرار کوم چې زه
مسلمان یم، بس همدا زما دليل دی. رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته
وويل چې: ستا به په ياد وي چې زما يوه لور درته راغلې وه، هغې
درته په خپله خوله څوڅو ځله دا وويل چې زه سيده یم، تاوولې دهغې
خبره نه منله.

همدارنگه دغه مجوسي په خپل کور کې همداسې خوب ويني،
سم دلاسه راپورته شو، ټوله کورنۍ او خپلخانه يې راپورته کړه،
کلمه يې وويله او ټول په اسلام باندې مشرف شول، سهار دغه
شتمن او مالدار مسلمان دهغه يهودي کورته راغی، او ورته وايي
چې ما ښام ستاسې کور ته يوه مېلمنه راغلې وه؟ هغوی ورته وويل
چې: هو! راغلې وه، ده ورته وويل چې: راوېې باسه، که له ما څخه
راضي او خوشاله شي، نو څلور زره درهم به ورته ورکړم. هغه دکور
څښتن چې تردې دمخه يهودی و، او ددې صحنې له ليدلو وروسته
مسلمان شوی و؛ ورته وويل چې: (زه د جنت ښکله په څلور زره

درهمه نه خرخوم، خکه ده هم هغه حالت او خوب په خپلو سترگو لیدلی و. (کتاب الکبائر ص: ۱۷۵)

اوس دا دومره تېز تصرف ده، چې یواځې دده دنسب یوڅوک خفه شو، هغه دی هلته براه راست د نبی کریم ﷺ ورباندې پام و، هغه مسلمان ته یې هم هرڅه ورولیلدل چې ارمان پرې وکړي او کافر ته یې هم ورولیلدل چې دهغه له پاره د نیکبختۍ اود اسلام راوړلو ذریعه شوه.

نوچې انسان د الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ اوجناب نبی کریم ﷺ شفقت او مهربانۍ ته وگوري همدارنگه د اولیاء الله کرامو مینې او محبت ته چې سپری وگوري، که یوڅوک له چا سره په ښه نیت او اخلاص سره محبت وکړي، تعلق ورسره وساتي، همدومره دهغه ورته زر پام ورگرځي، دده کار زر جوړیږي، دچا د کورنۍ چې څوک څومره عزت او محبت او احترام وساتي دیوچا له متعلقینو سره چې څوک د عزت او احترام معامله کوي هغه هم د غومره ورڅخه راضي او خوشاله وي.

د حضرت مجدد الف ثانی (قدس الله سره) عجیبه واقعه

حضرت مجدد صاحب قدس الله سره فرمایي چې: زه لاهلک وم چې پلار مې د (قادریه) طریقې خلیفه و، یو وخت کې زه ډېر سخت ناروغ وم، شاه کمال کیتهلې قدس الله سره چې د قادریې طریقې یو پیرو، په لار باندې تېرېده، نو پلار مې زه په غیږ کې واخیستم او

لومړی ټوک

هغه ته يې وروستم، ترڅو مې دم کړي، شاه کمال کيتهلی رحمه الله
 عليه زه دم کرم او خپلې لارې يې په خوله کې راکړې، وروسته چې
 بيا دده کار په نقشبنديه کې په مخ ولاړ، دستاربندي يې وشوه، نو
 ډېر وخت وروسته دې وايي چې دسهار په وخت کې په مراقبه ناست
 یم، دمراقبې په حالت کې د شاه لوري څوک راغلل او چوپانه
 چېن، يې راواغوستله، سر مې چې راپورته کړ، د شاه کمال
 کيتهلی قدس الله سره لمسی ده، نوډېر په احترام ورپورته شوم
 اوستړې مشي مې ورسره وکړه، بيا مې ترې پوښتنه وکړه چې: دا
 چېن دڅه شي له پاره ده، مجدد صاحب قدس الله سره وايي چې: ده
 راته وويل چې دا چوپانه زما نيکه شاه کمال کيتهلی قدس الله سره
 له ماسره ايښې وه، چې د پيران پير صاحب رحمه الله عليه حضرت
 شاه عبدالقادر جيلانی، له خوا څخه ده، اودا يې راته ويلي و چې
 دا چېن به ته هغه چاته ورکوي چې زه يې بيا درته امر وکړم، اودا
 درې شپې کېږي چې دې ماته امر کوي چې دا چوپانه حضرت
 مجدد صاحب ته ورکړه، خوزما زړه نه پرې کېده، نن شپه يې په
 انتهايي تهديد سره راته غصه وکړه، نوزه مجبوره شوم اودا چوپانه
 مې تاته راوړه، حضرت مجدد صاحب قدس الله سره وايي چې دا
 چوپانه مې واغوسته او د خپلې خانقاه په لوري روان شوم او هلته
 په مراقبه کېناستم، دمراقبې په وخت کې راته دا فکر پيدا شو چې
 د اولياء کرامو هم عجيب تصرفات وي چې خرقه مخکې
 وراغوندي اوکار يې وروسته خلاصوي، يعنې ما خو په قادرۍ
 سلسله کې کار نه دی کړی، نو دقادريې طريقې چوپانه ماته مخکې

راورسېده، او کار به وروسته کېږي، مجدد صاحب قدس الله سره وايي چې: يواځې په همدې تصور سره زما له پلاره نيولې تر پيران پير صاحب پورې چې دقادريې سلسلې څومره اولياء کرام وو ټول راحضر شول اود قادريه طريقې چې څومره تصرفات اوفیوضان وو ټول زما سينې ته راداخل شول، په دغه حالت کې ماته دا فکر راپيداشو چې داڅه نادره ده چې زه دنقشبنديه طريقې يم اولام دقادريه په طرف، نو په عين حالت کې دنقشبنديه طريقې داولياء کرامو آن تر شاه نقشبند مبارک قدس الله سره روحانيات ټول راحضر شول، شاه نقشبند صاحب او پيران پير صاحب دواړه په يوه مرتبه کې سره ناست دي، وروسته دچشتيه طريقې په څه مناسبت باندې چې هغوی هم څه دم يا تعويد راته راکړي و، هغه مشايخ مبارکان ټول راته حاضر شولو د سهرورديه طريقې حضرات هم حاضر شول، تردې پورې چې دغه معارضه اومقابله زما په هکله شروع شوه، دقادريه طريقې مبارکان وايي چې زمونږ دطريقې دي ځکه چې اول لاړې په خوله کې مونږ ورته ورکړي دي او اوس يې چوپانه هم زمونږ اغوستې ده، د نقشبنديه طريقې مبارکان وايي چې بيعت يې زمونږ په دې لار کې شوی دی، کمالات يې ټول په دغه لار کې واقع شوي دي، اودانورو طريقو اولياء وايي چې زمونږ دطريقو دي. مجدد صاحب قدس الله سره وايي چې: دامنازه دماسپښين تر وخت پورې وه چې د جناب محمدرسول الله ﷺ روحانيت راحاضر شو، دڅلورو واړو طريقو مشايخو اختيار ده ﷺ ته ورکړ، نبي کریم ﷺ دا

لومړی ټوک

فیصله وکړه چې دی که څه هم قابل او مستحق دڅلورو سړو طریقو ده، مگر دده کار په نقشبندیه کې مشهور دی، نو په دې باندې فیصله وشوه.

[نفحات الانس من حضرات القدس ج ۲ ص ۵۳۴ / حضرات کرام نقشبندیه / ص ۲۲۶ / ۲۲۷]

نوتاسې دا فکر وکړی چې : دومره زیات تعلق و چې دطفولیت او وړوکتوب په وخت کې یې لارې د قادر په طریقې ده ته ورکړې وې، دم یې ورته ورکړی و، دهمدې لارې چې څومره مشائخ وو ټول ورپسې متوجه وو ، نوچې دیوې لارې تعلق جوړ شوی وي له هغې نه ددوی دومره قوي تعلق او رابطه جوړېږي ، داچې سړی مخلص معتقد شي نوبیا به ولې دهغوی نظر په ده باندې نه وي؟

له مرگه وروسته له مریدا نوسره دحضراتو کرامو شفقت

په یوه وخت کې حضرت نورالمشائخ (قدس الله سره) ته یوچا مېلمستیا وکړه، دی مبارک په هدیره باندې تېرېده، موټر یې ودراره، او یوه قبرته څلور ساعته په مراقبه ناست و، کله یې چې سر راپورته کړ، نو یوه خلیفه صاحب ورته وویل چې: صاحب! خلکو به ډېر انتظار کړی وي، ده مبارک ورته وویل چې: ددغه قبر څښتن یوه ورځ زمونږ په لنگر کې ډوډۍ خوړلې وه، زما مرید نه دی، کله چې مونږ په لار تېرېدو نو دقبر په عذاب اخته و، نو زما غیرت دا نه منله چې زه دې ډوډۍ ته روان یم اوزما یو علاقمند دې په عذاب

لومړۍ ټوکه

اخته وي، نو چې ترڅو اخلاص او اعتقاد وي، معمولي تعلق وي، دهغو مشانڅو کرامو غیرت دانبیاوو عَلَيْهِمُ السَّلَامُ غیرت ده، چې د نبي په هکله آیت راځي ﴿النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ﴾ ۱. سورة الاحزاب آیت ۱۵ ژباړه: (محمد دالله) نبي ډیر وړ (لائق) دی له مؤمنانو سره له نفوسود دوی (دا حکامو په انجام).

بیا هغه شفقت او غیرت ترمرگه ددوی مبارکانو هم نه هیرېږي، په انسان پسې یې پام وي، خو دا خبره ورسره شرط ده چې دوی ته به دې اعتقاد وي، له دوی سره به دې اخلاص وي، ځکه کله چې اعتقاد نه وي، نو خامخا به انکار وي او د مقابلې صورت به مخې ته راځي، نو چې مقابله راغله نوبیا یې انسان ته فیض، برکت او خیر نه رسېږي.

(۵) مجلس

الحمد لله حمداً كثيراً طيباً مباركاً فيه والصلوة والسلام على من لا
نبي بعده .

اما بعد :

تبرک باثار الصالحين

په کوم ځای کې چې کوم ولي وخت تېر کړي دهغه مقام
ورته حاصلېږي

محترمو مسلمانانو! د صحابه کرام رضي الله عنهم تاريخ ته که څير
شو او په غور سره يې مطالعه کړو له هغې څخه ددوی له حضرت
نبي کریم صلی الله علیه و سلم سره اخلاص، مينه محبت او عقیده له ورايه
خلېږي.

د صحابه کرام رضي الله عنهم په حالاتو کې راځي چې: حضرت نبي
کریم صلی الله علیه و سلم به چې له خولې مبارکې څخه لارې مبارکې

لومړۍ ټوټه

توکولې حتی چې بلغم په یې توکول بیابه هم صحابه کرامو صلی الله علیه و سلم لاسونه ورته نیول، بیابه یې په خپلو مخونو باندې هغه لاسونه تېرول.

په یوه روایت کې د نبی کریم صلی الله علیه و سلم په هکله راځي چې کله به ده صلی الله علیه و سلم اودس کاوه، نو صحابه کرامو رضی الله عنهم به لاسونه ورته نیولې وو، او په خپلو مخونو باندې به یې بیافه لاسونه راتېرول، که به دچا لاسونه دده صلی الله علیه و سلم هغو اوبو ته ونه رسېدل نو هغوی به ددې نورو صحابه کرامو رضی الله عنهم د لاسونو لاندې خپل لاسونه ورمېنل ترڅو د نبی کریم صلی الله علیه و سلم د اوداسه له اوبو څخه په یوه نه یوه طریقه برخه واخلي.

[صحیح البخاری کتاب الشروط باب الشروط فی الجهاد آج : ۱ / ص : ۲۷۷ / ۲۷۸ رقم الحديث ۲۷۳۱ / ۲۶۵۱ / و کتاب الوضوء ج : ۱ ص : ۲۸]

نو اوس که په دې کې ګټه او برکت نه وای نو نبی کریم صلی الله علیه و سلم به انکار کړی وی سره له دې چې نبی کریم صلی الله علیه و سلم خو شارع دی او د شارع په حضور کې خود ناروا کار کېدل امکان نه لري نبی کریم صلی الله علیه و سلم شارع ده، هغه کله هم داسې نه دي کړي چې صحابه کرامو رضی الله عنهم دې (العیاذ بالله) کوم ناروا عمل کړی وي اودې دې چوپه خوله پرې پاتې شوی وي، په دې خو زمونږ عقیده ده چې په ټولو انبیاء و علیهم السلام کې نفساني خواهشات او غوښتنې نشته چې دخپل نفس د غوښتنې له امله دې دوی یو کار وکړي، داسې واقعي د نبی کریم صلی الله علیه و سلم په حضور کې څوڅو ځله تېرې شوې دي.

لومړی ټوک

نوکه په دې کار کې خیر نه وای، دغه کار دخیر او برکت ذریعه نه وای، نو صحابه کرام رضی الله عنہم بیا ولې داسې عمل کاوه، نومعلومه ده چې په دې کې دوی مبارکانو ضرور یوڅه لیدلي وو، چې د (صالحینو) په آثارو یې تبرک ځان ته حاصل کړه.

چې داوښ غونډې ځناور خبرې ورسره وکړې د نبی کریم صلی الله علیه وسلم معجزه

نبی کریم صلی الله علیه وسلم ته یو سپری راغی اوداشکایت یې وکړ چې زموږ یو اوښ یاغی او سرکشه شوی دی، اوس کار ورڅخه نه شو اخستلای، نورسول الله صلی الله علیه وسلم له یوڅو صحابه کرام رضی الله عنہم سره هغه باغ ته ورروان شو په کوم باغ کې چې دغه اوښ و، په کوم کوهي چې یې دغه اوښ تړلی دی، نوچې حضرت نبی کریم صلی الله علیه وسلم د اوښ په لوري ور روان شو، نو داوښ څښتن ورته وویل چې: یا رسول الله! صلی الله علیه وسلم دغه اوښ بالکل چورلې لیونی شوی، هرڅوک چې ورنږدې شي نو خولې پرې لگوي، هسې نه چې تاسې به څه تکلیف در ورسوي، نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وویل چې: زه ورځم، کله چې نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورغی نو اوښ یوه اوبل لوري ته وښورېده، سر یې په ځمکه وموښه او نبی کریم صلی الله علیه وسلم ته یې سر په سجده کېښود، نو ددې واقعي له لیدلو او تېرېدلو وروسته نبی کریم صلی الله علیه وسلم د اوښ څښتن ته وویل چې: دا اوښ په موږ څرخ کړه، هغه ورته وویل چې: زموږ د

لومړۍ ټوکه

کور دنفقي دغه یوه ذریعه ده، بل څه نه لرو، نبی کریم ﷺ ورته وویل چې: اوبښ ماته ددې شکایت وکړ چې کار راباندې ډېر کوي او په نس مې بیا موږ نه ساتي.

حضرت عمر رضی الله عنه څومره د اوچتې مرتبې اودڅه عجیبو مناقب څښتن ده؟ نو هغه رضی الله عنه نبی کریم ﷺ ته وایي چې: ستاسې دومره لوی شان ده چې حیوانات تاسې ته سجدې کوي، نو که مونږ ته اجازه راکړې مونږ به هم درته سجدې وکړو، نو تاسې فکر وکړئ چې په دې خبره سره څومره نفساني خواهشات پوره کېږي؟ خو نبی کریم ﷺ ورته وایي چې: که له خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ نه پرته بل چاته سجدې کول روا او جائز وای نو ما به ښځو ته امر کړی وای ترڅو خپلو مېړونو ته سجدې وکړي. ځکه دمېړه په ښځه باندې ډېر زیات حقوق دي، حضرت نبی کریم ﷺ حضرت عمر فاروق رضی الله عنه ته ددې اجازه نه ورکوي، ترڅو ده ﷺ ته سجدې وکړي.

له حضرت یعلی بن مره رضی الله عنه نه روایت وایي: له رسول الله ﷺ نه مې درې معجزې لیدلي دي:

۱- یو ځل موږ ورسره روان و په اوبښ باندې تیریدو چې څښتن یې داوبو رابښکلو کار ورباندې کاوه، چې کله یې په رسول الله ﷺ سترگې ولگیدې نو غږغږې او پریاد یې شروع کړ او غاړه یې په زمکه کېښوده، نبی کریم ﷺ ورته ودریده وې ویل څښتن یې چیرته ده؟

لومړۍ ټوکه

هغه راغی ده مبارک ورته وویل دا اوبښ په ما خرڅ کړه ، هغه ورته وویل درباندي خرڅوم یې نه درته هبه کوم یې او حال داچې زمونږ د کور دنفقې دغه یوه ذریعه ده، بل څه نه لرو، نبي کریم ﷺ ورته وویل چې: اوبښ ماته ددې شکایت وکړ چې کار راباندې ډېر کوي او په نس مې بیا موږ نه ساتي. نو له ده سره ښه کوه په نس یې موږ ساته. [مشکاة المصابیح ج: ۲ ص: ۱۵۶۲]

په نباتاتو کې د حضرت نبي کریم ﷺ معجزه

يو صحابي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ راغی نبي کریم ﷺ ته وايي چې: که تاسې یوه معجزه ښکاره کړئ ترڅو زما پوره یقین راشي او تصدیق مې ښه کامل شي، نبي کریم ﷺ ورته وايي چې: هغې ونې ته ورشه اودا ورته ووايه چې دالله تعالی رسول په تا باندې سلام وايي او غواړې دي، دغه صحابي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ هغې ونې ته ورغی اود نبي کریم ﷺ سلام او پیغام یې ورته ورساوه، ونه په حرکت شوه، اوله څلورو طرفونو څخه یې ریښې راوختې او را روانه شوه، کله چې د نبي کریم ﷺ حضور ته راوړسېده، نو سړ یې په سجده کېښود، نو دغه صحابي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وايي چې: بس ماته دامعجزه کافي ده، حضرت نبي کریم ﷺ بهرته ونې ته امر کوي ترڅو خپل ځای ته ولاړه شي، ونه بهرته ولاړه، همدغه صحابي ددې صحنې له لیدلو وروسته نبي کریم ﷺ ته وايي چې که ته کهاته دا اجازه راکړې ترڅو زه هم تاسې ته سجده وکړم. خو نبي

لومړۍ توبه

کريم صلی الله علیه و سلم ورته وايي چې د خدای تعالی جل جلاله له ذاته پرته بل چاته سجده نه ده روا.

په يوه روايت کې راځي حضرت صفوان بن عسال وايي: چې د نبي کريم صلی الله علیه و سلم لاسونه او پښې يې وربښکل کړي دي ا ابوالمنتهی ص ۱۴۹ مکتبه الحقایه خو ممانعت يې نه دی کړی، ځکه چې دا جائز عمل ده، مگر د سجده اجازه يې هيچاته هم نه ده کړې، هغه داوداسه اوبه چې صحابه کرام و صلی الله علیه و سلم به په ځان باندې منښلي يو جائز عمل و، منعه يې ورڅخه نه ده کړې، خو چې کله د شربعت په خلاف عمل و، بيایې له هيچا سره هم تسامح نه دی کړی، کله چې دی صلی الله علیه و سلم په ټوله نړۍ (دنیا) کې يواځې و هم د حق اعلان او اظهار يې کړی دی، بيایې چې کله ملگري پيدا شول بيایې هم د حق خبرې ملگرتيا کړې ده.

نو مطلب مې دا و چې په ځای کې هم برکت وي، په لباس کې هم برکت پيدا کېږي، په پس خورده کې هم برکت وي، په مستعملو اوبو کې هم برکت پيدا کېږي، په هر استعمال شوي شي کې برکت پيدا کېږي، ځکه کتابونه ليکي چې: په کوم ځای باندې چې د کومې مرتبې او مقام څښتن تېر شي او يا وخت پرې تېر کړي هغه ځای په نسبت سره نورو ځايونو ته يوه مرتبه او مقام پيدا کوي، لکه څرنگه چې دهغه شخص مقام دی.

هغه خاوره چې در رسول الله صلی الله علیه و سلم له مبارک وجود سره نښتې ده، هغه تر بيت الله شريف هم بهتره ده، هغه تر عرش عظيم

نومری توک

هم بهتره ده، دمدینې منورې خاوره چې بابرکته اویا که ده هغه له دې امله ده چې د نبی کریم ﷺ سره یې نسبت ده، خومره مقام چې در رسول الله ﷺ ده په هغه خاوره کې یې هم هغه حیثیت ایښی ده. مدینې منورې ته منوره له دې امله وایي چې المنوره بنور رسول الله ﷺ.

قرآن عظیم الشان ته بې اودسه لاس وروړل یو ناروا عمل ده، ځکه په آیت شریف کې راځي ﴿لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ﴾ ۱ سورة الواقعة ژباړه: نه یې مسه کوي ده لره اونه دي مسه کوي مگر هغه چې پاک کړی شوي وي (یعنې پاکان).

خو قرآن کریم ته چې کومې گټې (پوښ) ورکړل شوې چې له دې مخکې یوه عامه گټه او کاغذ و، هر څوک یې په هر حالت کې استعمالولای شي، خو کله چې دغه گټه له قرآن عظیم الشان سره ولگېده نو بیا دومره داحترام لائق او وړ شو لکه خومره چې قرآن عظیم الشان دی، بې اودسه لاس وروړل ورته نه دي جائز. اوس دغه کاغذ چې تردې مخکې دکاندار هرشی پکې خرڅولای شول خو کله چې له قرآن عظیم الشان سره ولگېده نو بیا خدای تعالی جل جلاله ورته دومره عظمت ورکړ چې بې اودسه به لاس نه وروړي.

دجومات ځمکه چې مخکې جومات پرې جوړ نه و، هر رنگه تصرف پکې جائز و، بلکې بیت الخلا هم پکې جوړېدای شوه، خو چې کله دغه ځمکه دجومات له پاره وقف شوه، دخدای تعالی جل جلاله دعبادت له پاره منتخب او ځانگړې شوه، نو بیا

تر قیامته پورې دغه ځای دومره محترم شو چې که جومات ښکته شي بیا هم له دغه ځای سره ادب په کار ده، فتاواوې لیکي چې په دغه ځای باندې د جنب (په چا چې غسل فرض شوی وي) د هغه تېرېدل هم پرې ناروا دي، د گندگي اچول پرې ناروا دي، په دغه ځمکه باندې د حیضې او نفاسې تېرېدل ناروا دي اوس دغه ځمکه له جومات څخه مخکې د هر شي د استعمال قابله وه، خو وروسته چې یې د جومات حکم پیدا کړ، نو بیا دومره عظمت ورته حاصل شو چې تر قیامته پورې بیا ددې ځمکې احترام په خلکو لازم دی او هېڅ ښه رنگه تصرف پکې نه شي کولای، دا برکت د عبادت له امله پکې پیدا شو.

په اشخاصو کې هم چې برکت پیدا کېږي هغه هم د دغه عبادت له امله دي، خاوره چې جماد ده، مکلفه نه ده، هغه فرش ده، حیوانات ورباندې ژوند کوي، خو چې د عبادت له پاره وقف شوه، نو شرافت پکې پیدا شو، انسان چې په ټولو مخلوقاتو کې اشرف المخلوقات دی، الله تعالی فرمایي ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾ (سورة الاسراء آیت: ۷۰)

ژباړه: او خامخا په تحقیق ډیر عزت وړ کړی دی موږ اولاده د آدم ته دغه اشرف المخلوقات بیا اشرف ترین د مخلوقاتو په عبادت سره ګرځي، ځکه الله تعالی فرمایي ﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ﴾ (سورة الحجرات آیت: ۱۳)

زېاره: بېشکه چې ډير مکرم او معزز له تاسې څخه په نزد دالله تعالى ډير متقي ادب لرونکی ستاسې.

يعنې څومره چې انسان ته عزت ورپه برخه کېږي هغه په تقوی سره کېږي، نو په دغه انسان کې به بيا څرنگه عزت نه پيدا کېږي، خاوره عزتمنه گرځي، د بل چا د عبادت له وجې، چې بل څوک سجده ورباندې کوي، نو په خپله عابد چې په عبادت لگيا ده، هغه ته به خدای تعالى څومره مقام ورکوي، او هغه مرتبه بيا ختمیږي هم نه، نبي چې د حیات په حالت کې کوم مقام درلود تر قیامت پورې یې د نبوت مقام نه ختمیږي، بلکې په قیامت کې هم نه ختمیږي. [تفسیر مظهری ج: ۵/ ص: ۲۴۶/۲۴۷]

اوس یو څوک چې د ولایت مقام ته ورسېږي او ولایت ته په دین سره رسېږي، په بي ديني څوک نه رسېږي، چې یو خل د خدای جَلَّ جَلَالُهُ په دین باندې د خدای جَلَّ جَلَالُهُ د اولیاوو څخه شو،

إِنْ أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا الْأُمْتَقُونَ ﴿۱﴾ سورة الانفال آیت: ۱۳۴ يعنې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوستان نه دي مگر متقيان، دغه د دوستي پیغام بيا الله تعالى نه ختموي. دا بيا له مرگه وروسته هغه قبر هم هغسې مقام پيدا کوي، ځکه د خدای جَلَّ جَلَالُهُ د دوست قبرده، د حضرت ابویوب انصاری رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، امام بخاري، حضرت ابو موسی کاظم رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په حالاتو کې راځي چې: دا خبره په تجربې سره ثابته ده چې د دوی قبرونه مستجاب الدعوات دي، هلته دعاوې قبلېږي.

لومړی ټوک

کله به چې باران نه کېده، نو خلکو به ویل چې درځنې دامام بخاري صاحب قبر ته، د حضرت ابویوب انصاری رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قبر ته چې دعا وکړو، د ابوموسی کاظم رَحِمَهُ اللَّهُ قبر ته درځنې چې ورشو دعا وکړو، دا دهغه وخت علماء دي چې دیارلس خوارلس سوه کاله مخکې تېر شوي دي، دغه د اوس وخت علماء نه دي.

داده ریوه قبر ته په ورتلو سره به یې اثر په دنیا کې ښکارېده. بارانونه به کېدل، ددې وجه داوه چې ددې خلکو مقام شته، مقام یې ورک نه دی، په کوم ښک ځای کې چې عبادت وشي هغه عبادت مستجاب او قبلېدونکی دی، په کعبه شریفه کې عبادت یو په یو لک دی، یوه وجه یې کتابونو دا لیکلې ده چې: په دغه کرم ځای کې چې طواف کېږي په دغه ځای کې اویا انبیاء کرام څېر دي، په منی شریفه کې جومات ده، مسجد نمره ورته وایي ددې جومات په هکله ویل شوي دي چې: په دغه ځای کې اویا و انبیاء کرامو لمونځونه کړي دي، تر نن پورې دغه ځای ته خلک ورځي او عبادت پکې کوي، که دمقام تبرک ختمېدای نو نن ورځ خو په هغه ځای کې انبیاء عَلَيْهِمُ السَّلَام نشته، نو بیا خلک ولې هلته ورځي او لمونځونه کوي؟ نو معلومه شوه چې په هغه ځای کې آثار او برکات موجود وي. ځکه خلک هغه ځای ته د ورتلو کوښښ کوي.

د نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د مقام او مرتبې په هکله دقرآن کریم صریح آیت ده چې د منافقینو په حق کې راځي ﴿وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا

أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ ۖ وَاسْتَغْفِرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوْجَدُوا اللَّهَ
تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦١﴾ [سورة النساء]

ژباړه : او که بېشکه دغه (منافقان) کله چې ظلم وکړي دوی
پرځانونو خپلو (په منلو د حکم ستا) راغلي وی تاته پس مغفرت
غوښتی وی دوی له الله تعالی او مغفرت غوښتی وی دوی ته رسول
(د الله هم) نو خامخا به موندلی و دوی الله تعالی ښه قبلوونکی
دتوبې ډیر رحم والا (د اجر او ثواب په انعام سره) .

نبی کریم ﷺ له رحلت نه وروسته هم د خپل
امت د بښنې غوښتنه کوي

يو اعرابي (کوچی) په دې نيت له کوره څخه راووت چې زه به
رسول الله ﷺ ته دخپلو گناهونو حالت بيان کړم، ترڅو
دی ﷺ زما له پاره له الله جل جلاله څخه مغفرت وغواړي،
نو خداي پاک به مې توبه قبوله کړي، کله چې دی مدينې منورې ته
راغی نو نبی کریم ﷺ له دنيا څخه رحلت کړی و، نودی د
نبی کریم ﷺ قبر مبارک ته ورغی او ورته وايي چې: ای د
الله رسوله ! ما ډېر گناهونه کړي دي او اوس له خپلو گناهونو څخه
توبه گاریم، اودا هم راته معلومه ده چې الله تعالی فرمايلي دي چې
که ماته څوک په اخلاص توبه وباسي نو توبه يې قبلوم، نو دده
ﷺ په مبارک قبر باندې يې ځان وروغورځاوه، اوڅاوري

یې په خان شیندلې، چې زه ډېر گنهکار یم، ستا قبر ته راغلی یم،
 که ته مې شفاعت وکړې! نو له قبر څخه نبی کریم ﷺ ورنه
 آواز کوي چې: (قَدْ غُفِرَتْ) تاته مغفرت وشو. (تفسیر جلالین ج ۱
 ص: ۸۰ / حاشیه: ۱۴ / او تفسیر مدارک ج: ۱ / ص: ۳۷۰ / مکتبه انوار القرآن)

نوهغه دده چې کوم مقام او مرتبه دروند په حالت کې وه، پرله
 مرغه هم هغه مرتبه خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ ورڅخه اخیستی نه ده.

**نبی کریم ﷺ له روضې مبارکې نه خپل لمسی
 ته دسلام خواب ورکوي**

دحضرت مولانا حسین احمد مدني رَحْمَةُ اللهِ په هکله کتابونه
 لیکلي چې: دی وایی: زه چې کله مدینې منورې ته ورسېدم، ملگري
 راسره وو، ماچې کله د نبی کریم ﷺ مبارکې روضې ته
 سلام واچاوه، نو له هغه لوري ماته په اوچت آواز خواب راکړ شو
 چې: (وعلیک السلام یا بُنّی!) ای بچیه! په تا دې سلام وي، نبی
 کریم ﷺ خپل خلک پېژني.

داسې واقعي زمونږ په مشائخو کرامو کې هم تېرې شوې دي،
 چې د ډېر ادب له امله نږدې ورنه غلو، او په برنده کې به ناست وو،
 نود روضې مبارکې له لوري راباندې غږ وشو چې راځی زما طرف
 ته! دا د نبی کریم ﷺ مقام دی الله تعالی له مرغه وروسته
 نه ده ورڅخه اخیستی. د ولي مقام هم پس له مرغه نه ورکېږي،

دچاچې په ژوند کې کوم مقام او حیثیت وي پس له مرګ څخه یې
تصرفات زیاتېږي کمېږي نه.

مرشدین خپل مريدان هيڅکله نه هيروي

دحضرت انوارالمشائخ (خليفه صاحب فضل الدين قدس الله
سره) يومريد قصه کوله چې: دده له رحلت څخه وروسته زه ډېره
موده ددوی مدرسي ته نه وم ورغلی. کله چې بيا ورغلم او دمرحوم
خليفه صاحب مبارک قبر ته کېناستم نو په وظيفه کې ویده شوم او
خوب وينم چې دی مبارک په کوټه کې ناست ده او زه ور روان یم،
کله چې په دروازه ورننوتم نو په خپل نوم يې یاد کړم چې:
نورالرحمانه! په خير راغلي او ستړی مه شي! ما ورته وويل چې:
خليفه صاحب! زه خو دا ډېر وخت نه وم راغلی، ما خوداسې فکر
کاوه چې تاسې به زما نوم هېر کړی وي، ده راته وويل چې په
دنيا کې خو لاڅه کوې په آخرت کې دې هم واللّٰه العظیم کې هېر
کړم، تا خو لاپرېږده چې مور او پلار دې هم نه هېروم. گورئ عزتمنوا!
دغه اصلي مقام ده، دا هېڅکله هم دیو له لاسه نه وځي.

زمونږ ځينې ملګري (مريدان) چې د فراست خاوندان دي، ماته
حالات بيانوي چې کله مونږ د مرحوم انوارالمشائخ خليفه فضل
الدين مبارک قبر ته ورشو نو له قبر څخه يې داسې خوشبويي
راپورته کېږي چې مونږ دهغې حس په دنيا کې نه شو کولای. ځکه
چې هغه مقام يې ختم نه ده، هغه په خپل حال پاتې ده، بلکې

لومړۍ تېره

تر هغې هم لازيات ده. تصرفات يې په خپل حال بلکې تر هغې لا زيات دي. د هر يو ولي الله چې کوم مقام وي هغه نه ختمېږي اوڅوک چې يو ځل د الله تعالى ولي اودوست شو نو بيا به الله تعالى جَلَّ جَلَالُهُ دومره گران وي چې که څوک بيا ورسره دمقابلې فکر اوسوچ کوي نو الله تعالى جَلَّ جَلَالُهُ له دغه انسان سره د جنگ جگړې اعلان کوي ﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ .... ﴾ [بخاري ج ۱۲ ص ۹۶۳] يعنې چا چې زما له دوست سره دښمني کوله ، له داسې انسان سره زما له لوري د جنگ اعلان دی.

گورئ! دی بيا خداى تعالى ته دومره محبوب شي چې الله تعالى بيا دهغه له لوري د جنگ اعلان کوي اودده په ځورولو الله تعالى خفه کېږي.

الله تعالى فرمايي چې: که ماته بنده رانږدې شي زما په لاره روان شي، زما د اوامرو او نواهيو پوره پوره اتباع وکړي، نو تر دې حده ماته رانږدې شي چې زه بيا دده سترگې شم چې په ما باندې لېدل کوي ، زه دده لاسونه شم چې څه پرې رانيسي، زه دده پښې شم چې په هغې باندې مزلونه کوي.

د ډېرو خلکو واقعاتو ته چې سړى وگوري چې که يو ځل الله تعالى په دوستي نيولى وي نو بيا يې انبياء کرام دهغو خلکو په عزت کولو باندې مامور کېږي دى.

د بني اسرائيلو د يوبدمعاش قصه

د بني اسرائيلو په هکله يوه مشهوره واقعه ده چې: په يوه علاقه کې يو مشهور فاسق او بدعمله انسان و، تردې اندازې يې سرکشي زياته وه چې ددغې سيمې خلک ورڅخه په عذاب شول، مقابله يې ورسره نه شوای کړای، خلکو دده له ضرر څخه دخلاصون په هيله الله تعالى ته زاری شروع کړې چې دده څخه مو خلاص کړه، حضرت موسى عَلَيْهِ السَّلَام ته الله تعالى امر وکړ چې: ورشه اودغه فاسق له دې ښار څخه وباسه! موسى عَلَيْهِ السَّلَام له ښار څخه ويوست او يوه کلي ته ولاړ، بيا الله تعالى موسى عَلَيْهِ السَّلَام ته امر وکړ چې له هغه کلي څخه يې هم وباسه! له کلي څخه يې هم وايستلو ترڅو دغه کليوال ورڅخه په عذاب نه شي، ولاړ اود صحرا مخه يې ونيوله، څه موده وروسته دغه فاسق شخص مريض شو، مرض يې وار په وار پسې سختېده. تردې چې د مرگ حالت ته راوړسېده. نو په دې حالت کې يې د الله تعالى لوري ته پام شو او په خپلو گناهونو يې پښېماتيا ښکاره کړه، له ډېره غمه په ژړا شو، په ژړا کې وايي چې: که اوس مې مور وای په مابه يې رحم کړی وای، زما په دغه ذلت به يې ژړا کوله، که زما پلار وای نوڅه مرسته به يې راسره کړې وای، ټول تدبير او انتظام به يې په لاس کې و، که مې ښځه وای نو زما په بېلتون به يې ژړل او که مې خپل اولاد وای نو زما په جنازه به يې ژړلي و اودا دعا به يې کړې وه چې:

ای خدایه! زموږ دغه ضعیف او گنهیار پلار ته چې له ښاره یې کلي اوله کلي نه یې بیدیا او صحرا ته خلکو وشاره او اوس د ناامیدي په حالت کې د آخرت په لوري روان دی، نو خدایه! ته پرې رحم وکړې، کاشکې مې داسې اولاد وای، دا خبرې کوي او ژاړي.

له دې وروسته الله تعالی ته زاری کوي چې یا الله! چې په دنیا کې خو دې زما زړه دخپلو خپلوانو په جداوالي او فراق ت باندې وسوخواه، نو ای خدایه! په آخرت کې مې دخپلو گناهونو له امله د دوزخ په اور نور مه سوخواه! ای خدایه! زه خو دې په دنیا کې له خپلو خپلوانو څخه جلا کړم خو په آخرت کې مې له خپل رحمت څخه مه بېلوه!

راوي ژایې چې په دې حالت کې د الله تعالی رحمت په جوش راغی اود جنت حورو ته یې امر وکړ چې یوه ورته د مور او بله ورته د ښځې په بڼه ورشي. او غلمانو ته یې حکم وکړ چې: تاسې ورته د اولاد په شکل ورشي! او دوو ملائکو ته یې حکم وکړ چې تاسې دده د پلار په شکل کې ورته ورشي اودده په مرگ وژاړئ.

دلته دده د ترعې (دساه ختلو) حالت ده که گوري چې سر ته یې مور او ښځه ناستې دي او ورته ژاړي، پلار او اولادونه یې ورته ناست دي او پرې ژاړي. ددې صحنې له لیدلو وروسته یې ساه وخته. د ساه له وتلو وروسته الله تعالی موسی عَلَيْهِ السَّلَام ته امر کوي چې په فلانۍ دښته کې زما یو دوست پروت ده، ورشه اود جنازې، کفن اود دفن مراسم یې په ځای کړه. کله چې حضرت موسی عَلَيْهِ السَّلَام

ورغی که گوری چې داخو هغه فاسق ده چې مونږ له ښاره کلي ته اوبیا مو له کلي څخه صحرا ته راووېست نو حیران شو چې خدایه داخو هغه څوک ده چې تا یې ماته له ښاره د اېستلو امر کړی ؤ، نن په دښته کې پروت ده اود جنت حورې ، غلمان او ملائکې دې ورته په ژړا کولو مامورې کړې دي اوماته دې هم امر وکړ چې زما د دوست د کفن ، دفن او جنازې انتظام وکړه! الله تعالی ورته وایي چې: د غریبي ، مسافري او مرض له امله ، اوبه خپلو گناهونو د پښېما نتیا له امله یې توبه واېسته ، ماته یې رجوع وکړه، نوپه دې اساس مې دی له خپلو اولیاوو څخه وشمېره.

۱ مکاشفة القلوب ص: ۱۶ / ۱۱۷

گوری! د وخت فاسق ده، خو چې کله یې توبه واېسته ، الله تعالی ته یې رجوع وکړه نو بیا د الله تعالی له خاصو دوستانو څخه حساب شو، دومره په خدای تعالی گران شو چې خپل نازولي پیغمبر ته امر کوي چې ورشه! او زما د دوست د جنازې او کفن او دفن د انتظام چارې سمبال کړه. د جنت حورې ، غلمان او ملائکو ته حکم کوي چې ورشئ او پرې وژاړئ ترڅو یې د زنکدن په حالت کې تسلي وشي.

نوچې دیوچاپه توبه الله تعالی دهغه له ټولو تقصیراتو ورتیر یږي ، دخپلو اولیاوو له جملې څخه یې گرځوي ، نوچې یو څوک شپېته او اویا کاله د الله تعالی په دوستي او بندگي کې تېر کړي ، د خدای تعالی له دوستانو سره وخت تېر کړي نودهغه به څومره لوړه درجه

لومړۍ توبه

او مرتبه وي؟ نو عزتمنوخبره مې دا کوله چې دا مقامات ختمېږي نه ، دهغوی ځایونه قابل احترام دي ، اولیاوالله د ځمکې په سر باندې داسې عزتمن دي لکه د آسمان ستوري ، دوی په ځمکه دغسې څلېږي لکه په اسمان کې چې ستوري څلېږي ، په جنت کې یې هم دغسې مقامات او مرتبې دي . لاندې طبقې د مسلمانانو په داولیاؤ الله مقامات داسې ویني لکه مونږ چې له ځمکې نه آسمان ته گورو اود آسمان ستوري وینو . دوی چې په جنت کې په هوا یو طرف اوبل طرف ته گرځي ددوی انوار به په جنت کې رڼا کوي ، په لاندې طبقې د مسلمانانو به یې سیوری پریوځي اوگوري به چې په هوا باندې یو نوراني مخلوق روان دی . له دوی نه به نور پورته کېږي .

نوددوی مقامات دغسې د ترقی په حالت کې دي ، اوڅوک چې دوی ته په عزت قائل وي ، په زړه کې یې احترام کوي ، نودغسې به دهغوی هم په دوی باندې نظر وي .

خپل مریدان خپل شیخ ته پیش کول

حضرت پیران پیر صاحب سید ده ، دده یو خلیفه په بل ځای کې اوسیږي ، هغه هم سید ده ، هغه خپلو مریدانو ته وایي چې : درځئ د حضرت پیران پیر صاحب لیدلو ته ورشو ، مریدان یې ورته وایي چې زموږ له پاره ته کافي یې اته مو پیر او استاد یې ! نو هغه ته د ورتلو څه ضرورت ده؟ دی ورته وایي چې : نه ! دهغه مقام ځان ته

ده، درخت چې ورشو! کله چې دوی ور روان شول نو د پیران پیر صاحب له کور څخه بهر لرې حضرت پیران پیر صاحب خپلو مريدانو ته امر کړی دی چې: زما په غاړه کې پری واچوئ او ما په څلورې دده طرف ته ور روان کړئ! کله چې په دېسته کې یو بل ته په مخه ورغلل، نو د پیران پیر صاحب دغه خلیفه سمدلاسه له زمري څخه کوز شو، ځکه دی په زمري او مريدان یې په آسونو سپاره وو، له کوزېدو سره سم یې په پیران پیر صاحب باندې غږ وکړ چې تا ولې داسې کړي دي؟

نو پیران پیر صاحب ورته دده مقام ذکر کوي او ورته وايي چې: کله ته له خپل کور څخه را روان شوې، نو حضرت بي بي فاطمه رضی الله عنها او د حسنینو رضی الله عنهم په تا باندې پام و، نو دهغوی مبارکانو د نظر له امله زه ستا مخې ته په دغه حالت کې راووتم.

نو گورئ د پیران پیر صاحب مرتبه او مقام وگورئ چې هغه دڅومره اوچتې مرتبې او مقام څښتن دی. خودی دلته خپل شاگرد او خپل خلیفه ته له کوره د باندې آن صحرا ته پری په غاړه په څلورې ولې راوځي له هغه سره د نبی کریم صلی الله علیه و سلم د نسب احترام په زړه کې و. په آغا صاحبانو کې دا تاثیر ولې موجود دی، د انبیاء وعلیهم السلام د نسبت له وجې نه. د اولیاء الله کرامو په نسبونو کې ولې تاثیر دی، ځکه چې دهغو مخکنیو اسلافو نظر ورپسې وي. که دوی مړه هم دي خو نظر یې مړ نه دی. یعنې مطلب داده چې دوی ته حقیقي حیات ثابت دی. نو په کوم ځای کې چې دوی اوسېدلي وي هغه ځای به تر قیامته پورې په انوارو باندې

لومړی ټوک

مُنور او روښانه وي، هغه ځای له نور څخه نه خالي کېږي، هغه ځای ته چې سړی څومره احترام ولري له هغه ځای نه دغومره مقام ورنه حاصلېږي.

په یوه وخت کې یو خلیفه صاحب راغلی و نو ما دخپل قصور اظهار ورته وکړ چې ماته دحضرت انوارالمشائخ صاحب په ژوند کې دهغه قدر معلوم نه و، نوموړې دده هېڅ ادب او خدمت نه دی کړی، په کوم وخت کې چې موقع او وخت و نوموړې له هغه وخت څخه استفاده ونه کړه اودغه دی اوس یې ارمان کوو، نوده راته وویل چې: اوس نو کله لرې ده، داسې خو نه ده چې خلیفه صاحب مبارک له دنیا څخه ولاړ او تاثیرات یې هم نشته، دخلیفه صاحب قبر ته چې څوک په احترام ور روان شي زما دې قسم په خدای وي چې هغه اثر پکې پیدا کېږي. کوم خوند او لذت چې دده په مجلس کې ؤ هغه اوس هم په دې مجلس کې موجود ده؟ زمونږ په شان دعاجزو خلکو چې تراوسه په خپله وظیفه هم نه پوهېږو زمونږ په دې خبرو کې ولې دومره تاثیر پیدا کېږي ځکه چې دا دهغو بزرگانو نظر ده. دهغوی شفقت ده، دا ددوی لورینه ده چې په مونږ یې کوي اومونږ د دوی لاس نیولی دی اودوی ته مونږ سبب کېږي.

دحضرت نورالمشائخ (قدس الله سره) کرامت

مونږ (نکې) ته تللي وو اوله حضرت قطب المشائخ (خلیفه صاحب دین محمد (قدس الله سره) سره گرځېدو، په یو کلي کې

د یوه نفر کور ته ولاړو، هغه راته ویل چې: زه به مو هغې کورنۍ ته ورولم چې حضرت نورالمشائخ صاحب او حضرت ضیاء المشائخ صاحب دواړه راغلي وو او زموږ په کور کې یې دنده موږوې ټک وهلې و، چې په هغه کې به موږ د هلکانو خانګو اچوله چې خدای جَلَّ جَلَالُهُ یې له مرضونو نه وساتي. نو کله چې هلته ورغلو او بیرته مهمانخانې ته راغلو نو دلته یې بیادغه مجلس شروع کړ چې کله به حضرت صاحب او رئیس صاحب مبارکان دلته راغلل نو خلکو به یې ډېر احترام کاوه، مجلس دوام وکړ. نو د قطب المشائخ صاحب له خولې نه یې اختیاره وویل شول چې: دا اوس چې زه راتلم مخکې حضرت صاحب روان ؤ، اوس چې دلته راتلم حضرت صاحب موجود و، هغه کوم مقام یې چې و هغه نه دی ورک شوی.

د شیخ المشائخ عنایت الله (کسټم) خلیفه صاحب کرامت

زه د (کسټم) خلیفه صاحب مبارک ته ګله نه وم ورغلی، یوځل ورغلم نو خبر شوم چې دی مبارک حج ته تللی دی، نو زه لږ څه خفه شوم، چې کاشکې مې لیدلې وای، زه رښتیا درته وایم چې کله په فلانکوچ کې سپور شوم داسې کیفیت راته پیدا شو چې په ډېر وخت کې مې نه وو لیدلې. هغه خپل اثرات ښکاره کړل چې که زه نه یم هم ځای مې خالي نه دی. نو چې څومره موله وسه پورې وي ادب کوئ.

نو غرض دا چې په هر شي کې اثر د دین له امله پیدا کېږي او دین هېڅکله هم نه ختمیږي. د خدای جَلَّ جَلَالُهُ د دین اعزاز نه په دنیا

اونه هم په آخرت کې ختمیږي. داچې په قیامت کې څوک د
څوارلسم د سپوږمۍ په شکل راپورته کېږي ولې؟ ځکه چې په دنیا
کې یې ډېر د الله تعالی عبادت په اخلاص کړی وي.

په (زهر الریاض) کې روایت دی چې نبی کریم ﷺ
فرمایي: کله چې جنتیان جنت ته داخل شي نو د نور منبرونه ورته
جوړ شي، نو جنتیان به وایي چې په دنیا کې له مونږ سره یوه وعده
شوې وه مونږ دهغې وعده په انتظار یو او هغه داچې د
خدای جلّ جلاله دیدار به څه وخت زمونږ په نصیب شي؟ نو الله تعالی
به ملائکو ته امر وکړي چې حجاب پورته کړي، ملائکې به ورته
وايي چې: یا الله! په دې خلکو کې خو داسې خلک هم شته چې په
دنیا کې یې گناهونه هم کړي دي، هغوی کله ستا د دیدار لائق دي؟
نو الله تعالی به ورته وایي چې: دا هغه ذاکرین دي چې په ذکر کې به
یې ژړل. ۱ مکاشفة القلوب، عربي، ص: ۱۲

ځکه که د خدای جلّ جلاله له وېرې دمچ د سر په اندازه هم له کومې
سترگې څخه اوبنکه تویه شي نو بیا هغه مخ په دوزخ باندې حرام ده
یعنې دوزخ یې نه شي سوځولای، نو داچې یو ساعت سړی په
اخلاص وژاړي نو بیا ددې عواقب په آخرت کې ډېر ښه دي، د آخرت
ژوند ورباندې برابرېږي. نو چې دې ته موپام وي چې په وظیفه، ختم
اوژرا کې مو د خدای جلّ جلاله رضا مطلب وي نو بیا به اثر کوي،
څومره اثر چې په دنیا کې پیدا کوي له هغې نه زیات اثر به یې په
آخرت کې هم وي انشاء الله.

(۶) مجلس

د جذب ثبوت اود صبر واقعات

﴿اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانٍ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ...﴾ (سورة الزمر آیت ۱۲۳)

ژباړه : الله تعالى توبه توبه نازل کړی دی ډیر ښایسته خوږ کلام کتاب (اودغه پاک کتاب ډیر ښایسته خوږ کلام) مشابه یو له بل سره مکرر غبرگ (دی) .

چې لږ څیرې رپړې څیګ کپړې له ده پوستکي دهغو کسانو چې ویرېږي له رب خپل بیا پاسته شي (آرام نیسي) پوستکي د دوی اوزړونه د دوی طرف دیادولو دالله تعالى ته .

له دې آیت څخه د جذب ثبوت کېږي .

داچې د قرآن کریم په اورېدلو کې یوچاته جذب پېښېږي دغه جذب شته او کنه؟

لومړۍ ټوټه

نو تفسیر مظهري ج: ۸ / ۲۰۸ مخ / سورة الزمر کې علامه بغوی صاحب المصاییح، په خپل تفسیر کې لیکي چې: داسې صوفیان کرام چې د آیاتونو د اورېدلو په اثر په دوی باندې بې هوښي راځي نو ددې خلکو په هکله دې خپله رایه داسې بیانوي: (دغه خلک چې د قرآن کریم د اورېدلو له امله په دوی باندې بې هوښي راځي دا ددوی کمال نه ده، بلکې بدعت ده، ځکه دا وېره ده چې شیطان دې په ده باندې دا اثر کړي وي. د صحابه کرامو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ او مسلمانانو حال الله تعالی داسې بیان کړی دی چې پوستکي یې خپره کېږي او بېرته نرمیږي.

حضرت عبدالله بن زبیر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وايي چې ما د خپلې آنا (نیا) حضرت اسماء بنت ابی بکر الصديق^(۱) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا نه پوښتنه وکړه چې: کله به صحابه کرامو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قرآن کریم اورېده نو ددوی به څه کیفیت او حالت وو؟ نو دې مبارکې خپل لمسي ته وویل چې: صحابه کرامو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ به داسې کیفیت او حالت وو چې له سترگو نه به یې اوښکې بهېدې، د عذاب د آیاتونو د اورېدلو له امله به یې بدنونه خپره کېدل او چې کله به یې بیاد رحمت آیاتونه واورېدل نو زړونه به یې بېرته په قراره او آرام شول. دې رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وايي چې ما خپلې آنا ته وویل چې: دلته خو ځینې داسې خلک هم شته چې د آیاتونو د اورېدلو له وجهې نه بې هوښي پرې راځي. نو دې مبارکې

^(۱) حضرت اسماء رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا د حضرت نبي کریم صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خوښینه هم ده، ځکه د حضرت عائشې رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا خور ده.

وويل چې: (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) [زه په خدای سره پناه غواړم له شړل شوي شيطان څخه].

يوځل حضرت عبداللہ بن عمر رَضِيَ اللہ عَنْہُمَا روان دی چې په سړي (له اهل عراق) خلک راټول دي، ده وويل چې داڅه پېښه ده؟ هغوی ورته وويل چې: دلته یوسړی ده کله چې قرآن کریم واورې او یا هم د خدای تعالی د ذکر په مجلس کې ورگډ شي نو په ده باندې د خدای تعالی دوهرې له امله بې هوښي راځي. حضرت عبداللہ بن عمر رَضِيَ اللہ عَنْہُمَا ورته وويل چې: (اَنَا لَنَخْشَى اللہَ وَمَا نَسْقُطُ) مونږ له خدای څخه وېرېږو خو غورځېږو نه. دا شيطان دده خټې ته ننوتلی ده، داسې جذب نشته چې په هغه کې بې هوښي وي، څوک ولوېږي او بې اختیاره شي. [تفسير مظهری ج ۸ ص ۱۲۰۸]

مگر بل طرف ته چې څوک نورو دلائلو ته متوجه شي نو له هغو څخه معلومېږي چې جذب شته.

په ایت شریف کې راځي ﴿حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا

قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٢٥﴾﴾ [سورة سبا]

ژباړه: تر هغه پورې کله چې پورته کړه شي وېره له زړونو د دوی وایي دوی (په خپلو منځو کې) چې څه (حکم) وفرمایي رب ستاسې؟ نو وایي دوی چې حق یې (فرمایي) او هم دغه (الله) ډیر پورته او ډیر لوی دی.

يعنې دا دملانکو حالت ده، چې کله الله تعالى د وحیې کولو اراده وکړي نو دې په خپله بلاکيفه کلام وکړي، دالله تعالى دکلام له اورېدلو سره آسمان او عرش عظيم په حرکت کې راشي او ټولې ملائکې بهې هوبښه شي، لومړنۍ ملائکه چې په هوبښ کې راځي نو دا نورې ملائکې ورڅخه پوښتنه وکړي چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ څه وويل؟ دا ورته وايي چې حق يې وويل، دا فيصله يې وکړه.

نو اوس هغه دی چې په ملائکو باندې د الله تعالى دکلام د اورېدلو له امله بهې هوبښي راغله.

حضرت موسى عَلَيْهِ السَّلَام له الله تعالى څخه د ليدلو هيله کوي، چې ای خدایه! که ماته خپل ديدار راپه برخه کړې! الله تعالى جَلَّ جَلَالُهُ ورته وايي چې: ته ما نشې ليدای! خوبيا به هم زه په غره باندې يوه تجلی وکړم نو که هغه غره په خپل خای باندې تم شو نو ته مې هم بيا ليدلی شې. ﴿فَلَمَّا تَخَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا﴾ [سُورَةُ الْأَعْرَافِ آيَت ١٥١]

ژباړه: نو کله چې (بلاکيف) تجلي وکړه رب د دغه ((موسی ظاهر يې کړ خپل نور)) غره ته نو وټي گرځاوه هغه ((غر)) ذرې ذرې ((برابر له زمکې سره)) او پريوت موسی بيخوده ((له ډيره هيښه تر ۳۲ ساعته))

اوس له دې تفصيل څخه دوه ډوله خبرې څرگندې شوې:

۱۔ د امام بغوی رَحْمَةُ اللَّهِ چي حضرت اسماء او حضرت عبدالله بن عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په قول باندې دليل نيسي. او وايي چې داسې څه حالات نشته چې په سړي به بې هوښي راځي. او هلته له قرآن کریم څخه معلومېږي چې په انسان بېهوښي راځي، په پیغمبر او ملائکو عَلَيْهِمُ السَّلَام باندې بې هوښي راغلې.

د نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په شان کې حضرت ام المؤمنین عائشه صديقه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فرمايي چې: کله به په ده صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې وحیې نازل شوې نو له داسې کیفیت سره به مخ شو چې په یخ ژمي کې به دده صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له مبارک بدن څخه خولې روانې وې.

نو دغو دواړو طرفونو ته چې سړی وگوري نو قول فیصل او حق خبره داده چې د قرآن کریم د ویلو په وخت کې برکات او انوار زیاتېږي، د خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ د ذکر په وخت کې هم انوار زیاتېږي، نو اوس چې برکات زیاتېږي نو د خلکو په احوالو او استعدادونو کې ډېر زیات توپیر او فرق ده، انسان او ملائکو ته چې وگورو نو د انسان استعداد له ملائکې څخه زیات ده، ځکه خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ دخپل خلافت له پاره بنی آدم مختار کړ ﴿إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾ ۱ سورة البقرة آیت ۲۰ انسان یې خپل نائب او خلیفه ټاکلی دی، نه ملائکه. ﴿إِنِّي أَغْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ ۵ سورة البقرة ۱ یعنې په هغو مقاماتو چې په انسان کې دي زه پرې پوهېږم تاسې علم پرې نه لرئ. نو ملائکې چې هر وخت الهي کلام واورې دوی بې

لومړی ټوک

هوبښه کېږي، د انسان استعداد تر هغوی لوړ دی. حتی تر غرونو او
آسمانونو د انسان استعداد لوړ ده. ځکه الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ فرمایي
چې: ﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ
يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ﴾ [سورة الاحزاب آیت: ۷۲]

ژباړه: بېشکه موږ وړاندې کړ موږ امانت (ثواب - عقاب)
پر آسمانونو او پر ځمکه او غرونو (کله چې مو پيدا کړ په دوی کې
فهم او نطق) پس منع راوړه دوی له دې چې پورته کړي هغه
دامانت بار، او ویریدل دوی له هغه (امانت) او پورته کړ هغه
دامانت بار، انسان بېشکه چې دغه (انسان) دی ظالم ډیر بې
ویري نادان (په عاقبت خپل).

نور انسان استعداد په مخلوقاتو کې تر هر څه لوړ ده، آسمان
چې وحیې واورې نو په حرکت راځي، غر ته چې یوه تجلی وشوه نو
ټوټه ټوټه شو، مگر موسی عَلَيْهِ السَّلَام ټوټې ټوټې نه شو، یواځې
بېهوښه او بېرته راپه واک شو.

نوخبره داده چې کله الهي فیوضات او برکات په یوه ځای او یا په
خلکو باندې راډېر شي نو که خلک د لوړ استعداد خاوندان وو
نودوی دهغو برکاتو او فیوضاتو تحمل کولای شي، په دوی کې
ددې فیوضاتو اثر پیدا کېږي، چې ژړا ورځي او یا یې پوستکي خېږه
شي، لکه د صحابه کرامو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ استعدادونه د نبی کریم
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د مصاحبت او مجالست له امله قوي وو.

اوکه استعدادونه کمزوري وي، برداشت يې نه شي کړای، نو بيا بې اختياره شي، يابه لويږي او يابه بې هوښه کېږي، يا چيغې او فریاد شروع کړي.

اوس نو چې خبره په استعداد بنا شوه نو د صوفیاء کرامو په سلسله کې چې د قرائت په حالت کې ځینوته داسې کیفیت پیدا کېږي ځینو ته نه پیدا کېږي، نو یا خوداده چې چاته چې دغه کیفیت پیدا کېږي دا له (وجد) نه پیدا کېږي، یادا چې هغه سړي ته فیض کم رسیږي او دده استعداد زیات ده، ډېر خلک داسې وي چې د ډېرو غټو فیوضاتو څښتنان وي مگر جذب تراوسه په هغوی کې چا نه دی لیدلی، استعداد يې قوي دی، د قوت استعداد له امله د ټولو فیوضاتو تحمل او برداشت کړای شي نو ځکه جذب نه پرې راځي اونه په تکلیف کېږي.

او کله بیا داسې وي چې د فیوضاتو برداشت نه شي کړای نو هغه بیا بې صبره شي.

حضرت اسماء او حضرت ابن عمر رضی اللہ عنہم چې یوې وویل چې: (اعوذ بالله من الشیطن الرجیم)، اویل وویل چې: شیطان يې خپته ته ننوتلی دی. نو دوی خو یا قیاس په خپل ځان کړی دی چې دوی ته جذب نه پیدا کېده، د دوی استعداد قوي و نو ویلي يې دي چې دا د شیطان اثر ده. او یا دوی ته دهغو خلکو په باب کې خبره شوې چې دوی په تکلف سره جذب کاوه، نو ځکه يې دا خبره کړې ده.

لومړی ټوک

نودا جذب د قرآن کریم د ویلو په وخت کې که داسې وي چې
سړی په اختیار کې وي، او سره له اختیاره غورځي حتی د دغو
متجاذبینو په هکله له یوچا نه څوک پوښتنه کوي. او وایي چې که
سړی د بام په سر ناست وي، ده ته تلاوت شروع کړل شو، او په دغه
شخص باندې جذب راشي چې دی له خپل ځان څخه خبر نه وي او له
بام څخه لاندې راولوېده، نودا په رښتیا سره د خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** له
پاره جذب ده. او که د ځان د ضرر او دفعې معلومات ورته کېدل او له
ضرري شيانو څخه ځان ساتي او ښه پوهېږي مگر بیا هم قصداً ځان
وهي خلکو ته ځان ښیي بیا توهم د شرک ده. له دې امله که د
نقشبندیه طریقې زیاتره کتابونه وکتل شي نو زیاتره په دې تاکید
کوي چې ترڅو پورې چې دچا اختیار وي نو باید تحمل او برداشت
وکړي، قصداً نارې سورې جوړې نه کړي، ځکه دا شرک ده، ځکه
ریا شرک ده، خو خلکو ته ځان ښیي، مگر فی نفسه د قرآن له
آیاتونو څخه جذب ثابت ده، ځکه ملائکې به هوبښه شي، آسمان
و خوځېږي، موسی **عَلَيْهِ السَّلَام** به هوبښه شوی، مگر انسان ته چې الله
تعالی قوی استعداد ورکړی وي نو بیا هغه ځان سمبالولای شي،
اصلاً په انسانانو کې فرق ده، ځکه مونږ مخکې خبر وکړه چې په
انسان کې د خاورې عنصر دی، لکه لمر له څلورو آسمانونو څخه
راوځي او ځمکه یې برداشت کوي، دغسې د الله تعالی د انوارو
برداشت هم انسان کوي. [تفسیر مظهري ج: ۸ ص: ۱۶۹]

لومړی ټوک

که کله په یوچا باندې جذب راځي نو وظیفه دې نه کوي، او که جذب حالت غلبه پیدا کوي نو په خفیه دې درود شریف وايي، سترگې دې نه پټوي او دچا رابطه دې نه نیسي.

دجذب تخصیص ترکوم ځایه پورې ځانگړی نه ده، چې په یوچا کې د ذکر په حالت کې جذب پیدا کېږي دا غیر اختیاري پیدا کېږي او په حدیث شریف کې راځي چې د ذکر ځای جومات ده.

(عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - وَهُوَ عَمُّ إِسْحَاقَ - ، قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ فِي الْمَسْجِدِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. إِذْ جَاءَ أَغْرَابٌ فَقَامَ يُبُولُ فِي الْمَسْجِدِ، فَقَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَهْ مَهْ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُزْرِمُوهُ دَعْوُهُ» فَتَرَكُوهُ حَتَّى يَالَ، ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَاهُ فَقَالَ لَهُ: «إِنَّ هَذِهِ الْمَسَاجِدَ لَا تَصْلُحُ لِشَيْءٍ مِنْ هَذَا الْبَوْلِ، وَلَا الْقَذْرِ إِنَّمَا هِيَ لِذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، وَالصَّلَاةِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ» أَوْ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فَأَمَرَ رَجُلًا مِنَ الْقَوْمِ فَبَجَاءَ بِدَلْوٍ مِنْ مَاءٍ فَشَتَّ عَلَيْهِ) [صحيح المسلم ج ۱ / باب وجوب غسل البول وغيره من النجاسات آه رقم الحديث ۱۰۰ / ص: ۱۳۸]

ژباړه : له حضرت انس بن مالک رضي الله عنه نه روایت دی وايي موږ له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره په مسجد کې ناست وو چې ناڅاپه یو کوچنی راغی او په مسجد کې په بولو (متيازو) کیناست صحابه کرامو ورته وویل مه ، مه .

نومبري توبه

نبي کریم صلی الله علیه و سلم ورته وویل چې پرې یې ږدی، بولې (متیازی، مه پرې بندوئ، کله چې هغه صحابي رضی الله عنه له بولونه خلاص شو نو بیا نبي کریم صلی الله علیه و سلم راوغوښت (اوپه نرمه طریقه یې پوه کړ، ځکه چې نوی مسلمان شوی ؤ، د جومات په ادابو پوه نه و، معذور و)، نو نبي کریم صلی الله علیه و سلم ورته وویل چې دا جوماتونه ددې له پاره نه دي جوړ شوي چې څوک دې پکې بولې او قاذوران وکړي، جوماتونه د ذکر له پاره جوړ شوي دي، د لمانځه او د قرآن کریم د تلاوت کولو له پاره جوړ شوي دي.

نود ذکر خپل ځای جومات ده، او جذب چې چاته بې اختیاره پیدا کېږي نود ذکر ځای جومات ده، نو په جومات کې به جذب هم ورته پیدا کېږي.

دا تخصیص بیا تر جومات پورې نشته چې په دښته کې دې سړي ته جذب پیدا کېږي نو هغه دې روا وي او که په جومات کې پیدا کېږي هغه دې ناروا وي. کله چې دا عمل اختیاري نه ده، او هغه د الله جل جلاله د ذکر له تاثیر پیدا کېږي، د قرآن او ذکر له امله تاثیر پیدا کېږي د ذکر ځای جومات ده نو په جومات کې سړي ته خامخا جذب پیدا کېږي.

له نبي کریم صلی الله علیه و سلم څخه روایت شوی دی چې صحابه کرام رضی الله عنهم ته فرمایي: کله چې تاسې د جنت په باغچو تېرېږئ نو پکې خبرېږئ، صحابه کرام رضی الله عنهم ورته وویل چې د جنت باغچې څه شی دي؟ نبي کریم صلی الله علیه و سلم ورته وویل چې هغه د

ذکر خلقې دي. په کوم جومات کې چې ذکر کېږي تاسې ورشئ
او شرکت پکې وکړئ دا په حقیقت کې د جنت د میوو خوراک دی.

[ترمذی . رقم الحديث (۳۵۱۰) . وهكذا مشكوة المصابيح / ج: ۱ / باب
ذکر الله عزوجل والتقرب اليه ص: ۱۹۸]

يعني د جنت د دخول سبب دی، الله تعالى يې ددې په سبب
باندې جنت ته داخلوي، خو بيا هم جائز ده، په هغه کې خبره نشته
مخکې مو خو، خو ځله بحث ورباندې کړی دی.

خود جذب په هکله احتياط په کار ده، څومره چې دسړي په وس
کې وي کنترول په کار ده، د نقشبنديه طريقې ښېګڼه او بهتري چې
په نورو طريقو باندې ده دهغې يو علت دادی چې دا لار له ریا څخه
خالي ده، په دې لار کې له الله تعالى او مخلوق نه پرته بل څوک خبر
نه وي. نوددې له امله دا خبره چې څومره پته وي حتی الامکان چې
څومره يې له وسه وي بهتري په دې کې ده چې کار په خفيه وي،
مګر کله که له اختياره ووت نوبيا هغه بېله خبره ده.

نود جذب په هکله کتابونه داسې واقعات رانقل کوي چې داسې
کيفيات خلکو ته پېښ شوي دي چې له بام نه لويدي دي او پښه يې
ماته شوې ده، ځکه غير اختياري عمل ده، يو څوک ځان په اور
باندې نه سوځوي او خپل ځان نه خوړوي، په غير اختياري امورو
باندې يې خدای تعالى جَلَّ جَلَالُهُ هم نه نيسي. او چې خبره بيا د عشق
الهي وي، يعنې اشتباه خو پکې نشته، يواځې خبره د احتياط ده،
چې بايد په دې لاره کې احتياط وشي چې خلک دا ګمان او فکر ونه

کړي چې طريقت له چيغو اونارو وهلو څخه عبارت ده، اوباخوکي
دا فکر وکړي چې په طريقت کې کمال داده چې څوک ډېرې چيغې
ووهي، نو اصل خبره داده چې په دغه سړي باندې بايد له
خدای جَلَّالَهُ نه پرته بل هېڅوک خبر نه شي، دغه دوستي او
اخلاص د آخرت له پاره هم يوه سرمايه ده، اوکه خلک ووايي چې
فلانکې شخص ډېرې ښې وظيفې کوي، ډېر ښه جذب کېږي
، داسې ډاکره ده اوداسې نارې وهي خو چې نيت يې د خدای جَلَّالَهُ
رضا نه وي نو څه فائده ورباندې مرتبه نه ده، نو حتی الوسع بايد
انسان خپل ځان په واک کې وساتي اوله کنترول څخه ونه وځي

د حضرت عبدالخالق غجدواني قدس سره خپلومريدانوته

بهترين نصيحت

حضرت خواجه عبدالخالق غجدواني رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ يوه تفصيلي
نصيحت کې خپلو شاگردانو اومخلصيو ته وايي چې تاسې اول
ځانونه اولياء جوړ کړئ ، له ځانونو څخه هغه خلک جوړ کړئ چې
په هر آن هره لحظه کې يې له خدای سره علاقه وي، هغه جَلَّالَهُ مو
په ياد وي، له خدای تعالی جَلَّالَهُ نه يوه لحظه هم مه غافله کېږئ
خو که بيا مو هم وس نه رسېده اودغه مقام ته رسېدای نه شوی
نوبيا ددغسې خلکو په ځان اوما مال خدمت وکړئ ترڅو يې تاسې هم
په عبادت او خدمت کې ورشريک شئ^۱ ولې ؟ ځکه دا هغه خلک

دې چې ددوی د حق له جذباتو نه یوه جذبه دټولو انسانانو او پېریانو له عبادت سره برابره ده.

ځکه هغه د اور لمبه ده، دکوم اور؟ د عشق الهي د اور لمبه ده. چې له هغه نه بهي اختياره وځي

پتنگ چې د دنیا له دغې رڼا سره مینه لري، په دغه رڼا باندې دومره عاشق ده چې خپل خان ورباندې وسوځي، داچې څوک دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په انوارو باندې مین ده، هغه انوار او تجلیات ورته ښکاره شي، دهغو په عشق کې داسې پېښه هم راځي چې ډېر بزرگان د جذب په حالت کې دومره بهي اختياره شوي دي چې روح یې هم قبض شوی دی.

سالک فرمایي

ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیا موز   کان سوخته را جان شد و آواز نیايد

سالک هغه چرګ ته چې سهار وختي نارې وهي هغه ته وايي چې عشق له پتنگ څخه زده کړه چې یو ځل له نوادرو څخه خبر شو نوبیایې په دوهم ځل خبر رانغی او ولاړ پکې مړ هم شو، نودچا چې دخدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ سره عشق زیاتیرې بیابانه دې لار کې فنا کېږي او چې فاني شو نوبیابانه تکلیفونو باندې صبر کوي او هېڅ پروا یې نه کوي

لوم و تقي

بله خبره داده چي که مریدانوته په دغه لاره کې څه تکلیف
رسیږي، جذب په خپله تکلیف ده، نوچې په دغه تکلیف باندې
صبر وکړي نوپه صبر باندې کوم مقام ورته ورکول کېږي.

صبر څه ته ویل کېږي ؟

صبر په لغت کې بندوالي ته ویل کېږي.

صبر په درې قسمه ده: صبر علی الطاعة. صبر عن المعصية.
صبر علی المصيبة.

صبر علی الطاعة: لمونځ، اودس، روژه، جهاد، حج اونور عبادان
په نفس باندې سخت وي، نوکه له دې سخت والي سره سره څوک
عبادت کوي نو دې ته صبر علی الطاعة وايي.

صبر عن المعصية: مطلب دا چې نفس غواړي چې زنا، غلا وکړي،
شراب وڅښي، خواش یې د گناهونو په لوري وي، اوته نفس له
گناهونو راوگرځوي. دې ته صبر عن المعصية وايي.

صبر علی المصيبة: دامعنا چې کوم تکلیف دمال، اولاد اوځان
ورته ورسېږي، په کوم مصیبت اخته شي، له مرضونو اونورو آفاتو
سره لاس او گړېوان شي، نو نفس ددې مخالفت کوي اوته پرې صبر
کوي، له الله تعالی نه پرته یې بل چاته نه بیانوي. نو دې ته صبر
علی المصيبة وايي.

دا هر ډول صبر په خپل منع کې د درجو په نسبت توپیر لري.

صبر علی الطاعة ، چې د خدای تعالی په بندگي باندې څوک صبر کوي نو د قیامت په ورځ د دغو صابرينو له پاره په جنت کې (۳۰۰) درجې دي، چې له یوې درجې څخه تر بلې درجې پورې دومره مسافه ده لکه څومره مسافه چې د آسمان او ځمکې تر منځ ده.

صبر عن المعصية: چې له گناهونو څخه څوک صبر کوي نوددې انسان له پاره په جنت کې (۶۰۰) درجې دي، چې د دغو درجو په منځ کې تفاوت د اووم اسمان اود ځمکې تر اووم طبقه پورې ده. نو فاصله دومره زیاته شوه.

صبر علی المعصية: چې څوک کوي، دده له پاره په جنت کې (۷۰۰) درجې دي ، هره درجه له بلې سره دومره فاصله لري لکه له عرش عظیم نه تر تحت الثری پورې. (تنبيه الغافلین عربي ، ص ۱۴۴)

اوس نو که سړی کوشش وکړي او په عبادت باندې ځان عادت کړي نو نفس یې ورسره نه مني سرزوري کوي، عبادت او ذکر نه برداشت کوي او ته په خپل نفس باندې زور راولې په تنگ یې کړې ، په طاعت باندې صبر کوي، نوددې په عوض کې هغه د جنت درې سوه درجې دي ، داچې نفس د گناهونو په لوري ځي نو معلومه خبره ده چې انسان تباه کېږي نوچې څوک له گناهونو څخه راگرځي نو دا له گناهونو څخه ځان ساتنه هم بیا دومره درجه لري، ثواب یې هم زیات ده. شپږ سوه درجې دي.

بیاچې په عبادت کې څه تکلیف انسان ته پیدا کېږي ، مرضونه ، بې خوبې پیدا کېږي، نور تکلیفونه پیدا کېږي په هغه باندې چې

لومړۍ توبه

صبر کوي، نوبيايې هغه مقام ده چې نه سوه درجې ورکوي چې هره درجه يې لکه له عرش عظيم نه تر تحت الثرى پورې

ټول وخت ډاکوښ په کار ده چې هر وخت سړى په هر رنگي تکليف اخته وي نو بايد له خداى تعالى جَلَّ جَلَالُهُ نه پرته يې بل چاته ښکاره نه کړي اونه بل چاته شکايت وکړي يوداسې چې څوک دې دمرض او مسکنت حال وپوښتي او ته ورته ووايې هغه بېله خبره ده، هغه شکايت او بې صبري نه ده، بې صبري داده چې مرض، مسکنت يا بېکسي په چا باندې راشي نوله دغو مرضونو، مسکنت او بېکسي نه به شکايت نه کوي په دغو به بې صبري نه کوي اوهرځاى به يې نه بيانوي چې زه خو له دې حالت نه ډېر په تکليف کې يم، در په در شوم، نو دا بيا شکايت ده، دا شکايت به نه کوي

دايو لوى تکليف ده چې يوسړى په عباداتوکې کوښښ کوي ترڅو يوه مقام ته ځان ورسوي او رسيږي نه، نو په دې حالت کې چې انسان خداى تعالى ته التجا کوي، له بنده نه يې نه غواړي، نو په دې سره الله تعالى دغه بنده ته هماغه مقامات ورکوي

نو ټوله معامله بايد له خداى تعالى سره وي، بندگان وسيله دي، ډاکټر وسيله دى، مولوي صاحب وسيله دى، پير وسيله ده، زيارت وسيله ده، هغوى د خداى تعالى په ورکړه باندې کفايت کوي، په خپله ددوى په وس کې هېڅ هم نشته. نو داچې سړى ډاکټر ته ځي، نو په حقيقت کې يې اعتماد په خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ باندې

وي. امید به یې خدای پاک ته وي، که یو څوک زیارت ته ورځي یا بل هرځای ته چې ورځي امید او التجاء به یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته وي، نو په دې سره به یې بیا الله تعالی مشکلات ورحل کوي، څومره چې څوک الله تعالی ته نږدې کېږي نویاد هغو خلکو صبر کول هم ډېر اجر لري او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په همداسې خلکو باندې ډېر ډېر تکالیف او امتحانات راولي.

د الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ لوی امتحانات په خپلو پیغمبرانووي

حضرت زکریا عَلَيْهِ السَّلَام د خپل اُمت په وخت کې کفارو پسې واخیست او د مرګ اراده یې ورته کړې وه، دی په منډه باندې روان ده، په یوه ځای کې یوه غټه ونه په مخه ورغله، ده له دغې ونې څخه پناه وغوښتله چې ماته پناه راکړه! کفار مې وژني، ونه ورته دوه ځایه شوه، ده ته یې پناه ورکړه او بېرته پرې راټوله شوه، کفار چې کله دې ونې ته راوړسېدل نو شیطان چې د بدبختانو مشر دی دوی ته دسړي په شکل کې راغی او حضرت زکریا عَلَيْهِ السَّلَام یې وروښود. او ورسره یې دا چل هم وروښود چې (اره)، راوړئ او دغه ونه پرې اړه کړئ ترڅو په دغه ونه کې دی هم له منځه ولاړشي، دوی چې کله اړه راوړه او اړه یې په ونه کېښوده او د ونې اړه یې شروع کړه، دده بدن مبارک ته چې اړه ورسېده، نو په دې حالت کې یې له خولې څخه چیغه ووته، د الله تعالی له لوري ورباندې غږ وشو چې گوره بیا آه ونه کړې، کله نوم به دې د صابرينو پیغمبرانو له جملې

لوسړي توبه

لري کړم ، زه دې هېر وم چې تا ونې ته پناه ور وړه؟ نوډه مېلري
خپلې شونډې کلکې کړې تردې پورې چې ټول بدن يې لور
وخرخيدله ، بيا يې دوهمه چيغه نه ده کړې.

گوري بدن يې په منځ دوه خايه شو ، دخومره لورې مرتبې څښتن
و خو چې کله يې چې له الله تعالى نه پرته بل چاته پنا ور وړله نو الله
تعالی په دنيا کې پرې دا تکليف راووست او د چيغې کولو په وخت
کې يې بيا خومره تهديد کړ . امکاشفة القلوب ص: ۱۱۴

نو که يو څوک طالب ، مجاهد ، صوفي ، او عالم وي هغه به په
دغه لاره کې ديو عام مسلمان په نسبت زيات تکاليف برداشت
کوي ، په عبادت کې به تکليف کوي ، خان به له گناه څخه په ساتلو
مجبوره کوي ، مصيبت او تکليف که ورته پيدا کېده نو په هغې به
صبر کوي ځکه الله تعالى دصابرينو په هکله دغه آيت نازل کړي
دی : ﴿ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴾ (سورة البقره ۱)

ترجمه : له شکه پرته خدای جَلَّ جَلَالُهُ له صابرينو سره تل ملگري
دی .

نو مطلب مو دادی چې دا په نفس ډېره درنه ده چې هغه دې
دخدای جَلَّ جَلَالُهُ په عبادت کې ځان سختې ته ورکړي ، خو که يو ځل
نفس راقابو شي ، صبر وکړل شي ، بيا دی په خپله عادت اخلي که
هرخومره شوخي او سرزوري پکې وي هغه له منځه ځي . هغه بغاوت
يې ورک شي او بيا انسان ته دنيکۍ په لوري الهام کوي او بيا هغه

تکلیف چې د نفس له وجې به په عبادت کې ورته پېښېده هغه هم له منځه ولاړ شي.

ټوله شپه ذکر کول د کتاب د علم د زیادت سبب کیدل

ما له خپلو مشانڅو کرامو څخه اوریدلي دي چې زمونږ داسې معاصرین (هنځولي) هم وو چې له ماخوستن څخه وروسته به په وظیفه کې کېناستل آن تر سهاره پورې یوه ملګري خبره کوله چې مابه ډېره وظیفه کوله، اود درس له امله دا راته سخته هم وه، نو له خان سره مې فیصله وکړه چې یوڅه به په خان تکلیف راکم کړم نو به په کتاب ښه پوهېږم، مطالعه به مې روانه شي، نو دی ایې چې کله ما خوب ډېر کړ نو غفلت مې ډېر شو، نو په کتاب نه پوهېدم. خو چې کله مې بېرته هغه خپل معمول شروع کړ چې له ماخوستن به تر سهاره پورې کېناستم نو وجود به مې هم سپک و، طبیعت به مې برابر و او په کتاب به هم ښه پوهېدم.

دا چې څوک د عباداتو په ترسره کولو کې تکلیف تېر کړي نو به هغه باندې د الله جل جلاله رحمت هم ډیر رانازلېږي، چې په نتیجه کې یې بیا بې شمیره علوم په برخه شي، چې دهغو علومو په ذریعه شرح صدر، سکون او اطمینان ورته حاصل شي.

په انبیاء کرامو علیهم السلام او صحابه کرامو رضی الله عندهم په ظاهره ډېر تکلیفونه تېر شوي دي خو دا ټول به یې په خان زغمل اوله دې سره

لومړۍ تورګه

سره به يې قلبي اطمینان هم وو، د خدای تعالیٰ جَلَّالَهُ له لورې به راحت ورسره مل وو، او تکلیف به ورته آسانه و.

یوځل د حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په وړاندې کې غیښی ولګېده، کله یې چې هغه غیښی ورڅخه اېسته نو ډېر درد یې کاوه، ده رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ورته وویل چې: کله زه په لمانځه ودرېږم نو بیا زه له ځان څخه ناخبره یم، تاسې کولای شئ چې په هغه حالت کې راڅخه دا غښی وباسئ، کله چې دی رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په لمانځه ودرېده نو یې غیښی ورڅخه واېست او دی پرې خبر هم نه شو، دده ورون یې ورڅېرې کړې خو دی بیا هم پرې خبر شوی نه دی اونه یې هم پښه بنورولې ده. نو مطلب دا چې دا نفس بیا دومره فنا فی الله شي، چې له خپل ځان څخه محوه شي. [تفسیر مظهری ج: ۱۸ ص ۱۲۰۸]

د حضرت یوسف عَلَيْهِ السَّلَام په هکله مو مخکې قصه کړې وه چې د ښځو په حق کې راځي چې ﴿فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ﴾ ۱۴
سورة يوسف آیت: ۱۳۱

ژباړه: نو کله چې ولید دوی دغه (یوسف) نو ډیر لوی ښائسته یې وموند (هک پک پاتې او ځانونه ترې هیر شول)، او غوڅ یې کړل لاسونه خپل او وویل دوی پاکي ده الله ته (له عجز او نقصانه چې داسې صورت یې هم جوړ کړی)، نه دی دغه (څلمی) انسان، نه دی دغه (څلمی) مګر پرېښته ده لویه.

لومړي ټوک

يعنې کومو بنځو چې يوسف عليه السلام وليده نو خپلې گوتې يې پرې کړې، نو چې د بنده په عشق کې انسان دې مقام ته رسېږي چې له ډېرې حيرانتيا څخه خپلې گوتې پرې کوي، دهغه تجليات اوانوار دومره پرې غالبه شوي دي چې له دې دومره سخت تکليف سره سره دوی په ځان هم نه دي خبرې شوي اونه يې خپلو گوتو او لاسونو ته فکر ده. نودا چې يوڅوک په عبادت کې لږ تکليف تېر کړي، دخداي تعالي په عشق کې بيا ورته دغسې مقامات په لاس ورځي.

لکه چې په يوه روايت کې راځي چې کله يوڅوک شهيد کېږي نود زنگدن تکليف يې داسې دی لکه مېړتون (مېړی) يې چې وچيچي، دا ولې؟ ځکه چې په شهيد باندې الهي عشق غالب وي، هغه خپل مقامات په همدې حالت کې په جنت کې له ورايه ويني، هغه حجابات ټول پورته شي، کله چې دغه مقام ورته پيدا شو نو که دی بيا ټوټې ټوټې هم شي نود هېڅ ډول تکليف احساس نه کوي که يوڅوک په هر لحاظ کونښن وکړي د الله پاک جَلَّ جَلالُه مرسته به ورسره وي. د هدايت اواطمینان لارې ورته خلاصوي، درحمت دروازي پرې راپرانيزي، او هر ډول تکليف بيا ورته آسانه وي.

له نفس سره مجاهده کول خورا غوره کار دی

مگر اصلي او بنيادي خبره داده چې له نفس سره به مقابله کوو، د نفس مقابله ته چې جهاد اکبر ویلی شوی دی هغه له دې

لومړۍ ټولنه

امله چې تل تر تله انسان د نفس په مقابل کې ولاړ وي، ځکه مونږ په جومات کې یو ساعت ذکر کوو، ژاړو، عبادت کوو، د آخرت په طرف مو پام وي، خو کله چې له جومات څخه ووځو بیا مو هر څه هېر وي او بېرته په گناهونو لگیا شو، خدای جَلَّ جَلَالُهُ، آخرت، سوال او خواب د اتول مو هېر شي. نو قدرمنو دا جهاد اکبر به هلته دا اعتبار وړ وي چې په ناسته په ولاړه، په دنیاوي معامله کې لنډه دا چې په هر شي کې به خپل نفس ته متوجه وي، مقابله به یې کوي کله چې تاسې عبادت کوئ نو نفس درته وایي چې خلکو ته ځان وښیاست چې څه ښه عبادت کوي، نو ته به له نفس سره مقابله کوي، په عباداتو او معاملاتو بلکې په هر هغه عمل کې چې هغه الله تعالی ته د نږدېوالي ذریعه وي اودې درسره مقابله کوي ته به هم ورسره په مقابل کې ولاړ یې، نوبیا به یو څوک د کمال حدودو ته رسیږي، انسان ترقي کوي اود الله تعالی د دوستانو په ډله کې شمېرل کېږي، بیا ورته الله تعالی د نیکي کولو ملائکې ټاکي ترڅو دی د نیکي کولو په لوري روان کړي اوله گناهونو څخه یې ساتي.

د اهل السنة والجماعة عقیده داده چې انبیاء کرام عَلَيْهِمُ السَّلَام معصوم و، هېڅ ډول گناه یې نه ده کړې خو اولیاء الله معصوم نه دي، د شریعت په اصطلاح محفوظ دي. یعنې د انبیاء کرامو عَلَيْهِمُ السَّلَام له گناهونو څخه د ساتنې ذمه الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ په ځان منلې ده، په هغوی کې د گناهونو کولو شوق نه پیدا کېږي. مگر اولیاء الله ترڅو چې تصفیه او تزکیه پکې راغلې نه وي نو کېدای

لومړی ټوک

شي چې گناه ترې شوې وي خو چې يوځل دوليت مقام ته ورسېږي نو بيا ورسره هغه ملائکې مقررې شي چې له گناه کولو څخه يې ساتي نو په دې سره دوی محفوظ گرځي، خو معصوم نه دي، ځکه انبياء کرام خو نه دي، خو که بالفرض گناه ورڅخه وشي خو بيا وروسته ورته الهي خشيت پيدا کېږي، صحابه کرام رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ چې ټول اولياء الله دي، که به په دوی کې له چاڅخه لږ څه زياتی او کمی وشو نو سمدستي به رسول الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته راتلل او ورته ويل به يې چې په مونږ دخدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ حکم جاري کړه! په خپله به يې ويل چې له ماڅخه دا تقصير شوی دی او هسې نه چې دا پيتی مې بيا په آخرت کې دغاړې غړوندي شي او په عذاب اخته نه شم، نو له اوسه مې سنگسار کړه، يا مې اوس لاس پرې کړه، داهرڅه مې قبول دي خود آخرت له عذابونو چې خلاص شم، نو له دې امله يې الله تعالی محفوظ گرځوي. خودې مقام ته رسېدل کوشش غواړي او چې کوشش دې شروع کړ او ملا دې وټرله نو بيا دې الله تعالی هم حفاظت کوي، بيا واجب تعالی ستا په قول، فعل، نيت، مجلس او صحبت ټولو کې اثر او برکت پيدا کوي.

فائده:

که يو څوک په يواځې ځای کې ناست وي نو ټولې وظيفې کولای شي، خو که په يو مجلس کې ناست وي نو که دچا يوه وظيفه، يا دوه يا پنځه لطائف يا ذکر سلطان وي هغه کولای شي اوڅه تاوان نه لري، مگر نفی او اثبات به په غټ مجلس کې نه کوي.

اودیوې طریقې چې د خومره مشائخو کرامو رابطې ونيول شي
چاته د مرحوم خلیفه صاحب رابطه، چاته د دین محمد خلیفه
صاحب رابطه، چاته د احمد ضیاء خلیفه صاحب رابطه، چاته د داو
محمد خلیفه صاحب رابطه، چاته د عنایت الله خلیفه صاحب
رابطه، چاته د حضرت صاحب مبارک رابطه پیدا کړې، چاته چې د
چا رابطه پیدا کړې نو هغه د ټولو فیض پرې راجلبیږي، رابطه چې
خومره پورته برابرېږي د غومره کار هم ورسره جوړېږي. په یوه
مجلس کې چې دیوه ملگري وظیفه په ښه طریقه ترسره شي نو د
پاتې ټولو ملگرو کار ورسره برابر شي. خو یوه خبره دا هم ده چې که
یو ملگري له اصل فیوضاتو څخه منکر وي، دغې لارې ته په
اخلاص قائل نه وي، له خپل شیخ سره د زړه له تله اخلاص ونه
لري، نویياداسې هم پېښیږي چې د دغه یوه منکر په سبب د ټول
مجلس کار خراب شي او فیوضات پر ټول مجلس بند شي.

علامه رومي لیکي: چې دیوه شوم (سپېره) له امله د ټول روم
ښار وسوځېد. نو کله داسې هم وي چې دیوه بې اذبه له امله ټول کار
خراب شي.

نو د خبرې پای دادی چې خومره دیوه ملگري (مرید) اخلاص
وي، نو د دغه یوه ملگري له امله چې الله تعالی یې کار برابر کړي
د ټول مجلس کار ورباندې جوړېږي. نو الله تعالی دې مونږ ټولو ته
واقعي اخلاص، مینه او محبت راپه برخه کړي. آمین ثم آمین.

(۷) مجلس

وخت یو نعمت دی چې باید ضائع نه کړل شي اود تکلیفونو
بدله به خامخا ورکول کېږي

(عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْأَعْمَالِ
أَفْضَلُ؟ قَالَ: «إِيمَانٌ بِاللَّهِ»، قَالَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»، قَالَ:
ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: «حَجٌّ مَبْرُورٌ»، وَفِي رِوَايَةٍ مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ: «إِيمَانٌ بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ» [صحيح المسلم ج: ۱ / باب بيان ثبوت الإيمان بالله تعالى أنقل الأفعال ،
رقم الحديث: ۱۳۵ / ص: ۶۲]

ژباړه: له حضرت ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی وايي: چې له
نبي کريم صلی الله علیه و سلم څخه پوښتنه شوې ده، چې په اعمالو کې
ترټولو کوم عمل ښه ده؟ نو ده صلی الله علیه و سلم ورته په ځواب کې وويل
چې: په الله تعالى باندې ايمان، بيا پوښتنه ورڅخه شوې ده، چې
بيا کوم عمل بهتر ده؟ رسول الله صلی الله علیه و سلم ورته وويل
چې: د خدای په لار کې جهاد کول، بيا پوښتنه ترې وشوه چې بيا کوم
عمل بهتر ده؟ ده صلی الله علیه و سلم ورته وويل چې: حج مبرور.

لومړۍ ټوکه

﴿ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «الصَّلَاةُ لَوْفَتِهَا» قَالَ: قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «إِزْعَاءُ عَلِيٍّ» قَالَ: قُلْتُ ثُمَّ أَيُّ؟ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ» فَمَا تَرَكْتُ أَشْرِبُهُ إِلَّا إِزْعَاءَ عَلَيْهِ ﴾ [صحيح المسلم ج ۱ / باب بيان كَوْنِ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ تَعَالَى أَفْضَلَ الْأَعْمَالِ، رقم الحديث: ۱۳۷ / ص: ۱۶۲]

ژباړه : له حضرت عبدالله ابن مسعود رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي : چې له رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه مې وپوښتل کوم عمل بهتر او غوره ده ؟ رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ راته په خواب کې وويل : په خپل وخت لمونځ کول بيا مې ورنه وپوښتل چې بيا کوم عمل بهتر دی ؟

راته وې ويل : له خپل مور او پلار سره نيکي کول . بيا مې ورنه وپوښتل چې بيا کوم عمل بهتر دی ؟ راته وې فرمايل : دخداي پاک په لار کې جهاد کول . نو زيات سوالونه مې پرېښودل له وجې دنرمي په پيغمبر عَلَيْهِ السَّلَام باندې .

يعنې داسې په متعددو طريقو پوښتل شوي دي ، بيا کله ده صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يو رنگه خواب ورکړی دی کله بل ډول .

زما اصل مطلب داده چې : دلته محدثين کرام ليکي چې : کله کله چې حضرت نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يو چاته داسې خواب ورکړی چې په ټولو کې ښه عمل داده چې لمونځ په خپل وخت وکړل شي ، کله يې په دې خواب ورکړی چې جهاد فی سبيل الله وکړي ، کله يې

بياداسې خواب ورکړی چې صدقې ورکړی (اطعام الطعام) نوددې ټولو بهترينه توجیه داسې ده چې : په کوم وخت کې به دکوم شي ډېر ضرورت و نو نبي کریم ﷺ به دهغه موافق خواب ورکاوه.

لکه یوځای کې چې د چوپوالي خبره بهتره ده، نو هلته علماء لیکي چې له چوپتیا څخه بهتر عمل نشته، چې سړی چپ کيني اوچېرې چې دخبرو ضرورت وي هلته دې خبرې وکړي، ځکه چې بیا هلته تر خبرو کولو بهتر عمل نشته، نو هرشی له خپل وخت سره موافق په کار ده. یعنې که کله دخبرو ضرورت وي، بیا باید خبرې وشي اوکه دخبرو ضرورت نه و، له عبث مجلسونو څخه باید ځان وساتي، د مشر، استاد، مرشد په مخکې باید بیا ونه غږېږي، هلته بیا خاموشي ادب ده.

نور د دنیا ژوند د امتحان ژوند ده، انسان چې ځای، وخت او محل وپېژني باید له هغه سره ژوند غوره کړي. په هر قدم کې باید د شریعت مکمله اتباع غوره کړي. نویابا به دغه انسان دخدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ په وړاندې دومره عزت من وي چې بیا الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ دده خوښه او رضا غواړي.

یوې خواته بار بار په آیت کې اورو او وینو یې چې ۝ وَلَسَوْفَ

يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى ﴿٥٠﴾ [سورة الضحیٰ]

لومړۍ توبه

ژباړه: او خامخا ژر ده چې در به کړي تاته رب ستا (ای محمد) لویه برخه په آخرت کې او اختیار د شفاعت، پس راضي به شې نه نو اوس گورئ چې نبی کریم ﷺ د شریعت مکمل تابع ده، نو الله تعالی ورته وایي چې: زر به دې راضي کړم. او بلې خوا د حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه په هکله چې کله ده یو غلام حضرت بلال رضی الله عنه، آزاد کړ نو کفارو به ویل چې ده خوله حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه سره احسانات کړي وو نو ځکه یې آزاد کړ نو الله تعالی دده په شان کې وفرمایل چې:

﴿ وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى إِلَّا أَتِنَاءً وَجْهِ رَبِّهِ

الْأَعْلَى ۝ وَلَسَوْفَ يَرْضَى ۝ ﴾ . [سورة الليل]

ژباړه: او نه و هیچا لره په ترد دده هېڅ نعمت احسان چې بدل یې ورکولی شي مگر له پاره د طلب درضاء درې چې ډیر لوی دی او خامخا ژر ده چې دی به راضي شي (له الله په موندلو د نعمتو د جنت او لقاء درې العزت).

یعنې دا چې زر به خدای تعالی حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه راضي کړي، نو حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه ته به هم خدای تعالی هغه مقام ورکړي چې دی به پرې راضي وي.

د حضرت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ په لباس خدای پاک جل جلالہ فخر کوي او ملانکې دده په شان لباس کوي

په یوه مجلس کې حضرت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ حضرت نبي کریم صلی اللہ علیہ وسلم ته راغی، یوه شپږۍ یې له خانه تاوه کړې وه، شپږۍ خوپه بدن باندې نه تم کېږي نو په هغې کې یې سوری کړی و، اوبیا یې په هغو سوریو کې څه لرگي او خلي ورکړي وو، او هغه شپږۍ یې پرې تکیه کړې وه، جبرئیل عليه السلام هم دې مجلس ته راغی، حضرت نبي کریم صلی اللہ علیہ وسلم ته یې سلام وچاوه، له سلام څخه وروسته یې له نبي کریم صلی اللہ علیہ وسلم څخه وپوښتل چې: حضرت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ ولې په داسې خواره شپږۍ کې ناست دی؟ نبي کریم صلی اللہ علیہ وسلم ورته وویل: دده چې څومره دنیا او هستي وه د مکې معظمې له فتحې څخه مخکې یې هغه ټوله د اسلام په لاره کې صدقه کړه، پوره لباس نه لري، نو ځکه یې دا شپږۍ په ځان راتاوه کړې ده. نو جبرئیل عليه السلام ورته وویل چې: زه الله تعالی رالېږلی یم، خدای تعالی ویل چې حضرت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ ته مې سلام وایه او ورته ووايه چې: ته ددغه فقر په حالت کې له ماڅخه راضي یې اوکه ماته په غصه یې؟ نبي کریم صلی اللہ علیہ وسلم حضرت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ ته مخ ورواړه او ورته یې وویل چې: رب تعالی جل جلالہ درته سلام رااستولی دی او وایي چې په دې حالت کې له ماڅخه راضي یې اوکه ماته په قهر یې؟ حضرت ابوبکر

لومړۍ ټوکه

صديق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په ژړا شو چې: آيازه به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته په قهر یم ؟ زه راضي یم ، زه راضي یم ، حضرت جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَام نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته وايي چې: واللّٰه له کومه وخته چې دده رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دغه شپې په ځان راتاوه کړې ده نو د خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ له لوري د عرش ملائکو ته دا حکم شوی دی چې تاسې ټول دغه شپې واغوندئ او الله تعالی وايي چې ابوبکر ته ووايه چې که ته له ماڅخه په دغه حالت کې راضي یې نوزه له تاڅخه راضي یم.

۱ حیاة الصحابة ، الجزء الاول - ص ۴۲۵ / ۴۲۶ / کتب خانہ فیضی لاهور

حضرت ابوبکر صديق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پو أمې ده، خو وختونه یې پېژندلي ، خپل حرکات ، سکنت یې له شریعت سره برابر کړي دي ، نوبیایې مقام داده چې الله تعالی دده رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رضا غواړي ، سلام ورته را استوي او ورته وايي چې آيا ته له ماڅخه راضي یې اوکنه ، نو دا مقامات دوی ته هسې په لاس نه دي ورغلي ، لوږې ، تندې ، قسما قسم تکلیفونه یې تېر کړي دي ، نوبیا خدای جَلَّ جَلَالُهُ دا مقام ورکړی دی.

د حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ د فقر او غربت واقعہ

حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وايي چې: زمونږ په کور کې زما اود فاطمې رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا بسترې نه وې چې مونږ پرې پرېوتلي وای ، یو دپوسه پوستکی ؤ چې د ورځې به مو په هغه باندې هغه اوبن ته چې مونږ ته به یې اوبه را اېستې واېښه اچول اود شپې به زه اوبې بي

فاطمه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا په هغه باندې ویده کېدو، او زما له پاره ددې نه بغير بل خام هم نه و.

هغه فاطمه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا چې د نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د خېگر یوه ټکړه ده اود جنت د ټولو بنځو سرداره ده

حياة الصحابة، الجزء الاول، ص: ۴۲۶ / کتب خانه فيضي لاهور

حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وايي چې زموږ په کور ډېرې لوږې تېرې شوې دي، له کوره راووتم چې په لار کې يو دينار پروت دی، ورته ودرېدم چې زه يې واخلم او که نه؟ خو چې خپلې اود کورنۍ لوږې ته مې وکتل او څښتن يې هم نه و، نو دا دينار مې راواخيست اوله خان سره مې هغه تجار ته يووړ چې غله دانه يې خرڅوله، څه اوږه مې پرې واخيستل کور ته مې راوړل، حضرت فاطمه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ته مې وويل چې: دا اوږه لاتده کړه اوږه ودي ورڅخه پخه کړه چې ويې خورو، کله يې چې لندول نوله ډېرې کمزوري يې نشوای لندولای، د تندي وېښتان به پکې لگيدل اوله ډېرې کمزوري به پرمخې پرې ولوبده. بيا رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته ورغلم قصه مې ورته بيان کړه راته وې ويل: خورئ يې دا الله تعالى تاسې ته غيبي رزق ډر کړی.

(حياة الصحابة، الجزء الاول، ص: ۴۰۶ / کتب خانه فيضي لاهور)

بي بي فاطمه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا د نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د بدن يو جز ده، خوداسې تکليفونه پرې تېر شوي دي چې ددې توان او طاقت يې نه درلود چې اوږه لامده کړي. خودغه خلک و چې تکليفونه يې وگالل او بيا په دنيا کې پرې الله تعالى داسې وسعت راووست چې همدا

لومړۍ تېره

حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وايي چې چې موږ له رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره و په نس پورې به مې ټيگه تړلې وه اونن ورځ زما د مال څلورېنست زره دينار زکات کېږي، دا بيا په دنيا کې الله تعالی داسې وسعت پرې راوست.

۱ حیاة الصحابة، الجزء الاول، ص: ۴۰۶ / کتب خانه فیضی لاهور ۱

د نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تره او رضعي ورور حضرت حمزه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ چې په اُحُد کې توتې، توتې او شهید شوی دی، د کفن دور کولو په وخت کې دومره شی نه و چې دی مبارک یې پکې پټ کړای وای. یوه شړۍ وه چې د سر طرف به یې پټاوه نو پټې به یې لوڅې شوې او چې پټې به یې پټولې سر به یې لوڅ شو، آخر یې سر په شړۍ کې وړپټ کړ او په پټو یې واښه ورواچول او دی رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ یې بیا خښ کړ. نوکه وختونه ضائع تېر نه شي اود دین له پاره تکلیفونه په ځان تېر کړي نو بیا الله تعالی هم ډېر مهربان ذات دی. هم په دنيا کې خپل دوستان ساتي، دعزت ژوند یې په برخه کړي اود شرافت مقام ورکړي، سکون او اطمینان یې په برخه شي او همدارنگه په آخرت کې یې هم بیا په هغو مقاماتو نازوي چې بیا خدای جَلَّ جَلَالُهُ ددغه انسان رضا غواړي اودې راضي کوي.

مونږ اوتاسې که د الله تعالی احساناتو او ښېگڼو ته وگورو سره له دې چې اعمال موکوټه بلکې په هېڅ حساب دي خوبیا مو هم ساتي. او که مونږ یوڅه اندازه په خپل اخلاص کې زیاتوالی راولو او په ځان تکلیف تېر کړو نو بیا وگورئ چې د الله رحمت څرنگه په

جوش کې راځي اود داسې رحمت معامله به راسره کوي لکه څرنگه
 یې چې له صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ او انبياء کرامو عَلَيْهِمُ السَّلَام سره کړي
 ده. خو بنیادي خبره داده چې انسان لږ ځان ته متوجه شي او په ځان
 باندې یوڅه تکلیف راولي له نفس او شیطان سره مجاهده او
 مقابله وکړي.

د هر صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مقام ته چې گوري دا مقام یې څکه
 موندلی چې هغه په ځان دومره سختۍ تېرې کړي وي چې بل چانه
 دي تېرې کړي. همدارنگه د هر ولی الله مقام ته چې گوري هغه دا
 برخه له دې موندلې ده چې ځان یې تکلیفونه ته ورحواله کړي دی.

يو صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مبارک وايي چې مونږ داسې وخت هم
 ليدلی دی چې دومره جامه به مونږ نشوای پيدا کولی چې څادر اويا
 لنگ مو ترینه جوړ کړی وی. بلکې یو لنگ به مونږ چې د کاروبار
 په وخت کې به مونږ له ځان څخه راتاواوه، د خاورو او خولو له لاسه مو
 په غاړو کې د خيرو طوقونه جوړ شوي وو. حضرت سعد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
 خپل زوی ته وايي چې: که زمونږ هغه حالت دې ليدلی وای چې
 مونږ به وړی او پوستکي اغوستي وو او چې بيا به کله پاران وشو
 نوډېر سخت بویونه به راڅخه پورته کېدل لکه دمېړو له شپاله
 (يعنې دمېړو د درو لو ځای) څخه. اوس خو شکر دی په تاسې
 باندې راحت راغلې دی.

حضرت علي رضي الله عنه څه وايي

حضرت علي رضي الله عنه فرمايي چې ما پوستکي اغوستي و اوله لوږې څخه په تنگ شوم، په کور کې هم څه نه وو اود باندې راووتم، د پوه يهودي باغ و اود دېوال له يوه سوري (غار)، څخه مې وروکتل چې د باغ مالک له کوهي څخه اوبه راباسي او ونې اوباغ پرې اوبه کوي، نو کله يې چې زه وليدلم نو يې راته وويل چې: اي وحشي! مزدوري نه کوي؟ ما ورته وويل چې کوم يې د اوبو يوه بوکه په يوه خرما باندې، نو تر دې اندازې مې کار ورسره وکړ چې زه په دې پوه شوم چې اوس مې دومره خورما گټلې دي چې زما نن ورځ او شپه پرې تېرېږي نور مې ورسره کار بس کړ. نو گوري په دغه صحابه کرامو رضي الله عنهم پورې به کفارو استهزاء کوله او نبي کریم صلي الله عليه وسلم ته به يې ويل چې مونږ ستا په دغو ملگرو باندې شرمېږو، دوی ډېر زيات فقراء او مساکين دي، نو ځکه له تاسره نه کينو.

گوري عزتمنو! که څوک عزت غواړي، هغه په دين کې ده. که په ظاهره سپرې خيرون وي، لوڅ وي، بې کسه اومسکين وي، هرڅنگه چې وي خو چې خدای پاک جَلَّالُهُ عزت ورکړ نو دغه شخص بيا په دنيا او آخرت کې له ټولو نه بهتره ده. او که په ظاهره يې هرڅومره بند! لباس برابر وي، خوراک او څښاک يې هم ښه وي، خو چې له خدای تعالی جَلَّالُهُ څخه ليرې وي، نو بيا له دغه انسان څخه ذليل انسان بل نشته.

نو عزت په دې کې دی چې په دین پورې لاس ونیسو او که خدای مه کړه له دغه دین سره مو بې پروایي وکړه او دغه دین ته مو په درنه سترګه ونه کتل بیا به د دغه دین د احکامو له نه کتلو له امله انسان بې قدره او بې عزته کېږي. کله چې په مونږ څه تکلیف راشي نو سمدلاسه بې صبري راڅخه وشي، نو عزتمنو سړی به تکلیف تېروي بیا به کامیابېږي.

اوس زموږ طریقه د حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه په واسطه له نبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه را منقل شوې ده. نو زموږ د قافلې دغه ستر سالار حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه چې دې مقام ته رسېدلی، مونږ مخکې وویل چې په بدن یې پوره لباس نه ؤ او د لوږې له امله یې په نس پورې تیرې تړلې وې، په کور کې یې فرش نه درلود. اوبیا تاسې ته بهتره معلومه ده چې خدای تعالی بیا څرنگه مقام ورکړ؟ نو څوک چې په خپلو اسلافو پسې روان شي، دهغوی نقش قدم او تګلاره تعقیب کړي.

نو بیا الله تعالی دغه انسان له ناکامیو څخه ساتي او د کامیابۍ تر پولې پورې یې رسوي، خو شرط داده چې مونږ اوتاسې له ځان سره یوڅه محاسبه وکړو او خپل ځان ته یوڅه متوجه شو. او همدارنگه له نفس او شیطان سره مقابله وکړو، نو بیا الله تعالی هم ډېر غفور او رحیم او ډېر غیرتي ذات ده. انشاء الله چې په نیمه لاره کې به نه پاتې کېږو او تر خپل منزله به که خدای کول په ډېره آسانی ورسېږو.

(۸) مجلس

د طریقت اصول او آداب

د ځینو شیانو په هکله له ماڅخه بېلې بېلې پوښتنې کېږي، خو زیاتې یې د مشائخو کرامو په هکله کېږي.

ددې پوښتنه ډېره کېږي چې که یو سالک له یوچا سره د بیعت تعلق ولري نو بیا له بل چا سره تعلق جوړولای شي او که نه، په نور مجلسونو کې کېناستلای شي او کنه؟

نو عزتمنو د طریقت اصول دادي: څوک چې له چاڅخه بیعت وکړي، نو دده دکامیابي او ترقي ټول کار تر خپل شیخ پورې تړلی وي، دی به په خپل شیخ باندې کامل اعتماد کوي، د وظیفې په وخت کې به دخپل شیخ سره رابطه ټینګوي، اذکار به دخپل شیخ په اجازه کوي، هغه چې کوم شی ورته وښايي نو هغه به کوي. نو مطلب دادي چې له یوه شیخ سره د یو مرید اخلاص او تعلق څومره قوي شو نو د غومره به دده هم کار په مخ روان وي.

او که داسې وي چې شیوخ ډېر شي، نو که داسې وي چې په یوه طریقه کې وي لکه زمونږ د حضراتو مبارکانو چې کومه سلسله ده، چې په وظیفو او صحبتونو کې یې ممانعت نشته، حتی اکثره یو بل

لومړی ټوک

ته د وظیفو د بدلېدلو اذن هم کوي، خو له دې سره، سره به یې بیا هم اعتماد په خپل شیخ وي، هر مريد چې اول یې له هر چا څخه بیعت کړی وي نو کار یې ټول له دغه شیخ سره تړلی دی اوله ده څخه جوړېږي.

ځینې ملګري (مريدان) بیا داسې وي چې تعلق یې له نقشبندی سره وي خو له دې سره سره د قادريې شریفې له شیخ سره یې هم رابطه وي، اوهغه ورته د ځینو اذکارو اجازه ورکړي چې بیا وروسته دې مريد ته تاوان کوي.

هره طریقه خپل خصوصیات (خانګړتیاوي) لري، دهغو خصوصیاتو موافق چې سړی روان وي نو کار یې هم ډېر په مخ روان وي. زموږ په سلسله کې خصوصاً بیا د حضراتو مبارکانو د سلسلې په ابتدائي مرحلو کې د خولې اذکار بېخي نشته، یواځې د سینې اذکار دي چې د لطائفو په نامه یادېږي، بیا د څه وخت په تېرېدلو سره د ځینو اذکارو د ویلو اجازه ورکول کېږي، تلاوتونه، ختسونه او نفلونه هم په را وروسته وختونو کې وي. په ابتداء کې کار ټول په لطائفو باندې کېږي. اود قادريې ملګري چې دهغوی ذکر ټول په خوله دی.

اوس نو چې هغه سړي ته څه وروښيي نو زموږ د طریقې کار یې خراب شي، نو له دوو بیلو شیخو، دوو طریقو سره په یوه وخت کې کار کول اوله دواړه سره رابطه جاري ساتل په کار نه دي. بلکې یواځې باید له یوې طریقې سره کار وکړي. اوبیا چې کله یوه طریقه

نوسری توط

پای ته ورسېږي، نوله هغې وروسته دې بیا د دوهمې درېمې اوڅلورمې طریقې وظیفې واخلې، هغه هم دخپل شیخ په اجازه په دې کې څه ممانعت نشته.

خوداچې سړی ټول اذکار په یوه وار په مخ بیایي، نوسری پسې رسېدای نه شي اوددې په ځای چې کار جوړ شي هغه نور هم خراب شي، نوپه دې هکله ډېر احتیاط په کار ده.

ډېر ملگري (مريدان) په بازار کې په ملنگانو پسې گرځي، چې څوک ورته ووايي چې فلانکې ډېر غټ دسترف دی، دی به بیا له هغه ملنگ سره تعلق جوړ کړي ترڅو دعا ورته وکړي، له هغه سره ناسته پاسته شروع کړي، نوله دې څخه اجتناب (ډډه) کول ضروري دی، ځکه دلېونیانو او ملنگانو په جامه کې کله ډېر غټ خلک وي نوکه له چاڅخه د هغوی په مقابل کې کله به ادبي وشي نو بیا به ټول کار خراب شي.

د کابل دسترف دیو خلیفه صاحب سره چلند

د حضرت نورالمشايخ صاحب (شیرآغا فضل عمر) (قدس الله سره، دوردگو یو خلیفه صاحب و هغه قصه کوله چې ما له حضرت صاحب مبارک څخه پوښتنه وکړه چې د کابل دسترف څوک دی؟ ده مبارک راته وویل چې: څه پرې کوي؟ خو په دې خبره مې ډیر تیگار وکړ، آخر یې راوښود چې په فلانکې ځای کې یو موچي ده، د ونې بېخ ته ناست ده او هغه د کابل دسترف ده زه ورغلم او بوټ

مې ورباندې جوړ کړ. بيا مې دوهم ځل ور واچاوه چې دا خو دې سم نه دی جوړ کړی، زه دده حوصله معلوموم چې په متصرفينو کې څومره حوصله وي؟ درې څلور ځله مې بونټ ورباندې وگنډه لو بېرته به مې خلاص کړ خوده به هېڅ غوصه نه کوله. بل کال مې بيا حضرت صاحب مبارک ته ډېرې زارې وکړې ترڅو د کابل متصرف راوښيي، بيا يې راوښود چې په فلانکي ځای کې يوسړی ده او هندواني خرڅوي، سپينه خولۍ يې په سر ده. هغه ته ورغلم او ورته مې وويل چې يوه هندوانه راکړه، هندوانه يې چې راکړه ما بېرته ور وويستله چې دا خو روغه نه ده، ده هندوانه راسره تاو کړه او ورباندې وې ويستم چې زه خو څه موچي نه يم چې هغه به دې په عذاب کړ اوڅه به يې نه درته ويل.

اوس نو دلته په خپلو کيفياتو کې فرق وي. په چا کې د حلم صفت غالب وي، په چا د جلا لیت صفت غالب وي. نوله داسې خلکو سره تعلق جوړول تاوان لري.

دلته زمونږ ډېر ملگري دي چې د وظيفو په لټن کې يې کار ډېر خراب وو او حالانکه ډېرې ښې وظيفې يې وې. بيا يې ويلي وو چې دلته ملنگ وو او له هغه سره يې وظيفې کړې وې، د ليوني په لباس کې وو او راته ويل به يې چې راځه وظيفې سره وکړو، نو هغه سره به يې وظيفې کولې نو ټول کارونه يې سره خراب شول.

لومړۍ ټوکه

نوپه خپل شيخ باندې اعتماد كول، دهغه له دستور سره موافق ژوند كول، د اصولو مطابق ژوند كول دا د طريقت له پاره بنيادي او اهم ركن دى.

ادب: دوهمه غټه او مهمه خبره داده چې په طريقت كې بايد انتهائي ادب وي. ځكه په اسلام كې ادب خورا غوره او ښه شى دى، دين ټول له ادب څخه عبارت دى (الدين كله ادب).

ځينې خلك په ډېره غټه غلط فهمي كې واقع دي، هغوى دهرچا په اړه خبره كوي، نسب ته هېڅ اعتبار نه وركوي، لكه دا د وهابيانو مسلك هم ټول دغسې دى چې كوم آياتونه د يهودو د آباؤ او اجدادو په هكله راغلي دي چې مونږ دهغو شيانو متابعت كوو چې زموږ پلرونه په هغو باندې روان وو.

نودوى په دې دليل نيسي چې د گمراه پلار ته خو څه اعتبار نشته. د قرآن كريم څخه ثابته ده چې نسب ته ډېر اعتبار نشته. نه بلكې نسب ته ډېر اعتبار شته، په قرآن كريم ثابته ده. د حضرت موسى عليه السلام اود حضرت خضر عليه السلام په واقعه كې دي هغه يو دېوال چې ړنگېده نو حضرت خضر عليه السلام ته د علم لدني په واسطه امر وشو او هغه دېوال دواړو جوړ كړ. موسى عليه السلام اعتراض وكړ چې ته د داسې خلكو دېوال جوړوي چې مونږ ته يې ډوډى هم رانكړه، خو وروسته له فراقت څخه چې كله حضرت خضر عليه السلام ځواب وركاوه ورته وايي: ﴿وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا﴾ (سورة الكهف آيت: ۸۲) ژباړه: او د پلار د دوى صالح.

يعنې دلته يتيمان وو ، دهغوی پلار يو نېک سړی و، تفسير جلالين [ج: ۲/ ص: ۲۵۱] او رسائل ابن عابدين [ص: ۱۶] ليکي چې : په اوومه پېړۍ کې يې نېک سړی تېر شوی و، دهغه د احترام له امله الله تعالى خپلو دوستانو ته امر کوي چې دېوال يې جوړ کړي چې هغه خزانه يې ضائع نه شي. او داچې نسب ته اعتبار نشته هلته چې عقیده بدله وي ، پلار مسلمان زوی کافر، زوی مسلمان پلار کافر، نو په هغه ځای کې بيا گټه نشته. کله چې دواړه مسلمان وي، که په اعمالو کې فرق موجود وي هم يو بل ته گټه شته. لکه چې په قرآن کریم کې رب تعالى فرمايي: ﴿وَالَّذِينَ ءَامَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِّنْ عَمَلِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ﴾ ... ﴿سوالطور آیت ۱۲۱﴾

ژباړه : او هغه کسان چې ايمان يې راوړی دی او متابعت يې کړی وي د دوی اولادونو د دوی په ايمان سره نو پيوست به کړو موږ په دوی پورې اولاد د دوی او کم به نه کړو موږ دغو (پلرونو) لره له (جزاء د) عملونو د دوی هيڅ شی.

يعنې په جنت کې چې کله اولاد د جگې مرتبې څښتن وي او پلار يې د غومره اعمال نه وي کړي نو د اولاد د احترام په خاطر ورسره يوځای کړي. کله مور او پلار دېر صالح او نېک انسانان تېر شوي وي، خو له دې سره اولاد هم مسلمان ده مگر نېک عمل يې کم ده، نو بيا د جنت هغې درجې ته چې هلته يې مور او پلار دي دی هم

دهغوی په واسطه هغې درجې ته رسیږي. په خپله الله تعالی فرمایي: (پیوست به کړو موږ په دوی پورې اولاد د دوی) نوکه نسب ته اعتبار نه وای نو بیا زوی ولې هغې مرتبې ته رسیږي په کومه کې یې چې پلار قرار لري. او الله تعالی دهغوی د خوشالولو په خاطر باندې په ده هم رحم وکړي.

د مشانخو کراموله نسبونو سره احتیاط په کار ده

ډېر ملګري داسې وي چې د مشانخو کرامو اود استاذانو د نسبونو په هکله طعن اوبدې بیانوي. که سوچ وکړو چې آخر ددې مجالسو څه فائده ده چې مونږ خاص کړد خپلو مشانخو د اولادونو په عملونو اود دهغوی په کارونو کې بې ځایه مصروف او خبرې کړو ، غیبت ده او کنه؟ که بالفرض زموږ د استاد زوی بې لارې دی کم تر کمه مسلمان خو ده، بې لارې ده بیا په ځانګړي ډول چې د استاد زوی شي ددې عیب بیانول په حقیقت کې غیبت ده او کنه؟ غیبت خو همدې ته ویل کېږي چې په یو چا کې یو عیب موجود وي او نه یې بیانوي اودا چې ته یې په حقیقت خبر هم نه یې اودبل په خوله لګیا یې، په خپله دې نه څه لیدلې، نه دې له نږدې ورسره ناسته پاسته کړې ، دده اخلاق درته معلوم نه دي، په عقیده یې خبر نه یې، تقوی او دیانت دې دده نه دی لیدلې، نویواڅي دچا په ویلو باندې په دغو غټو نسبونو پسې غږیږي او له دې سره سره دا ملګري طالبان هم وي، شاگردان یې هم وي، مریدان یې هم وي.

مونږ په خپله دا ملگري وینو چې کله څوک داسې بې ځایه خبرې کوي نو په هغې سره نور ملگري ډېر سخت خفه کېږي، ځکه چې دا خو په حقیقت کې دخپل ځان په هکله خبرې کوي.

دا چې سړی ترقي نه شي کولای دهغې بنيادي علت زمونږ دغه پورتنۍ کمزوري ده.

نبي کریم ﷺ دخپلې اولادې (سیدانو) په هکله وایي چې: نېک یې ستاسې دي. یعنې تاسې ورڅخه فائده اوگټه پورته کړئ. که سید عالم اوملا وي نو سبق ورڅخه وواياست، که پیر وي نو وظیفه ترې واخلي، دم او تعویذ پرې کوي، یعنې تاسې ته یې گټه رسیږي. خو په بدو یې زه خفه کېږم. نبي کریم ﷺ وایي چې که زما په اولاد کې مثلاً یوسړی د اعمالو په لحاظ کمزوری و نو که تاسې په دغه شخص پسې بد وایئ، دده په حق کې پوچ الفاظ کاروي نوزه پرې خفه کېږم.

درسول الله ﷺ لخوا دیوسید او بزرگ ملامتي

د یوه ولي الله واقع په یو کتاب کې رانقل شوې ده چې: په لاره روان وو، ډېر مريدان ورسره دي، نو یوهلک چې دنسب په لحاظ سید ؤ په مخه ورغی، دې هلک دې ولي الله ته وویل چې: ای د بزرگ زویه! تاڅه دبدبه شروع کړې ده؟ نسب زما لوړ دی، زه سید یم او خلک په تاپسې دلې دلې روان دي، نو هغه په مقابل کې ورته وویل چې: ماستا د پلار لار خپله کړه (یعنې زه د نبي

لومړۍ ټوټه

کریم صلی الله علیه و سلم په لاره روان یم ، نوځکه الله تعالی په ما کې دا خصوصیت او ځانګړتیا پیدا کړه چې خلک مې تابع دي او تا زما د پلار لار نیولې ده (چې هغه بزګر ، دهقان او جولای) نو ځکه خلک مې مخ در څخه ګرځولی او ته یوازې پاتې یې .

د شپې دغه ولي نبي کریم صلی الله علیه و سلم په خوب کې ولید چې ورته په غوصه او ورڅخه خفه ده ، چې زما د نسب په اړه دې ولي بې ادبه الفاظ استعمال کړل ، چې تا زما د پلار لاره نیولې ده چې هغه بزګر دی ؟ او سید هلک هم نبي کریم صلی الله علیه و سلم په خوب کې ویني چې هغه ته هم په غوصه دی چې زما د دوست او ولي په حق کې دې ولي بې ادبي وکړه چې (ای د جولای) . تا څه دعوه ورسره شروع کړې وه ؟

سهار دواړه یو بل ته په معذرت ور روان دي چې په مخه سره ورغلل او یو بل ته عذر کوي ، ځکه خو هر یوه نبي کریم صلی الله علیه و سلم په خوب لیدلی او عتاب یې ورته کړی وو .

زمونږ ډېر ملګري داسې مجلسونه کوي او زه یې ورڅخه اورم ، دا خبرې ددې له پاره کوم چې زړه مې درباندي خوږیږي ، له داسې بې هوډه مجالسو څخه ډډه وکړئ ، خپلو اعمالو او کردار ته متوجه شئ چې یو سړی طالب هم وي او ملا هم شي دا خپل ژوند په شریعت نه شي برابرولای خپل ځان نه شي برابرولای ، خپل اهل او عیال نه شي برابرولای ، نو بیا د دنیا په خلکو پسې غږېدل کوم کمال ده ؟ آخر ضرورت څه ده چې په غټو نسبونو او په استادانو کې یې ډولای

لومړی ټوک

خيسته کړې وي. ډېر ملگري راځي سره له دې چې په مونږ باندې جسماني تکليف هم وي بيا يې هم برداشت کوو چې که يوچاته مو فائده ورسېږي، خوددغه مجلس نه چې دا ملگري پورته شي نو بيا وايي چې دا خليفه صاحبان دا وايي، د فلاني کار خلاف دي، د فلانکي کار داسې دی، او حال دا چې دوی به مريدان وي، شاگردان به وي، درس ته به درته را روان وي، لاس به دې مچوي، نوآيا دا منافقت نه ده چې يوچاته د شيخ او استاد په سترگه گوري او وروسته بيا ورپسې غږېږي، کوم شرعي دليل به هم درسره نه وي. نو داسې ملگري بايد عبرت واخلي.

د مشانخو غيبت سړی له فيوضاتو او نورو ګټوبي برخې

کوي

مسئله داده چې تر هغه سړي لوی دؤس نشته چې په پير او مرشد کې يې څوک غږېږي او دی ورته صبر کوي او دهغه غيبت ته يې غوږ نيولی وي. ديوچا په شيخ او ياهم استاد باندې طعن کېږي دی ورسره ناست وي، غوږ يې نيولی وي دا ډېره لويه بې غيرتي ده. ځکه په قرآن کریم کې الله تعالی رسول الله ﷺ ته وايي چې: ته له يهودو سره په داسې وخت کې مه کېنه چې په قرآن کریم مسخرې کوي، ځکه که په دغه حالت کې ته ورسره ناست يې ، خپله که غيبت کوي او کنه ، بې ادبي کوي او کنه خو چې دوی

لومړۍ تېرو

ورباندې لگيا وي نو که د خدای تعالیٰ جَلَّ جَلَالُهُ عذاب راغی تېرېده
ورسره ختم شي، ځکه ته هم په دغه بې دينۍ کې ورسره گډ یې

نو چې د استادانو او مشائخو غيبت کېږي او ملگري ورسره
ناست وي نو که دی د دوس نه وي نو ورته ودې وايي چې نور د ما مجلس
مه کوه دايوه بنيادي خبره ده، ځکه چې دين له ادب څخه عبارت
دی، علم ټول ادب ده، چې په دين کې بې ادبي راغله نوله سره تر
پايه يې کار خراب شو. يواځې له پير او مرشد سره د ادب خبره نه
ده، بلکې په دې خبره باندې بايد ځانونه پوه کړو چې له انبياء،
کرامو عَلَيْهِمُ السَّلَام سره ادب، له کتابونو، اولياء الله و، علماء کرامو،
خانقاوو، مساجدو، مدارسو، بلکې له هر شعائر الله سره بايد
د ادب پوره پوره خيال وساتل شي او همدا د دين فيصله ده.

الله تعالیٰ فرمايي: ﴿ذَلِكَ وَمَنْ يُعِظْ شَعْبًا اَللّٰهُ فَاِنَّهَا مِنْ

تَقْوَى الْقُلُوبِ ﴿٢١﴾﴾ (سورة الحج)

ژباړه: دا حکم مو واوريد (يا امر هم دادی چې تير شو)، او هر چا
چې تعظيم وکړ د علانمود (دين د) الله چې د حج افعال، د هداياؤ
خړبول او نور عبادت دی پس بېشکه دا (تعظيم) له (افعالو د)
خاوندانو د، تقوا د زړونو دی.

يعني تاسې وگورئ چې بيت الله ده، د صفا مروی غونډۍ پکې
دي، د مقام ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَام په ځای تيرېده، او تاسې يې وينئ چې
مونږ يې احترام کوو، مونږ يې په عزت کولو مامور يو، ځکه چې دا

دخدای جلّ جلاله حکم ده چې دا د دین یو شاخ ده، د دین له شعائرو څخه ده ځکه یې په احترام مامور یو سره له دې چې هغه مکلف نه ده خودچا له وجې چې دغه ځای مشرف شوی دی نودهغه ځای ادب په موټر باندې فرض دی. نو بیا چې انسان دخدای پاک جلّ جلاله دوست وي، دخدای پاک جلّ جلاله د اولیاوو له ډلې څخه وي دهغه ادب خو په طریقه اولی ضروري ده.

د سوء خاتمي (بدانجام) علامه

دا کتابي مسئله ده چې الله تعالی د یو چا د سوء خاتمي اراده وکړي نو هغه شخص به په اولیاء الله وپسې بدي ردې خبرې شروع کړي، د اولیاء کرامو په طعن (بدو ویلو) چې څوک بوخت شو نودا ددې نښه ده چې ددې انسان خاتمه خرابه ده. نودا مجالس بار بار اورو، دا ملگري باید له داسې مجلسونو څخه ځان وساتي، چې په هغوی کومه فائده مرتبه نه وي. که یوه دیني خبره دیو چا په گناه پورې معلقه وي بیان یې کړئ څه ممانعت نشته. د صحابه کرامو رضی الله عنہم په باب کې د عقائدو مسئله داده چې که د صحابه کرامو رضی الله عنہم گناهونه په دې نیت رانقل کړې چې د دین مسئله ورپورې تړلې وي دا روا دي، مثلاً اصول وایي چې یو سړی د واده څښتن ده اوزنا یې وکړه نودا سړی به په تیرو باندې رجم کېږي لکه حضرت معاذ رضی الله عنہ، نوهغه دی د ضرورت له امله یې په مثال او حجت کې د صحابي رضی الله عنہ عمل ذکر کړی دی. اوددغه

لومړۍ توبه

صحابي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په باب کې نبي کريم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي چې داسې توبه يې واهسته که په ټولو عربو تقسيم شي نو د ټولو له پاره دغه يوه توبه کفايت کوي. اوس يې گناه پاتې ده؟ ولې الله تعالى نه دي ويلي چې: ﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ﴾ ۱ سورة مجادله آيت ۲۲

ژباړه: راضي شو الله تعالى له دوی څخه (په طاعت سره) او راضي شول دوی له الله تعالى څخه (په موندلو د جنت).

نوکه د دين د يوې مسئلې اثبات پرې کوي دا صحيح ده، نور دده په شخصيت کې به مداخله نه کوي، دهغو توبه الله تعالى قبوله کړې ده، که د دين له مسئلې پرته يې نور شخصيت بې ځايه څېرې نو دا شخص بيا د اهل سنت والجماعت له عقيدې څخه وتلی دی.

د احاديثو فيصله ده چې په اسلافو (صحابه کرامو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، تابعينو، تبع تابعينو، پسې بدې خبرې کوونکی انسان له (ناجيه) فرقې څخه وتلی دی او په هغو نورو (۷۲) جهنمي فرقو کې داخل دی نو د صحابه کرامو، تابعينو او تبع تابعينو څخه رانيولې تر نن عصر پورې مونږ ته د ادب حکم دی او د دې حکم پوره پوره متابعت په مونږ لازم دی نو بايد چې دې خاليگاه ته ډېر متوجه شو.

نېک خلک په خپلو خدمتکارانو څخه کېږي

د حضرت نورالمشايخ صاحب مبارک په وخت کې دده مبارک د مدرسې اوښان وو، نو کله چې به يې له خلکو څخه غنم راټولول

نودغه اوبنان به يې ورلېږل، هلته به دهرې منطقي خپلو خپلو
علماوو دا غنم راټول کړي وو اوبيا به يې مدرسي ته راوړل.

يوه کلي ته يې دغه اوبنان ورلېږلي وو او کليوالو د شپې له خوا
دغه اوبنان نار (وږي) تړلي وو، سهار چې هغو اوبنېنو غنم راوړل
نو حضرت صاحب ته يې شکايت وکړ چې د فلانکي کلي خلکو
زمونږ اوبنانو ته خوراک نه دی ورکړی او وږي يې درولي وو
نو حضرت صاحب دهغې سيمې علماء راوغوښتل او ورته په قهر
شو چې تاسې مدرسه پېژنئ او اوبنان يې نه پېژنئ. اوس دا چې
حضرت صاحب پېژنئ او خليفه يې نه پېژنئ، حضرت صاحب پېژنم
او دهغه زوی يا لمسی نه پېژنم.

څوک چې په اولياء کرامو پسې غږېږي گستاخي او بې ادبي يې
کوي نو دوی دې په دې پوه شي چې ددې مبارکانو د گوډار او
څپېږي آثار بيا تر ډېره وخته وي.

د حضرت اټولخوا ديو ملا صاحب وهل

حضرت محمد امين جان آغا صاحب ماته ويل چې: په پخوا
وختونو کې زمونږ په طريقته کې داسې وو چې مازديگر به مو ختم
کاوه، له ختم څخه وروسته به يې غږ وکړ چې فلانکي خليفه شو
اولقب يې دادی. نو يو سپين ږيري عالم و، د حضرت صاحب مريد
هم وو، خو په عام مجلس کې به يې دا خبره کوله چې ماته دا
معلومه شوه چې فلانکي خليفه شو اولقب يې دا شو. نو محمد

لومړۍ ټوکه

امين جان آغا صاحب وايي چې: زه د نورالمدارس مدرسې ته تللی وم، نو د شپې مې خوب لیده چې زه او حضرت صاحب مبارک د مدرسې د لویې دروازې سره ولاړ يو، نو ومې لیدل چې هماغه سپین پیری عالم د مدرسې په دروازه رانتوت، کله چې مونږ ته رانږدې شو نو حضرت صاحب ماته امر کوي چې: (پزن وېگش این خبیث را) ویې وځه اوله مدرسې څخه دا خبیث وباسه، د طریقت رنګ یې بد کړی دی، نو دی وايي چې زه ادب کوم چې سپین پیری عالم ده، له لاس څخه یې ونیسم چې ویې باسم، نو حضرت صاحب بیا راته په غوصه شو چې زه درته وایم چې وځه یې اوتد یې نه وځي نو دی وايي چې یو څو څپېرې مې په مخ وواهه، سهار چې راوین شوم نو په هغه خاصه کوټه کې (چې په سلام خانه مشهوره وه) ناست يم، نو په دغه سوچ کې يم چې دغه دې څرنگه عجیب خوب ولید، چې هغه سپین پیری عالم اود حضرت صاحب مرید، اودلته ماته حکم داسې وشو چې وځه یې گورم چې یو څو دقیقې وروسته سړی راغی پارچه یې راوړه چې فلانکی عالم وفات شوی ده، تاسې یې جنازې ته غوښتي یئ.

د حضرت اوی په راتګ د زمکې بنوریدل

حضرت محمد امین جان آغا صاحب قصه کوله چې د تحریک په وخت کې د غزني څخه راروان شو د (بهرنې) په لوري په یوه دښته کې چې ډول بیابان ده چې گورو چې د سرک په غاړه

لومړی ټوک

یوه کوچۍ ښځه ولاړه ده او لرگي یې تر شا نیولي دي، کله چې مونږ ورته راوړسېدو نو دا لرگي یې زما د موټر مخې ته واچول، موټروان ته مې ویل چې موټر ودر وه کېدای شي چې داسپین سرې ښځه څه عذر ولري، موټر مو ودر اوه. زه ورکوز شوم پوښتنه مې ترې وکړه چې مورې خیر خو به وي؟ دې راته وویل چې ما تاته مېلمستیا کړې ده، که له ماسره ډوډۍ ته ولاړ شې، ما یوې او بلې خواته وکتل چې دلته خو نه کور اونه کلی شته، نو ما ورته وویل چې مورې کور دې چېرې دی؟ دې راته وویل چې ددغې غونډۍ نه ها خوا. له مونږ سره درې (۳) موټرونه وو، نو یوڅه ملگري مو دغلته پرېښودل او نور په پښو ورسره روان شو، دوه ساعته مو په پښو مزل وکړ، هلته چې یوې کېږدۍ (خیمې) ته ورسېدو نو له شورو او غوښو څخه یې ډک لوبښي ایښي وو، نو ډوډۍ مو وخوړه او بیا مې ترې پوښتنه وکړه چې مورې! تا عام خیرات کړی وو او که زموږ په رابطه چا خبر درکړی وو؟ نو دې راته وویل چې کله ته له غزني څخه را روان شوې نو څمکه په حرکت شوه، نو زه وپوهېدم چې دحضراتو مبارکانو یوڅوک په دې لاره را روان دی، نو ما دغه تیاری له مخکې څخه درته کړی ؤ.

نو محترمو ملگرو که غواړئ چې سعادت مو په برخه شي نو بیا له دغسې بې ځایه غیبت او بې هوډه مجالسو نه ترڅو مو چې وس او توان وي ځان وساتئ، او که نه خدای مه کړه بیا به مو دنیا او آخرت خراب وي.

د اولياء کراموسره د گستاخي انجام

د ديرې د علاقې يو خليفه صاحب چې حاجي هدايت الله نومېږي د قادريه سلسلې پير اوپه نقشبنديه کې د جناب شيخ الحديث خليفه صاحب دين محمد مد ظله العالی، مريد دی؛ هغه قصه کوله چې يووخت زه دخپل مرشد د ليدلو له پاره سوان، علاقې، ته تللی وم اوپه خانقاه کې يې ناست وم، د مازديگر ختم مو کاوه چې يو عالم ډېر زيات ژړل، له ختم نه وروسته ما له خپل مرشد څخه پوښتنه وکړه چې دا عالم ولې داسې بده ورځ شروع کړې ده او ژاړي؟ نو مرشد مبارک راته وويل چې ورشه په خپله ترې پوښتنه وکړه، زه ورغلم او ترې ومې پوښتل، نو هغه راته په خواب کې وويل چې: زه له يو داسې استاد سره له ډېره وخته راهيسې شاگرد وم چې هغه به د اولياء الله کرامو بې ادبي او گستاخي کوله او مونږ هم په دغو مجلسونو کې ورسره شريک وو، د وخت په تېرېدو سره زمونږ دغه استاد مريض شو اوپه اوږه (ولې) يې غټه دانه راوختله، له دې څخه به يې سخته تبه هم وه، دوه درې ورځې ملگرو انتظار وکړ، نو بيا استاد راته وويل چې نور تاسې ته اجازه ده چې له ماڅخه ولاړ شئ! نور ټول ملگري ولاړل او ما ورته وويل چې زه نه ځم، يوڅه وخت وروسته داسې پېښه شوه چې دغه استاد به له ماښام څخه تر سهاره پورې ډېر په تکليف اوپه سخته تبه کې وو، ټوله شپه يې په رڼو سترگو تېره کړه، کله چې سهار شو

لومړی ټوک

نو يوڅه سترگه يې سره ورغله او ماته موقع پيدا شوه اود اوبو د
چينې په لوري روان شوم، هلته مې چې له اوبو څخه لوېسې ډک کړې،
نو کتل مې چې د غره له طرفه نولس (۱۹) نفره ډله راواوېسته چې
سپينې جامې او سپين پټکي يې په سر دي، ډولونه هم ورسره دي،
شپېلۍ يې په خولو کې نيولې وې اوزما د استاد دکور په طرف
ورغلل او په کور يې ورننوتل. نوماته ډېره سخته غوسه راغله چې
توله شپه ناآرامه و، اوس چې په آرام شو نو دوی ورته له ډولونو سره
راغلل. نو ما ورته را منډې کړې، زه چې ترڅو ور رسېدم دوی بېرته
راوگرځېدل او په کومه لاره چې راغلي وو په هماغه بېرته په لیکه
روان شول، زه چې استاد ته ورننوتم، له ده څخه مې پوښتنه وکړه
چې خدای دې دوی هلاک کړي داڅوک وو چې ډولونه او شپېلۍ
ورسره وې اوتاته راغلل؟ نو استاد په ژړا شو او راته يې وويل چې:
دا شيطانان وو، زما څخه يې ايمان يو وړ، نوماته يې په غصه سره
وويل چې: زما له کور څخه ووځه ماچې ورته وکتل نو خوله يې
دومره زياته وازه شوه چې دننه يې په ستوني کې د کفر الفاظ
بنکاره شول، دا الفاظ ماته خپلو سترگو وليدل او لږ ساعت پس
زما دغه استاد مړ شو.

نو زه ډېر زيات ډاږېم چې ما دخپل استاد حال وليد، ځکه
ما هم د اولياء الله کرامو گستاخي کړې ده نو ځکه ژاړم.
نو بايد له دغسې واقعاتو څخه سړی پند واخلي اود اسلافو او
مشانخو کرامو او اکابرو سره بايد چې سړی په زړه کې هم د بې
ادبي نيت ونه کړي.

(۹) مجلس

داهل السنه والجماعت د علماوو عقیده

په (المهند على المفسد) نومي کتاب چې د دیوبند د اکابرو عقائد د سوال او خواب په ډول بیان شوي، په هغې کې یولسمه پوښتنه د دیوبند له اکابرو څخه د طریقت په باب کې شوېده چې د طریقت د مشانخ کرامو یا ددوی له قبرونو څخه، یعنې د ژوندیو اولیاء کرامو د سینو او د قبرونو د ارواحو څخه چاته څه فائده رسېدلی شي او که نه؟ ددوی په بیعت کې انسان کوم یو کمال ترلاسه کولای شي او کنه؟ دا بیعت ضروري ده او که یه؟

نو دوی ددې سوال په خواب کې لیکلي دي چې: دا کابرنه د دیوبند دا رایه ده چې د اولیاء کرامو له سینو او قبرونو څخه هغه څوک چې دوی ته عقیده لري، له دوی سره یې تعلق او تړاو وي، نو هم یې ورته په ژوند کې فائده رسېږي او هم پس له مرګه ددوی له قبرونو څخه فائده ورته رسېږي، ددوی د صحبت په اثر دغه انسان کمال ته رسېږي. له دې امله د دیوبند د اکابرو دا عقیده ده چې هغه څوک چې په ضروریاتو د دین خبروي چې دا د تصوف له پاره هم

لومړۍ ټوکه

شرط دی، نوییادغه شخص ته بیعت کول او په دې طریقې کې خان داخلول اتهائې ضروري او ډېر مفید کار دی.

خوله داسې پیر څخه بیعت کول چې هغه له شرعي علومو څخه خبر او په شریعت هم برابر وي، له اسلافو سره یې مینه او محبت وي، نوله دغسې یو مرشد سره بیعت کول ډېر ښه گټه لري او که چاته دا موقع نه پیدا کېده چې داسې یو پیر پیدا کړي چې دامخکنۍ خانگرتیا او صفتونه نه وي پکې نو نفس په ښه عقیده په دغه طریقې کې داخل شي، یعنې له دې طائفې سره مینه او محبت ولري دا هم لوی سعادت دی، ځکه نبي کریم ﷺ فرمایي: ﴿الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ﴾ [صحیح المسلم / ج ۱ / باب المرء مع من احب رقم الحديث ۱۲۶۴۰] یعنې انسان به په قیامت کې له هغه چا سره یوځای کېږي چې له چا سره یې په دنیا کې علاقه او مینه وه. خودا خبره ضروري ده چې مرید به هم د دین په علومو او د دین په ضروریاتو خبر وي چې بیعت کوي هغه به هم له یو داسې چا څخه کوي چې هغه په شریعت برابر وي.

(المهتد علی المفند (السؤال الحادی عشر)، ص. ۳۸/۳۹)

د اولیاو الله وود قبرونو ژوند د نیاوي برزخي دی

د قبرونو په هکله یې عجیبه خبره کړې ده چې دانبیاء کرامو علیهم السلام په باب کې هم د اهل السنه والجماعت او د دیوبند د

بزرگانو دا عقیده ده چې دوی ژوندی دي او همدارنگه شهداء او اولیاء الله هم ژوندی دي، خو د دوی ژوند برزخي نه دی، فقط دنیاوي ژوند یې برزخي دی. یعنې په قبر کې چې خومره خلک کېښودل شي که مسلمان وي که کافر نو د دغو ټولو ژوند برزخي وي، ځکه چې د روح تعلق له بدن سره پېدا کېږي، چاته به اجر او ثواب وي، او چاته به عذاب ورکول کېږي، نو دغه درک خو هر څوک کړای شي، نو په دغه اندازه ژوند ته برزخي ژوند ویل کېږي. دا د مسلمان او کافر دواړو له پاره شته، چې سوال او جواب به ورسره کېږي، نو معلومه شوه چې ژوند لري، ځکه ده ته ثواب یعنې راحت پرې ورکول کېږي، یا دا چې تکلیف او عذاب ورکول کېږي هم په دواړو حالتونو کې پرې پوهیږي.

المهند علی المهند (السؤال الحادی عشر، ص ۳۹/۳۸)

خو د انبیاء کرامو عَلَيْهِمُ السَّلَام، شهداوو او اولیاء الله دنیاوي ژوند برزخي دی، برزخي ژوند په دې معنی چې مِنْ وَجْهِ دَاسِې ژوند دی لکه د دنیا ژوند، په صریحو احادیثو ثابت دي چې نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حضرت موسی عَلَيْهِ السَّلَام ولید چې په قبر کې په لمانځه لگیا وو، دا چې په قبرونو کې په لمانځه لگیا وي او عبادت کوي دا د دغې دنیا د ژوند حیثیت لري، وجود لري، ټیټیږي یا پورته کېږي، حرکات او سکانات پکې راځي. او هغه برزخي ژوند کې دا طاقت نشته چې هغه سجده کوي، یا ټیټیږي پورته کېږي. یواځې لکه د لمر چې له ځمکې سره تعلق دی چې په گرمي او یخ یې سړی

لومړی ټوک

پوهېږي. لمر په څلورم آسمان کې دې مونږ دلته په ځمکه کې په دې پوهېږو چې یا گرمي ده او یا هم یخ دی.

نود امری هم د غومره په راحت او درد پوهېږي، مگر نور د برزخي ژوند راجگېدل یا تیتېدل نشته، لمونځ یا عبادت نشته، دا د دنیاوي ژوند خاصیت او ځانگړتیا ده.

خوله دې سره سره بل طرف ته د دغو مبارکانو ژوند برزخي هم ده، خوراک، څښاک او قضاء حاجت نشته، دغه ژوند ته بیا ددوی حاجت نشته. نو چې ددوی یوځل دنیاوي برزخي ژوند شو، لکه په دنیا کې چې ژوندي وي، خلکو ته یې گټې رسیږي، ددوی په مجلس، په توجه، په صحبت، ددوی په دعاگانو ډېر کارونه جوړېږي، همدغسې په قبر کې یې هم فائدي رسیږي، ځکه ژوند یې د دنیا د ژوند په څیر شو.

له چا څخه چې په ژوند کې د فائدي توقع وي نو پس له

مرگه هم شته !

لکه مرقات شرح مشکوة، احیاء العلوم، فتاوی واحدیه؛ دا ټول لیکي چې که له چا څخه په ژوند کې د فائدي او گټې اخیستنې توقع وي نو پس له مرگه هم ترې توقع کېدای شي. مونږ چې یوچاته ورځو دا امید او عقیده لرو چې دده ددعا په برکت به زموږ دا مشکل خدای تعالی جل جلاله حل کړي، دده په صحبت او مجلس به خدای پاک جل جلاله مونږ اصلاح کړي. دا چې په ژوند کې یې دا فائده

لومړی تړک

رسیږي، نو کتابونه لیکي چې پس له مرګه یې هم دغسې فائدي
رسیږي. وجه یې داده چې داسې ژوند یې دی لکه دغه دنیاوي
ژوند. خو برزخي ژوند ورسره ملګری شوی دی، له همدې امله لکه
په ژوند کې چې د رسول الله ﷺ په حضور کې کوم آداب
ترسره کېدل نو پس له مرګه به هم همغسې آداب وي اویا
همدغسې له اولیاء الله رَجَهُمُ اللهُ سره.

په دغه سلسله کې چې دغسې سړی د نبی کریم ﷺ
مبارک زیارت ته ورځي آیا د نبی کریم ﷺ د زیارت نیت
به کوي او که د جومات ؟ وها بیان وایي چې مدینې منورې ته تګ
یواځې او یواځې د جومات په نیت روا دی اود نبی کریم ﷺ
د زیارت نیت به نه کوي ! ځکه چې په هغه ﷺ کې خو
ژوند نشته. هغه ﷺ له دنیاڅخه نقل شوی دی.

دوی په دغه حدیث مبارک دلیل نیسي: (لَا تَشْدُوا الرِّحَالَ إِلَى
ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ) یعنې دریو مسجدونو ته تګ شته چې مکه معظمه (
مسجد حرام) مدینه منوره (نبوي مسجد) بیت المقدس (مسجد
اقصی) نود جومات په نیت به نبوي ﷺ مسجد ته ورځي.
نه د زیارت په نیت.

مګر زموږ د اهل السنه والجماعت د دیوبند د علماء کرامو
دا عقیده ده چې هلته به خاص د زیارت په نیت ورځي، پاتې شو د
جومات فضیلت هغه تبعاً دی، چې هلته سړي ته پیدا کېږي خو
قصداً به د زیارت په نیت ورځي. ځکه چې نبی کریم ﷺ

فرمایي: ﴿من جاءني زائراً لا تحمله حاجة الا زيارتي كان حقاً علي أن اكون شفيعاً له يوم القيامة﴾ المهند على المهند (السؤال الاول والثاني) ص:

۱ ۲۹/۲۴

ژباړه: څوک چې زما زیارت ته خاص د زیارت په نیت راشي بل څه حاجت یې نه وي نو زما شفاعت دهغه په حق کې واجب دی

وايي د جومات نیت دې هم ورسره وشي، دا خوڅه ناروا نه ده، داجومات ته چې شرافت الله تعالی ورکړی د څه له امله یې ورکړی؟ دايې د نبي کریم ﷺ د مبارک وجود له امله ورکړی، وايي هغه خاوره چې دده ﷺ له مبارک وجود سره لگیدلې ده تر کعبې شریفې او عرش عظیم بهتره او غوره ده، نو هغه خاوره خو اوس هم په هغه جومات کې شته. نو دا شرافت چې د نبي کریم ﷺ د وجود مبارک څخه دده په حیات کې دغه جومات ته خدای پاک ﷻ ورکړی و نو دده ﷺ له انتقال نه وروسته هم هغه وجود مبارک خو یې په هغه ځای کې موجود دی.

حضرت عبدالرحمن جامي رَحْمَةُ اللهِ چې یو لوی ولي تېر شوی دی په کتاب کې لیکلي دي چې یو کال په دغه کال باندې چې ده حج کاوه، نو مدينې منورې ته نه ولاړ، دوهم کال بیا مستقل د مدينې منورې په نیت ولاړ، د نبي کریم ﷺ د زیارت نیت دومره مفید ده. نو کله چې په دوی ﷺ کې هغه حیات دی نو زیارت ته هم په دغه نیت باندې تلل دي.

د زیارت په وخت کې مخ کومې خواته کول پکار دي؟

کله چې یو څوک روضې مبارکې ته درېږي نو مخ به د قبلې په لوري ګرځوي او که مخ به یې د زیارت طرف ته وي؟ نو په دې ځای کې یې زموږ د احنافو فقهي علماوو یو قول داسې دی چې مخ به د کعبې شریفې په لوري وي او شاه به ده صلى الله عليه وسلم ته ګرځوي، خو له دې سره دا هم بیاوایي چې: احسن، اصح او افضله خبره داده چې مخ به روضې مبارکې ته ګرځوي. اوس هلته په مدینوره منوره کې وهابیان سړی نه پرېږدي چې د نبی کریم صلى الله عليه وسلم زیارت مبارک ته مخ کړي او وایي چې دا شرک دی.

خو د احنافو دغه عالم بیا وایي چې دا بې ادبي ده چې څوک شا زیارت ته کړي، حتی دغه کتاب (المهند علی المهند) د امام صاحب رحمه الله واقعه رانقل کړېده چې: کله امام صاحب رحمه الله روضې مبارکې ته ولاړ نو ده ته په دې خبره کې اشتباه وه چې اوس مخ روضې مبارکې ته کړم او که کعبې شریفې ته. کوم عمل افضل ده؟ نو په دې وخت کې مشهور فقهي عالم (أبوایوب السخثیاني رحمه الله) چې له امام صاحب څخه په طبقه کې مشر و هغه راغی. کله چې امام صاحب هغه ولید نو ویې ویل چې ده ته به ګورم چې دی څه کوي؟ کله چې یې هغه ولید نو هغه خپل مخ روضې مبارکې ته ګرځولی وو، دعایې کوله، نو امام صاحب هم دا فیصله وکړه

چې دا افضل ده چې مخ به روضې مطهرې ته کوي او شا به کعبې شریفې ته گرځوي. نودده صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له روضې سره هم هغه ادب ضروري ده کوم ادب چې له ده صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره په حالت د حیات کې کېده. (المهند على المفند) عقائد اهل السنة والجماعة، السؤال السادس: ص: ۱۲۴

دا خبره د موجوده وخت د وهابیانو له پاره یو بهترین تردید ده چې د امام صاحب او هغه لوی عالم په قول ثابت اود لوی عالم مشهور شخصیت عبدالرحمن جامي رحمه الله مستقل د زیارت په نیت احرام تړل دي. نو هلته په روضه مبارکه کې بهتره خبره داده چې هلته ورته مخامخ ودرېږي. د دعا او التجاء او عاجزی په حالت کې به دا عقیده وي چې نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ژوندی او انبیاء کرام علیهم السلام، شهدا او اولیاء الله ژوندي دي او دقبر ژوند یې دنیاوي برزخي ده. په دې دنیا کې یې چې چاته د دعا په وسیله گټه رسېده نو پس له مرګه هم دغسې هغه التماس او دعاگانو باندې ورته گټه رسېږي.

وسيله

همدارنگه یې د وسیلې په باب کې هم خبر کړې ده چې که په دعا کې یوڅوک وسیله نیسي دا څرنگه ده؟ نو ویلي یې دي چې د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، شهداوو او اولیاء الله کرامو په وسیله دعا لکه یوڅوک چې زیارت ته ځي په دې نیت چې هغه وسیله وگرځوي نو په دې کې د اهل السنة والجماعة دا عقیده ده چې په دې

لومړۍ ټوکه

طريقې سره الله تعالى د انسان دعاوې ښې قبلوي. داسې چې ستا دغه ښک بنده چې تاته ډېر گران دی نوای خدایه ! دده په وسیله زما دغه مشکل راته آسانه کړې، نو توسل بالذوات الفاضلة هغه وسیله کول په دعا کې په خپل ځای کې وي او که زیارت ته ځوی ولاړ شي، په هرآن کې چې وي نوددغو په وسیله خدای پاک ﷻ د انسان مشکل حل کوي.

لکه دا د شجرو سلسلې چې په څو قسمه لیکل کېږي، یو قسم شجرې چې دلته په پاکستان کې ډېرې رواج دي په داسې عنوان سره وي چې: (الهي بحرمت فلان) د اولیاء کرامو نومونه یې د به حرمت، له ټکي سره وي، له خپل مرشد نه نیولې آن تر ښي کریم ﷺ پورې ټول اولیاء کرام واسطه گرځوي (الهي به حرمت فلان) یعنې خدایه د فلانکي په عزت او شرافت زما دا مشکل ته راته حل کړې. نودا ټوله سلسله د توسل په نیت ویلو او واسطه گرځولو سره بیا په ذکر کې ډېر اثر پیدا کېږي. د شجرو په سر باندې یې دا آیت هم لیکلې وي چې: ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ [سورة المائدة آیت ۲۵]

ژباړه: ای هغو کسانو چې ایمان یې راوړی دی (یعنې ای مؤمنانو)، ویرېږئ تاسې! له الله تعالى او طلب کړئ! ده ته وسیله نود خدای ﷻ مقرب بنده اودوست ده ته وسیله گرځو. ښي کریم ﷺ چې کله جبرئیل علیه السلام د الله تعالى طرف ته

لومړی ټوک

ولې په نو جبرئیل علیه السلام وایي چې زه د نبی کریم صلی الله علیه و سلم له طرف نه الله تعالی ته ور روان وم په دې وار زه تر ټولو وارو نه الله تعالی ته ډېر ورنږدې وم او حکمت یې هم دا وو چې د محبوب د طرف نه ورغی طرف د محب ته چې الله تعالی ده، نو د محبوب د فاصد هم محب عزت کوي. نو دا چې دده دوست او ولي ده ځکه یې ته ورته مخته کوي.

لکه په دنیا کې هم دغه دستور ده چې کله غټ مشکل پېښ شي، د قتل معامله وي، نو مشايخ، علماء او سپین پېري عزتمن خلک ورته وړولي، هغه سړی تر خپلې بدۍ ورتېر شي تر هغه خپل لوی تاوان ورته تېر شي. ولي؟ د دغو ټپکو خلکو له امله نو بنده د بنده دومره عزت کوي دده د شرافت له امله، نو دا چې د خدای پاک جل جلاله دوست وي خدای پاک جل جلاله ته یې وسیله کړي چې ای خدایه ستا د دوست په برکت، ستا د شهید په برکت، ستا د عالم په برکت، ستا د کعبې په برکت، یعنې څومره چې د عزت خلک او خایونه دي د دغو په برکت زما دغه مشکل حل کړي، نو دوی دې دنتواتې په شکل ورته وړاندې کړل نو بیا خدای پاک جل جلاله د هغو خلکو سفارش قبلوي. نبی کریم صلی الله علیه و سلم وایي چې که ماته څوک زما د زیارت په نیت راځي نو زما شفاعت ورته واجب ده، خامخا به یې شفاعت کوم، نو په چا پورې چې دې لاس ونیوه هغه بیا خدای پاک جل جلاله ته التجا کوي.

اولیاء الله چې په کوم حالت کې توجه کوي نو دوی په حالت د التجاء کې وي، دا په خپل کمال د چا وظیفې نه پخوي. دا په خپل

کمال دچا بېکاره اخلاق نه شي لرې کولای. په خپل کمال دچا د باطن تصفيه نه شي کولای. عين د توجه په حالت کې چې شرط هم داده چې کله پير مريد ته توجه کوي نوخپل اکابر به الله تعالى ته وسيله گرځوي اوخداى تعالى ته به دعا کوي چې اې الله! زما د شيخ په برکت ددغه انسان د سينې کدورات لرې کړې. نوپه هغه توجه بيا دومره کار وشي.

حضرت مجدد الف ثانی صاحب قدس الله سره فرمايي چې:
 یک توجه کار سينن ميکند ، يعنې په يوه توجه سره دکلونو کلونو کار کېږي. دا ولې؟ ځکه چې دخداى تعالى دوست دتې هغه جلاکله ته شفيع کړ، رابطه دې ونيوه ، هغه دې ورته وسيله کړ.

د مشائخو کراموپه رابطه ډير لوړ، لوړ کارونه ترسره

کېږي

ماته يوه خليفه صاحب قصه کوله چې: زه چې چاته توجه وکړم نود توجه په حالت کې ماته د مشائخو رابطې راځي، حتی زه ترهغې مريد ته وظيفه نه وربدلوم ترڅو يې چې په هغو مشائخو کې څوک وربدله نه کړي. عين دتوجه په حال کې دهغو رابطه نيسم، چاته يې مجدد صاحب (قدس سره) وربدله کړي، نوزه يې هم وربدله کړم، چاته يې شاه نقشبند مبارک وربدله کړي نوزه يې هم وربدله کړم. حاصل د خبرې داده چې دوی هغه مشائخ کرام په رابطه کې نيسي.

پروخت د زړمت قطب المشايخ صاحب رحمه الله ته يو ماشوم
چا د دم له پاره راووست، ده ورته د دم په خای وظيفه ورکړه، نو
روان شو، چا ورته وويل چې صاحب! دا خو يې د وظيفې اخستلو له
پاره نه ؤ راوړې بلکې دم ته يې راوړې ؤ؟ نو قطب المشايخ صاحب
مبارک ورته وويل چې: ما د وظيفې په حالت کې روحاني صاحب
ته حواله کړې، دهغه رابطه مې ونيوه، نو زما له دم نه د روحاني
صاحب (قدس الله سره) دم ډېر مؤثر ده.

سړی چې فکر وکړي نو د نقشبنديې طريقې يو خصوصيت داهم
دی چې ددوی په توجه باندې، ددوی په برکت له مريض څخه الله
تعالی مرض ختموي، دهغې وجه دا وي چې هلته د الله تعالی لوري
ته التجاء وشي، مشايخ کرام ورته واسطه شي، مونږ زیارت ته ولاړ
شو، نو کله خدای پاک ﷻ ورته د هغه په وسیله شفا ورکړي
، کله له دم سره شفاء ورکړي، کله کار تر ډاکټر پورې معلق وي.

د نیکو خلکو په یوه توجه د بدو وګې تیره ماتیدل

یوه نفر ماته قصه کوله چې: د هجرت په ابتداء کې مونږ په (بنو
) کې اوسېدو، زمونږ په کور کې دیوه مريض په پښتورګي کې
تېرې وې، یو خلیفه صاحب زمونږ مېلمه و، نو په کور کې وتل
توتل شروع شول، نو خلیفه صاحب وويل چې: څه خبر ده؟ مونږ
ورته وويل چې په کور کې مريض ده، په بدو وګي (گرده) کې يم، تېره
ده، ډېر په تکلیف دی، خلیفه صاحب وويل چې تاسې يې دلته

لومړی ټوک

راولئ ، هغه سړي قسم کاوه چې مونږ ناست وو توجه شروع شوه،
ددغې توجه په حالت کې د تیرې (ټک) مونږ په خپلو غوږو
واورېده، نو خلیفه صاحب وویل چې تیرې ماته شوه، کله مو چې
اکسیره واخسته نو په هغه کې د تیرې په ځای یواځې زخم واوښ
یواځې مو ورته د زخم دوا واخسته نو هغه تیرې ختمه شوه. نو دا
بالمشاهده پېښې دي.

د سراج المشائخ صاحب په توجه دیو طالب دخولې

د بد بویي ورکیدل

د یوه طالب له خولې څخه به ډېر سخت بوی تلو. نو جناب
سراج المشائخ احمد ضیاء خلیفه صاحب ته راغی او هلته لرې په
یوه گوټ کې کېناست، هغه ورڅخه پوښتنه وکړه چې ولې دومره
لرې کېناستی؟ ده ورته څه ونه ویل، بل ملګري یې ورته وویل چې
صاحب! ده له خولې څخه بد بویي ډېره ځي نو ځکه مجلس ته نه
رانږدې کېږي، نو خلیفه صاحب وروغوښت، کله چې یې توجه
ورته وکړه هغه مرض یې له بېخه ورک شو، تر ټټه پورې ورک دی،
نودا د عقیدې مسائل دي، چې ددغو خلکو په حیات (ژوند) به
سړی عقیده لري، اودابه یې عقیده وي چې ددوی فائده سړي ته
رسیږي. نو زموږ او ستاسې دا عقیده ده چې نبي کریم صلی الله علیه و سلم
حیات ده، دهغه له زیارت سره ادب او د اولیاء الله وو او شهداوو
سره ادب انتهائي د ضروریاتو له جملې څخه ده.

لکه د دیوبند اکابر چې لیکي چې که په دغسې صفاتو متصف
پیر څوک پیدا نه کړي هم چې یواځې په عقیده په دغه طریقه کې
شریک شي هم فائده یې ورته رسیږي، یواځې چې احترام ولري
هغه هم کافي دی.

خو که مخالفت او انکار وي نو بیا خو د نبی کریم ﷺ په
ژوند کې له ده ﷺ سره نږدې کفار اوسېدل، ایمان او باور
یې نه درلود، نو یواځې د نبی کریم ﷺ وجود مبارک ورته
څه فائده ورکړه؟ دی ﷺ په خپله هم موجود و، معجزې یې
هم موجودې وې، مگر ددوی له لوري چې انکار وو نو فائده یې
ورته ونه رسېده. دچا چې عقیده وه چې د دنیا په بل سر کې و هم
ایمان یې ورباندې راوړ نو ابدی سعادت او تلپاتې نیکبختي یې
په برخه شوه. ځکه دا د عقیدې فائده وه اود چا چې عقیده نه وه
لکه عبدالله بن ابی بن سلول منافق چې په هر مجلس کې به له
رسول الله ﷺ سره ناست و، خو له دې سره سره رسول الله
ﷺ ته هېڅوک دومره مبغوض نه و لکه دی.

نو د پیغمبر ﷺ وجود هم یواځې فائده نه ورکوي چې
سړی په خپله عقیده ونه لري، اخلاص پیدا نه کړي، نود ولي وجود
به څه فائده ورکړي. دا چې عقیده برابره شوه، اعتقاد جوړ شو،
بیا د نبی په صحبت اولیاء شول، په یوه یوه صحبت اولیاء الله
شول، په ټولو تابعینو کې بهترین تابعي د ادنی صحابي مرتبې ته
نه شي رسېدلای. او چې کله عقیده نه وي نو منافق په کلونو کلونو
عمر ورسره تېر کړی وي خو هېڅ فائده یې ورته رسېدلې نه وي.

(۱۰) مجلس

﴿فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ﴾ [سورة هود]

شقاوت او سعادت

(بدبختي او نېک بختي)

قدرمنو مسلمانانو وروڼو!

الله تعالی په خپل کتاب مبارک کې د انسانانو حالت بیانوي چې انسانان په دوه قسمه دي: ځینې بدبخته دي او ځینې انسانان نېک بخته دي، بیا الله تعالی د بدبختو ځای هم رانېسي چې ځای یې جهنم ده او په جهنم کې به ددوی له پاره سخت آوازونه، ژړاوې او فریادونه وي. اود نېک بختو حال هم ذکر کوي چې دهغو له پاره جنت اود جنت انعامات او لوی لوی راحتونه دي.

په دې کې غرض داده چې مفسرینو کرامو د نېک بخته او بدبخته نښې او علامې بیان کړي دي چې: نېک بخته او بدبخته چاته ویل کېږي، دا د نېک بختي او بدبختي فیصلې خو ازلي

دي، خوردي له پاره چې په ظاهره سړی وپوهېږي چې دا سړی نېک
بخته يا بدبخته دی نودابه په څه معلوموي؟

نېک بختي او علامې يې

د نېک بخته سړي علامې مفسرينو کرامو چې ښودلې دي هغه
يوولس دي.

۱- چې له دنيا څخه بې رغبت او رغبت يې د آخرت لور ته وي.

۲- همت به يې عبادت او د قرآن کریم تلاوت طرف ته وي

۳- خبرې به کمې کوي.

۴- د پنځه وخته لمانځه حفاظت به کوي.

۵- له حرامو او شبهاتو څخه به پرهېز کوي.

۶- راشه درشه او تعلق به يې له نېکانوسره وي.

۷- عاجزي به کوي، متکبر به نه وي.

۸- سخي او کریم به وي.

۹- د خداي په مخلوق به رحم کوي.

۱۰- خلکو ته به فائده رسوي.

۱۱- مرگ به ډېر يادوي.

بد بختی او علامی یی

د بد بختی علامی یی هم یوولس بنودلې دي:

- ۱- د مال په جمع کولو کې به حریص وي.
- ۲- ټوله توجه او فکر به یې د شهواتو په پوره کولو کې وي.
- ۳- بد گویه او غیبت کوونکی به وي.
- ۴- په لمانځه کې به سستی کوي.
- ۵- ملګرتیا او تعلق به یې له بدو خلکو سره وي.
- ۶- بد اخلاقه به وي.
- ۷- کبرجن او فخر کوونکی به وي.
- ۸- خلکو ته به فائده نه رسوي.
- ۹- په مسلمانانو به رحم نه کوي.
- ۱۰- بخیل به وي.
- ۱۱- مرګ به یې هېر وي. یعنې چې سړی د مرګ یادوونکی وي نو دی به خلک له اطعام الطعام نه منع کوي او په مسلمانو سړیو او ښځو به رحم کوي.

لوی ولي (محمد بن الفضل البلخي رَحْمَةُ اللَّهِ) ته أبو عثمان الحيري ليکي چې دشقاوت (بدبختي) علامې څه دي ؟

دې په ځواب کې ورته ليکي درې دي : ۱- چې چاته الله تعالی علم ورکړی وي او په هغه د عمل کولو توفیق نه وي ورکړی

۲- چې چاته الله تعالی توفیق د عمل ورکړی وي خو داخلاص توفیق یې نه وي ورکړی

۳- چاته چې الله تعالی د اولیاوو د ملاقات توفیق ورکړی وي خو د احترام او عزت توفیق یې نه وي ورکړی یعنې په زړه کې احترام نه ورته لري . انصاف الانس من حضرات القدس ج ۱ / ص : ۱۷۵

فائده:

په آخر کې بیا د فاندې په ډول ذکر کوي چې که څوک د خدای تعالی له دوستانو سره داخلاص او محبت ناسته او ولاړه لري اود نااهله خلکو ، د خدای پاک له دښمنانو ، منافقانو ، کافرانو او بدکارو خلکو سره دده تعلق نه وي نو وایي چې انشاء الله دغه سړی به کامل ولي جوړېږي په دې شرط دی د تل له پاره له ښکو خلکو سره په رابطه کې وي ، د ښکو خلکو مجالسو ته هر وخت ورځي ، ځکه د ښکانو او بزرگانو په مجلس کې ډېر زیات اثرات لري ، د مخکنیو علماوو اولیاوو الله وو تاریخ ته چې څوک نظرو کړي ډېری یې لازې خلک د ښکو مجلسو په برکت خدای پاک د اولیاوو له ډلې څخه گرځولي دي .

د نیکو خلکو په مجلس انسان ته د ولایت مقام حاصلیږي

حضرت حبیب عجمي رَحْمَةُ اللَّهِ چې دخپل وخت یو لوی سرمایه دار اولوی سودخور وو ، له هرچا سره دده د سود معاملې وې او روزانه به په خپلو قرضدارانو پسې گرځېده ، له هغونه به یې خپل پورونه او دهغې گټه غوښتله ، هغه گټه به یې په خپل کور مصرفوله ، خپله اصلي سرمایه به یې نه مصرفوله ، حتی که هغه سړي به عذر ورته وکړ چې بېخي په کور کې هېڅ شی نشته بیا به هم تش ورڅخه نه راته ، یوڅه شی به یې بیا هم ورڅخه راوړ ، حتی د اور د بلولو لرگي به یې هم ورڅخه راوړل.

خودغه حبیب عجمي چې بیا کله د حضرت حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ په مجلس کې شریک شو دهغو پاکو مجلسونو اود خدای پاک د دوستانو د تعلق په برکت یې بیا له سود او گناهونو نه توبه واېستله ، وروسته بیا د دومره غټ مقام څښتن شو چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د عظیم الشانه اولیاوو له جملې څخه وگرځېده. له حضرت حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ څخه به یې سبق وایه اودهغه په مجلس کې به شریکېده.

خو یو وخت بیا داسې هم وشوه چې : حضرت حبیب عجمي رَحْمَةُ اللَّهِ را روان ده که گوري چې د دریاب په غاړه حضرت حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ ولاړ ده ، حضرت حبیب عجمي رَحْمَةُ اللَّهِ چې ورته راوړسېده ورته یې وویل چې : ولې ولاړ یې ؟ هغه ورته وویل چې :

کشتۍ ناوخته شوه ، کله چې کشتۍ راشي نوبیابه په کشتۍ کې
سپرېږم اود دریاب هغې بلې غاړې ته به اوړم. حضرت حبیب
عجمي صاحب ورته وایي چې : د مسلمانانو له حسد نه زړه سپین
کړه ، له دنیا نه زړه سوړ کړه ، د خدای پاک په قضا باندې راضي
اوسه ، د خدای پاک له طرف نه چې کوم بلیات او آفات درته متوجه
کېږي په هغو باندې صبر کوه (راضي بالقضا) شه او پښه په دریاب
کېږده او روان شه

حضرت حبیب عجمي رَحْمَةُ اللَّهِ رَوَان شو پورې ووت. کله چې
حضرت حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ دا حال ولیده بې هوښه شو ، وروسته
چې کله په حال شو چا پوښتنه ورڅخه وکړه چې بې هوښي ولې
دریاندې راغله ؟ ده ورته وویل چې حبیب عجمي علم له ماڅخه
زده کړی ، خونن یې زه گرم کړم ، که صبا د قیامت په میدان کې د
پل صراط په خای بیاداسې پېښه وشي چې دی د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
په دوستي باندې پورې وځي او زه هلته پاتې شم نو دا خو زما له پاره
د افسوس او هلاکت خای ده. کله چې له حبیب عجمي سره بېرته
یوځای شو نو له هغه څخه یې پوښتنه وکړه چې : تاته دغه مقام
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په څه وجه درکړ ؟ ده ورته وویل چې : دا له دې
وچې نه چې زه زړه صفا کوم اوته کاغذونه توروي. یعنې په
کاغذونو مسائل لیکي. او زما ټول کوشش د زړه په صفا کولو
باندې ده ، ځکه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دا مقام راکړی ، نو ده ورته وویل
چې : (علمي نفع غیري) زما د علم فائده بل چاته ورسېدله ، ماته
یې څه گټه ونه رسېده [تذکرة الاولیاء ص : ۴۳]

لومړی ټوک

خو دادي هم څوک نه وايي چې د حبيب عجمي رَحْمَةُ اللَّهِ رَبُّهُ تر
 حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ لورڼه شوه، داسې نه ده، بلکې هغه يې شاگرد
 ده، هغه عابد و او حسن بصري عالم و، او معلومه خبره ده چې علم
 ته الله تعالى لورڼه درجه ورکړې، ځکه چې رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 سره له دې دومره لوړې درجې چې تر ټول مخلوق غوره او بهتر دي
 هغه ته هم الله تعالى فرمايي چې: (وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا) چې که ته له
 ما څخه سوال او غوښتنه کوي نو دا سوال کوه چې ای خدايه علم
 مې زيات کړې، که په دنيا کې يو بل څه محبوب وای نوياباه خداي
 پاک جَلَّ جَلَالُهُ خپل محبوب ته دهغه حکم کاوه چې دغه شی راڅخه
 وغواړه. نو معلومه شوه چې له هر څه نه د علم درجه لورڼه ده، ځکه
 ورته وايي چې له ما څخه د علم د زياتوالي غوښتنه کوه.

کرامات چې پيدا کېږي دا له ډېر عبادت څخه پيدا کېږي،
 او کرامت د ولايت څوارلسمه حصه ده، په کراماتو باندې د انسان
 مرتبه دومره نه پورته کېږي لکه څومره چې په اسرار الهي باندې
 چې الهي علم ورته حاصل شي.

ددې مثال لکه په انبياوو عَلَيْهِمُ السَّلَام کې د حضرت سليمان
 عَلَيْهِ السَّلَام، داد الله تعالى جَلَّ جَلَالُهُ پيغمبر دی چې هوا، ورېځې،
 پېريان، مرغان، دېوان دا ټول دده د امر تابع دي، دده هغه غټ تخت
 چې ټوله کابينه به يې هم ورسره وه، په هوا به روان و، مگر حضرت
 موسى عَلَيْهِ السَّلَام ته چې د علم کوم اسرار معلوم او حاصل و، حضرت
 سليمان عَلَيْهِ السَّلَام د حضرت موسى عَلَيْهِ السَّلَام تابع و، مطلب دا چې

د حضرت سليمان عَلَيْهِ السَّلَام مرتبه له حضرت موسى عَلَيْهِ السَّلَام څخه
 کمه وه، سره له دې چې کرامات يې څومره ښکاره دي؟ خودا چې
 الهي علم له حضرت موسى عَلَيْهِ السَّلَام سره زيات و، دواړه پيغمبران
 وو خو په رتبه کې حضرت موسى عَلَيْهِ السَّلَام له ده څخه زيات دی.
 اصل مې غرض داده چې د ښکو خلکو په صحبت سړی نیک
 مقام ته رسېږي.

د ښکو خلکو په دعا یو قاتل جنت ته داخل شو

یو قاتل چې ناحقه یې څوک وژلي و، دهغه وخت حکومت دی
 بندي کړ، وروسته یې دی اعدام (پهانسي) کړ، په کومه ورځ چې
 دی په دار وځړول شو نو چا په خوب کې ولیده، چې دغه قاتل په
 جنت کې دی، نو پوښتنه یې ورڅخه وکړه چې ته خو قاتل او ظالم
 یې څرنگه په جنت کې گرځې؟ ده ورته وویل: زه یې چې دار ته
 ځېړولم نو حضرت حبیب عجمي رَحْمَةُ اللَّهِ په دغه لاره باندې تېرېده،
 نو کله یې چې په ما باندې سترګې ولګېدې نو زما له پاره یې د
 مغفرت دعا وغوښته چې: **حْدَايْهِ** ته ورته مغفرت وکړې، دهغه د
 دعاوو په برکت کله چې له اعدام څخه وروسته مې روح قبض شو
 نو روح مې جنت ته ولاړ. اودا ځکه چې د ښکو خلکو ارواح (علیین
) ته ځي، چې هغه د عرش عظیم لاندې په جنت کې یوځای دي نو
 گوري ددې بزرگانو د یوې دعا په برکت الله تعالی جَزَّ جَلَّ انسان
 دېرولوړو مقاماتو ته روي. تذکرة الاولیاء. فارسي چاپ ایران ص ۱۸۳

د حضرت نجم الدين كبرى يو نظر په حيوان هم اثر وکړ

حضرت نجم الدين كبرى [قدس الله سره] يوداسې شخص دى چې دى به كله د جذب په حالت كې راووت نو په چا به يې چې سترگې ولگېدې هغه به د اولياء الله ووله ډلې څخه شو.

يو وخت دى په مجلس كې د (اصحاب كهف) واقعه ذكر كوي نو د (اصحاب كهف) د سپي واقعه خبره راغله، په ناستو مريدانو كې يو چاته په زړه كې دا وروگرځېده چې په اوس وخت كې به هم داسې يو څوك وي چې دده په ملگرتيا سپي هغه مقام ته ورسېږي؟ لكه كوم مقام چې د (اصحاب كهف) سپي ته په برخه رسېدلى دى؟ ځكه په قرآن كريم كې يې يادونه راغلې چې: ﴿وَكَلَبُوهُمْ بَسِطَ ذِرَاعَيْهِ بِالْوَصِيدِ﴾ (سورة الكهف آيت ۱۸)

ژباړه: اوسپى د دوى (د دوى په مخ كې ورته پروت دى چې غځوونكى دى) په زمكه، د دواړو څنگلو په خولې د غار كې يعنې درې سوه نهه (۳۰۹) كاله چې اصحاب كهف په هغه ځاى كې مړه پراته و، بدنونه يې خراب نه شول، هغه سپي هم په هغه كيفيت پروت و، بدن يې خراب نه شو او د قيامت په ورځ به د انسان په شكل جنت ته داخلېږي. [تفسير مظهرى ج: ۱۸ ص ۱۲۰۸]

لومړې ټوك

نو خبره مو د مريد كوله چې دهغه په زړه كې سودا تېره شوه. نو حضرت نجم الدين كبرى رحمته الله چې كله د باندې د جذب په حالت كې راووت نو يې په سپي باندې سترگې ولگېدې، دغه سپي چې هره ورځ به د غلته گرځېده، له دې ځاى څخه ورك شو، وروسته يې چا پوښتنه وكړه چې هغه سپي څه شو؟ نو چا وويل چې دا دومره وخت كېږي چې خوراك، څښاك يې پرې ايښي دي او هره ورځ په يوه دښته كې پروت. څلوېښت، پنځوس سپي نور هم ورڅخه شاوخوا حلقه وي او ټول پر مخې پراته وي، لكه د ذكر په حالت كې.

نو د دوى په يو نظر خداى پاك سپي داسې مقام ته رسوي، خو گوري دا خداى پاك جَلَّ جَلَالُهُ وركړه ده، الله تعالى جَلَّ جَلَالُهُ د خپلو ذخيرو د تقسيم، دهغو د وېش اختيار چاته نه وركوي، خو كله چې چاته اختيار وركړي نو بيا خداى پاك جَلَّ جَلَالُهُ دهغوى په واسطه د يو چا كارونه وركوړي.

نبي كريم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يو صحابي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته وايي (سَلْ تُعْطَ) غواړه چې دركړل شي، دغسې ډېرې پېښې شوې دي چې په يوه دعا د خلكو پوره كارونه جوړ شوي دي ځكه ددغو خلكو له الله تعالى سره نږدې علاقه وي، بيا چې دوى خپل رب جَلَّ جَلَالُهُ ته التماس وكړي، لاسونه پورته كړي، نو د خداى پاك جَلَّ جَلَالُهُ په خزانو كې څوكمى نشته، بيا خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ دخپل دوست سوال او غوښتنه په ځمكه نه غورځوي. په دنيا كې هم د اقانون او رواج دى چې چا جرم كړى وي نو دهغه مجرم دېښلو له پاره، دكلي او يا سيمې عزتمن صالح او په خبره پوه خلك په نتواتې هغه جانب

لومړی ټوک

مقابل لوري ته ورشي، نو دهغو عزتمنو خلکو له مخې هغه سړي وشميرې. که د قتل معامله هم وي نو وربښي يې. بلکې غټ غټ ظلمونه شوي وي بيا هم خلک دهغونیکو او مخورو خلکو پر مخ ترينه تيرېږي او بښنه ورته کوي.

نود الله تعالى دوستان چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته په جرگه ورشي هم، دا شفاعت سپارښتنه ده. د قيامت په ورځ چې انبياء عَلَيْهِ السَّلَام شهيدان، علماء، حافظان، اولياء الله، شفاعت کوي، داڅکه چې دوی الله تعالى ته نږدې وي. نو الله تعالى ته دوی سوال وکړي چې ای خدایه! که دغه فالانۍ کس هرڅومره گناهکار ده، خودد، په حق کې زه درته سفارش کوم، له ماسره يې ښېگړه کړېده. زما يې خدمت کړی، له ماسره يې معاونت کړی، له ماسره يې محبت کړی، ستا له دين سره يې محبت کړی، ستا له دوستانو سره يې محبت کړی، نو الله تعالى د خپل محبوب سوال قبول کړي.

همدارنگه قرآن کریم شفاعت کوي، که هرڅومره دغه بنده گناهونه کړي وي پرته له کفر او شرکه، دغه قرآن کریم د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په حضور کې سفارش کوي، چې ای خدای متعاله! زه ستا کلام یم، ددې بنده له ماسره مينه او علاقه وه، که ده گناه کړې هم وي، ته زما په خاطر ترې ورتبر شه.

نو لکه څرنگه چې په آخرت کې شفاعت ثابت ده، ددوی په برکت الله تعالى انسان له جهنم او نورو عذابونو څخه خلاصوي، چې هغه د دنيا له عذابونو او مصيبتونو ټولو څخه بهر سخت دي،

د دنیا تکلیفونه خو د آخرت په نسبت ډېر کم دي، ددغو خلکو د دعاوو په برکت له سړي څخه د دنیا مشکل هم لرې کوي.

خودا هرڅه محبت، اخلاص، متابعت او انقیاد غواړي، که یو څوک غواړي چې د اولیاء الله له جملې څخه وگرځي، نو شرط د ولایت داده چې دده به له اولیاء الله سره مینه، محبت، اخلاص اودهغوی حکم ته به غاړه ږدي، چې هغه څه ورته وایي هغه به مني، دوهم به ذکر ډېر کوي، دا دواړه شیان چې سره یوځای شول نویا ددغه سړي د الله تعالی سره دمحبت لار خلاصیږي بیا د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له اولیاوو څخه حسابیږي. ﴿إِنْ أَوْلِيَاءُؤَهُ إِلَّا

الْمُتَّقُونَ﴾ سورة الاحفال آیت ۳۴ د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ اولیاء نه دي، مگر هغه څوک دي چې پرهېزگاره وي، د پرهېزگاري دا لاره ده چې له نېکانو سره به په مجالسو کې اشتراک کوي، دهغوی نېکې خبرې به اوري، هغه په ده کې اثر وکړي، نویا دی له گناه څخه اجتناب شروع کړي، له دین سره یې محبت پیدا شي، د دین په کارونو کې کوښښ شروع کړي، څومره یې چې کوشش زیاتېږي دغومره بیا خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته ورنږدې کېږي څومره چې تقوی زیاتېږي دغومره د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دمقربو بندگانو له جملې څخه حسابیږي.

او که یو څوک له نااهلو خلکو سره مجلسونه کوي، بیا دهغوی مجالس پکې اثر کوي، ورځ په ورځ به د خدای مو دې وساتي د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دښمني کې ښکېل او واقع کیږي.

لومړۍ تېوکه

الله تعالى فرمايي: ﴿وَلَا تَرْكُتُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ

الْثَّانُ﴾ (سورة هود آيت: ۱۱۳) ژباړه: او مه مائليرئ تاسې (په دوستي سره) په طرف دهغو کسانو چې ظلم يې کړی دی نو وبه رسېږئ تاسې ته اور (د دوزخ).

يعنې د ظالمانو، کفارو طرف ته د زړه ميلان هم مه کړئ بيا به تاسې هم په جهنم کې وسوځئ. له هغوی سره د زړه مينه مه ساتئ، زړه مه وروړئ! هغوی خو جهنميان دي، نو تاسې به هم له دې امله ورسره جهنميان شئ ځکه چې له هغوی سره به مو د زړه مينه وه.

په قرآن کریم کې بار بار خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ وايي چې له نااهله خلکو سره دوستي مه کړئ! بلکې نېک خلک په دوستي ونيسئ! له مسلمانانو سره دوستي وکړئ! ځکه چې د مسلمان په دوستي کې فائده داده چې د آخرت گټې پکې پيدا کېږي او د نااهله خلکو په ملگرتيا سره سړی آن تر جهنم پورې هم رسېدای شي. کله به داسې هم پېښه وي چې د نااهله بدکارو او کافرانو د ملگرتيا له وجې به يو کس د تل له پاره د جهنم مېلمه شي.

نو چې څومره مو وس وي بايد له نېکانو سره مو علاقه وي، د نېک معنا دا چې هر عالم چې د شريعت په چوکاټ کې چلېږي، هر مجاهد، هر حاجي، بلکې هر مسلمان چې د شريعت له اصولو سره برابر وي، هغه د الله تعالى له دوستانو څخه دی، که څه هم د درجو له مرآتو په احاظ حربه توپير خامخا موجود وي، خو چې يو وارې

مسلمان و، نفس د اسلام له وجې نه د خدای پاک دوست دی، نو د مسلمان سره د اسلام په نظر چې سړی دوستي شروع کړي، د دنیا او قدرت له پاره نه وي، نویواځې په لیدنه کتنه، په سلام اچولو سره الله تعالی له انسان څخه خوشالېږي.

بیا چې مسلمان یو قدم پورته کېږي، مثلاً طالب شو، مجاهد شو، عالم شو، نو دی د الله تعالی د اولیاوو له جملې څخه شو، چې څومره خدای پاک ته ورنژدې کېږي د غومره د دغه سړي محبت او نژدېوالی له خدای پاک سره په زیاته پیمانه راځي.

اکثره چې اوس مشران وي، ځوانان وي که کشران ورځ تر بلې ورځې بې لارې کېږي، وجه یې داده چې مجلسونه ورځ په ورځ خرابېږي، کمکی چې ووينې د کرکټ د کهلاړیانو (لوبغاړو) نومونه به یې زده وي او وایي به درته چې سبا په فلانکي ځای کې مقابلې ده، د ټولې دنیا له مقابلې څخه به یې خبر وي، نو چې زموږ د کمکیانو دغه حالت ده، چې غټ شي نو له ده څخه به څه جوړېږي؟

نو د کوچنیانو په اصلاح، ښوونه او روزنه کې ډیر کوشش کول په کار دی، باید خپل اولادونه د ښو او کره مذهبي علماوو په لاس تربیه کړو.

خپل کوچنيان له صدقې وركولو سره اشنا كړئ

په يوه حديث شريف كې نبي كريم ﷺ فرمايي چې تاسې چې كله صدقه وركوئ، سائل مو دروازې ته ولاړ وي، نو كمكې په لاس يې وركړئ ځكه چې دى له وړوكتوبه په سخاوت باندې عادت شي، هلك چې كله اووه (۷) كلن شو نو په لمانځه امر ورته كوي، سره له دې چې دى خوپه پنځلس كلنۍ مكلف گرځي، خو په اووه كلنۍ ځكه د لمانځه كولو امر ورته كوي ترڅو دى له دينداري سره عادت شي، سره له دې چې ماشوم په شريعت كې مرفوع القلم ده بيا هم نبي كريم ﷺ وايي چې په كمكېني امر ورته كوي، داچې لس كلنۍ ته ورسېد كه څه هم په دې عمر كې غير مكلف ده، بيا يې په لمانځه باندې وهي ترڅو چې هغه له وړوكتوبه په نيكي كولو عادت شي. شريعت وايي چې خپله خور او ورور دې لس كلنۍ ته ورسېدل نو بستري يې سره بېلې كړي، يوځاى يې مه سره پرېږدئ، ځكه شيطان دوى د بد عملي لوري ته متوجه كوي، نو خپل خور او ورور سره بېل كړئ، چې د گمراهي طرف ته يې شوق پيدا نه شي. داچې شريعت كوم قانون ږدي په هر يوه كې يې حكمت ده، داچې واړه او لويان نارينه او ښځې ټول به دې مامور دي چې له نيكو خلكو سره دوستي وكړي، له بدو خلكو څخه ځان وساتي، ملگرتيا يې مه كوي، ځكه چې په دې كې د دين او دنيا فائدي دي

﴿ قَالَ أَنَسُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الْغُلَامُ بَعَثَ عَنْهُ يَوْمَ السَّابِعِ وَتُسَمَّى وَيَمَاطُ عَنْهُ الْأَذَى ، فَإِذَا بَلَغَ سِتَّ سِنِينَ أَدَبٌ ، فَإِذَا بَلَغَ تِسْعَ سِنِينَ عَزَلَ فِرَاشَهُ ، فَإِذَا بَلَغَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً ضَرَبَ عَلَى الصَّلَاةِ ، فَإِذَا بَلَغَ سِتَّ عَشْرَةَ سَنَةً رَوَّجَهُ أَبُوهُ ؛ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِهِ وَقَالَ قَدْ أَدَبْتُكَ وَعَلَّمْتُكَ وَأَنْكَحْتُكَ ، أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَتِكَ فِي الدُّنْيَا وَعَذَابِكَ فِي الْآخِرَةِ ﴾

(احياء علوم الدين / ج: ۲ / ص: ۲۲۲ / حقوق الوالدين والولد)

ژباړه : له حضرت انس بن مالک رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي چې رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي دي کله چې هلک پيدا شي نو په اومه ورځ به دده عقيقه کوي او نوم به ورباندې گډي او ضرر ناک شيان به ورنه لري کوي .

او کله چې شپږ کلنۍ ته ورسېږي بيا به آدب ورکوي ، او چې نه (۱) کلنۍ ته ورسېږي نو په ځای کې دي بيلوي (يعنې په کومه کوټه کې چې دده مور او پلار وخت تيروي هلته به دغه بچۍ ته ورسره اوسېږي) او چې کله ديارلس کلنۍ ته ورسېږي په لمانځه نه کولو دي وهي او کله چې شپاړس کلنۍ ته ورسېږي بيا دي پلار په نیک ځای کې واده ورته کوي .

بيا يې حضرت انس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تر لاس ونيو او ورته وې ويل . ما تاته آدب درکړی ، علم مې درشوولی او نکاح او واده مې هم درته کړی ، نوزه په الله تعالی پناه غواړم له فتنې دستا په دنيا کې او له عذاب دستا په اخيرت کې .

لومړۍ توبه

الله تعالى فرمايي: ﴿وَلَا تُنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَآئِمَ
مُؤْمِنَهُ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُنكِحُوا الْمُشْرِكِينَ
حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ
أُولَٰئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ
بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ ءَايَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٢١﴾﴾ سورة البقرة
آيت ۲۲۱

ژباړه : اوپه نکاح مه آخلئ ' مشرکې بنځې تر هغه پورې چې
ایمان راوړي دوی او خامخا وينځه بهتره ده له مشرکې اصلي
څخه اگر که ښه درښکاره شي تاسې ته هغه (کافره) او په نکاح مه
ورکوی (مسلمانې بنځې) کافرانو ته تر هغه پورې چې ایمان
راوړي دوی او خامخا مريي مؤمن بهتر دی له کافر سړي نه که څه
هم ښه ښکاره شي تاسې ته (هغه کافر) .

يعني له مشرکې بنځې که څه ډيره نايسته وي نکاح مه
ورسره کوی، که هرڅومره شتمنه او مالداره وي، له هغې نه مينځه
هم ښه ده خو چې مسلمانان وي، اود مسلمانې بنځې په هکله بيا
فرمايي چې مسلمانان بنځه مشرک سړي ته په نکاح مه ورکوی اگر
که هغه مشرک سړی بادشاه هم وي، له هغه څخه هغه مسلمان غلام
سره غلاميته هم ښه او غوره ده. ځکه قرآن کریم په خپله وايي چې
مشرک سړی د جهنم په لوري کشکوي. د بنځې او مېړه په منځ کې
خو ملگرتيا ده، صحبتونه او مجلسونه وي، د عمر ناسته ولاړه ده،

خو چې له نااهله خلکو سره یې تعلق جوړ شو گمراه کوي یې اودغه دینداره سړی بیاد دین لوري ته سړی ورجلبوي.

نو غرض داده چې: تل به دا کوشش کوو او نور مسلمانان به هم دې لوري ته رادعوت کوو چې له نیکو خلکو سره یې تعلق جوړ شي، د نېکانو په مجلسونو کې شرکت وکړي، ځکه چې همدغه د نېکو خلکو مجلسونه په مسلمانانو ښه اثر کوي، ځکه الله تعالی فرمایي چې: ﴿وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ﴾ (سورة الذاریات ۱)

ژباړه: او تل نصیحت کوه پس بېشکه چې ذکر پند گټه (فائده) نفعه رسوي مؤمنانو ته.

یعنې نصیحت کوه نصیحت مسلمانانو ته گټه رسوي، خودا په هغه وخت کې چې ددوی له خوا الفت پیدا شي، که نه وي بعضې مسلمانان دي چې نصیحت بد پرې لگيږي، بیا هم قرآن کریم وایي ﴿فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرُ﴾ (سورة الاعلیٰ ۱)

ژباړه: پس ذکر پند ورکړه ته (ای محمده ۱) که فائده رسوي ذکر پند (یا پس پند وکړه ته ای محمده ۱) په تحقیق فائده رسوي ذکر پند مؤمنانو ته (یا پس پند ورکړه ته ای محمده ۱) که فائده رسوي ذکر پند (که فائده نه رسوي).

یا نصیحت کوه خوهلته چې که فائده رسوي که فائده یې نه رسوله بیا نصیحت ورته مه کوه، ځکه دابیا د دین دبی عزتي لامل گرځي.

لومړۍ ټوکه

اوس نو فائده په دغو مجلسونو کې پیدا کېږي، دا دخلکو په تعلق کړ پيدا کېږي، چې له نېکو خلکو سره د سړي مينه پيدا شوه، تعلق يې جوړ شو، بيا دقرآن خبره، احاديث اود مذهب خبره په سړي باندې ښه اثر کوي، بيا د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ طرف ته په خپل رحمت سره سړی متوجه کوي. الله تعالى فرمايي:

﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾ سورة العنكبوت آيت ۶۹

ژباړه: هغه کسان چې کوښښ کوي تل زموږ د دين په لاره کې خامخا وبه ښيو هر و مرو (خامخا) دوی ته لارې خپلې (چې موږ ته پرې راځي) .

يعنې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ وعده ده چې زما د دين اوزما د دوستي په طرف کې چې څوک کوشش وکړي نو زه د دين او جنت لارې ورته خلاصوم د نیکو لارو او نېکو اعمالو توفيق زه ورته ورکوم

(۱۱) مجلس

آيا تکليفونه او مصائب يواځې د گناهونو له امله وي ؟

دا قانون دی چې د گناهونو او بدو اعمالو له امله انسان په دنيا او آخرت کې له مصيبتونو او مشکلاتو سره مخامخ کېږي. ددې خبرې يواځې دومره تشرېح درته کوم چې ځينې ملگرو ته څه اشتباه پيدا کېږي.

دا که تکليف د گناهونو له امله وي، نو انبياوو ته بيا ولې تکليفونه رسيدل ؟ مونږ وينو چې په دنيا کې چې څومره تکليفونه اوزحمتونه انبيا، کرامو او صحابه کرامو او اوليا، الله وو زغملې دهغوی په نسبت عامو مسلمانانو ډير لير مشکلات او سختي گاللې دي.

نروځواب داده : چې په تکليفونو او مصيبتونو باندې دنيکو خلکو مرتبې او مقامات لورېږي.

مثلا د جهنم د اور په هکله راځي چې : کافر به هم په جهنم کې وي او گناهگار مسلمان به هم په جهنم کې وي، خود کافر له پاره جهنم د ذلت سبب دی، او دمسلمان له پاره دغه اور د صفايي او

نومری تہرہ

پاکوالي سبب دی . کافر چې څومره وخت په اور کې تېر کړي هغه کفر يې نه پاکيږي او نه ورڅخه لري کيږي او تکاليفو څخه هم نه خلاصيږي او د تکاليفو لړۍ به يې همداسې به جاري وي مگر مسلمان که چېرې يې په دنيا کې توبه نه وه اېستلې ، الله تعالى هم نه و بښلی ، تکليفونه نه و پرې تېر شوي ، تردې پورې چې د جهنم مستحق او ورگرځېدلی و ، دوزخ ته ولاړ نودده صفایي به د جهنم په اور سره کېږي . کله چې دی د گناهونو له خپرو څخه پاک شونو فی الحال يې الله تعالى له جهنم څخه راباسي او جنت ته به يې داخلي ، نو حاصل د خبرې داده چې دغه یو اور ده د کافر له پاره : ذلت او اهانت سبب او د فاسق مسلمان له پاره د طهارت او پاکوالي ذریعہ ده ، دهغه اور په ذریعہ لکه اوسپنه چې له زنگ څخه پاکيږي دی له گناهونو څخه پاکيږي . او داخو د دنيا د طبيبانو هم داسې قانون دی چې د انسان کوم اندام خوږ شي هغه بیا ښه پاک کړي بیا وروسته د ملهمو پټۍ ورباندې کيږي .

په دنيا کې چې په نېکو انسانانو تکليفونه راځي او په بد عملو نه راځي ددې هم دغسې فرق لکه د بد عملو مسلمان او کافر د عذاب چې څنگه فرق ده ، چې د کافر عذاب د اهانت له پاره او د فاسق مسلمان عذاب د پاکوالي له پاره ده . که مسلمان فاسق او بد عمل و ، عذاب ورباندې راته ، نو اکثره يې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د صفایي له پاره ورباندې راوړي چې دغه انسان د انساني خواهښاتو سم د شیطان او د نفس خبره يې منلي وي او بیا گناهونه او تیر وتني ورڅخه شوي وي او د خدای جَلَّ جَلَالُهُ دغسې کس ته په ازموینه او

لومړی ټوک

تکلیفونو داسې اراده وي چې نوموړی کس بیا له مرګه وروسته په عذابونو کې ښکیل نشي.

په یوه روایت کې راځي چې: د رسول اکرم ﷺ امت غالباً جهنم ته نه داخلېږي، یا په دنیا کې الله جلّ جلاله په دوی داسې تکالیف او سختۍ راولي چې څه تقصیرات ورڅخه شوي وي، ددغو تقصیراتو په سبب چې کوم تکالیف پرې راشي په دنیا کې معافي ورته کوي، یا توفیق د توبې ورکوي، که هغه نه وي نو د زنګدن په وخت کې یې چې څومره گناوې پاتې وي په هغه یې خدای پاک جلّ جلاله له گناوو څخه پاکوي، ځکه چې مسلمان هم وي اوسره له هغه یې هم زنګدن سخت وي، که په هغه هم پاک نه شو بیا یې د قبر په عذاب باندې هغه د گناهونو بد اثرات او کدورات ور ختموي، ډېر کم خلک به د نبی کریم ﷺ د امت داسې پاتې کېږي چې هغوی دې په دغو ټولو وختونو کې پاک نشي.

او که یوه مسلمان نیک عملونه ترسره کړي وي او سره له هغه هم دوی ته په دې دنیا کې تکلیفونه ورسېږي دهغو بیا مرتبې ورباندې لوړېږي، څومره چې په دوی تکلیفونه راځي دومره به یې اجر و نه ډېروي، خدای پاک جلّ جلاله چې له خپلو دوستانو څخه خوشاله شي، نو دهغه خوشالي تلپاتې اونه ختمیدونکې وي، د نیکو عملونو په بدله کې چې الله تعالی جنت او انعامات ورکوي، د دنیا هم بیا زوال نه خوري د تل له پاره به یې په برخه وي. د دنیا راحت چې هر څومره زیات وي نو دابه خامخایو ورڅخه ختمېږي. نو خدای پاک جلّ جلاله د خپلو دوستانو له پاره هغه اخروي ژوند

نومری توک

انتخاب کری دی، چي د جنت ژوند دی، نویی اچي په دغه نېک
 عمله بنده څومره تکلیفونه راتلل صبر او استقامت یې پرې کاره
 بیادده د آخرت درجې پرې لوړوي.

دیو قلرمن پیغمبر یوسف عَلَيْهِ السَّلَام خونده وره او ګتوره قیصه

حضرت یعقوب عَلَيْهِ السَّلَام پیغمبر دی، پلار یې حضرت اسحق
 عَلَيْهِ السَّلَام پیغمبر دی نیکه یې حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام پیغمبر دی،
 زوی یې حضرت یوسف عَلَيْهِ السَّلَام هم پیغمبر دی، ټول خاندان د
 پیغمبرانو ده، نو په حضرت یعقوب عَلَيْهِ السَّلَام باندې په دنیا کې څومره
 تکلیفونه راغلل؟

دده دولس زامن وو، چي په دوی کې دوه زامن هریو حضرت
 یوسف عَلَيْهِ السَّلَام او بنیامین، یې له یوې ښځې څخه وو او لس زامن
 یې له بلې بي بي څخه وو.

خپل وروڼه ورته پورته شول اود حضرت یوسف عَلَيْهِ السَّلَام دوژلو
 اراده یې وکړه، بیایې په خپل منځ کې له مشورې وروسته د وژلو په
 ځای کوهي ته واچاوه، چي بیاد غلام په نامه خرڅ شو، بیا بندي
 خانه اونور تکالیف ورباندې تېر شول چي سړی د هغو برداشت خو
 څه کوي چي تصور کول یې هم اسانه کار ندي.

خو حضرت یعقوب عَلَيْهِ السَّلَام دخدای جل جلاله پیغمبر دی، واجب
 تعالی جل جلاله په دې پوه کړ چي زوی دې ژوندی دی، له تاسره به یو
 وخت وويني. خو حضرت یوسف عَلَيْهِ السَّلَام ورک شو، د قافلي په

خلکو يې خرڅ کړ. له کنعان څخه يې مصر ته يووړ، په مصر کې چې په هغه باندې کوم تکليفونه بندې خانې تېرې شوې؟ آخر الامر خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د دنيا د تکاليفو چې ده پرې صبر کړی و دهغو په عوض کې يې په ده باندې په دنيا کې داسې راحت راوست چې دی د مصر حاکم وټاکل شو، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ډیر غټ اعزاز ورپه برخه کړ.

کله چې دده وروڼه له کنعان څخه دخپلې خوراکې او غلې له پاره مصر ته ورغلل ځکه چې په نورو سيمو او علائقو کې وچکالي وه او د مصر خلکو خو خوراکي مواد ذخيره کړي وو لکه چې واقعې يې تاسې ته معلومه ده، نو کله چې يې وروڼه ورغلل د هغه سَلَام په لومړي ځل وپېژندل چې دا خو زما وروڼه دي، او دوی ونه پېژانده. بيا يې امتحاناً له دوی څخه پوښتنه وکړه چې: تاسې دلته د څه له پاره راغلي ياست؟ دوی ورته وويل چې: د کور د نفقې دورلو له پاره راغلي يو، د هغه سَلَام ورته وويل چې: هسې نه چې د بل هيواد جاسوسان ياست؟ دوی وويل چې: جاسوسان نه يو. بيا يې ترې پوښتنه وکړه چې: تاسې دکومې کورنۍ ياست؟ دوی ورته وويل چې: د حضرت يعقوب عَلَيْهِ السَّلَام دکورنۍ يو. بيا يې پوښتنه وکړه چې نور وروڼه مو شته؟ دوی ټول حالات ورته بيان کړل چې مونږ د لاس وروڼه وو، يو ورور مو ورک شو، اوس يولس وروڼه پاتې يو، په هغه کشر ورور باندې مو پلار خپل ورک زوی مينه ماتوي، ځان ته په هغه تسلي ورکوي.

لومړۍ ټولنه

دی ورته وایي چې: که بل وار راتلی هغه کشر به هم درېره
راولی چې ستاسې صداقت معلوم شي او که مو رانه ووست بیا به
تاسې هم بې برخې شئ.

بیایي ډېره موده وروسته دوهم ځل وروڼه راغلل او هغه کشر
وروڼي هم له ځانه سره راوستلو یوسف عَلَيْهِ السَّلَام هغه ته خپل ځان
وروښودلو او هغه یې د غلا په چل باندې له دوی څخه راوگرځاوه.
قصه یې ډېره اوږده ده، ډېره موده وروسته یې وروڼه بیا په درې
ځل راغلل په دغه وار یې وروڼو ته خپل ځان وروپېژاند.

مفسرین حضرات په دې ځای کې لیکي چې: په دې کې دخدای
تعالی جَلَّ جَلَالُهُ څه حکمت و؟ یوسف عَلَيْهِ السَّلَام پیغمبر ده، په لومړي
ځل یې ځان وروڼه پېژانده، په دوهم ځل هم دغسې، په درېم وار
چې بیا ورته راغلل او خپل زحمتونه او تکالیف یې ورته بیان کړل،
بیادده شفقت هم پرې راغی او ځان یې وروښوده، خپل مبارک
قميص یې ورکړ ترڅو دحضرت یعقوب عَلَيْهِ السَّلَام سترگې چې
دحضرت یوسف عَلَيْهِ السَّلَام د جدایي له امله رنډې شوې وې او دا
کمیس دهغه په سترگو ووهي ترڅو جوړې شي، ځکه دا دجنت
قميص و، کله چې نمرودیانو حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام اور ته اچاوه
نو جامې یې ورڅخه واېستلې په دې وخت کې حضرت
جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَام ورته له جنت څخه قميص راوړ، دغه کمیس بیا
حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام خپل زوی حضرت اسحق عَلَيْهِ السَّلَام ته
ورکړی و، هغه بیا حضرت یعقوب عَلَيْهِ السَّلَام ته وسپاره او هغه بیا
حضرت یوسف عَلَيْهِ السَّلَام ته په غاړه کې اچولی و. کله چې دده وروسته

لومړی ټوک

دی عَلَيْهِ السَّلَام کوهي ته غورځاوه نو جامې يې ورڅخه واېستلې، په کوهي کې دننه جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَام ورته راغی، دده په غاړه کې د اوسپنې په تعویذ کې دغه کمیس بند و، هغه يې ورته راواېست، ده واغوست، بیا جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَام دلته ورته وویل چې: دغه کمیس وړولېږه، په دې کې د جنت اثر ده، رانده پرې بنا کېږي، اوس نو په دغه څنډولو کې حکمت څه و؟ په دې کې داحکمت و چې په دې کار سره دحضرت یعقوب عَلَيْهِ السَّلَام درجې لوړې شي. دفراق او جدایي دژوند موده يې ترڅلوېښت کلونو پورې وغځیدله.

چې یوسف عَلَيْهِ السَّلَام اویعقوب عَلَيْهِ السَّلَام نه دي سره لیدلي، په دې به هم پوهېده چې ژوندی ده، راسره به ويني. خو ورنښوده يې نه، صبر يې کاوه، نو حکمت دخدای پاک پکې څه و؟ د حضرت یعقوب عَلَيْهِ السَّلَام گناه نه وه، ځکه چې انبیاء کرام عَلَيْهِمُ السَّلَام خو معصوم دي، دده د درجو لوړوالی يې پکې مقصود و.

۱ تفسیر مظهری ج: ۵ / ص: ۱۱۳

نو کله تکالیف په مسلمانانو راځي دا دوه حیثیته لري: که په مسلمانانو کې څه تقصیرات او گناوې وي، نو که دهغو تکالیفو له امله دوی صبر وکړي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به هغه گناوې ورته معاف کوي. او که نېک عمله مسلمان په څه تکلیفونو کې را ایسار شي بیا يې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د جنت درجې پرې لوړوي.

روغ رمت خلک به داخیرت په ورځ داتما کوي چې
کاشکې په موږ هم په دنیا کې مصیبتونه راغلي وای.

د پیغمبر ﷺ د مبارکې خولې هغه وایي: چې د قیامت په ورځ الله تعالی مصیبت خپلو خلکو ته د مصیبتونو په مقابل کې کوم تلپاتې انعامات ورپه برخه کوي نو هغه خلک چې په هغوی مصیبتونه نه دي راغلي هغوی به دا ارمان کوي چې کاشکې په دنیا کې زموږ غوښې په بیاتي گانو (قیچي) پرې شوې وای خو چې نن موږ هم د دغو انعاماتو مستحق گرځیدلي وای. نو اصل خبره داده چې څومره سترې، مصیبتونه، مرضونه، غمونه چې په دنیا کې په یوه مسلمان باندې راځي هغه له الهي حکمت څخه خالي نه وي. الله تعالی قادر مطلق ده، بې بندوبسته او بې ښه او بې بده روزي ورکولای شي، داسې مخلوق ته روزي ورکوي چې نه لاس اونه هم پېښې لري، نه کاروبار کولای شي، لکه: دا حشراتو ته تاسې گورۍ چينجی ده په خپته روان وي، نه یې پېښې اونه یې هم لاسونه شته، خو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ څنگه روزي ورکوي؟ مگر یو ښه، ښک عمله او دینداره مسلمان، د خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ د دوستانو له جملې څخه ده، تل په مسکنت او فقر کې ژوند تېروي، په وچه مړۍ خپل وخت تېروي، خالاتکه د الله تعالی په خزانو کې څه کمی هم نشته، چې کافر ته یې ورکوي نو دا خو یې دوست ده، ده ته یې ولې

نه ورکوي ؟ وجه او سبب او لامل يې دادی چې خدای تعالی جَلَّ جَلالُه
يې برخه آخرت ته ساتلې ده.

په صحابه کرام رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ کې ډېر داسې کسان وو چې تر ډېره
وخته ژوندي وو، خو دوی به په دې خپل ژوند کې دهغو صحابه
کرام رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ خو چې ددوی ملګري و له دوی څخه مخکې د فقر
او مسکنت په حالت کې شهيدان او يا وفات شوي وو، نو دوی به
دهغوی په حال ارمان کاوه.

له حضرت خباب بن ارت رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ څخه روايت دی وايي :
حضرت حمزه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په شهادت ورسیده، خو دومره جامه يې نه
لرله چې بدن يې پرې پټ شي، يوه شړۍ يې درلوده چې کله به يې
سر پرې ور پټ کړ نو پښې به يې لوڅې شوې او که به يې پښې پرې
ورته پټې کړې نو سر مبارک به يې لوڅ شو ، آخر نبی
کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امر وکړ چې سر يې پټ کړئ او په پښو يې واښه ور
واچوئ! تاسې وگورئ چې نومړی صحابي د خدای د خواږه او درانه
پیغمبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تره او رضاعي ورور دی، سره له هغه يې په
دومره مسکنت او فقر کې يې ژوند تېر کړ ، دده په شان نور صحابه
کرام رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ ډیر وو چې د ټول بدن د پټولو له پاره به يې جامې نه
درلودلې.

[حیاة الصحابة ، الجزء الاول ، ص ۴۲۴ / کتب خانه فیضی لاهور]

حضرت ابوهريره رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فرمايي چې: په اصحاب صفه کې اويا
(۷۰) داسې کسان وو چې پوره جامې يې نه لرلې، نه و له دوی يو

داسې سړی چې په ده دې خادر وي، بلکې يا به ټنگ و او يا به شړی وه چې په غاړو کې به يې تړلي و دځينې به تر نيماي دپوتې رسیده او دځينې به تر بيديو پورې رسيدل په لاس به يې سره راټولول چې عورت يې ښکاره نه شي.

[حياة الصحابة، الجزء الاول، ص: ۴۲۶ / کتب خانه فيضي لاهور]

خو وروسته چې کله په صحابه کرام رضي الله عنهم وسعت او پراخي راغله، غنيمتونه زيات شول، فتوحات به کېدل، بيا دغو وروستنيو صحابه کرام رضي الله عنهم به د مخکنيو ملگرو په حالت دا ارمان کاوه چې دهغو انعامات الله تعالى دوی ته د آخرت له پاره جمعه کړل، په مونږ باندې خو په دنيا کې وسعت راغی، هسې نه چې د آخرت له ثوابه او انعاماتو څخه بې برخې پاتې نشو.

لنډه دا چې په دې بايد پوه شو چې تکاليف او مصيبتونه دا د آخرت د خیر او ترقي له پاره يوه ښه ذریعه او توبنه ده، کله داسې وي چې په مسکنت کې انسان د الله تعالى بندگي په ښه طريقه سره کوي، کله يې د مرض او مصائبو په حالاتو کې بندگي په صحيح طريقې سره کوي. الله تعالى چې له چانه پوځل راضي شوی وي نو بيا دده د ايمان حفاظت او ساتنه کوي، داسې عمل ته يې نه پرېږدي چې آخرت يې پرې تباه شي، کله د چا د ايمان او اعمالو حفاظت په مسکنت او غربت کې وي، نو مسکين يې ساتي، کله د چا د ايمان او اعمالو حفاظت په مالداري کې وي، بيا يې مالداره ساتي. دوست يې وي خو ښه موږ او مالداره وي، حضرت ابراهيم

عَلَيْهِ السَّلَامُ پیغمبر ؤ او نبی کریم صلی الله علیه و سلم هم پیغمبر ده، د نبی کریم صلی الله علیه و سلم په کور کې به ډېر ځله داسې پېښه وه چې یوه میاشت هم اور نه ده بل شوی، یواځې په کهجورو او اوبو باندې به یې وخت تېراوه. او د حضرت ابراهیم علیه السلام د مېړو د رمود سپیو په غاړه کې د سرو زرو امیلونه پراته وو. هغه هم پیغمبر ده، دغه هم پیغمبر ده.

همدارنگه که د صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ژوند ته کره کتنه وشي دیوه صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دنیا او هستي نه ځایېږي. بل صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بیا د فقر په حالت کې داسې وي چې پوره لباس (داغوستلو کالي) نه لري، د لوږې نه بهوشه وي. حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وايي چې په ماباندې به ډېر ځله د لوږې له امله بې هوښي راتله، زه به د لوږې له امله ولوېدم او خلکو به لاس او پښې رامېنل چې گواکې پېریانو نیولی یعنې میرگي یې دي.

همدارنگه که دا ولیا، الله ؤ د ژوند حالات څوک مطالعه کړي ځینو ته الله تعالی ښه پریمانه هستي او جایداد ورکړي او ځینې بیا په غربت او مسکنت کې شپې ورځې تېروي. دا د الله تعالی معامله ده د چا ایمان په غربت کې ساتي او چاته هستي او جایداد ورکوي او هم په هغه حالت سره یې د ایمان حفاظت کوي.

پوښتنه: دا تکالیف خو د اعمالو سزا ده، نو ښک عمله انسانانو ته بیا ولې تکلیف ورکول کېږي؟

خواب په دغو تکلیفونو کې دا حکمت او گټه وي چې گناوې پرې ختمیږي او بیا یې درجې پرې پورته کېږي او دا تکالیف او ازموینې خوشې نه ضائع کیږي.

نو مسلمان چې په هر عمل کې یوڅه د آخرت په لوري هم متوجه وي نو په هر حال کې ده ته پکې فائده وي، خو په دې شرط که دې د الله تعالی لوري ته متوجه وي، او که خدای مه کړه انسان غافله و نویسایه څ شی ده ته کومه گټه نه رسوي، نو بیایې که اولاد پریږي، دنیا یې ډیرېږي، او یا قدرت ته رسیږي دا ټول دده له پاره عذاب او تکلیف ده، بیا په هر څه کې دده له پاره استدراج ده، ورځ په ورځ به په تکالیفو کې نور پسې غرقېږي، په ظاهره به ورته د دنیا ترقي او کامیابي ښکارېږي خو په حقیقت کې به دا کار ده ته د آخرت په لحاظ له تباهي پرته بل څه نه وي.

الله تعالی دې موندې او تاسو ته د دې توفیق راکړي چې د تل له پاره خپل حقیقي خالق او مالک جَلَّ جَلَالُهُ ته متوجه اوسو. که تکلیف راځي هم زموږ باید په دې یقین وي چې دا د الله تعالی له لوري ده او هغه به یې راڅخه لرې کوي، بې صبري او شکایت باید ونه کړو. که راحت وي هم باید په دې مو یقین وي چې دا د الله تعالی له لوري یو نعمت او لورینه ده چې پر ما یې کړې او که چېرته زه بغاوت او مخالفت وکړم بهرته یې هم راڅخه اخیستی شي.

حضرت ابوبکر الصديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته دده حقيقي خالق او

مالك الله جَلَّ جَلَالُهُ خپل سلام راليري

يو وخت سيدنا حضرت ابوبکر الصديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته حضرت خاتم الانبياء سيد المرسلين حضرت نبي اکرم صلی الله علیه و سلم وويل چې: الله تعالى پر تا سلام وايي او داهم وايي چې ته له ابوبکر نه پوښتنه وکړه چې مرض دې څنگه ده؟

نبي اکرم صلی الله علیه و سلم چې د الله تعالى سلام حضرت ابوبکر صديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته ورساوه، بيا يې پوښتنه ورڅخه وکړه چې ستا تکليف څه ده؟ حضرت ابوبکر صديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وايي چې: غاښ مې خوږيږي. نبي کریم صلی الله علیه و سلم ورته وايي چې: څومره وخت يې کيږي؟ دی رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وايي چې: دوه کاله. په دې دوه کاله کې حضرت ابوبکر صديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دخپل غاښ ددرد شکايت نبي کریم صلی الله علیه و سلم ته نه دی کړی، دی په دې خبره پوهېده چې په دې صبر کې مې د آخرت گټې دي. بيا الله تعالى ورڅخه خپل رضایت اعلان کړ، دده مقام او مرتبه يې خلکو ته وروپېژندله، ملائکه يې راولېږله چې زما سلام ورته وایه او د مرض پوښتنه يې هم وکړه، نو تاسې وگورئ چې څومره لوړ مقام يې دی؟ خودا چې سړی د آخرت طرف ته متوجه وي نو بيا د مصيبت او راحت په دواړو حالاتو کې کار کېږي او که خدای مه کړه سړی غافله و، نو بيا په يوه حالت کې هم کاميابي او ترقي نه ترلاسه کيږي.

(۱۲) مجلس

له نیکو خلکو سره مشابهت او ورته والی

نبي کریم صلی الله علیه و سلم فرمایي ﴿وَمَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ﴾
 ازاد الطالبین بحواله سنن ابوداود ص ۱۲۹ یعنی څوک چې څان مشابه کوي
 د کوم قوم سره په ورځ د قیامت به دهغه قوم په ډله کې راپورته
 کېږي.

ددغه حدیث شریف په تشریح کې محدثین کرام لیکي: هغه نور
 چې خپل ځان د بنځو په شکل باندې جوړوي نو د قیامت په ورځ به
 دی د هغوی په ډله کې وي. او هغه بنځه چې ځان د نارینه و په
 شکل کې جوړوي نو د قیامت په ورځ به دا بنځه د نارینه و په ډله
 کې وي. ددې معنا دا نه ده چې د هغو مقام ته یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
 رسوي، یعنې دغه سزا ورکوي، سړي ته چې کوم ښایست، خلیه
 او د نرتوب خاصه چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورکړې ده او دی هغه
 پرېږدي د بنځو لباس، دهغو خبرې او کردار ځان ته خوښوي نو
 واجب تعالی جَلَّ جَلَالُهُ دا سزا ورکوي چې تا ولې خپل کوم زینت او
 کردار چې مائاتو درکړی دی تا هغه پرېښود، تغیر دې په خلق کې
 راوست او له بل چا سره دې ځان مشابه او یورنگ کړ. او کومې

ښځې چې د نرانو سره ځان مشابهه کوي ، لوڅې گرځي ، د ستر
 لحاظ نه کوي ، سر نه پټوي ، د کور نه د باندې گرځي ، نو دا له
 نارینه وو سره مشابهت دی . نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به دېته هم سزا
 ورکوي چې تا هغه خلقت ولې بدل کړ؟ ته ما په کوم کیفیت او
 هیئت باندې پیدا کړې یې؟ تا په هغې کې ولې تغیر راوست؟ او
 ځان دې د نرانو په لباس کې خلکو ته ورپیژندلو خپل ځان دې په
 یوه بل عنوان جوړ کړی و ، نو دغه سزا درکوم . په هغه خلقت او
 جامه کې چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ درته خوښه کړې وه تا ولې تغیر
 راوست؟ د هغه موافق دې ژوند ولې نه تېراوه؟

﴿ مَنْ تَحَلَّى بِطَالَمٍ يُعْطَ كَأَنَّ كَلًّا يَسِ ثَوْبِي زُؤِيرٌ ﴾ ۱ زادالطالین بحواله

جامع الترمذي ص ۱۲۲

ژباړه: نبي کریم صلی الله علیه و سلم فرمایي: څوک چې متقي او
 پرهېزگاره نه وي ، ښه سړی نه وي او ځان د ښو خلکو په جامه کې
 معرفي کوي ، له نېکانو سره مشابهت کوي ترڅو خلکو ته دوکه
 ورکړي ، د عالم ، پیر په لباس کې خلکو ته ځان معرفي کوي نو
 دغه ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سزا ورکوي چې خلکو ته ځان ښه معرفي
 کوي او په تا کې هغه صفات نشته ، نو دا کار داسې ده لکه د
 درواغو جامې یې چې اغوستی وي . خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دې کار
 ورته سزا ورکوي چې ولې دې ځان په ناحقه او چل ول له دوی سره
 مشابه کاوه؟ . یو خو په دې عنوان خبره وشوه . او بل (مَنْ نَشَبَ بِقَوْمٍ
 فَهُوَ مِنْهُمْ) معنا دا چې : یو څوک د نیکی طرف ته کوشش کوي ،

لومړۍ تېره

خپله د نېکانو په ډله کې نه دی ، خو خان دهغوی سره په خوښوونو
 عادتونو کې برابر وي ، هغه لمونځونه کوي ، هغه ښه عادتونه چې د
 نېکو خلکو صفات دي ، په ده کې نه وي خو دی کوشش کوي چې
 په دغو صفاتو کې مشابهت وکړي ، معنا دا چې ددوی غوندې
 عبادت وکړم. ددوی په شان کالي واغوندم. ددوی اخلاق په خان
 کې پیدا کړم. نو د قیامت په ورځ به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دغه انسان د
 هغو نېکو خلکو په ډله کې راپورته کړي. دا د حُب دلیل دی د چا
 چې له چا سره محبت وي ، هغه اخلاق او عادات په خان کې پیدا
 کوي ، هغه رفتار او گفتار په خان کې راولي ، نو چې څومره وس
 کوي ، که هغه په ده کې نه وي هم خو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به په ورځ د
 قیامت دی په هغه ډله کې راپورته کوي کومه چې د نیکو خلکو ډله
 ده ، له دې وجې وايي چې : د سهار له لمانځه نه مخکې چې د الله
 تعالیٰ نېک بندگان راپورته کېږي اود تهجد لمونځونه او نفلونه
 کوي په ذکر او فکر او مراقبو لگيا وي ، نو باید سړی په خان کې
 تر ټولو مخکې دغه صفت پیدا کړي. د سهار له لمانځه نه وروسته
 تر لمر ختو پورې په ذکر او مراقبو مصروف وي. د حضرت رسول
 الله اکرم صَلَّی اللہُ عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم عادت مبارکه داؤ چې : د سهار له لمانځه نه
 وروسته تر لمر ختو پورې به دی مبارک په ذکر لگيا و. بیا به یې د
 اشراق لمونځ وکړ او خپل کور ته به ولاړ.

لکه په یوه روایت کې راځي : **قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**
مَنْ صَلَّى صَلَاةَ الْغَدَاةِ (الصَّحِيح) فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ جَلَسَ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى تَطْلُعَ

الشمس ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ انْقَلَبَ بِأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ ﴿١٠﴾ احقائق عن
التصوف ص: ۱۸۶ / رواه الطبرانی واسناده جيد كما في مجمع الزوائد ج: ۱۰
ص: ۱۰۴

ژباړه: رسول الله ﷺ ويلي: څوک چې دسهار لمونځ په
جمه (جماعت) سره ادا کړي بيا تر لمر ختلو پورې دالله تعالی ذکر
وکړي بيا پورته شي دوه رکعت له لمونځ وکړي دومره ثواب يې ده لکه
يو حج او عمره يې چې ادا کړي وي.

نو يو څوک د اولياوو الله ووله ډلې څخه نه ده، خو له هغوی سره
په نېکو اعمالو، اخلاقو، کردار کې مشابهت کوي، په دې معنا
چې هماغسې ذکر، فکر او عبادت کوي نو الله تعالی جَلَّالُهُ به
دی هم د قيامت په ورځ ددغو نېکانو او صالحانو په ډله کې
خامخا راپورته کوي.

او که يو څوک دم ته کيني او ورته وايي چې: ماته انگریزي
وېبستان راجور کړه. او خياط ته ورشي چې ماته انگریزي ډېزاین
جامې تیارې کړه، نو په داسې کیفیت وېبستان جوړول او جامې
جوړول چې هغه د بې دینه خلکو لباس او عادت وي او دی هم په
هغه باندې خوشاله وي او خوند ورکوي، ځان له هغوی سره په
لباس او صورت کې مشابه کوي، کافر نه دی، خو ځان ورسره
مشابه کوي او خوند ورکوي نو د قيامت په ورځ به يې الله
پاک جَلَّالُهُ هم دهغو بد بختانو په ډله کې راپورته کړي.

لومړۍ تېره

که د دنیا په یوه سر کې نېک کار او عمل کېږي او د دنیا په بل سر کې څوک ورباندې خبر شو او په زړه کې یې دا تمنا وکړه چې کاشکې زه هلته وای اودغه نېک کار ما هم کړی وای نو الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ دغه انسان ته هم دغومره ثواب ورکوي خومره یې چې هغه بل ته ورکړی دی.

په ښه نیت کولو باندې یو سړی دپوره عمل اجر خاوند گرځي

په یو وخت کې په بني اسرائيلو کې یو سړی په دښته کې روان و ، په دې ځای کې غټې غټې غونډۍ وې. ددې سړي په زړه کې دا خبره وروگرځېده چې کاشکې دا غونډۍ ټولې د غنمو وای او ما په غریبو خلکو باندې ویشلي وای. الله تعالی د هغه وخت پیغمبر ته وحیې وکړه چې دې سړي ته زېږی ورکړه چې تاته یواځې په دې نیت باندې ددغه عمل پوره اجر درکړل شو.

له همدې امله پیغمبر ﷺ فرمایلي دي : چې دمومن مسلمان نیت دهغه له عمل نه غوره او بهتر دی .

امکاشفة القلوب ص ۱۰۸ / تنبيه الغافلين ص ۲۵۹ / باب العمل بالنية

نو که د زړه تمنا وي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هغه مقام ورکوي او که د دنیا په هغه سر کې بد عمل کېږي او څوک ورسره مینه لري چې کاشکې زه هم هلته وای دغه بد کارونه ما هم کړي وای. نو دی دلته ده او گناه هلته کېږي نو د قیامت په ورځ به دی له هغو خلکو سره یوځای کېږي کوم چې بد کاران دي .

دپورتنې اول حديث شريف اصلي مطلب دادی چې : که خان مشابه کوي په روا عمل کې نو بيا په دې کې گټه ده، او په ناروا لباس کې د سړي له پاره مشابهت کول بيا تاوان دی. که په ناروا کې څوک له چاسره خان مشابه کوي نو دی هم په ناروا کې ورسره ګډ دی. يعنې ښځه د نر لباس برابروي او يا هم نر د ښځې لباس برابروي دا دواړه پرې گناهگارېږي. اخلاق او عادات د يو او بل په خان کې پيدا کوي دا هم همدا حکم لري. له انگرېزانو سره خان برابروي دا هم ناروا ده. او که په روا کار کې له چاسره خان مشابه کوي لکه: د علماوو لباس او عادات خوند ورکوي دغه دده له پاره گټه ده. چې په آخرت کې خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** ده ته غټ مقام ورکوي.

د ښکانونسره پېژندګلوي په آخرت کې فائده لري

د مزارات اولياء هرات په نامه يو کتاب حديث را نقل کوي : د نبي کریم **صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** څخه روايت دی چې: د قيامت په ورځ باندې د يو چا سره سوال او خواب وشي بيا دده نيکي او بدې دواړه سره برابرې شي نو خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** ورته وايي چې: يوه نيکي راپيدا کړه نو زه به دې وښم، دی چې هرڅومره سوچ او فکر وکړي نو نيکي به نه شي پيدا کولای. بيا خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** ورته ووايي چې: تا زما فلانکې دوست پېژانده ؟ دی ورته وايي چې: هو ! خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** به ورته ووايي چې: ما يواځې په همدې پېژندګلوي

بښلی یې. اودا چې سړی د نېکو خلکو په لباس خان برابرې
 اودهغوی عادات په خان کې راوړي نو بیا به یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
 ولې نه بښي؟

د شجرې د لوستلو فائده

حضرت امام النووي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْه چې دمسلم شریف شارح دی دیو
 راوي په حالاتو کې لیکي چې د زنګدن په وخت کې دده بچیانو
 ژړل، دی تسلي ورته ورکوي چې ولې ژاړئ؟ زما امید ده چې رب
 تعالی جَلَّ جَلَالُهُ به ماته عذاب نه راکوي. ځکه ددې کوټې په
 کونجونو کې ما تقریبا (۱۲۰۰۰) دولس زره واري قرانکریم ختم
 کړی دی. اوپه یو روایت کې راځي چې (۲۴۰۰۰) څلورویشت
 زره واري مې قران کریم ختم کړی دی. نو زه رب تعالی جَلَّ جَلَالُهُ ته
 امید لرم چې هغه به ماته عذاب نه را کوي؛ نو زما مرګ دژړا
 او خفګان نه دی تاسو مه ژاړئ.

دلته امام النووي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْه لیکي چې څوک دې دافکر نه کوي
 چې دراویانو دومره احوالوته څه ضرورت دی چې ددوی ټولې
 قصې ذکر کېږي، چې ده دومره لمونځونه کول داسې تلاوتونه یې
 کول، ختمونه یې کول، ځکه چې دداسې خلکو په نومونو یادولو
 سره خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په هغه ځای رحمتونه اوروي؛ نو داویاؤ
 اونیکو خلکو په واقعاتو سره دا حدیثو د کتابونو څخه معلومېږي
 چې په هغه ځای د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رحمتونه نازلېږي.

په بخاري شريف کې د بدرينو صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ نومونه ذکر کېږي او بيا شيخ عبدالحق دهلوي رَحْمَةُ اللهِ ورسره ليکي چې يو څوک د بدرينو صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ نومونه ذکر کړي او بيا دعا وکړي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هغه دعا قبلوي. صحابه کرام دي يواځې چې د دوی نومونه واخيستل شي او بيا رب تعالی ته سوال وشي نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د دغه انسان دعا قبلوي ځکه چې بدرين د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوستان دي، رب تعالی جَلَّ جَلَالُهُ له دوی نه دخپلې رضا اظهار کړی، چې زه له دوی نه راضي يم.

په حديث شريف کې راځي چې يو صحابي ته چاڅه وويل، نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وايي چې ولې څه ورته وايي؟ ته نه يې خبر چې د ابدي دى. اورب تعالی دوی ته مخکينى او وروستنى ټولې بڼې دي.

کوم خلک چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته نږدې او گران وي، يوازې دهغوی د نومونو د یادولو په برکت خدای پاک دعا قبلوي. له دېنه د شجرې د لوستلو ثبوت په ښکاره او څرگند ډول ثابتېږي.

دا زمونږ د طريقت شجرې چې يو څوک يې هره ورځ وايي نو يوازې د دې په ويلو سره هم د دې طريقې له بزرگانو سره شناخت پيدا کېږي، يواځې په ويلو سره. ځکه ته په دې پوه شوې چې په دې سلسله کې له ما څخه نيولې آن تر نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پورې چې څومره نومونه دي دا ټول بزرگان دي او ستا عقیده هم ورته پيدا شوه. مينه دې ورسره پيدا شوه. لکه: خليفه صاحب دې ليدلى نه

لومړی ټوک

دی خو چې په سلسله کې دې نوم ولیده نو مینه دې ورسره پیدا شوه. حضرت صاحب دې لیدلی نه دی خو په سلسله کې دې نوم ولیده نو مینه دې ورسره پیدا شوه چې دا خوزمونږ د سلسلې یو لوی شخصیت دی، آن تر حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه او نبی کریم صلی الله علیه و سلم پورې دا سلسله ده. نو چې شناخت او پیژندگلوي پیدا کېږي نو له دې سره مینه او محبت هم پیدا کېږي.

اویو څوک چې څوک نه پیژني نو له هغه سره به یې محبت له کومه پیدا شي؟ دا چې د چا له بل چا څخه کرکه پیدا کېږي او یا یې هم مینه ورسره پیدا کېږي نو دا یواځې په شناخت سره پیدا کېږي. یو څوک ده ستا ورسره هېڅ بد نشته خو داسې دې وپېژانده چې دا یو بد عمله دی نو ستا له هغه سره په زړه کې کرکه پیدا کېږي. یو سړی له تاسره هېڅ تعلق نه لري، خو که څوک یې صفت احوال درته بیان کړي نو ودې هم پېژانده چې دا ښه سړی دی نو په زړه کې دې له هغه سره مینه او محبت هم پیدا کېږي.

له چا سره چې دې مینه او محبت پیدا شو نو دهغه هم مینه او محبت درسره پیدا کېږي. بیا سړی کوښش کوي چې هغه عادات او اخلاق په ځان کې راولي، بیا نو د دغه حدیث شریف مصداق گرځي: (الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ)، د چا چې له چا سره په دنیا کې محبت وي نو په آخرت کې به هم له هغه سره یوځای کېږي.

ټول تاریخ چې وکتل شي نو ډېر خلک داسې پیدا کېږي چې له هغو ښو خلکو سره یې مینه او محبت وي، سره له دې چې لیدلي

بې هم نه وي او بيا په همدې مينه او محبت باندې يې الله تعالى
نول د دنيا او آخرت کارونه جوړ کړي دي.

د يونيک شخص په واسطه شيدې او شهد حاصلول

يوځل يوې بې بې دخپل يوه بزرگ خاوند بې ادبي وکړه نو دا
بزرگ خپه شو او له کور نه روان شو ، نو په دېسته کې يې يو ملنگ
ولیده چې په عبادت مصروف ده، دی ورغی ، له سلام څخه
وروسته يې ورسره څه مجلس وکړ ، وروسته دا ملنگ پورته شو او
په يو طرف يې اووه قدمونه واخيستل ، هلته يوه تيرپه وه، هغې ته
بې جام ونيوه ، له هغې څخه شيدې او شات ورته پيدا شول، دی
حيران شو چې دا څومره د لوی کرامت څښتن دی؟ ده ورته وويل
چې: تعجب مکهوه. حضرت موسى عليه السلام ته خدای پاک دا معجزه
نه وه ورکړې؟ چې هغه به تيرپه په امسا ووهله او اوبه به ورڅخه
روانې وې. دا خو په قرآن کریم کې ثابته ده. دغه بزرگ ورته وويل
چې: هو! بيا ملنگ ورته وويل چې: آيا حضرت محمدرسول
الله صلى الله عليه وسلم له حضرت موسى عليه السلام څخه لوړ مقام لري او که
نه؟ ده ورته وويل: هو! هغه بيا ورته وويل چې: حضرت
موسى عليه السلام ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له کمر (تيرپې) څخه اوبه
ورکولې نو نبی کریم صلى الله عليه وسلم ته که شات او شيدې وبهیري نودا
کومه د حيرانتيا وړ خبره ده؟ اولياء الله و ته چې کوم کرامت پيدا
کېږي، هغه د نبی معجزه ده دده خپل کمال نه ده، نو دهغه په

لومړۍ توبه

متابعت ورته پیدا کېږي. وروسته بیا دغه بزرگ پوښتنه ورنه وکړه چې: تا په دغه لوري قدمونه واخیستل دا خوراک دهغو قدمونو له امله درته پیدا شو. نو ملنگ ورته وویل چې: په فلانکي ځای کې یو ولي ده چې هغه په خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ډېر گران دی. ماته یې خلکو ډېر صفتونه کړي دي، زه په دې ځای کې ډېر وخت کېږي چې اوسېږم نو ماته چې کله کوم مشکل پیدا کېږي نو ددغه ولي په طرف چې اووه قدمونه واخلم او دی خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته وسیله کړم نو هر کار مې پوره کېږي.

(نو اوس سره له دې چې دغه ولي دغه بل بزرگ لیدلی هم نه ده خو چا یې صفت ورته کړی نو دی یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته وسیله کوي او ټول کارونه یې ورباندې روان دي.)

نودغه ملنگ دغه بزرگ ته وایي چې: هغه بزرگ چې زه یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته وسیله کوم نن له خپل کور څخه مرور شوی او په سفر روان ده، نو که بهرته خپل کور ته ونه گرځي نو دغه مقام چې الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ ده ته ورکړی چې دده په وسیله ماته هرڅه راکوي نو له ده څخه به دا مقام الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ بهرته واخلي. نو دی هم له همدې ځای څخه بهرته کور ته وگرځېده.

اوس یواځې شناخت پیدا شوی او عقیده دې برابره ده نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دې کار هم درجوړوي. کتاب لیکي چې: څوک کوم ولي ته په څومره اخلاص او محبت سره ورځي نو په هغومره اندازه ورته فیض حاصلیږي. کوم زیارت ته چې څوک په څومره اخلاص سره

ورځي نو هغومره فیض او برکت پکې پیدا کېږي، نو د شناخت پر مهال چې څومره د هغه سړي شخصیت غټ ورتنه بنکارېږي دغومره محبت زیاتېږي نو چې څومره محبت زیاتېږي دغومره فیض او برکت زیاتېږي.

د یو شخص اخلاص او د داتا صاحب شفقت

یو خلیفه صاحب قصه کوله چې: زه یو وخت مرحوم انوارالمشائخ فضل الدین خلیفه صاحب مبارک له میرانشاه نه لاهور ته د داتا صاحب زیارت ته ولېږلم، سره له دې چې هغه ځای ما په ټول عمر کې نه ولیدلی، او نابله هم وم مازدیګر سپور شوم او سهار لاهور ته ورسیدم، هلته چې په زیارت کې کېناستم نود ستریا له وجې په وظیفه کې ویده شوم، له دې سره سم په خوب کې داتا صاحب مبارک له قبر څخه لاس راویوست او سترې مشي یې راسره وکړه اوراته وې ویل چې: راورسېدې؟ ما ورته وویل چې: هو صاحب!

نو اوس چې دی په کوم اخلاص له مېرانشاه نه روان شوی او په کوم اخلاص ورغلی هغه ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دغه علم ورکړ. نو غرض دا چې مونږ باید له نېکو خلکو، علماوو، طالبانو، مجاهدینو بلکې له عامو مسلمانانو سره د اسلام له وجې د زړه له تله او اخلاصه مینه او محبت ولرو، دغه مینه په دنیا او آخرت کې ګټه رسوي.

او له چاسره که دښمني او کرکه کوو نو هلته به مو هم همدانیت وي چې الله تعالی رضا شي. چې هغه سړی به د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ له دین سره بې پروا وي، که کافر وي، فاسق وي، که خپل وي که پردی وي خو چې تقوا نه وي پکې او د دین له حکمونو سره بې پروایي کوي باید له هغه سره ناسته پاسته ونه کړو، ځکه بد ملگری او بد ماحول ډیر ناوړه اثرات لري، که په لاس او خوله باندې نه شو منع کولای نو تعلقات خو باید ورسره ختم کړو، ځکه چې په دې سره خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خفه کېږي او بیا انسان ماخوږه کېږي. ځکه الله تعالی فرمایي: ﴿وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا

فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ﴾ (سورة هود آیت ۱۱۲) ژباړه: او مه مائليږئ تاسې (په دوستي سره) په طرف دهغو کسانو چې ظلم یې کړی دی نو وبه رسیږي تاسې ته اور (د دوزخ).

خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ فرمایي: وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿۱۳﴾ (سورة التوبه) ژباړه: او اوسئ سره له صادقانو.

هلته وايي چې: له ظالمانو سره مینه مه کوئ! او هلته وايي چې له صادقینو سره اوسېږئ! هلته وايي چې له یهودو او نصاراؤ سره محبت مه کوئ! هلته وايي چې: تاسې مسلمانان په خپل منځ کې محبت سره کوئ! ځکه د مسلمانانو خپل منځي خدایي مینه او محبت یوه اوبل ته ګټه رسوي، د کافر، فاسق او ظالم محبت خو سراسر تاوان اوزیان دی.

د نقشبنديې طريقې مطلب هم داده چې: سړی به په هره معامله کې د الله تعالی تر سره کوي او له بندگانو سره به هم د اخلاص معامله کوي. لکه په حدیث شریف کې راځي چې: حضرت جبرائیل علیه السلام له نبي کریم صلی الله علیه و سلم نه پوښتنه کوي چې: (مَا الْإِحْسَانُ) احسان څه شی ده؟ نبي کریم صلی الله علیه و سلم ورته په ځواب کې وایي چې: ﴿ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ ﴾ (اصحيح البخاري ج: ۱/ کتاب الايمان حدیث جبریل ص: ۱۲)

ژباړه: د الله تعالی عبادت به په داسې اخلاص کوي لکه ته چې الله تعالی په خپلو سترگو ویني. که ته الله پاک نه ویني نو دی خودې ویني.

د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ له بندگانو سره به هم داسې اخلاص کوي، ځکه هغه په تا باندې حق لري او په حق به یې وفا کوي، که ظلم یې در سره وکړ نو ته به ورته عفو کوي. که هغه در سره صله رحمي نه کوله ته به یې خامخا ورسره کوي. محسن اوسه او خامخا احسان کوه. نو بیا به الله تعالی تاته په دواړو دارینو کې کامیابي درپه برخه کړي.

نو د طریقت مطلب داده چې ته پخپلو ټولو اعمالو کې اخلاص پیدا کړې، هر کار چې کوي د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ د رضا له پاره به یې کوي، که له چاسره دوستي او دښمني کوي نو د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ د

لومړۍ ټوکه

رضا له پاره به یې کوي. په یوه حدیث شریف کې راځي: **(إِنَّ أَحَبَّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى: الْحُبُّ فِي اللَّهِ وَالبُغْضُ فِي اللَّهِ)**

۱ زاد الطالبین (رواه احمد و ابوداؤد، ص: ۱۹، مکتبه رشیدیه)

په ټولو اعمالو کې بهترین عمل هغه ده چې که له یو چا سره مینه کوي هم د خدای له پاره او که بغض ورسره کوي هم د خدای له پاره. یعنې خاص په دې خاطر یې کوي چې دا د خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** دوست دی. او که له یو چا سره دښمني او عداوت کوي هم یواځې په دې اساس یې کوي چې دا د خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** دښمن دی.

هر کار چې د خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** د رضا له پاره وشو نو په دې کې د دنیا او آخرت گټه ده، او په دې سره کامیابي هم ترلاسه کېږي. او کوم کار چې په نورو اغراضو بنا وي او د الله تعالی رضا پکې مقصد نه وي، مثلاً لمونځ کوي، روژه نیسي، صدقه ورکوي چې د خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** د رضا له پاره نه وي نو دا کار ریا ده.

په قرآن کریم کې الله تعالی وايي:

(يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ)

[سورة البقرة آیت: ۱۲۶۴]

ژباړه: ای مؤمنانو! مه باطلوی تاسې خیراتونه خپل (مه ضایع کوي) ثوابونه یې، په احسان بارولو او ایذا (او ضرر سولو). یعنې تاسې په ریا کاري سره خپل اعمال مه باطلوی! احسان په چا باندې مه باروی! او ضرر هم چاته مه رسوی، لکه هغه سپی

چې ریا کوي او خپل عمل باطل کړي چې اخلاص نه وي نوریا ده،
 صدقه کوه په کروړونو روپۍ ورکړه خو چې نیت دې خراب وي او
 خلکو ته ځان ورباندې بنیسي نو دیوې وریشې په اندازه ثواب هم نه
 لري.

نیمه خرما صدقه کړه خو دالله تعالی درضا له پاره خدای پاک
 جَلَّالَهُ به یې درته د اُحد د غره په اندازه اجر درکوي. مطلب دا
 چې مخلص شوې نو فائده به وي او که اخلاص نه وي بیا هسې بې
 فاندې ځان سترې کوي.

مقصد دادی چې طریقت ټول اخلاص ده، لکه مخکې چې په
 حدیث شریف کې اشاره ورته وشوه. دا د طریقت مقام ده، ددې
 مطلب داده چې اخلاص پیدا شي.

نو لنډه داچې له خپل مور او پلار، خپل اهل او اولاد، خپلو
 وطنوالو بلکې له ټولو مسلمانانو سره به اخلاص ساتي. له هر چا
 سره چې دې کوم قسم تعلق وي چې په هغه تعلق کې مخلص شي نو
 بیا اصل معنا د تصوف په ده کې موجودیږي. بیا دغه انسان
 کامیابه کېږي.

(۱۳) مجلس

دباطني مرضونود علاج لاري

امام غزالي رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ مَكاشِفَةُ الْقُلُوبِ نَوْمِي كِتَاب كې ليکي چې چاته خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ دنيکې خاتمي اراده وکړي نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ يې خپل عیبونو ته متوجې کړي، نو د اصلاح کوشش شروع کړي.

او چاته چې خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ د سوء (خرابي) خاتمي اراده کړې وي هغه دخپلو عیبونو څخه روند شي، خپل عیب نه ويني، او چې دعيب نه روند شي نودعيب داصلاح کولو کوشش هم نه کوي، لکه په آيت کریمه کې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ فرمايي: ﴿وَمَنْ

كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَىٰ﴾ [سورة الاسراء، آيت: ۱۷۲]

ژباړه: او هر څوک چې وي په دغه (دنیا) کې روند (له پیژندلو دحقه) نو هغه به په آخرت کې هم روند وي (يعنې دخلاصون لاره به نه مومي).

يعنې چې څوک په دنيا کې روند وي، خپل عیبونه، نه ويني، هغه په آخرت کې هم روند وي، خپل عیبونه به نه ويني.

که یوانسان کوشش وکړي چې خپل عیبونه اصلاح کړي نو
داصلاح یې کیدای شي لکه حضرت امام غزالي رَحْمَةُ اللهِ ددې له
پاره څلور لارې بیان کړې دي.

دامام غزالي (قدس الله سره) لنډه پیژندنه

حضرت امام غزالي (قدس الله سره) په سنه (۴۵۵) هجري کې
پیدا شوی او په سنه (۵۰۵) هجري کې وفات شوی، ده په خپل
عمر کې دومره تصنیفات کړي چې دده په عمر یې وویشو نوهرې
شپې ته به یې یو ځانگړی تصنیف ورسپړي.
دی په مکاشفة القلوب کې لیکي چې دعیبونو داصلاح له
پاره، چې یوانسان داخیرت له عذاب نه پرې خلاص شي، څلور
لارې دي:

اوله لار: کامل شیخ ته ځان سپارل:

داچې سړی دکامل شیخ نه، دکامل پیر نه، چې په شریعت
برابروي، له هغه نه بیعت وکړي اوخپل ځان خپل پیرته وسپاري
،هغه قاضي اوحاکم مخکې کړي چې ده ته دڅه شي حکم کوي
،دی یې تابعداري کوي، بیا هغه کامل شیخ دده عیبونه چې ویني
دعیب داصلاح کوشش یې کوي نودی به بیا په مقابل کې دلائل نه
وايې، لکه طبیب اوداکتر ته چې څوک ورشي، هغه دده دمرض
تشخیص وکړي، دمرض سره موافق چې کومه نسخه ورته لیکي

نومريض په ډاکټر باندي اعتراض نشي کولای چې ماته دارنگه نسخه مه ليکه .

دوهمه لار: د نیکو او مخلصو خلکو ملګرتیا ده

دهلاکت څخه د بچ کیدلو دوهمه لار د صادقو، نیکو، ناصر او مخلصو خلکو سره ملګرتیا کول دي چې هغوی له ده سره په دوستي او ملګرتیا کې رښتوني او خیرخواه وي ، چې د چا عیب وويني دهغه د اصلاح کوشش کوي ، ورښيي يې چې وروره په تا کې دغه عیب ده ، مسلمان يې د دغې گناه په وجه تبا کېږي نو هغه يې د اصلاح کوشش وکړي . ځکه یو مسلمان د بل مسلمان له پاره آینه ده ، لکه په آینه کې چې یو څوک په خپل مخ کې کوم تور داغ وويني نو هغه سمدستي دلرې کولو کوشش کوي اولرې کوي يې؛ نونیک ، صادق او خیرخوا ملګری د بل له پاره د آينې مثال لري . مسلمان ته خپل عیب نه معلومېږي خودانيک ملګری يې ور وښيي چې په تا کې دغه عیب موجود ده د دغه ازاله وکړه ، په دنیا کې هم پرې بدرنگه کېږي او په اخرت کې هم پرې بدرنگه کېږي . او له دې سره ، سره يې د اصلاح کولو طريقه هم ورته وښودله چې لکه څرنگه چې آینه یو چاته خپل عیبونه ورپه گوته کوي خو شرموي يې نه ته هم چې د یو مسلمان د عیبونو اصلاح کوي نو پټ ورته ووايه شرموه يې مه .

څومره چې لوی لوی مشائخ او غټ خلک تیر شوي هغو ټولو د خپلو عیبونو اصلاح په همدې طريقه کړې دی .

نومری توبک

حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ به ویل چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دې په هغه کس رحم وکړې چې ماته زما عیبونه را ونیسي.

یوځل یې حضرت سلمان فارسي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته ویل چې ته زما په رعیت کې ډېر گرځې، خلکو زما کوم عیبونه درته بیان کړي دي؟
حضرت سلمان فارسي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دحیا او شرم له امله څه نه ورته وویل؛ خو حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ډېر ټینگار پرې وکړ، له ډیر ټینگار نه وروسته یې ورته وویل چې څومره زه گرځیدلی یم؛ نو خلکو ماته د تا په هکله دوه عیبونه بیان کړي دي:

۱- دا چې دې تا په دسترخوان باندې دوه رنگه خواړه موجود وي.

۲- دا چې ته دوه جوړه جامې اغوندي. یوه په ورځ او بله په شپه کې.

اودا کارونه څکه دوی عیبونه بلل چې حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خود مسلمانانو امیر او مشر و دده نفقه له بیت المال څخه ورکول کیدله، نو د خلکو په گمان، دوه رنگه خواړه زیادت او اسراف دی. دارنگه دوه جوړه جامې هم ددوی په نزد اسراف ښکاره کیده.

حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ورته وویل چې نور عیبونه نوي ددغو دو له پاره زه کافي یم.

د دو قسمونو خوراکو څخه دا خواب دي چې یو قسم خوراک د تیري شپې پاتې وي او بل قسم خوراک نوی پوخ شوی وي نو خلکو ته په یو وخت کې دوه قسمه خوراک معلومیږي.

لومړۍ ټوکه

ددو جوړو جامو اغوستلو څخه دا جواب دی چې یو جوړ د شپې له پاره اغوندم او بل جوړ دورځې اغوندم. نو د شپې جامې بدلول یو مستحسن امر دی ځکه چې د شپې سرې ته ضرورت وي. احتلام او جنابت انسان ته پېښېږي؛ نو په شریعت کې ناروا او ممنوع نه دی.

یو وخت یې حضرت حذیفه رضی الله عنه (چې در رسول الله صلی الله علیه و سلم د سړاوراز ملگری و) ته به یې ویل چې تاته خو رسول الله صلی الله علیه و سلم د منافقینو علامې او نښې ښودلې دي، په ماکې خوبه د منافقت کومه علامه او نښه نه وي؟ د دومره غټ شخصیت سره سره بیا هم پوښتنه ورڅخه کوي چې که خامخا وي چې اصلاح یې وکړم.

خومره چې لوی او غټ خلک تیر شوې دي؛ نو د نیکو خلکو سره په ملگریا کې دې مرتبې ته رسیدلې دي، نو یو بل ته به یې دا صلاح له پاره دده عیبونه بیانول او هغه به یې دا صلاح کوشش کاوه. [مکاشفة القلوب عربي / ص: ۲۵۸ / مکتبه دارالکتاب عربي، پښتو ص: ۴۵۲ / مکتبه فریدیه]

حضرت داود طائي د عیبونو د نه په ګوته کولو له وجې

کلی پرېښود

حضرت داود طائي خپل کلی پرېښوده او په یو ګوښه ځای کې یې ګوډڅه جوړه او عبادت یې کاوه، چا ورته وویل چې ولې دي

خپل خپلوان کلیوال او عام مسلمانان پریښودل او ولاړې په
 گوښه ځای کې دې واړول؟ ده ورته وویل چې له چا سره کینم، که
 ځان نه کشر سره کینم ماته په دین کې ښوونه نشي کولای. او که له
 ځان څخه له مشر سره کینم ماته عیب نه په گوته کوي او ماته خپل
 ځان ترپام غټ راوړي، نوزه له خلکو سره ګډ ژوندون څه کوم.

(تذکره الاولیاء فارسي چاپ ایران ص: ۱۲۵۰)

بیا یې داسې وویل چې دبد اخلاقي مثال داسې دی لکه دې
 مار اولړم، که موږ اوتاسې ته یو څوک داووايې چې مار اويا لړم
 درغی نو موږ ټول کوشش کوو چې ځانونه ونه وساتو او په دوهمه
 مرتبه کې دهغه سړي نه زیات خوشحاله یو چې له ماسره دي ډېره
 ښېګڼه وکړه چې زه دې دلړم او مار له ضرر اوزیان څخه خلاص
 کړم.

اوس یې نودغه دلړم اومار چیچل ظاهري بدن ته زیان
 اونقصان رسوي، ځکه چې ظاهري بدن وچیچي نودرد یې ترنیمې
 ورځې یا پوره ورځې پورې وي؛ خو افسوس! چې ځینې مسلمانان
 چې یو څوک داصلاح په خاطر، ده ته نصیحت کوي او هغه امراض
 چې دهغو ضرر اوتکلیف څوچنده له مار اولړم نه زیات دی، ځکه
 چې دهغو اثر په زړه باندې کېږي اوضرر یې دائمې وي تردې
 پورې چې ترقبره اوجهنم پورې رسیږي؛ اودی یې په غرض
 اوحسد باندې حمل کوي، بالمقابل داځواب وایې چې ته ماته
 وایې پخپله څه شی کوې؟ خو په تا کې هم داعیب موجود دی؟ په
 فلانکې کې هم داعیب موجود ده؟ داځکه وایې چې نن سبا خلک

لومړۍ ټوکه

داصلاح سره مينه او علاقه نه لري، مخکينيو خلکو به د عیبونو پوښتنه کوله، که به ده پوښتنه ونکړه هغوی به د خیر خواهي په غرض عیب ورته وښود، او ده به دهغه د عیب د اصلاح کوشش کاوه؛ نن سبا چې چاته نصیحت کېږي هغه یې په حسد باندې حمل کوي، یا یې ملګرتیا د خدای له پاره نه وي د ابادي او رتبې لحاظ کوي چې بیا به راڅخه خپه شي بیا به زکات او خیرات نه راکوي او یا به مې کوم کار پورې بند شي بیا یې نه راته اجرا کوي، نو هغه عیبونه یې نه ورته په گوته کوي.

نودوهمه د اصلاح لاره داده چې د نیکو او مخلصو خلکو سره ملګرتیا غوره کړي. او دهغه په لارښوونو باندې عمل وکړي او ددوی ښوونه او روزنه د ځان له پاره د نجات ذریعه او وسیله وبولي.

دریمه لار: د دښمنانو خبرو ته غوږ نیول دي.

په دنیا کې عادت داده چې دیوچا په منځ کې دښمني وي نودهغه په عیبونو پسې متوجې وي، عیبونه یې بیانوي، نو کله کله دهغه مداهن چاپېروس ملګري نه دښمن سرې ته ګټه رسیږي. نو چې څوک د تا عیب په هرځای کې بیانوي چې فلانکي په فلانکي مجلس کې د تا عیب بیانولو نو خپل ځان ته به سوچ وکړي چې که رښتیا دغه عیب په ما کې وي نو اصلاح به یې وکړم، نو هغه ده د دښمن په ذریعه هم د سړي اصلاح راځي، خو که یو سړی د خپل ځان اصلاح ته متوجې شي.

داصلاح څلورمه لار: دمسلمانانو سره ګډ ژوندون کول دي

څلورمه طريقه دعيبونو داصلاح داده چې سړی دمسلمانانو سره يوځای ژوند کوي اودمسلمانانو اعمالو ته ګوري، چې يوکس ګوري غلا کوي او عام خلک له هغه نه کرکه کوي نودی به له غلاڅخه ځان ساتي. اويا يې يوڅوک وليدل چې شراب خور دی او عام مسلمانان په هغه لعنت وايي؛ نودی به له شرابوڅخه کرکه او نفرت کوي يعنې هر بد عمل او عيب چې په خلکو کې ګوري نودی به له هغه عيب نه دځان ساتلو کوشش کوي، ځکه دی ګوري چې که زه هم داسې وکړم نو له مانه به هم خلک نفرت او کرکه کوي.

حضرت عيسى عليه السلام ادب له چارزده کړ؟

د حضرت عيسى عليه السلام نه چاپوښتنه وکړه چې تاته په څه شي ادب درکړ شوی؟ دا اخلاق دي دڅه نه زده کړي دي؟ دی مبارک په خواب کې ورته وايي چې دغه ادب ما له جاهلانوڅخه زده کړی، هغه داسې چې ما جاهل سړی وليد چې هغه به نا لايقه کار کاوه نو ما دا کوشش کاوه چې زه داسې کار ونه کړم.

(مکاشفة القلوب عربي ص: ۲۵۸ مکتبه دارالکتاب عربي، پښتو ص: ۴۵۴)

مکتبه فريديه

لومړی ټوک

زیاتره عیبونه چې انسان ورسره مخ کیږي هغه باطني عیبونه وې لکه په قراکیم کې راځي الله تعالی فرمایي: ﴿وَإِنْ تُبْذَرُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْشَوْهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ﴾ (سورة البقرة آیت: ۱۲۸۴)

ژباړه: او که ښکاره کړئ تاسې هغه (ارادې او بدنیتونه) چې په زړونو ستاسې کې دي یا پټ کړئ تاسې هغه، حساب به وکړي له تاسې سره په هغه باندې الله تعالی.

ددې آیت مبارکه په تشریح کې مفسرین کرام لیکي چې الله تعالی د حساب تعلق دا اعتقادیاتو او باطني امورو سره وکړي، نو د اهل السنة والجماعة اتفاق په دې ده چې حساب د زړه، نفس او قالب په گناهونو حق دی او عذاب ورکول په صغیره او کبیره گناهونو حق دی لکن واجب نه ده بلکې د الله تعالی په اراده سره ده. یعنې هغه شیان چې د تاسې په سینو کې دي که ښکاره یې کړی او که پټ یې کړی خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به ددغو حساب درسره کوي. (تفسیر مظهری ج: ۱/ ص ۱۴۳۸)

نولکه مخکې موچې وویل چې یو ډول داسې عمل او گناه ده چې ظاهره بدن ته یې ضرر رسېږي او بل ډول داسې دي چې په زړه تور داغ لگوي، زړه ته یې اثر رسېږي دا دوه ډول انسان ته زیات تاوان رسوي، تکبر هم دې دوه ډول گناهونو څخه دی خو دا دومره مهلک او زیانمن مرض دی چې شیطان د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له دربار څخه دې په سبب ورتل شو، اولنۍ گناه د شیطان کبر کول و، کله چې ملائکو ته د الله تعالی له خوا حکم وکړی شو چې

لومړی ټوک

آدم عَلَيْهِ السَّلَام ته سجده وکړئ نو ټولې ملائکې په یو اړ سره حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَام ته سر په سجده شولې او شیطان د تکبر له وجې څخه انکار وکړ او دلیل یې دا وویل چې دی دې له ختې نه پیدا دی اوزه دې له اور نه پیدا یم، اوږ بهتر دی له ختې څخه؛ نو عجب او تکبر یې وکړ، نو د دغه تکبر او غرور له وجې نه دی ملعون شو او تر ابد پورې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له رحمته ورتل شو او د قیامت په ورځ به د اور په ممبر ناست وي اوده ته به سزا ورکول کېږي؛ نو په انسان کې تکبر باطني مرض ده، دانسان په ظاهر کې نه معلومېږي.

عجب او بد بڼې هم باطني مرضونه دي، سړي ته خپل ځان لوی معلومېږي، خپل عمل د قبول وړ ورته معلومېږي، خپل ځان بنایسته ورته معلومېږي، لکه داسې زه خو طالب یم زه مجاهد یم. زه صوفي یم. زه تبلیغي یم اوزه فلانکې یم نو خپل ځان غټ ورته ښکاره شي کله چې په انسان کې عجب راغی نو دغه انسان بیا د تل له پاره له تباهي سره مخ شي.

حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خوله د جنت زیری ورکړل شوی و، بل طرف ته د مسلمانانو خلیفه هم و، صاحب د کشف او کرامت هم و، دومره طاقت او توان خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورکړی و امام الحرمین رَحِمَهُ اللَّهُ په خپل کتاب (الشامل) کې وايي: چې د حضرت عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په زمانه کې یو ځل زلزه وشوه ده حمد او ثنا وویل اوزمکه هماغسې خوځیده، نو زمکه

لومړی ټوک

یې په دوره ووهله ورته وې ویل قراره شه! ایا په تا د عدل نظام نه ده قائم؟

نو ترڅو پورې چې دی د مسلمانانو خلیفه و بیا زلزله نه ده شوې. حضرت عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په حقیقت کې په ظاهر او باطن کې امیر المؤمنین او د الله تعالی خلیفه و په زمکه کې او په اوسیدونکو د زمکې کې، نوزمکې ته یې هم تعزیر او ادب ورکاوه په هغه څه چې له دې څخه صادریدل، لکه څرنګه یې د زمکې اوسیدونکو ته د دوی د تیر و تنو او ګناهونو له امله تعزیر ورکولو.

جامع کرامات الاولیاء ج ۱/ ص ۱۲۸ دارالکتب العلمیه، بیروت لبنان

د حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ د برزیات مناقب دي که یې څوک بیان کړي نو په څر جلدونو باندې مشتمل کتاب ورنه جوړیږي؛ خو له دې ټولو صفتونو او کراماتو سره سره ده ته خپل ځان کمزوری لیدل کیده اوله حضرت حذیفه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه پوښتنه کوي چې په ماکې خوبه د منافقانو علامه او نښه موجوده نه وي اوزه خو به منافق نه یم؟ الله اکبر!

حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام به دومره ژړل چې د ژړا آواز به یې تر یو میل پورې رسیده. یو ځل خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ حضرت جبرائیل عَلَيْهِ السَّلَام ورته را ولیږه او دایې ورته وویل چې ورشه حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام ته زما سلام ووايه اودا ورته ووايه چې دوست له دوسته دومره ډارېږي؟ ته خو خلیل الله یی زما دوست یی.

حضرت جبرائیل عَلَيْهِ السَّلَام راغی او د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سلام یې ورته ورسولو اوله سلام نه وروسته یې هغه پیغام ورته بیان کړ.

حضرت ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَامُ په خواب کې ورته وايي چې زه چې
دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ عظمت اولويي ته گورم اوبل طرف ته خپلو
تقصيراتو ته وگورم نوزما نه دا خبره هيره شي چې زه دخدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ دوستانو له جملې نه يم . ۱ . مکاشفة القلوب ، عربي . ص ۱۱۱
نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به دومره عبادت کاوه چې پښې مبارکې
به يې وپرسيدې اوداسې به يې ژړل چې دسينې مبارکې اواز او
غرقۍ به يې دايشيدلې کتوې په شان و اويا لکه ميچن چې
تاویري .

په هغوی مبارکینو کې عجب نه و، خپل خان غټ نه ورته
معلومیده، سره له دې چې خپل مقام هم ورته معلوم و، لکه په یوه
حدیث شریف کې چې راځي : ﴿ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا فَخْرَ، وَيَبْدِي لَوَاءُ
الْحَمْدِ وَلَا فَخْرَ، وَمَا مِنْ نَبِيٍّ يَوْمَئِذٍ آدَمُ فَمَنْ سِوَاهُ إِلَّا نَحْتُ لَوَانِي، وَأَنَا أَوَّلُ
مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ وَلَا فَخْرَ» . وَفِي الْحَدِيثِ قِصَّةٌ وَهَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ ﴾

[جامع الترمذي ج ۱۲ ص ۲۰۲ / رقم الحديث ۲۶۱۵]

ژباړه : له ابوسعید خدری رَاوایت دی وايي : زه دآدم
عَلَيْهِ السَّلَام داولاد سردار او مشریم اوپه دې فخر نه کوم ، اوزماپه
لاس کې به لواء الحمد (دحمد بیرغ) وې زه فخر نه کوم ، یونښي به
هم زما دبیرغ له سیوري دباندې نه وي که هغه آدم عَلَيْهِ السَّلَام ده او
که نور انبیاء دي . اوزه به په ټولو انسانانو کې اولنی شخص یم چې
له قبر څخه به راپورته کیږم زه فخر نه کوم ، او په حدیث کې قصه ده .

دارنگه د حرص ماده ، د جاه طلبی او د قدرت پرستی ماده ،
د شهوت پرستی ماده ، یعنی شپيته (۶۰) باطني امراض یوه کتاب
د طریقہ محمدیہ په نامه ده ، ذکر کړي دي .

ا طریقہ محمدیہ ج ۱ / ص ۱۴۹ / مکتبه حنفیہ ۱

لکه شرک او نفاق چې انسان ابدی تباهي ته بیایي دارنگه دغه
مرضونه هم انسان ته تباهي ته بیایي

نوددغو مرضونو د علاج او اصلاح طریقې یې بنودلې وې چې
مخکې موږ بیان کړې ، ظاهري بدن د انسان له دوو شیانو نه جوړ
ده روح او جسد ، لکه څرنګه چې د ظاهري بدن علاج د احادیثو په
رڼا کې ثابت دی همدارنګه د باطني مرضونو علاج هم کیږي

﴿ عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ : « لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ ،
فَإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءِ بَرَأَ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ » ﴾ (صحيح المسلم ج ۲ : کتاب
العصید والذبانح و ... باب لكل داء دواء واستجاب التداوي ص : ۲۲۵ / رقم الحديث : ۱۲۲۰۴

ژباړه : له حضرت جابر رضی الله عنه نه روایت دی وایي : چې رسول
الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ویلي : د هر مرض له پاره دوا شته ، کله چې د مرض
له پاره دوا ورسیري دغه به د الله تعالی په اذن جوړیږي

اوس نو په دنیا کې چې د انسان سترګې و خوږیږي ، دسترګو
د اکثر ته ځي ، معالج موجود دی د معدې د اکثر ته نه ورځي . او د چا
چې د معدې تکلیف وي نو هغه مریض د دغه جسماني مرض
د علاج له پاره هغه د اکثر ته ورځي چې په معده کې مهارت لري
یعنې هر څوک چې به کوم مرض باندې لګي وي د هغه مرض ماهر

نه ورځي او علاج ورباندې کوي او که هغه مریض دخپل مرض پر مهال ماهر ډاکتر ته مراجعه نه کوي نو خلک یې هم ملامتوي چې مرض اوتکلیف دمعدې لري او علاج دسترگو په ډاکتر کوي. او هر متخصص په هغه خپل فن کې ښه تجربه او مهارت لري نور اصلي کار الله تعالی کوي، خو دغه دنیاخو دوسایلو ده لکه څرنگه چې یو دنیوي پوه او ماهر دیو چا علاج کولی شي نو دیني شیخ او پیر خویې په طریقه اولی سره ترهغه نه ښه علاج کولی شي. دانسان روح همدغسې مریضه کیږي. خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د منافقینو په هکله وایي چې:

﴿ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا ﴾ (سورة البقرة آیت ۱۰)

ژباړه: په زړونه د دوی کې مرض (د شک او نفاق) دی نوزیات کړ دوی لره الله تعالی مرض.

یعنې روح یې مریضه اوضعیفه دی. اودغه آیت مبارک چې نازل شو نو د دوی مرضونه او منافقت ورځ په ورځ زیاتیدل.

اوس نو ددغه روحي مرض معالجین هم موجود دي، معالجه یې هم موجوده ده، داسې نه دی چې دا مرض لاعلاج ده او یا یې ماهر ډاکتران نشته، نو خپل ماهرینو ته به ورځي او هغه به ددغه مرض موافق دوا یې درکوي ځکه امام غزالي رَحِمَهُ اللَّهُ وایي چې ددغو مرضونو د علاج طریقه داده چې کامل شیخ ته ورشي اوبیعت ونه وکړي، او هغه ته ځان تسلیم کړه: نو هغه کامل شیخ به دې تاد مرضونو علاج او درملنه وکړي.

لومړۍ ټوکه

امکاشفة القلوب عربي ص: ۲۵۹ مکتبه دارالکتاب عربي ، پښتو ص: ۲۵۵
مکتبه فريديه

لکه مخکې د لطائفو په بيان کې موږ وويلې چې د لطائفو په
ځای کې بيلابيل ديوبل صفتونه دي چې د دغو اذکارو په شروع
کولو سره يې هغه صفات حميده منځ ته راځي.

اوس که موږ د علاج دغو څلورو طريقو ته په کلکه متوجې شو
بيا به موږ د کاميابي پړاو ته رسېږو اوزموږ په قول اوفعل کې به
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بيا اثر پيدا کوي.

کومه خبر چې د زړه له تل نه وي په زړو نوښته اثر کوي

د حضرت حسين احمد مدني (رحمه الله) د زوی جلسه ده او په
هغه جلسه کې دده زوی بهترين تقرير وکړ خوپه خلکو کې يې اثر
ونکې. حضرت مدني صاحب پورته شو يو اخې دوه خبرې يې وکړې
چې موږ بيا گاه دخپلو وړو ماشومانو له پاره پيرني تياره کړې وه
پيشو راغلل هغه يې وخوړه دا بچيان د غسې وږې ویده
شول: نو ټولو خلکو په ژړا شروع وکړه. بيا چې خپل کور ته راغلل
زوی ته يې وويل چې زويه جلسه وشوه؟ هغه ورته وويل هوا
څرنگه وه؟ هغه وويل چې ډېره ښه وه.

مدني صاحب ورته وويل چې زما اوستا دخبرو ترمنځ په فرق
اوتوپير پوه شوې؟ تاخو ډېر ښه آيتونه او حديثونه وويل ډېرې

ښې خبرې دې وکړي؛ خو په خلکو يې کوم اثر نه پريوتلو هغه وويل چې هوسا صاحب اثر خونه پرې معلوميدلو.

مدني صاحب ورته وويل چې گوره مايوه عادې خبره وکړه، کوم آيت او حديث هم نه و خو په خلکو کې يې زيات اثر وکړ چې تا هم دغه صحنه پخپلو سترگو وليدله.

زوی يې وويل هوسا. پلار ورته وويل چې ددغه وجه څه ده؟ هغه ورته وويل چې زه نه پوهيږم.

مدني صاحب ورته وويل چې ددې وجه داده چې زما خبره د زړه له تل څخه وه او په نورو زړونو يې هم اثر وکړ او دې تا خبره په ژبه وه ځکه يې هلته اثر و هم نکړ.

حضرت مدني صاحب ورته وويل چې دا اثر هلته پيدا کيږي چې د زړه تعلق له يو کامل شيخ سره پيدا کيږي اوله هغه نه بيعت وکړي نو دتا زړه به صفا شي او دتا د زړه اثر به بيا په نورو خلکو کې پيدا کيږي.

مونږ وينو چې ډېر وخت ډېر خلک په ډېره بليغه طريقه وعظ اونصیحت کوي خو په موږ اثر نه کوي او ډېر خلک په ډېره کمزوري اوساده الفاظو وعظ کوي خو ډېر ښه اثر کوي.

نور خپله دخپلو عیبونو د اصلاح له پاره تر خپله وسه پورې چې څومره امکان لري بايد خپل کوشش وکړو که له کوشش نه وروسته بيا هم اصلاح رانغله په اخيرت کې به بيا د عذر وړ بلل

کیري ، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ موبیا نه نیسي : ﴿ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ﴾ . [سورة البقرة آیت : ۲۸۶]

ژباړه : نه کوي تکلیف الله پر هېڅ نفس باندې مگر (په اندازه د طاقت دده . نو په خپله به سعی او کوشش کوو چې څرنگه دانکړ لري کړو ، عجب ، جاه پرستي ، شهوت پرستي او نور باطني رزائل څرنگه لري کړو او که ددې باطني مرضونو د معالجې له پاره منډې ، کوششونه او هڅې بالکل ونکړو بیا به مو الله تعالی د قیامت په ورځ ونیسي لکه الله تعالی چې فرمایلي دي : ﴿ وَإِنْ تُبْذُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ ﴾ [سورة البقرة آیت : ۲۸۴]

ژباړه : او که ښکاره کړئ تاسې هغه (ارادې او بدنیتونه) چې ستاسې په زړونو کې دي یا پټ کړئ تاسې هغه ، حساب به وکړي له تاسې سره په هغه باندې الله تعالی .

که موږ ددغو باطني مرضونو علاج او اصلاح ونکړو بیا به مو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نیسي چې تاددغه خپل مرض علاج ولې نه کولو ، ماهرین موجود دي ، معالجین موجود دي او سره له هغه دې ورسره تعلق نه ساتلو بیا مو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نیسي ، عذر مو هم د قبول وړ ندی . موږ به د علاج او اصلاح کوشش کوو نو رکارونه خالق لایزال ته سپارو که هغه زموږ عملونه قبلوي او که نه جنت راکوي او که جهنم هغه فاعل مختار دی چې څه یې خوښه وي هغه معامله به کوي .

(۱۴) مجلس

دخدای پاک د یادونې دمجلس (ناستې) اهمیت او غوره والی

که یوسړی دقرآن کریم آیاتونو او نبوي احادیثو ته کره کتنه وکړي نو بیا دخدای تعالی د ذکر او د ذکر دحلقې اهمیت، غوره والی او لوړوالی دمقام یې له ورايه څرگندېږي.

د ذکر فضیلت د آیتونو په رڼا کې

۱- الله تعالی فرمایي: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا

بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ ﴿سورة رعد . ۱﴾

ژباړه: (دغه رجوع کوونکي) هغه کسان دي چې ایمان یې راوړی دی، او زړونه یې مطمئن دي د دغو (مؤمنانو) په ذکر دالله تعالی سره، واورئ خبردار شئ چې دالله تعالی په ذکر سره د مؤمنانو زړونو ته اطمینان وربښل کېږي.

کوم زړه چې په ذکر دالله تعالی بوخت وي په هغه زړه شیطان تسلط نشي راوستی بلکې د ذکر دگرموالي له امله سوزي او چې

کوم زړه غافل شي شيطان پرې مسلط شي ، نو ځکه پکار ده چې انسان بايد هميشه ځان د شيطان د تسلط نه په ذکر سره وساتي او خپل رب راضي کړي ، ځکه هم الله تعالى د ډير ذکر حکم کوي .

۲- الله تعالى فرمايي: ﴿ وَادْكُرْ رَبَّكَ كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ۝ ﴾

[سورة آل عمران . ۱]

ژباړه: او يادوه رب خپل ډير (له پاره د شکر) او تسبیح وايه (لمونځ کوه) ، په آخر دورځي کې او په اول دورځي کې .

۳- الله تعالى فرمايي: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ۝ ﴾

[سورة الاحزاب . ۱]

ژباړه: ای مؤمنانو یادوی الله په ډيرو يادولو سره .

۴- الله تعالى فرمايي: ﴿ فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا

وَعَلَى جُنُوبِكُمْ ... ﴾ [سورة النساء آیت ۱۰۲]

ژباړه: بيا کله چې اداء کړی تاسې لمونځ نو يادوی تاسې الله تعالى په ولاړي او په ناستي او پر اړخو خپلو .

په عام ډول غالباً انسان له دريو حالتونو سره مخ کېږي . يا ولاړ وي يا ناست وي يا پروت وي او الله تعالى په درې واړه حالاتو کې د بنده څخه ذکر غواړي ځکه ذکر افضل د عباداتو ده . رب کریم فرمايي :

لومړۍ ټوک

۵- ﴿وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾ (سورة عنكبوت آیت ۴۵) ای من غیره من الطاعات، (جلالین . ص : ۲۲۸) من غیره من الطاعات فالصلوة لما كان کلها مستملاً بذكر الله تكون اکبر . [التفسير کبیر . ص : ۷۵ . جلد : ۲۵ .]

۶- الله تعالى فرمایي ﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ﴾ (سورة كهف آیت ۲۴) یعنی چې کله د الله تعالى د ذکر نه غافله شي بیرته د الله تعالى ذکر شروع کړه چې در په یاد شي

او دا ذکر کله په ژبه سره وي لکه یو کوچی راغی د نبی کریم صلی الله علیه وسلم نه یې پوښتنه وکړه ﴿أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ قَالَ : أَنْ تُفَارِقَ الدُّنْيَا وَلِسَانُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ﴾ (رواه احمد والترمذی .)

یعنی پوښتنه یې وکړه چې کوم یو د اعمالو بهتر ده؟ حضور پاک صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل : دا چې ته له دنیا څخه جدا کیږي په داسې حال کې چې ژبه دې د الله تعالى په ذکر لنډه وي .

او کله په زړه سره وي لکه رب کریم فرمایي ﴿وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً﴾ (سورة الاعراف آیت ۲۰۵) ای سرأ جلالین ص : ۱۴۷ . وَاذْكُرْ رَبَّكَ الْاِيَةِ . يدل على ان الذكر القلبي يجب ان يكون دائماً وان لا يغفل الانسان لحظة واحدة عن اسنحضاره جلال الله و كبريائه بقدر الطاقة البشرية والقوة الانسانية . (التفسير کبیر ص ۱۰۹ جلد ۱۵-۱۶ .)

نو تفسیر جلالین د ﴿ فِي نَفْسِكَ ﴾ تفسیر په (سرأ) سره کوي
یعنې په پټه په زړه کې او تفسیر کبیر وایي چې ددې ایت نه
معلومیږي چې د زړه ذکر به انسان همیشہ کوي او یو آن به هم نه
تري غافله کیږي

د ذکر فضیلت د نبوي حدیثونو په رڼا کې

د ذکر په فضیلت کې ډیر احادیث راغلي خو زه په لنډ ډول یو څو
حدیثونه رااخلم.

۱- ﴿ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ
أَيُّ الْعِبَادِ أَفْضَلُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ قَالَ: (الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا
وَالذَّاكِرَاتُ). قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمِنَ الْغَازِي فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ قَالَ: (لَوْ
صَرَبَ بِسَيْفِهِ فِي الْكُفَّارِ وَالْمُشْرِكِينَ حَتَّى يَنْكَبِرَ- وَيَخْتَضِبَ دَمًا لَكَانَ
الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا أَفْضَلَ مِنْهُ دَرَجَةً) ۱. اترمذی ج. ۲. ابواب الدعوات ۱.

ژباړه: له حضرت ابو سعيد خدری رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ څخه روایت دی چې
له نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه چا وپوښتل چې د قیامت په ورځ د الله
تعالی په نزد څوک بهتر ده؟ ده ورته وویل هغه څوک چې د الله
تعالی ذکر ډیر کوي. ده ورته وویل چې تر مجاهد فی سبیل الله هم؟
حضور پاک صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وویل چې مجاهد خپله توره په کفارو
باندي ماته کړي او ددوی په وینو یې ولري بیا هم ډیر ذکر کونکی
له هغه افضل او بهتر ده.

۲- ﴿عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِیَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا) قَالُوا: وَمَا رِیَاضُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: (حِلْقُ الذَّكْرِ)﴾
 اترمذی. رقم الحديث: ۲۵۱۰ |

ژباړه: له حضرت انس بن مالک رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی چې حضور اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي چې کله په باغچو د جنت تيریږئ نو څه پکې وخوړئ صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ عرض وکړ چې یا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! د جنت باغچې له څه شي څخه عبارات دي؟ نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفرمايل چې د ذکر حلقې دي

۳- ﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَسِيرُ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ فَمَرَّ عَلَى جَبَلٍ يُقَالُ لَهُ جُدَّانُ، فَقَالَ: (سِيرُوا هَذَا جُدَّانُ سَبَقَ الْمُفْرَدُونَ) قَالُوا: وَمَا الْمُفْرَدُونَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: (الْمُسْتَهْزِؤْنَ فِي ذِكْرِ اللَّهِ، بَضْعُ الذَّكْرِ عَنْهُمْ أَنْقَاهُمْ فَيَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خِفَافًا)﴾: رواه مسلم والترمذی |

ژباړه: له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: چې حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د مکې مکرمې په لاره کې روان و بيا په يو غره ورغی چې جمدان نومیده. نو ده وفرمايل: ځی دا جمدان ده او مخته لارل په رتبه کې مفردون. صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ عرض وکړ یا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! مفردون څوک دي؟

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وفرمايل: هغه خلک چې په ذکر د الله تعالی بوخت وي او دا ذکر به له دوی نه دگناهونو درانه پټي لري

کړي نو دوی به دالله تعالی حضور ته په داسې حال کې وړاندې شي چې دگناهونو پټي به ورڅخه لري شوي وي .

۴- ﴿وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : يَقُولُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سَيَعْلَمُ أَهْلَ الْجَمْعِ مِنْ أَهْلِ الْكَرَمِ فَيَقِيلُ مَنْ أَهْلِ الْكَرَمِ يَا رَسُولَ اللَّهِ ! قَالَ أَهْلُ مَجَالِسِ الذِّكْرِ فِي الْمَجَالِدِ﴾

ارواه احمد و ابن حبان والبيهقي . ۱

ژباړه : له ابو سعيد خدري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ روايت دی چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفرمايل چې رب کريم به دقيامت په ورځ وايي زرده چې پوه به شي اهل د محشر چې څوک د کرم، عزت او شرافت وړ دي. صحابه کرامو عرض وکړ چې يا رسول الله ! د کرم وړ څوک دي ؟ ده ورته وفرمايل چې د ذکر د مجالسو څښتنان په جماتونو کې .

۵- ﴿وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَا مِنْ قَوْمٍ اجْتَمَعُوا يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَا يُرِيدُونَ بِذَلِكَ إِلَّا وَجْهَهُ إِلَّا نَادَاهُمْ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ أَنْ قُومُوا مَغْفُورًا لَكُمْ فَقَدْ بَدَأَ لَكُمْ سَبَاتِكُمْ حَسَنَاتٍ﴾ . ارواه احمد . ۱

ژباړه : حضرت انس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فرمايي : رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفرمايل چې نه ده جمع شوی یو قوم چې ذکر د الله تعالی کوي او اراده يې يواځې د الله تعالی رضا وي، مگر اواز به وکړي دوی ته اواز کونکی داسمان له طرفه چې پورته شئ په داسې حال کې چې

ګناهونه مومعاف دي په تحقيق سره بدلې شوې دي ګناوې ستاسې
په نيکيو سره .

د ذکر فضيلت د علماوو د اقوالو په رڼا کې

أَقْوَالُ عُلَمَاءٍ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَمَّا يَفْرَضُ اللَّهُ عَلَى
عِبَادِهِ عِبَادَةَ فَرِيضَةٍ أَلَّا يَجْعَلَ لَهَا حَدًّا مَعْلُومًا ثُمَّ عَذَرَ أَهْلِهَا فِي حَالِ الْعَذْرِ
غَيْرِ الذِّكْرِ فَإِنَّهُ لَمْ يَجْعَلْ لَهُ حَدًّا يَنْتَهِي إِلَيْهِ وَلَمْ يَعْذِرْ أَحَدًا فِي تَرْكِهِ إِلَّا مَغْلُوبًا
عَلَى عَقْلِهِ وَامْرَهُمْ بِذِكْرِهِ فِي الْأَحْوَالِ كُلِّهَا فَقَالَ عَزَّ مِنْ قَائِلٍ ﴿ فَاذْكُرُوا
اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِكُمْ ... ﴾ ، [النساء آيت ۱۰۴] وَقَالَ تَعَالَى : ﴿ يَا
أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴾ [الاحزاب ۱] أَيْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَالسَّفَرِ وَالْحَضَرِ وَالْغَنَى وَالْفَقْرَ وَفِي الصَّحَةِ وَالسَّقَمِ
وَالسَّرِّ وَالْعِلَاقَةِ وَعَلَى كُلِّ حَالٍ . (نورالتحقيق ص ۱۴۷)

ژباړه : حضرت ابن عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فرمايي : هر عبادت چې الله
تعالیٰ په خپلو بنده ګانو فرض کړې ده هغه له پاره يې حد ، ټاکلې
اندازه ، معلومه کړې يوازې ذکر دخداي دی چې وخت او اندازه يې
معلومه نه ده ، بلکې هر وخت او هر ځای يې کولای شي او بيا په
خانګړي ډول پټ او خفي ذکر . د مثال په توګه لمونځ په شواروز کې
پنځه وخته او بيا يې د بنده ګانو عذر هم په وخت د عذر کې قبول
کړی .

لومړۍ ټوکه

دمثال په توګه لکه سفر، مرض او فقر خود ذکر له پاره الله تعالى حد هم نه ده معلوم کړی او د چا عذريې هم نه ده قبول کړې، بلکې فرمايي په ولاړې هم ذکر کوي په ناستې هم په پروتې هم او پير ذکر کوي، يعنې که شپه وي او که ورځ په وچه او په درياب کې په سفر او په حضر کې په آبادي او نيستۍ کې په صحت او په مرض کې په پټه او په ښکاره يعنې په هر حال کې

امام فخرالدين رازی رَحْمَةُ اللهِ بِهِ تَفْسِير ددې ایت ﴿وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ

الْحُسْنٰی...﴾ (سورة الاعراف) کې فرمايي ان الموجب لدخول

جهنم هو الغفلة عن ذکر الله تعالى والمخلص من عذاب جهنم هو ذکر الله

تعالى الخ....)

امام رازی رَحْمَةُ اللهِ فرمايي چې د جهنم د دخول سبب او لامل

غفلت يعنې دخدای ذکر نه کول دي او د جهنم څخه دخلاصي سبب

او لامل بيا د الله تعالى ذکر کول دي، ځکه چې سپی د ذکر نه غافله

شي نو د حرص او خواهشاتو په تورو تيارو کې ډوب شي او د هر خير

نه محروم شي او چې کله په ذکر مشغول وي زړه يې د الله تعالى په

معرفت منور وي نو د هلاکت نه بچ شي.

﴿عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: خَرَجَ مُعَاوِيَةُ، إِلَى الْمَسْجِدِ فَقَالَ: مَا يُجْلِسُكُمْ؟

قَالُوا: جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللَّهَ. قَالَ: اللَّهُ مَا أَجَلْتُمْ إِلَّا ذَاكَ؟ قَالُوا: وَاللَّهِ مَا أَجَلَسْنَا إِلَّا

ذَاكَ. قَالَ: أَمَّا إِنِّي لَمْ أَشْغَلْكُمْ جُمُعَةً لَكُمْ، وَمَا كَانَ أَحَدٌ بِمَنْزِلَتِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقَلَّ حَدِيثًا عَنْهُ مِنِّي، إِنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَلَى حَلَقَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ: «مَا يُجْلِسُكُمْ؟» قَالُوا: جَلَسْنَا نَذْكُرُ اللهَ وَنَحْمَدُهُ لِمَا قَدَّانَا لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ عَلَيْنَا بِهِ، فَقَالَ: «اللهُ مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ؟» قَالُوا: اللهُ مَا أَجْلَسَنَا إِلَّا ذَاكَ. قَالَ: «أَمَّا إِنِّي لَمْ أَسْتَخْلِفْكُمْ لِنُتْهِمَةِ لَكُمْ، إِنَّهُ أَتَانِي جِبْرِيلُ وَأَخْبَرَنِي أَنَّ اللهَ يُيَاهِئُ بِكُمْ الْمَلَائِكَةَ» ﴿جامع الترمذي ج ۲ ص ۱۷۵ / ابواب الدعوات رقم الحديث ۳۳۷۹﴾

ژباړه : له حضرت ابو سعيد خدری رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وايي :
حضرت معاویه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ جومات ته راغی له خلکو څخه یې
وپوښتل دڅه له پاره ناست یاست ؟

دوی ورته وویل چې موږ د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ذکر کوو. نو ده
ورته وویل چې د تاسې دې په خدای قسم وي چې د بل شي له پاره
نه یې ناست ؟ هغوی ورته وویل چې زموږ دې په خدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ قسم وي چې د بل غرض له پاره نه یو ناست

حضرت معاویه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وايي چې ماته تاسې ته قسم له دې
وچې در نکړ چې زه په تاسې بدگمانه یم له بلې وجې مې قسم
درکړي (او اول دخان په هکله دا احتیاط خبره کوي) چې زه رسول الله
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته څومره ورننېدې وم ، (د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
اوبښې دی ، دده خور (ام حبیبه) ، د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بڼې بې
وه دی دهغې محرم ؤ)

خو وايي ما احتیاطاً ډېر احادیث ندې نقل کړي ترڅو چې له
مانه تغیر پکې رانشي، لکن همدغه حضرت معاویه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ددغه

ذکر دمجلس په هکله وايي چې رسول الله ﷺ يو وخت را ووت ، صحابه کرام رَحِمَهُمُ اللّٰهُ د ذکر په مجلس کې ناست و پوښتنه يې ورنه وکړه چې تاسې دلته څه شي کينولی يئ ؟ دوی مبارکينو ورته وويل چې موږ دخداي پاک په يادونه سره رايوځاي شوي يو . رسول الله ﷺ ورته وويل چې دتاسې دې په خداي قسم وي چې دبل غرض له پاره نه يئ ناست ؟ صحابه کرامو رَحِمَهُمُ اللّٰهُ ورته وويل چې زموږ دې په خداي قسم وي چې دبل څه شي له پاره نه يوناست

رسول الله ﷺ صحابه کرامو رَحِمَهُمُ اللّٰهُ ته وايي چې تاسوته ما قسم ددې له پاره ندی درکړی چې زه په تاسې بدگمانه يم ، چې تاسو درواغ وايئ ، بلکې ددې له پاره مې قسم درکړ چې حضرت جبرائيل امين اوس راغی او دايي وويل چې خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ ددې مجلس په گډونکو باندی چې دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ ذکر کوي ، دټولو ملائکو په وړاندې فخرکوي اوملائکوته وايي چې زما بندگانوته وگورئ ، تاسې وبل چې په زمکه کې انسانان مه پيدا کوه ، نن دزمکې په سر زما په کور کې ناست دي اوزما ذکر کوي .

ايا دخداي پاک يادونه په زوره او که په پټه غوره ده ؟

امام نووي رَحِمَهُ اللّٰهُ فرمايي هغه ذکر غوره دی چې په خوله اوزړه دواړو سره کيږي . په خوله لکه وعظ اونصيحت چې موږ کوو

یابہ اکثر و خایونو کچی چہ داد ما ذدیگر له لمانخه وروسته چہ ختم
خواجهگان او یا نور اورا دچی تر سره کیری

اودرزه ذکر چہ یواخی په زړه سره الله - الله ویل کیری
نوبهترین ذکر داده چہ دواړه سره جمع شي او که هروخت د
دواړو وسنه وي نوبیا پت په زړه کچی ذکر کول غوره دي

امرقاة المفاتیح ج ۵ کتاب الدعوات ص ۱۵۷

﴿ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الذِّكْرُ الْخَفِيُّ خَيْرٌ مِنْ ذِكْرِ الْجَلِيِّ ﴾

رواه الترمذي ﴿ امرقاة المفاتيح ج ۵ کتاب الدعوات ص ۱۵۷

ژباړه : رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي چہ خفي (پت) ذکر تر
جلي (ښکاره) ذکر څخه بهتر او غوره دی

﴿ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴾

لِفَضْلِ الذِّكْرِ الْخَفِيِّ الَّذِي لَا يَسْمَعُهُ الْحَفَظَةُ سَبْعُونَ ضِعْفًا إِذَا كَانَ يَوْمُ

الْقِيَامَةِ وَجَمَعَ اللَّهُ الْخَلَائِقَ لِحَسَابِهِمْ وَجَاءَتْ الْحَفَظَةُ بِمَا حَفَظُوا وَكُنُوا قَالَ

لَهُمْ انظُرُوا هَلْ بَقِيَ لَكُمْ مِنْ شَيْءٍ ؟ فَيَقُولُونَ مَا تَرَكْنَا شَيْئًا مِمَّا عَلَّمَنَا

وَحَفَظْنَاهُ إِلَّا وَقَدْ احْصَيْنَاهُ وَكُتِبْنَا ، فَيَقُولُ اللَّهُ إِنَّ لَكَ عِنْدِي حَسَنًا لَا تَعْلَمُهُ

وَأَنَا اجْزِيكَ بِهِ وَهُوَ الذِّكْرُ الْخَفِيُّ ﴿ ذكره السيوطي في البدور السافرة في

احول الآخرة امرقاة المفاتيح ج ۵ کتاب الدعوات باب ذکر الله عزوجل ص

۱۵۷/۲۲

ژباړه : له حضرت عایشې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا روايت دی دامبارکه وايي

چہ رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي د ذکر خفي (پت په زړه کچی) الله ،

ووايې ، د خولې د ذکر له (۷۰) ځله در الله ، ويلونه غوره دي او
د قيامت په ورځ چې کوم انسان دخداي پاک جَلَّالَهُ د ربانه
راشي، نو هغه ملائکې چې دانسانانو عملنامه ليکي، نو دهر انسان
ټول اعمال حاضر کړي ، خداي پاک جَلَّالَهُ به پوښتنه ورڅخه
وکړي چې ددغه انسان سره بل څه عمل نه دی پاتې ؟ دوی به ورته
ووايې ای رب تعالی څه چې څه کړي و هغه موږ ليکلي اوياد
کړي و هغه موټول راوړي دي خداوند متعال به دغه انسان نه
ووايې چې تاداسې يو ډول عمل هم ترسره کړی چې هغه يواځې
ماته معلوم دی او بل څوک نه دي پرې خبر چې هغه د زړه ذکر دی
، خداي پاک جَلَّالَهُ به دحشر په ورځ د زړه ذکر چې ملائکوته هم
معلوم نه وي ښکاروي ځکه چې داله ریا او عجب څخه پاک وي
:نو خداي پاک ته د زړه ذکر ډېر محبوب دی ځکه يې له ځان سره
ساتې

لکه ديو سانک له قوله هم معلومېږي :

ميان عاشق و معشوق رمز يست

گرام الکاتبين راهم خبر نيست

عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَذْكُرُ اللَّهَ

عَلَى كُلِّ أَحْيَانِهِ» [جامع الترمذي ج ۲ : ابواب الدعوات باب ما جاء ان دعوة

المسلم مستجابة ص ۱۷۵ / رقم الحديث : ۲۳۸۴]

ژباړه: له حضرت عايشې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا نه روايت دی دامبارکه وايي:
چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به په هر حال او هر وخت کې دالله تعالى
ذکر کاوه، يعنې ذکر قلبي (د زړه ذکر) به يې په هر حال کې کاوه.

او حضرت معاذ بن جبل رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وايي: ﴿ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ يَتَحَسَّرَ أَهْلُ الْجَنَّةِ إِلَّا عَلَى سَاعَةٍ مَرَّتْ بِهِمْ لَمْ يَذْكُرُوا اللَّهَ فِيهَا. ﴾ [رواه طبرانی والبيهقي ۱]

ژباړه: يعنې جنتيان به افسوس نه کوي مګر په هغه ساعت
باندې چې په دوی باندې له ذکر نه پرته تیر شوی وي په دنيا کې.
ځکه په يوه، يوه ساعت د ذکر د جنت ډير نعمتونه لاس ته راځي، نو
چې د هغو نعمتونو نه سپری بې برخي شي بيا ارمان کوي، خو
د قيامت په ورځ ارمان ګټه نه رسوي نو بايد سپری دلته په دنيا کې
په ذکر کې کوشش وکړي، ترڅو خپل قيمتي وخت په غفلت تیر
نکړي.

له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ څخه روايت دی: ﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ قَوْمٍ يَقُومُونَ مِنْ
مَجْلَسٍ لَا يَذْكُرُونَ فِيهِ اللَّهَ إِلَّا قَامُوا عَنْ مِثْلِ جِيفَةِ حَمَارٍ، كَانَ عَلَيْهِمْ حَسْرَةٌ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ ﴾ [رواه ابوداود وحاكم ۱]

ژباړه: يعنې نه پورته کيږي يو قوم د داسې مجلس نه چې په هغه کې ذکر د الله نه وي مګر داسې دي لکه چې پورته شي د مردار خړ له جوسې نه او وي به په دوی باندې افسوس په ورځ د قيامت

نوده رآن، هر ساعت او هر ملت به زموږ نه پوښتنه کېږي دا چې دسړي زړه په ذکر لگياشي بيا د انسان لطائف په ذکر لگياشو، د انسان پوستکي په ذکر لگياکيږي، ټول بدن په ذکر لگيا کېږي، بيا که پروت وي، ناست وي او که په نورو کارونو لگيا وي د تازره به ذکر کوي، لکه لوی او مهربان خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ چې فرمايي

خَ رِجَالٌ لَا تُلِيهِمْ يَجَزَرٌ وَلَا يَنْبَغُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ ۝ (سورة النور آيت ۲۴)

ژباړه: (داسې) سړي چې نه غافلوي دوی سوداګري او نه بيع پيرودل له ذکره ياده د الله تعالی

اودا ذکرده چې ددې په سبب دسړي له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سره عشق او محبت پيدا کيږي، مينه او الفت پيدا کيږي بيا خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دغه انسان عاشق ګرځوي، بيا خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سړی غټ مقام ته رسوي، لکه د حضرت بي بي رابعې قيصه چې په تفصيل سره په دوهم ټوک انوارالمجالس کې بيان شوې ده. ۱. انوارالمجالس ج: ۲، ص: ۲۴۸/۲۵۲ به حواله تذکرة الاولياء فارسی از ص: ۷۲ تا ۷۵ چاپ ایران هغې ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دهمدې ذکر په برکت سره خوره غټ مقام ورکړی و. سره له دې چې دا يود نسخه وه خو د خدای پاک

جَلَّالَهُ په عشق کې دومره غرقه تللې وه چې په دنیا کې خدای پاک جَلَّالَهُ داسې عزت ورکړ چې د کعبې شریفې حقیقت ددې استقبال ته راځي په آخرت کې به ددې په شفاعت سره په زرگونو خلک جنت ته داخلېږي

نو د ذکر په مجلسونو کې شرکیدل مستحب دي، کوم رحمتونه چې په دې مجلسو باندې خداوند متعال نازلوي هغه په گوښې ځای کې نه پیدا کېږي نو څومره چې د سړې وس کیدای شي د ذکر په داسې اجتماعي ټولیزو کې باید شرکت وکړي ځکه خدای پاک جَلَّالَهُ په داسې ځایونو بې شمېره رحمتونه نازلوي

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ مَلَائِكَةٌ يَطُوفُونَ فِي الطُّرُقِ يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ ... الْحَدِيثُ ﴾
امشکوۃ المصابیح / ج ۲ کتاب الدعوات فی الذکر والتقرب الیه / ص ۲۱۴

له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي دي چې دالله تعالی يوقسم ملائکې دي چې مسلمانانو په لارو کې گرځي ددې له پاره چې داسې يوه ډله پيدا کړي چې په هغه کې خداوند متعال ذکر او عبادت کېږي نويوبل غږ وکړي چې راشئ ستاسې چې کوم مقصود و هغه موپيدا کړ، دومره ملائکې په دغه مجلس راتاو شي چې تر اسمان پورې ورسېږي بيا خداوند متعال له دې ملائکو څخه پوښتنه کوي چې زما بندگان په څه شي لگياو؟ دوی به ورته ووايي چې ستا په ذکر مشغوله و. خداوند متعال بيا ورته ووايي چې دوی

لومړۍ توبه

څه غوښتل؟ هغوی به ورته ووايي چې جنت يې غوښت. خدای پاک جَلَّالَهُ بيا ورته ووايي چې جنت يې ليدلی و؟ هغوی به ورنه ووايي چې نه جنت خويې نه و ليدلی. الله تعالى به بيا ورته ووايي چې که دوی جنت ليدلی وای نوڅه به يې کول؟ هغوی به ورته ووايي چې تردې به يې نورې پر کوشش کاوه.

خدای پاک جَلَّالَهُ بيا ورته ووايي چې دوی له څه څخه پناه غوښتله؟ هغوی به ورته ووايي چې د جهنم څخه يې پناه غوښتله. خداوند متعال جَلَّالَهُ بيا ورته ووايي چې جهنم يې ليدلی و؟

هغوی به ورته ووايي چې نه جهنم خويې نه و ليدلی. خدای پاک جَلَّالَهُ به ورته ووايي چې که يې ليدلی وای نو دوی به څه کول؟ هغوی به ورته ووايي چې که يې ليدلی وای نو لا به يې زياته پناه ورنه غوښتله اوله گناه څخه به ځانونه وساتې.

اوله تا نه يې مغفرت غوښت. خدای پاک جَلَّالَهُ به ورته ووايي چې زه يې ليدلی وم؟ دوی به ورته ووايي چې نه ليدلی خويې نه وې. الله تعالى به ورته ووايي چې که ماوويني نو دوی به څه کوي؟ هغوی به ورته ووايي چې که تاوويني نو تردې به يې عشق او محبت نورهم زيات شي. بيا به خدای پاک جَلَّالَهُ ورته ووايي چې تاسې ټولې په دې شاهدې او گواه اوسېږئ چې ددې مجلس خلکوته چې څه غواړي هغه مې ټول ورکړل او چې له څه شي نه پناه غواړي له هغوڅخه مې پناورکړه او دوی ته مې ټول گناهونه معاف کړل.

بيا به ملائکې ورته ووايې چې اې خدايه! په دې خلکو کې خو
يوداسې سړی هم موجود ؤ چې دخپل حاجت له پاره راغلی
و، دچاسره يې شخصې کار ؤ؛ خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ به ورته ووايې
چې دا داسې مجلس اوتولی دی چې څوک ددوی سره ناست وي
هغه به هم نا امیده نشي. هغه سړي ته يې هم ددوی په ذریعه بښنه
وکړه.

نو غرض دا چې موږ اوتاسې بايد دداسې مجلسونو څخه
غافله نشو او په اهميت يې ځانونه پوه کړو.

﴿ قَالَ: رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْمَجْلِسُ الصَّالِحُ يَكْفِرُ عَنِ
الْمُؤْمَنِ أَلْفَ مَجَالِسٍ مِنَ مَجَالِسِ السَّوَاءِ ﴾

[مکاشفة القلوب، عربي، ص: ۱۷۵/ به حواله ابن عساکر في تاريخه ۱/ ۲۹۷]

ژباړه: رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي: چې د ذکر يا علم يونيک
مجلس د دوو زرو هغو مجلسونو گناوې معاف کوي، چې په هغه
کې لېو اولعب، ټوکې اومسخري وهلې شوې وي.

خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ دومره رحيم ذات دی چې ديوه مجلس له
رويه ددو زرو ناکارو مجلسونو گناوې معاف کوي داهم يوازې
دخداي پاک فضل، احسان او کرم دی. اودومره دفخر ځای دی،
دومره غټ نعمت دی که موږه پوه شو، ددې مجلسونه بايد قدر
وشي.

(۱۵) مجلس

د (لطائف خمسہ و) خایونه او فائدې

د هر انسان وجود له دوو شیانو څخه عبارت دی: (۱) عالم خلق
(۲) عالم امر چې هر یو پنځو، پنځو شیانو مشتمل دی.

۱ - عالم خلق: له خاورې، اور، اوبه، هوا، او نفس.

۲ - عالم امر: قلب، روح، سر، خفي او اخفي څخه عبارت دی

اوس مونږ له عالم امر څخه بیان کوو. دا پنځه لطائف چې د
عالم امر پرې مشتمل دي چې هغه قلب، روح، سر، خفي او اخفي
ددي لطائفو خایونه کوم دي؟

ظاهراً خو اوله لطيفه: د چپ (تي) نه درې گوتې لاندې ده چې
(قلبي) لطيفه يې بولي.

دوهمه لطيفه: له بني (تي) نه دوه گوتې لاندې ده چې (روحي)
لطيفه يې بولي.

لومړۍ ټوک

دریمه لطیفه: د بڼې (تې) نه دوه گوتې برسېره (هسکه) ده چې
(سري) لطیفه یې بولي.

څلورمه لطیفه: د چپ (تې) نه دوه گوتې پورته لږ د سینې په
طرف ده، چې (خفي) لطیفه یې بولي.

پنځمه لطیفه: د سینې په منځ کې ده چې (اخفي) لطیفه یې
بولي.

دا خويي مونږ یوازې ځایونه په گوته کړل، خو په بدن کې دننه
چې زړه ده، ینه (جیگر) ده، توری ده، تریخی ده، بلوگی (د
پښتورگی) دي، نواوس ددې خبرې وضاحت ضروي دی چې دا
وظیفې د بدن په کومو برخو کې دي؟

قلبي لطیفه:

لومړۍ قلبي لطیفه ده، ددې ځای د بدن په یوه داسې ټوټه کې
دی چې له دې څخه د بدن ټولو برخو ته رگونه تیت (خواره) شوي
دي، چې هغې ټوټې ته زړه وايي، نوددې وظیفې مرکز په دغه ځای
کې ده. اوس دغه زړه د ملائکو د الهام ځای هم ده اود شیطان د
وسوسې ځای هم ده. لکه په لاندې حدیث شریف کې چې اشاره ورته
شوې ده.

﴿عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ
لِلشَّيْطَانِ لَمَّةَ يَابَنِ آدَمَ وَلِلْمَلَكِ لَمَّةَ فَأَمَّا لَمَّةُ الشَّيْطَانِ فَبِإِعَادٍ بِالنَّارِ

وَتَكْذِيبُ بِالْحَقِّ، وَأَمَّا لَعْنَةُ الْمَلِكِ فَإِعَادٌ بِالْخَيْرِ وَتَصْدِيقٌ بِالْحَقِّ، فَمَنْ وَجَدَ ذَلِكَ فَلْيَعْلَمْ أَنَّهُ مِنَ اللَّهِ فَلْيُحْمَدِ اللَّهَ وَمَنْ وَجَدَ الْآخَرَى فَلْيَسْعَوْذَ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿﴾

ژباړه : له حضرت عبداللہ ابن مسعود رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دي وايي چې رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي چې دهر انسان په زړه کې يو وسوسه د شيطان ده او بل د ملائکې الهام دی هرڅه چې د شيطان لکه ده هغه وسوسې د شر انسان ته اچوي لکه کفر فسق او ظلم او تکذيب د حق (لکه توحيد ، نبوت بعث بعد الموت جنت او جهنم) او لکه د ملائکې چې ده هغه انسان ته الهام د خير کوي لکه لمونځ ، روژه تصديق د حق (لکه اسماني کتابونه او رسولان) چاته چې داپيداشول نوبوه دې شي چې دا دالله تعالی له لوري دي نو دالله تعالی حمد او ثنا دي ادا کړي او چاته چې د شيطان وسوسه پيدا شي نو اعدو ذبالله دي ووايي .

يعنې په زړه کې دوه کوټې دي، يوه کوټه خای د شيطان د تصرف ده، يوه کوټه خای د ملائکې د تصرف ده. کله چې انسان د الله تعالی په ذکر لگيا شي، نو په دې وخت کې شيطان منډې رامنډې شروع کړي، ملائکې الهامات شروع کړي، له نیکو اعمالو سره د انسان مينه په څپو شي، او کله چې بيا د انسان زړه غافله شي نو شيطان خپله مېنوکه ددغه انسان په زړه کې کېږدي او وسوسې ورته شروع کړي.

د زړه صفات

زړه د ښانست ، معرفت او محبت او صبر ځای ده ، کله چې مرید په ذکر شروع وکړي ، نو له دې ځایه د بدن ټولو برخو ته رگونه تللي دي ، نو په واقعیت کې د ټول بدن تعلق له الله جلّ جلاله سره پیدا شي ، او که زړه غافله شي نو بیا شیطان رنگارنگ وسوسې وراچوي او دغه وسوسې بیا ټول بدن ته سرایت وکړي . ځکه خو حضور پاک صلی الله علیه و سلم فرمایي :

﴿ أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضَغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ ﴾

[صحيح المسلم باب أخذ الخلل وترك الشبهات] رقم الحديث : ۱۵۹۹۱

ژباړه : او خبر اوسئ چې (د انسان) په بدن کې یوه ټوټه غوښه ده ، کله چې هغه روغه (مصلحه) وي نو ټول بدن روغ وي او کله چې هغه خرابه (فاسده) شي نو ټول بدن خراب شي ، خبر اوسئ چې هغه زړه دی .

اوس نو چې د انسان زړه په ذکر لگيا شو نو هغه بد صفتونه یې چې په زړه کې دي لکه حسد ، کبر ، کینه او داسې نور بېکاره صفات نو د ټول خدای پاک جلّ جلاله لرې کړي او په ځای یې بیا د معرفت او محبت صفت پیدا کړي ، له الله تعالی ، حضرت محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم او له اولیاء الله وو سره یې مینه پیدا

کېږي، صبر، تواضع او حلم پکې پیدا شي او بیا په تکلیفونو کې صبري نه کوي، تکبر نه کوي او له چا څخه انتقام اخیستلو ته هم زړه نه ښه کوي، نو (قلبي) لطیفه له غوښې څخه مراد نه ده، بلکې لطیفه قلبي ځان ته یو نوراني کیفیت ده، چې په دې زړه کې پیدا کېږي. کله چې دغه کیفیت په زړه کې پیدا شو، نو په انسان کې مثبت تغیرات شروع شي، رذیله صفات ورڅخه لیرې او ښکې صفات بیا پکې ځای پیدا کوي.

زړه ته په عربي ژبه کې قلب وايي، قلب لفظ په پښتو کې اړولو ته وايي، نو دا زړه هم په یوه حال باندې نه وي، اوږي را اوږي، نو له دې امله هر وخت ذکر په کار ده، ځکه نبي کریم ﷺ به چې کله دعا کوله نو دا به یې ویل: ﴿يَا مُقَلَّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّثْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ﴾ (جامع الترمذي ج: ۲ ابواب الدعوات رقم الحديث: ۳۵۲۲ ص ۱۱۲)

ژباړه: ای د زړونو اړونکيه! ته زما زړه په دین ثابت او محکم کړې. زړه دچرګ د ښکې مثال لري چې په بیابیان کې پرته وي، باد یې کله په یوه او کله په بله خوا اړولي. نو کله شیطان تصرف شروع کړي او کله بیا د ملائکو تصرف شروع شي، په یوه او بل اړخ یې اړوي، نو ځکه کله په زړه کې تکبر او کله بیا حسد او کله نور داسې اخلاق رذیله پیدا کېږي.

نوله دې امله به ته په خپل زړه پسې متوجه یې، ترڅو هغه غلط طرف ته وانه وړي. انسان به په دې اکتفاء نه کوي چې بس وظیفه مې واخیسته، زړه مې یوڅو ورځې ذکر وکړ، اصلاح شو، نور څه

ته ضرورت نشته. بلکې دا کار دائمی حضور غواړي، که په غټه سلسله خبره وکړو، نو انبياء عليهم السلام معصوم دي، يعنې الله تعالى ددوی حفاظت کړی، د گناهونو او بدو کارونو شوق په دوی کې بالکل نشته. او اولياء معصوم نه دي، مگر محفوظ دي، يعنې خداى جلّ جلاله له دوی سره ملاکې ټاکلې دي، ترخو زړه يې د نيکي طرف ته مائله وي، الهامات ورته شروع کړي، گناهونه ورڅخه نه کېږي، که بالفرض ورڅخه وشي، خو سمدلاسه پنبېمانه شي، ځکه دخداى پاک جلّ جلاله سره يې تعلق جوړ وي، بيا عاجزي پکې پيدا کېږي او په گناه باندې توبه وباسي، په گناه باندې يې دوام نه پاتې کېږي.

(روحي) لطيفه:

د انسان په بدن کې دوهمه لطيفه د (روح) ده، دا هغه لطيفه ده چې الله تعالى په يېنه (جیگر) کې پيدا کړې او اصلي مرکز يې يېنه ده. دغه جیگر چې د روح معدن ده، په دغه ځای کې رحمت او شفقت دواړه دي، د محبت او خوشالي مرکز ده او له دې سره سره بلې خوا ته د صفرا او سودا مرکز هم دغه ځای ده.

اوس نو دغه روحي لطيفه چې په يېنه کې ده، نودا چې په ذکر لگيا شوه بيا دا صفرا او سودا چې د گناهونو په اثر پيدا شوي دي او انسان نورو گناهونو ته هڅوي نوددې ذکر په شروع کېدو سره دا صفرا او سودا له منځه ځي او صفات حميده يې ځای نيسي. بيا يې په نورو انسانانو باندې زړه سوځي، صله رحمي او شفقت پکې پيدا

شي، بيا په دغه ذکر سره سکون او خوشالي ورته حاصل شي، له
الله تعالی سره يې تعلق پيدا شي، اطمینان يې په برخه شي. ځکه
چې الله تعالی په قرآن کریم کې ويلي: ﴿أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ
الْقُلُوبُ﴾ [سورة الرعد]

ژباړه (دغه رجوع کوونکي، هغه کسان دي چې ايمان يې راوړی
دی او آرام نيسي زړونه د دغو مومنانو، په ذکر دالله تعالی سره.
يعنې سوکالي او سکون، خوشالي او اطمینان له الله تعالی
اود هغه له دين سره په محبت کولو پيدا کېږي.
(سیري) لطيفه:

دریمه (سیري) لطيفه ده، ددې لطيفي اصلي ځای توری ده، دا
توری محل د مشاهدې هم ده، کله چې صفا شي نو انوار او
تجلیات هم ورته معلومېږي، د خوشحالي او فرحت ځای هم ده،
همدا راز د خدا، غرور او تکبر محل هم ده.

اوس نو چې د یو انسان توری په ذکر لگیا شو نو ددغه ذکر په
نور سره دغه بې ځایه او ناروا خداگانې ختمېږي او ورسره غرور او
تکبر هم له مینځه ځي، بیا دلته د مشاهدې حالت راځي، انوار او
تجلیات په خپلو سترگو ويني، چې له هغې سره ژړا پيدا کېږي،
تواضع پيدا کېږي او په گناهونو باندې پدامت او پنبه ماتیا پيدا
کېږي.

(خفي) لطيفه:

څلورمه (خفي) لطيفه ده، ددې لطيفې مرکز په تريخي کې دی، دا تريخی محل د غم هم ده اود ډار او ژبا هم، بلې خوا ته محل د غضب، غلظت او سختۍ هم ده.

کله چې د يو انسان دغه تريخی په ذکر باندې شروع وکړي، نو غضب او هغه بداخلاقي او غلظت له مينځه ورسره ځي، بيا په اخلاق حميده سره بنائسته شي او هميش به دخداى جَلَّالَهُ او آخرت په لوري متوجه وي. د الله تعالى په نافرمانۍ کولو سره به غمجن کېږي، مثلاً لمونځ ورڅخه پاتې شو، يا روژه، يا داسې نور عبادات يې پاتې شوي وي نو دى ورباندې سخت خفه وي. اود الله تعالى جَلَّالَهُ د عتاب څخه په وېره کې وي اود بدو اخلاقو په صادرېدلو سره ورته ژبا پيدا کېږي، کله چې دغه تريخی اصلاح شي نو بيا يې د الله تعالى جَلَّالَهُ لوري ته رجوع پيدا شي.

(اخفي) لطيفه:

پنځمه د (اخفي) لطيفه ده، ددې لطيفې مرکز الله تعالى جَلَّالَهُ په بدوگي کې ايښى ده، چې د سينې د برابرۍ نه دواړو بدوگيو ته القا د ذکر کېږي. دا بدوگي د شهوت، جرئت، شجاعت او حرص ځاى ده، کله چې د انسان بدوگي د الله تعالى جَلَّالَهُ په ذکر لگيا شي نو د ذکر د اثر له امله حرص او بې ځايه شهوت له منځه ولاړ شي، د مسلمان د قتلولو جرئت ورک شي، دلته داخفي لطيفې په برکت د انسان په بدن کې دهغو بدو صفاتو په مقابل کې ښک

لومړۍ ټوکه

صفات پیدا شي، هغه داسې چې دجرات په ځای بیا شجاعت او
 د شهوت په ځای عفت (پاک لمني) او د حرص په ځای زهد ځای
 ونیسي اوس نو انسان د لسو شیانو څخه مرکب ده، په لسو شیانو
 کې دا پنځه د عالم امر سره تړاو لري، چې هغه دا پنځه مرکزونه
 شول، ددغو مرکزونو صفات مونږ اجمالاً وپېژندل چې دواړه صفات
 لري، داسې صفات هم لري چې په هغې سره انسان له خدای جلّ جلاله
 څخه بېگانه (لري) کېږي او داسې صفات هم لري چې انسان
 خدای جلّ جلاله ته ورنیږدي کېږي، د لرې کېدو منشاء او لامل غفلت
 ده، چې دغه ځایونه له ذکر څخه غافل وي نو انسان به دالله تعالی
 نه لرې کېږي او د نژدیکت منشاء او لامل بیا ذکر ده، چې دغه
 ځایونه د خدای پاک جلّ جلاله په ذکر اباد شي نو بیا د ملائکو له طرفه
 ورته الهامات کېږي، بیا ټول بدن ددغو لطایفو له وجې نوراني شي
 ، بیا د خدای تعالی رابطه ټینګه شي نو بیا دغه انسان له گناور
 څخه ځان ساتي او له نیکی کولو سره یې تل مینه او محبت وي.

اوس نو چې دغه مرکزونه متضاد صفات لري، نو سړی به ورته
 متوجه وي ، که داسې وو چې دا ځایونه هروخت په ذکر لگیا وو
 نو بیا به دغه انسان ورځ په ورځ په دین کې ترقي کوي، کشفیات به
 ورته په برخه کېږي، ځکه په دغه ځایونو کې محل د مشاهدې شته
 یعنې مقصود خو انوار، تجلیات او کشفیات نه دي، خو بدن د
 انوارو او تجلیاتو محل کېدلی شي ، اصلي په بدن کې دغه قابلیت
 الله تعالی ایښی دی. ۱ نورالابصار، ضیاء الافکار فارسي / تالیف شیخ
 المشایخ خلیفه صاحب داد محمد (سلمه الصد) / ص ۱۷۲ / ۱۸۹

دارومدار د کتبي په ایمان او تقوی سره دی

اوس دغه ځایونه د کفارو هم شته او د مسلمانانو هم، قرآن کریم مسلمانانو او کفارو ټولو ته راغلی ده، خو په خپله الله تعالی د قرآن کریم د فائدي تخصیص تر متقیانو پورې کړی دی چې فرمایي: ﴿هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ﴾ (سورة البقرة) یعنې دا قرآن د متقیانو له پاره هدایت او لار ښوونې ذریعه ده، نو ځکه دغه خلک فائده ورڅخه اخلي. تفسیر بیضاوي لیکي چې: دا قرآن خدای جَلَّ جَلَالُهُ تر متقیانو پورې ولې خاص کړی دی؟ چې دا د متقیانو له پاره هدایت ده، حال دا چې قرآن کریم خود ټولې دنیا د انسانانو له پاره را استول شوی. وایي دا ځکه چې: قرآن، اسلام او شریعت د قوي غذا (طعام) مثال لري، قوي طعام او غذا هلته بدن ته قوت ورکوي چې بدن جوړ وي، که بدن ناجوړه و، نو بیا قوي غذا ورته ضرر رسوي. که یو سړی ملاریا نیولی وي نو غوړي ورته تاوان رسوي او که گټه؟ د قوت او طاقت شیان به وي خو چې بدن روغ نه وي بیا همدا د قوت او طاقت خوراکونه ورته په ضرر تماميږي نو دا دین او قرآن چې انسان ته گټه رسوي هغه وخت یې رسوي چې اعتقاد یې سم وي، په هغه کې تقوی او خشیت من الله وي، د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د کلام عظمت او حیثیت یې پېژني، نو بیا به فائده ترې اخلي او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورته د هدایت ذریعه گرځوي همدغه قرآن کریم وو چې په ابتداء کې به نوي نوي آیاتونه نازلېدل نو کفار

لومړۍ ټوکه

به نور هم په خپل کفر کې سخت شول او مخالفتونه به يې زياتېدل،
 لکه چې الله تعالى فرمايي: ﴿ وَنُزِّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ
 وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴾ (سورة الاسراء، ۱)

ژباړه: اوناړلوو (پرتا) له قرآنه هغه څيز چې شفاء دی (له
 ظاهري او باطني امراضو) او رحمت دی له پاره د مؤمنانو (چې نفع
 پرې اخلي) او نه زیاتوي (دغه قرآن) ظالمانو (کافرانو) ته مگر
 زیان (هلاکت چې ایمان پرې نه راوړي). [تفسیر بیضاوي ج: ۱/ ص: ۱۲]

نود بدن اصلاح په دغو لطایفو باندې کېږي، دا بدن چې څومره
 اصلاح کېږي، قرآن کریم بیازیات اثر هم پرې کوي، او داهلته کېږي
 چې د بدن مرکزونه زیات اصلاح وي او اصلاح یوازې د خدای پاک
 په ذکر او یادونه راځي ددغه قرآن کریم انوار او فیوضات بدن ته
 رسیږي، بیانو ورځ په ورځ یې ترقي په برخه کېږي. تردې پورې چې
 د الله تعالى د اولیاوو په ډله کې شامل شي، چې بیا دده په یوه آیت
 باندې زیات کارونه جوړېږي. اونورو خلکو ته په ټول قرآن عظیم
 الشان دومره فائده نه رسیږي.

په قرآن کریم کې کوم نقصان نشته، بلکې نقصان په ده کې وي،
 نبي کریم صلی الله علیه و سلم په خپله زمانه کې به نفس نفیس موجود و خو
 مشرکینو چې عقیده ورباندې نه درلوده هرڅومره معجزې یې چې
 وربکاره کړې، زړونه یې مرض وهلي وو نو هېڅ فائده یې نه ورته

کوله، منافقین به د نبی کریم ﷺ په مجلس کې کېناستل،
خود هغه ﷺ خوږو خبرو به په دوی کې هېڅ اثر نه کاوه.

اومونږ الحمد لله چې په څوارلسمه صدۍ کې واقع یو، اود نبی
کریم ﷺ مبارک احادیث او رو نو خوند ورڅخه اخلو، دا
ځکه چې الحمد لله ایمان او اسلام راسره شته، سره له دې چې خپل
خوږ پیغمبر مولى لیدلى هم نه دی خو خوند یې شته، نو چې بدن جوړ
وي که لرې ده، که مولى لیدلى نه ده بیا هم شوق شته، دا رنگه مونږ
آخرت نه ده لیدلى بیا مو هم ورسره شوق شته، الله تعالى مو نه ده
لیدلى بیا مو هم ورسره پوره پوره مینه ده، صحابه کرام رَحْمَهُمُ اللهُ مو
نه دي لیدلي خو محبت او مینه مو ورسره شته او هغوی معجزې او
نور دیر شیان په سترگو هم لیدل خو سره له هغه یې هېڅ گټه یې
ورته ونه رسولې. ولې؟ ځکه چې بدن روح نه وو.

نو غرض داده چې: د طریقت فائده داده چې له بدن څخه اصلي
او واقعي بدن جوړوي، بله دا فائده دا ده چې ددې اهل به شو چې
د قرآن کریم څخه فائده راته ورسېږي، انساني بدن ددې لا تق
گرځي چې د نبوي ﷺ له احادیثو څخه خوند واخلي، د
ائمۀ کرامو رَحْمَهُمُ اللهُ له اقوالو څخه گټه پورته کړو.

نو چې ذکر دائم شي نو حضور دائم موجود شي، بیا نو الله
تعالى په هرڅه کې اثر پیدا کوي او خدای جلّ جلاله ته یې نژدېکت په
برخه شي چې یو څوک خدای پاک ته نېږدې شي او په هغه گران شي
نور به دی څه ارمان لري.

(۱۶) مجلس

د ذکر په واسطه الله تعالى د سړي ابدي ژوندون جوړوي

﴿ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِذَا لَقِيْتُمْ فِئَةً فَاَنْجِبُوْا وَاذْكُرُوْا اللّٰهَ كَثِيْرًا

لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴿۱۷﴾ [سورة الانفال ۱]

ژباړه : اې مؤمنانو كله چې مخامخ شئ د دښمن له يوې ډلې سره (چې جنگ ورسره كوي) نو ثابت قدم اوسئ تاسې (او مه ترې تنبستئ) او يا دوي تاسې الله ډير (په خوله او زړه) ښائئ چې تاسې د كاميابي پراخ ته ورسېږئ (په بري سره پر دښمن د ذكر په برکت) .

دلته د ذكر دوه معناگانې دي يوه معنا يې دا چې دا مونږ مشهور ذكر ورته وايو، چې د ژبې اود زړه ذكر ده، دا ترې مراد ده.

دوهم تفسير مظهري (ج ۴ ص ۱۹۷) ليكي چې: په دې كې تنبيه ده په دې چې د بنده له پاره مناسب داده چې هيڅ شئ دى الله تعالى له ذكر نه منعه نكړي . او په وخت د سختيو كې دده لورې ته التجاء وكړي . او رئيس المفسرين حضرت عبدالله بن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ (چې د نبى كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د تره زوى اود ټولو مفسرينو سردار دى اودا مرتبه يې هم د نبى كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خدمت كولو موندلې ده .

لومړۍ توبه

یوه شپه د نبي کریم ﷺ کور ته چې حضرت رسول الله ﷺ د میسونې روستۍ ته چې د حضرت اېس عباس رضی الله عنه ترورو په نوبت و او دغه د حیض په حال کې وه او دوی چې د رسول الله ﷺ د شېبې د عذاب معلومات ځان ته حاصیل کړي

کله چې رسول الله ﷺ د شېبې پورته شو او دده خدمت له پاره ولزمېده دا تصور وکړ چې زه خوسه دده په موخه به باید استفاده وکړم او د رسول الله ﷺ خدمت په دې صورت کوم دده خدمت ترې صورت ته دی

۱ ده باید انتظار کړي وای ترڅو رسول الله ﷺ راوتلی وای او اوده یو غوښتي وای

۲ دا چې رسول الله ﷺ په بیت الخلا کې داسې ده بدني لویه ښه کړي وای او د بیت الخلا ته درېسي وای

۳ دا چې درېسي لویه خدمت اخلاخوا ته ورته اوسې وای او دې ورته تللی وای

حضرت اېس عباس رضی الله عنه اول صورت غوره نه کړ ځکه چې هغه اوبه وغوړي کله به غسل نامر کې تاخیر راشي په اهل بیت معلومه کړه چې موقع خدمت ده دده روستۍ ولونه اړتیا او ضرورت نشته

د خدمت دویم صورت یې هم غوره نه کړ چې بیت الخلا ته یې اوبه وروړي وای ځکه د اېس ادبي نه

لومړی ټوک

نودا دریم صورت یې غوره کړ چې دبیت الخلا خواته یې اوبه ورته کیښودې اودې ورڅخه ولاړ.

نو کله چې رسول الله ﷺ د قضاء حاجت نه فارغ شو اوبیرته راوگرځیده نو په دې وخت کې یې اوبه ولیدلې نو پوښتنه یې وکړه چې دا اوبه دلته چا راوړي دي؟ نوام المؤمنین میمونې رضی الله عنہا ورته وویل چې دغه هلک د نبی کریم ﷺ زړه ورته خوشاله شو اودعا یې ورته وکړه **﴿اللَّهُمَّ عَلِّمُهُ الْكِتَابَ﴾** اصحیح البخاری ج ۱ / کتاب العلم ص ۷۵ رقم الحدیث ۱۷۵ ژباړه: ای خدایه پاکه! ته ده ته په قران کریم کې پوهه ورنصیب کړې. اضا، البخاری شرح صحیح البخاری ج ۲ / کتاب العلم ص ۱۶۳/۱۶۴ رقم الحدیث ۱۷۵

نو راځو خپل اصلي مطلب ته چې: حضرت عبدالله ابن عباس رضی الله عنہما د تهر شوي آیت په تفسیر او تشریح کې فرمایي چې: خدای تعالی د سخت تکلیف په حال کې چې د جنگ حالت ده، د کفارو په منځ کې راییسار ده، له دې ټولو سختیو سره سره الله تعالی خپلو اولیاؤ، دوستانو او مؤمنانو ته د ذکر کولو حکم کوي چې: **﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا﴾** نو حضرت ابن عباس رضی الله عنہ فرمایي چې: له دې نه دامعلومیږي چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته انسان په ذکر کولو سره نږدې کېږي. او بل داترې معلومیږي چې ذکر په یوه حال کې هم نه معاف کیږي، نوځکه یې په هغه ډېر سخت ځای کې هم خپل دوست ته د ذکر کولو حکم وکړ.

حضرت ابن عباس رضي الله عنه فرمايي چې: له دې نه دا معلومېږي چې که یو سړی له شرق نه روان شي او تر مغربه پورې دا خپله هستي او مال وويشي او بل طرف ته یو سړی له غرب نه روان شي او تر مشرق پورې کفار وژني له دې نه هم دغه د الله تعالی ذکر بهتر ده، ځکه چې اجر یې ډېر ده.

ددې خبرې دا معنا نه ده چې: دا (الحمد لله، سبحان الله، الله) چې مونږ یې تل وایو دا مستحب عمل ده او حال دا چې دا تر جهاد بهتر ده، بلکې معنا یې داده چې: که سړی جهاد کوي او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې په یاد نه وي یا سخاوت کوي او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې په زړه نه وي دا ټول خوښه عملونه دي خو چې د خدای جَلَّ جَلَالُهُ د رضا له پاره نه وي او په هر آن او هر قدم کې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ طرف ته متوجه نه وي نو بیا هېڅ فائده او اجر نه لري.

دا که په جهاد او سخاوت کې اجر پیدا کېږي یا په بل عبادت کې وزن او ثواب پیدا کېږي دا هغه وخت چې د انسان مطلوب یواځې او یواځې الله تعالی وي او هغه یې په یاد وي.

د ذکر خانګړتیاوې خوبې شمیره دي، خو لویه خبره داده چې د ذکر په سبب د انسانانو له خپل خالق سره تعلق او مینه پیدا کېږي او په دنیا کې هم دا قانون دی چې څوک له چاسره ډېره مینه لري نو ډېر یې یادوي، د کوم کاروبار سره چې ډېره مینه لري هغه کاروبار کې شپه ورځ مشغول وي، لنډه دا چې له هر شي سره چې د چا تعلق وي نو هغه ډېر یادوي. نو اوس که د یو چا له خدای

تعالی جَلَّ جَلَّالُهُ سره تعلق زیات وي نو خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ به خامخا وېر
یادوي.

ذکر سلطان:

له پنځو لطائفو څخه وروسته (ذکر سلطان) شروع کېږي چې (ذکر قالبی) هم ورته ویل کېږي، له دې ذکر سره له سر نه تر نوکانو پورې ټول بدن د خدای تعالی جَلَّ جَلَّالُهُ په ذکر مشغول وي، داسې حالت چې انسان ته پیدا شي چې په بدن کې الله تعالی ته خای ورکړ، قلب، روح، سِر، خفي، اخفي او قالب د بدن لنده دا چې په ټول بدن کې یې الله تعالی ته خای ورکړ نو بیا دده له الله تعالی سره واقعي عشق او محبت پیدا کېږي، بیا یې په هر عمل او قول کې اثر پیدا کېږي، که تلاوت کوي یا بل کوم عمل ترسره کوي هرڅه به د خدای تعالی د رضا له پاره وي.

اصلاً دا مقامات چې انسانانو ته پیدا کېږي مثلاً د ﴿ سبحان الله يا الحمد لله ﴾ په ویلو سره ورته دومره ثوابونه په برخه کېږي دا دهغو خلکو له پاره چې له زړه نه یې ووايي او واقعاً یې له الله تعالی جَلَّ جَلَّالُهُ سره مینه او اخلاص وي. که داسې نه وي نو همدا قرآن کریم چې د الله تعالی کلام دی منافقینو به هم تلاوت کاوه، لمونځونه به یې هم کول خو خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ ددوی حال بیا داسې راته بیانوي چې: ﴿ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَدِّعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَدِيعُهُمْ وَإِذَا

قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَآؤُنَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ
اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١١﴾ ﴿سورة النساء﴾

ژباړه : بېشکه چې منافقان ټگي کوي (په ښکارولو داسلام او پټولو د کفر) له الله تعالى سره او الله تعالى سزا ورکونکی دی (د دو ټگي او دوکې په سبب) او هرکله چې پورته کيږي دغه (منافقان) لمانځه ته نوبه ښه زړه نه پورته کيږي يوازې دا چې دوی خلکو ته ځان ښيي چې موږ هم مسلمانان يو او نه يادوي دوی الله مگر (ريايي يادول) ليرې.

چې څوک د خدای تعالی تابع او ذا کړ شي بيا يې ټول

مخلوقات تابع شي

د چا چې له الله تعالى سره واقعي مينه پيدا شي نو بيا الله تعالى دومره عزت او شرافت ورپه برخه کړي چې: ځمکه، آسمان، حيوانات او حشرات يې ټول پيژني، بيا هغه شيان چې په ظاهره د انسان دښمنان وي هغه هم دده تابع شي او دده قدر او احترام کوي.

دنبی کریم ﷺ له غلام حضرت سفینه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي: زه په کيشتۍ کې سپور شوم هغه ماته شوه، نو دلرگي په يوه تخته کيनाستم، نو د ديارب غاړې ته يې ويستم، يو زمری راسره مخامخ شو ورته ومې ويل: اي ابوالحارث! زه درسول الله ﷺ غلام يم! نو سربې راته تپت کړ او په څنگ راسره روان

لومړی ټوک

شو زما دفاع يې له حيواناتو کوله تردې چې عامې لارې ته يې برابر کړم، نو له هغه نه وروسته يې (همهم) يعنې زگړوی کاوه دامې ورنه وفهموله چې خدای پامانې رانه اخلي.

جامع کرامات الاولياء، ج. ۱ ص ۱۱۶

سره له دې چې زمري د انسان دښمن ده، خو ﴿مَنْ كَانَ لِلَّهِ كَانَ اللَّهُ لَهُ﴾ څوک چې د الله تعالى تابع شو بيا نو الله تعالى ددغه انسان محافظ او مددگار شي، بيا يې په حشراتو او حيواناتو هم تائيد کوي، هغه يې نصرت کوي، له کومو شيانو څخه چې دغه انسان ډارېږي هماغه شيان يې بيا څوکيداري کوي.

رښتيا ويل د دنيا او اخرت د نجات سبب دی

حضرت حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ د وخت مشهور بزرگ جليل القدر عالم او تابعي دی، په ده پسرې حجاج بن يوسف گرځېده، يو ځل پوليس ورپسې شول، تردې پورې چې دی د حضرت حبيب عجمي رَحْمَةُ اللَّهِ ځای ته راغی، حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ ورته وويل چې په ماپسې عسکر را روان دي نو گوره چې ما ورته ونه ښيي، حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ د عبادت کولو له پاره کوټې ته ننوت، کله چې عسکر را ورسېدل نو له حبيب عجمي رَحْمَةُ اللَّهِ څخه يې وپوښتل چې حسن بصري خو به دلته نه وي، هغه ورته وويل چې: هغه په دغه کوټه کې دی، کله چې عسکر کوټې ته ورغلل نو دی يې پکې پيدا

نه کړ، حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ وایي اوه ځله یې لاس راباندې ولگیده خو بیا یې هم ونه لیدم.

بهرته ناهیلی راووتل او حبیب عجمي ته یې وویل چې: ته په مونږ مسخرې کوي، هغه بیا ورته وویل چې: په همدې کوټه کې دی، هغوی بیا ننوتل خو بیا یې هم څه ونه لیدل او بهرته ولاړل، حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ چې کله له کوټې څخه راووت نو حبیب عجمي ته یې وویل چې: تا خوزه ورته ونبودلم داستاد بي ادبي دي وکړه؟ ده ورته وویل چې: ته زما رښتیاوو خلاص کړې که درواغ مې ویلي وای دواړه به نیول شوي وو. کله چې ما رښتیا وویل نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دهغوی سترگې پندې کړې او ته یې ونه لیدلې.

حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ ورته وایي په دې وخت کې دې څه وویل: هغه ورته وایي: لس ځله مې آية الكرسي، لس ځله امن الرسول او لس ځله مې (قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ) ولوستل، بیامې وویل: ای خدایه! حسن مې په تا سپارلی ته یې وساتې.

[تذكرة الاولیاء پښتو ص: ۴۶ / تذكرة الاولیاء فارسي ص: ۸۱]

په حدیث مبارک کې راځي چې: نبي کریم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ د بیت الله شریفې تر څنګ ناست و، د ابولهب د ښځې په هکله چې کله د قباح آياتونه را نازل شول، نو دې ښځې یو غټ کانی را اخیستی او ویل یې چې: په دې زه په پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ باندې گوډار کوم، راغله په حرم کې وگرځېده، سره له دې چې نبي کریم صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ د بیت الله شریفې تر څنګ ناست دی، خو ددې شرکې الله تعالی

پنډې کړې او دی یې ونه لیده، بېرته ناهیلې ولاړه، صحابه کرام رضی الله عنہم له نبی کریم صلی الله علیه و سلم څخه وپوښتل چې: ته خو دلته ناست وې او ویې نه لېدې؟ ده صلی الله علیه و سلم ورته وویل چې: خدای پاک جل جلاله یې په ما باندې سترگې پنډې کړې ځکه یې نه ولیدمه.

نو چې څوک د الله تعالی سره علاقه لري، مینه، محبت او اخلاص لري نو بیا یې د دښمنانو سترگې ورباندې پنډې شي.

خو یو وخت همدا حسن بصري رحمۃ الله د حجاج عسکرو ونيوه او د حجاج دربار ته یې بوتلو. حجاج له ده مبارک سره په سخته لهجه خبرې او بحث شروع کړ، ده هم په ډېره زړورتیا د پوښتنو ځوابونه ورکول، حجاج ورته وایي: ته نه یې خبر چې ته ما د څه له پاره راغوبنستی یې هغه ورته وایي نه! حجاج ورته وایي: ته مې ددې له پاره راغوبنستی یې چې ځان درڅخه خلاص کړم او مړ دې کړم، ده ورته وویل چې: د حضرت نبی کریم صلی الله علیه و سلم څخه یوه دُعا منقوله ده چې که یو څوک یې سهار ووايي نو تر ماښام پورې به له ټولو آفتونو څخه محفوظ وي او که بیګا یې ووايي نو بیا تر سهاره پورې به په امن کې وي، نو ما هغه دُعا ویلې ده، ته ما ته هېڅ ضرر نه شي رسولې.

له دې خبرې وروسته حجاج دی پرېښود او دی په خپله مخه ولاړ، د پولیسو یوه مشر حجاج ته وویل چې: دا دومره شپې او ورځې دي مونږ پسې ستړې او سرگردانه کړو، بیا مو ونيوه او له ناسره

بې دومره تېزې خبرې هم وکړې او له دې ټولو سره سره دې اوس دومره په آسانی سره پرېښود او هېڅ دې هم ورته ونه ويل. دا ولې؟
حجاج د خپل فوځي افسر په ځواب کې وايي چې: وژل خو لا په خپل ځای پرېږده، يواځې چې په زړه کې به مې دا خبره راوگرځېده چې زه ورشم او ويې وهم نو له دې سوچ سره به له ده څخه زمريان او ښاماران چار چاپېره ودرېدل، زه وېرېدم چې که ورپورته شم نو له منځه به مې يوسي.

حجاج بن يوسف سره له دې چې دومره ظالم هم و، کتابونه ليکي چې: يو لک شل زره صحابه کرام رضي الله عنهم او تابعين دده په بنديخانو کې شهيدان شوي، خو بيا يې هم حضرت حسن بصري رحمه الله ته څه ونه شول ويلای. ۱ البداية والنهاية ج ۹، ص ۱۷۹

. نو په هر قول او عمل کې هغه وخت اثر پيدا کېږي چې د انسان معامله له خدای پاک جل جلاله سره صافه او مخلصانه وي او هرڅه يې دهغه د رضا له پاره وي او د خدای جل جلاله د رضا لوی اثر او ښه داده چې خدای پاک جل جلاله ورته د ذکر او عبادت توفيق ورکړي.

يو بزرگ ليکي چې: کله ما خدای جل جلاله يادوي نو زه ورباندې پوهېږم، په مجلس کې ناستو کسانو تعجب وکړ چې دا څه خبره کوي؟ ده ويل چې: زه کله د خدای جل جلاله په ذکر لگيا شم نو زما يقين شي چې الله تعالی هم ما يادوي، ځکه چې دی جل جلاله په خپله فرمايي ﴿فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ...﴾ ﴿سورة البقرة﴾

لومړۍ ټوکه

ژباړه: نو ياد کړئ (تاسې) ما (په قلبي او بدني طاعت سره) نو
زه به هم ياد کړم تاسې (په ثواب سره)

نوبه ذکر کې اصل مقصود حضور مع الله، اخلاص او محبت ده.
کله چې په هر کار کې اخلاص پيدا شي نو له رڼا څخه خلاص شو
اوله خدای تعالیٰ جلّ جلاله او جناب رسول الله صلی الله علیه و سلم سره يې
مينه پيدا شوه دغه انسان بيا په دنيا او آخرت کې کامياب ده، بيا
د خدای پاک جلّ جلاله په وعدو کې دمخالفت شائبه هم نشته نو
مطلب دا چې د خدای جلّ جلاله ذکر تر کوم ځای او کوم وخت پورې
منحصر او تړلی نه دی. ځکه چې په خپله خداوند متعال جلّ جلاله
فرمايي: ﴿فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَمًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ
جُنُوبِكُمْ﴾ سورة النساء آيت ۱۰۳

ژباړه: بيا کله چې اداء کړئ تاسې لمونځ (لمونځ يو عبادت
ده)، نو چې لمونځ مو ادا کړ له هغې نه وروسته بيا خدای
پاک جلّ جلاله يادوی په ولاړه، په ناسته، په ملاسته په هر حال کې يې
يادوی. ځکه چې الله تعالیٰ جلّ جلاله امر کوي چې ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾ (سورة الاحزاب)

ژباړه: اې مؤمنانو يادوی الله په ډيرو يادولو سره
له دې څخه مطلب داده چې داسې حضور پيدا شي او په چا کې
چې داسې حضور پيدا شي نو هغه ته چې حقيقي حيات (ژوند)

لومړی ټوک

ورپه برخه کېږي، بیا که دی ویده وي هم خو لطائف یې ټول په ذکر لگیا وي، حتی که مړ شي هم په ذکر به لگیا وي، ځکه د انبیاوو عَلَيْهِ السَّلَام او اولیاء کرامو واقعات او حالات چې سپری مطالعه کوي لکه: نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې ولیدل چې حضرت موسیٰ عَلَيْهِ السَّلَام په قبر کې په لمانځه لگیا دی، دا ځکه چې هغوی ته حقيقي حیات (ژوند) ور په برخه شوی، په دغسې اشخاصو باندې بیا مرگ نه راځي بلکې یواځې له یوه دار څخه بل دار د انتقال مرحله وي.

نو حضرت عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لکه چې مخکې هم تهر شو چې فرمایي: د جنگ په سخت حالت کې هم الله تعالی د ذکر کولو امر کوي، ځکه چې د خدای جَلَّ جَلَالُهُ په ذکر کولو سره زړونو ته اطمینان پیدا کېږي، بیا تکلیفونه پرې آسانه شي، هغه پخوانۍ سختي نه بیا محسوسوي، ځکه خو خدای پاک وايي ﴿الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَطْمَئِنُّ

قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ (سورة الرعد ۱)

ژباړه «دغه رجوع کوونکي، هغه کسان دي چې ایمان یې راوړی دی او زړونه یې مطمئن وي د «غوږ مومنانو» په ذکر دالله تعالی سره

يعني الله تعالی وايي چې په سخت حالت کې ته ما يادوه زه به په تاباندې سختۍ آسانې کړم او هغه مصیبتونه او کړاوونه به درباندي آسانه کړم

لومړی ټوک

خو په دې لاره کې بنيادي شرط داده چې دغه يادول او ذکر کول به په مينه او اخلاص سره وي، يواځې د خولې په ويلو اونه هم داسې د زړه په ويلو چې په زړه سره ذکر کوي خو فکر او سوچ يې بل ځای وي، بايد سپړی دا کوشش وکړي ترڅو خپل زړه ته پوره متوجه شي، چې له دې سره بيا په زړه کې خوند پيدا کېږي، داچې زمونږ په ذکرونو کې ظاهري کوم اثر نه ليدل کېږي وجه يې داده چې يو خو سمه توجه نه کوو، مجلسونه مو بې باکۍ او په لېو او لعب مشتمل وي، په خوراکنونو کې مو هم زياتی او کمی وي، که داسې نه وي نو د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په نوم کې دومره اثر ده چې يو وار څوک په اخلاص سره (الله) ووايي نو له ځمکې څخه به يې عرش ته ورسوي خو بنيادي شرط اخلاص او دوام علی الذکر ده.

د نېکو خلکو سره کېناستل هم توجه ده

زمونږ د اکثرو ملگرو دا فکر وي چې بس خانقاه ته راغلو او همدلته مو ذکر وکړ نو خبره خلاصه شوه، يا داچې ټنډه په ټنډه کېښودل شوه نو کار جوړ شو او که توجه ونه شوه نو کار نه کېږي. گورۍ وروڼو! مونږ خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په ذکر باندې مامور کړی يو، هغه هم علی الدوام د تل له پاره، دا مجلس په حقيقت کې ټوله توجه توجه ده، بايد خپل دين ته په هروخت کې متوجه اوسو، خدای

پاک جَلَّ جَلَّالُهُ راته امر کړی چې: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا
مَعَ الصَّادِقِينَ﴾ (سورة التوبه)

ژباړه: اي هغو کسانو چې ايمان ئې راوړی دی (يعنې اي
مومنانو) وويريږئ تاسې له الله (او هسي مخالفت مه کوئ) او
اوسئ سره له صادقانو.

يعنې له نېکانو سره ملگرتيا کوئ. نو مونږ مجبوره يو چې
خامخا به له عالم، طالب او بل کوم نېک شخص سره کېنو، ځکه
چې امر راته شوی، نو کله چې مونږ د خپل خالق جَلَّ جَلَّالُهُ په امر
باندي عمل وکړو نو بيا به په اعمالو کې هغه جَلَّ جَلَّالُهُ په خپله اثر
پيدا کوي.

(۱۷) مجلس

د نفس مراتب اوده اخلاص او صدق فائدي

﴿قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا
أَذِلَّةً ۚ وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٢١﴾﴾ [سورة النمل]

ددې آيت شان نزول د بلقيس او حضرت سليمان عَلَيْهِ السَّلَام واقعده ده.
ژباړه نو وويل (بلقيس چې په جنگ کې خیر نشته) بېشکه
باچايان هرکله چې ننوځي په کوم کلي (ښار) کې (په غلبه او قهر)
خرايوې دوی هغه (ښار) او گرځوي دغه (باچايان) عزيزان (مشران)
داهل دهغه ذليلان (سپک بنديان) او هم داسې (چې ومې ويل) دوی کوي .

پورتنۍ معنا خو يې ظاهري شوه . او باطني معنا يې داده چې
د انسان په باطن کې د نفس اماره يو حکومت ده ، د نفس په اصل
کې سرکشي پرته ده ، نو دا نفس د انسان په وجود باندې حکومت
کوي ، اودخپل حاکميت د تقاضا له امله په هغه روح باندې چې
هغه په اصل کې پاک شی ده اوله الله تعالی سره يې تعلق ده ، دغه

نفس په هغه روح باندې غالبه شوی وي، نو د دې له امله بیا د انسان په سینه کې غلط او بې ځایه حکومت جوړ شي. حسد، کبر، قدرت پرستي، جاه طلبی، شهوت پرستي داتول د انسان په وجود کې شته. خو کله چې یې له مشائخ کرامو سره علاقه او واسطه پیدا شي، د الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ مبارک اسم یې سینې ته داخل شي، نو بیا د دغه مبارک نوم په برکت بیا هغه د سینې حاکم (نفس اماره) ذلیل شي. ځکه له قرآن کریم څخه دا خبره ثابته ده، الله تعالی فرمایي: ﴿إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ﴾ ۱ سورة يوسف آیت ۵۲. همدا نفس دی چې انسان یې د بدن په لوري روان کړي، خو کله چې په ظاهر کې حکومت بدل شو او د نفس اماره په ځای روح غالب شو، له الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ سره یې علاقه پیدا شوه، نو بیا په هغه ځای کې نفس محکوم او روح حاکم شي او بیا چې کله له انسان څخه کومه گناه صادره شي نو بیا دغه نفس دومره اصلاح شوی وي چې بیا انسان د دغې گناه د کولو له امله ملامتوي چې ته خود گناه له پاره نه بلکې د نېک عمل د کولو له پاره پیدا شوی یې. او د نفس دغه حالت ته (نفس لوامة) وايي. بیا چې څه نوره اصلاح په برخه شي نو بیا (نفس مطمئنه) وگرځي، مطلب دا چې د الله تعالی په ذکر، د نورو کارونو په کولو یې بدن ته سکون او راحت په برخه کېږي، بیا په فقر، مسکنت، لنډه دا چې په هر مصیبت او سختۍ باندې خبر کوي، شکایت نه کوي. او کله چې د نفس مجاهده نوره هم پسې قوي اوزیا ته شي نو بیا (نفس راضیه) شي، معنا دا چې د الله تعالی په قضا او نیتلو باندې راضي وي.

انسانان په دوه ډلو وېشل شوې دي ، يوې ډلې ته مجبورين ويل
 کېږي او بلې ته يې مجيبين . د اهل تصوف او طريقت په اصطلاح په
 مشربونو کې فرق ده. څوک چې مجبورين دي، دهغو له پاره دغو
 مقاماتو د طی کولو له پاره حاجت نشته، دهغوی ابتداء توبه ده او
 استمحاء يې رضا بالقضاء ده، صبر ده، حلم ده، قناعت ده، بلکې نور
 مقامات هم په دې منځ کې شته، خو دا نفس داسې مقام ته
 ورسېږي چې که د خدای جَلَّ جَلَالُهُ له لوري هرڅه ورته رسېږي دې
 ورباندې راضي وي.

اکثره مشايخ کرام چې د زحمت په وخت کې کوم راحت
 محسوسوي ددغه راحت خوند بيا په عامو حالتونو کې نه وي او
 کله چې نفس له الله تعالى جَلَّ جَلَالُهُ څخه راضي شونو بيا دغه نفس
 مرضيه (گرځي. خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له ده څخه راضي وي. ځکه
 محبت د دواړو طرفونو څخه وي. او رضا هم له دواړو طرفونو څخه
 وي. څوک چې له الله تعالى جَلَّ جَلَالُهُ سره مينه او محبت لري الله
 تعالى جَلَّ جَلَالُهُ ، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هم ورسره لري، څوک چې
 له اولياء کرامو سره مينه او محبت لري هغوی يې هم ورسره لري دا
 يو نسبت ده چې له دواړو طرفونو څخه موجود وي.

څوک چې له الله تعالى جَلَّ جَلَالُهُ څخه راضي وي هغه جَلَّ جَلَالُهُ هم
 ورڅخه راضي وي، چې په دې سره نفس (نفس مرضيه) گرځي،
 خودا هلته کېږي چې په هره خبره کې صادق وي، هر قدم چې دې
 اخلي هر کار چې کوي د زده له حقيقه يې کوي، نوبت به دغه
 مقامات ترلاسه کوي.

محترم خليفه صاحب داد محمد (سلمه الله الصمد) الغزنوی وايي: په مخکې وخت کې به ډېر خلک د صحابه کرامو، اولياء کرامو د عمل، گفتار او بنسټ اخلاقو ته وجې نه له گمراهي څخه راگرځېدل او په همدغه سمه لاره به روان وو، کله به چې خلکو د صحابه کرامو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ غوره او ښه اخلاق وليدل نو په هغوی به يې دومره زيات اثر وکړ چې معه خپل بد عملونه به يې له پامه بد شول او سمدستي به يې ته يه وبستله، تردې چې کافرانو به دهغوی اخلاق او ښه عملونه وليدل نو په اسلام به مشرف شول، اوس خو چې خلک رموب دا کمزوري عملونه وويني نو خدای مکړه له دين څخه يې زړه تور شي زياتره وخت چې کافران د مسلمانانو عملونو او ظالمونو ته وگوري نو داشک ورسره پيدا شي چې دا دين به په حقه وي او که نه؟

د حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ او قاضي شريح واقعه

دامير المؤمنين حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په خلافت پرمهال چې کله دى مبارک د مسلمانانو خليفه ؤ، دده د بدن زغره ورکه شوه، څه وخت پس يې دغه خپله زغره د يوه يهودي په لاس کې وليده، وې پېژندله نو په دغه يهودي يې دعوه وکړه چې دا زغره زما ده، هغه ورڅخه انکار وکړ، د حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ د خلافت پرمهال قاضي حضرت شريح رَحِمَهُ اللَّهُ ؤ، نو حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ او يهودي دواړه د قاضي حضور ته ورغلل او حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عريضه

ورته وړاندې کړه چې زما دغه زغره يهودي رانه وړې ده، يهودي منکر شو، حضرت شريح حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته مخ راوگرځاوه چې ته په دې خبره شاهدان لرې چې دا زغره ستا ده؟ حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خپل زوی حضرت حسين رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ او خپل غلام حضرت قمبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ د شاهدي له پاره راوستل، د حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رايه دا وه چې دخپل قريب شاهدي د سړي له پاره د قبول وړ ده، که د گټې په ځای کې وي او که د تاوان، اما د عامو صحابه کرامو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ لکه چې د احنافو هم همداسې مسلک دی چې د گټې په ځای کې د قريب شاهدي د قريب له پاره صحيح نه ده او که په ضرر دده وي لکه د يو چا په پلار بل چا دعوه وکړه، دغه سړي په خپل پلار شاهدي ورکړه چې رښتيا په تا باندې يې حق شته، دغه شاهدي يې منظوره ده، خو که ددغه شخص پلار په بل چا دعوه وکړي او دی يې شاهدي ورکړې نو دغه شاهدي يې نه منظورېږي.

به هر حال! حضرت شريح رَحِمَهُ اللَّهُ حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته وايي چې: اي امير المؤمنين! حضرت حسين ستا زوی ده او ستا په گټه يې شاهدي ورکړه، اود عامو صحابه کرامو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ او زما رايه داده چې د گټې شاهدي نه منظورېږي، بل څوک شاهد راوړاندې کړه! حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ورته وويل چې بل څوک شاهد نه لرم، ده ورته وويل: نو بيا خو زغره د يهودي ده، کله چې دوی بېرته د قاضي له مجلس څخه ووتل نو دغه يهودي د حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په شا پسې روان و، اوپه زوره يې نارې وهلې چې وگورئ!

اميرالمؤمنين ته سره له دې چې د مسلمانانو خليفه او مشر هم له ماسره د قاضي حضور ته وړاندې شو. دې خبرې ډير زيات اثر ورباندې وکړ چې که دا ددوی دين حق نه وي نو بيا له ماسره د مسلمانانو مشر د قاضي حضور ته کله تلو، نو معلومه شوه چې دغه ددوی دين پد حقه دی. په يوه ديني او شرعي حکم کې بادشاه او يو غريب عسکر مالدار او شتمن سره برابر دي، سمدستي يې کلمه طيبه وويله او يدا سلام مشرف شو.

دا د حضرت علي رضي الله عنه د عمل اثر و، يهودي له اسلام قبلولو وروسته دا وويل چې دا زغره په رښتيا سره ستاده او ورته تسليم يې کړه، نودد د بڼه عمل دوه گټې شوې، خپل حق هم ورته ورسېده او د سره هغه مقابل يهودي هم مسلمان شو.

البداية والنهاية ج ۸ ص ۸۱

له عبدالقادر جيلاني رَحْمَةُ اللَّهِ سره ځناور خبرې کوي او دده په يوه خبره عمل کولو څومره خلک توبه کار کيږي

عبدالقادر جيلاني رَحْمَةُ اللَّهِ چې په پيران پير صاحب باندې مشهور دی، د حج په شپو ورځو کې حاجيان د عرفات په غونډۍ ولاړ دي، هغه وخت دی هلک و، غوا يې روانه کړې او پيايي يې، کله چې دشتې ته ووت، دې غوا ناڅاپه مخ ورته راواړاوه او ورته وې ويل: يَا عِبْدَ الْقَادِرِ! مَا لَٰذَا خُلِقْتَ وَلَا يَهْدَا أُمَرَاءُ يَا عِبْدَ الْقَادِرِ! ته الله تعالی دغواگانو د پوولو او ساتلو له پاره نه يې پيدا کړی،

لومړۍ ټوکه

اونه په دې مامور یې، ته یې د خپل معرفت او بندګۍ له پاره پیدا کړی یې، دی ووهریده، چې غوا او بیا دهغې خبرې کول؟ دی کوچنی هم و، نو بهرته راوگرځېد، خپلې مور ته راغی، پلار یې هم مړ دی، نو مور ته یې وویل: چې ماته اجازه وکړه چې زه د الله تعالی دین زده کړم، معرفت حاصل کړم، بغداد ته ولاړ شم، ترڅو د نېکانو زیارتونه وکړم او هلته علم حاصل کړم. مور ورته وویل چې ولې څه پېښه ده؟ ده مبارک ورته هغه د غوا واقعه ذکر کړه چې غوا داسې راته وویل: له دې سره بام ته وخوت او ویل یې چې هغه دی ټول خلک په عرفات ولاړ دي، دخداي جَلَّ جَلَّالَتُهُ عبادت کوي او زه غوا پیایم، کله چې دده پلار مړ و نو په عیراث کې ورڅخه اتیا دینار پاتې ونو مور یې جگه شوه (۴۰) روپۍ یې دده بل ورور نه ورکړې او څلوېښت یې ده ته په لستونې کې ور وگنډلې او مور مبارکه یې خدای پاماني ته ورته راووتله، ورته یې وویل چې زویه! ما نور ته له خپل ځان څخه بېل کړې، تر قیامت پورې به بیا زه او ته سره ونه وینو، ما دین ته وقف کړې اود خدای جَلَّ جَلَّالَتُهُ د رضا له پاره د دین علم حاصلوه، چې ترڅو دې علم پوره نه وي حاصل کړی نو بهر ته به نه راځې! خو دا یوه خبره به مې هر وخت په یاد ساتې چې هروخت به رېښتونی اوسې او رېښتیا خبره به کوي! په طالبی او خدمت کولو کې به صادق اوسې! هر کار به دې رېښتونی وي

حضرت پیران پیر صاحب کشر هلک ده، کله چې له کور څخه روان شو، نو له یوې قافلې سره ملګری شو چې هغوی هم د بغداد په لور روان وو، یو ځای ته چې ورسېدل نو په آسانو سپاره غله

ورته رامخې ته شول، ټوله قافله يې ودروله، غلو شروع وکړه او د قافلې له خلکو سره چې څومره مالونه وو هغه يې ورڅخه واخيستل، پيران پير صاحب وايي چې کله غله ماته راوړسېدل ماته يې راپام نه شو، يو غل راغی او ناڅاپه يې راته وويل چې: له تاسره څه شی شته؟ ما ورته وويل: هو! هغه راته وويل چې څومره شی درسره دي؟ ما ورته وويل چې: څلوېښت ديناره، هغه راته وويل چې په کوم ځای کې دې ايښي دي؟ ما ورته وويل چې: په دغه کميس کې مې گنډلي دي، دا خبره د غله زړه ته ونه لوېده چې دا ماشوم هلک هسې په ما باندې مسخرې کوي، څوار او غريب هلک ده، له ده سره دومره دنيا له کومه شوه؟ دا غل هم راڅخه تېر شو، بل غل راغی او هغه ته مې هم دغسې خبره وکړه، هغه هم راڅخه تېر شو، کله چې دا غله خپل هغه مشر ته ورغلل چې ټوله قافله يې چور کړې وه او اوس يې په خپل منځ کې سامانونه سره تقسيمول، نو هغه مشر له دې نورو څخه پوښتنه وکړه چې له چا سره خوبه مو څه پرېښي نه وي؟ دغو دوه کسانو ورته وويل چې: يو غريب هلک مونږ ته وويل چې: له ماسره څلوېښت دينار شته. خو موږ دهغه دغریت له وجې دهغه په خوله باور ونکړ نو هسې مو پرېښودلو، مشر ورته وويل چې: راوې غواړئ! کله چې دی ورغی نو د غلو مشر ورڅخه پوښتنه وکړه چې: له تاسره څه شی شته؟ ده ورته وويل: بلې! هغه ورته وويل چېرې دي؟ ده ورته وويل چې: په لستونې کې مې گنډلي دي. کله چې يې دده لستونې وشکاوه نو روپۍ يې ورڅخه را ووستې، نو د غلو دغه مشر پيران پير صاحب

ته وايي چې: څه وجه او باعث و چې دغه پټې روښۍ دې مونږ ته رابښکاره کړې استا دغه لستونې ته خو زمونږ پام نه و، دی ورته وايي چې: زما مور له ماڅخه وعده اخيستې وه چې زويه په پخپله خبره کې به ريښتونی اوسې نو زه به په خپله هره خبره کې ريښتونی اوسم، زه له خپلې مور سره کړې وعده نه ماتوم. د پيران پير صاحب د صداقت دا اثر وو چې د غلو د مشر په زړه خدای جَلَّالُهُ دا اثر کېښود، په ژړا يې شروع وکړه چې مونږ خود الله تعالی سره وعده کړې، خو بيا هم په دې وعده کې ريښتونی نه يو، څو کاله پرله پسې دا وعده مونږ ماته کړې ده، مسلمانان څوروو، وژنو يې او مالونه يې چور کوو، او په ايمان کې خو وعده داده چې مسلمان به مسلمان ته ضرر نه رسوي. نو د حضرت شيخ عبدالقادر جيلاني رَحْمَةُ اللهِ په واسطه د غلو مشر له خپل دغه بد عمل څخه توبه وويسته، کله چې ده توبه وويسته نو عامو غلو ورته وويل چې: ته په غلا کې زمونږ مشر وي! نو نن په توبه کې هم زمونږ مشر يې! که تا له خپلې گناه څخه توبه وويسته نو مونږ ټول هم توبه وباسو. ټولو توبه وويسته، د ټولې قافلې خلکو ته يې خپل خپل مالونه وسپارل.

[نفحات الانس ج ۱۲ ص ۶۸۰/۶۸۱]

نو پيران پير صاحب په خپله خبره کې ريښتونی و، ده د ريښتينولۍ دومره اثر و چې خدای پاک جَلَّالُهُ هغه د غلو له دده د يوه عمل په واسطه توبې ته برابره کړه، له خپل بد عمل څخه يې راوگرځول.

نو مخکني اسلاف مبارکان که هغه صحابه کرام رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ دي او که اولياء کرام دي، که مشايخ دي او که علماء کرام وو، دوی ټول داسې وو چې د دين نمونې وې، هغوی ته به چې چا وکتل نو ددوی د عمل او قول څخه به متاثر کېدل، بيا به خود به خود ورواوښتل، خپلو گناهونو ته به متوجه شول، چې زه څرنگه به ځايه او په گناه کې لگيا يم.

نن چې له مونږ څخه خلک ورځ په ورځ نفرت کوي، له طالب، ملا، حاجي او مجاهد څخه نفرت کوي نو دهغې وجه داده چې زمونږ په خپلو ويناوو او اعمالو کې توافق نشته، په دواړو کې مو د اصلاح کوشش نه دی کړی، صداقت نشته، که داسې نه وي نو که مونږ له الله تعالی سره په وعده کې رېښتوني شو، په خپلو اعمالو کې رېښتوني شو، مخلصين او صادقين شو، بيا به الله تعالی خامخا دا اثر پيدا کوي چې هغه بدبخته خلک به هم تابع کېږي. ډېر وخت بدماشان وي، خو خليفه صاحبانو ته ورشي چې صاحبه! که ماته څه خدمت وي، د نورو خلکو د خورولو له پاره کوشش کوي، خلک وژني او پيسې، مال او دولت ورڅخه اخلي، خو په خانقاه او دربار کې ځان بيا غلام وړاندې کړي، چې که ماته څه خدمت وي. ددې وجه داده چې دا خلک الله تعالی ته تابع او منقاد دي، نو ځکه نور مخلوق دوی ته تابع دی نور خو وخت دغسې ده، کوم اخلاص او صداقت چې مخکې و، هغه خو اوس بالکل محال ده چې موجود شي، خو بيا هم که له خپل وس سره سم د الله تعالی سره په خپل قول او عمل کې مخلص شو بيا به طالب، ملا،

حاجي، شيخ، صوفي او مجاهد ته هم هر سړی لاس په نام ولاړ وي، د دې مطلب دا نه دی چې مونږ دا فکر وکړو چې ماته دې څوک لاس په نامه ولاړ وي، بلکې معنا يې داده چې الله تعالى به دهغوی په زړه اثر غورځوي، کشر به يې هم ادب کوي او مشر هم، څوک چې الله تعالى ته تابع شي، بيا نو الله تعالى ورته خپل مخلوق او ملائکې تابع کوي. په حديثو کې ثابت ده چې: د طالب د پښو لاندې ملائکې وزرې غوړوي، هغه پاک مخلوق، انسانان، حشرات او نور حيوانات يې ټول تابع شي، لکه چې د ډېرو اولياء کرامو په حالاتو کې داسې راغلي دي.

څوک چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ تابع شي مخلوق به دده تابع شي

د مالک ابن دینار رَحِمَهُ اللهُ په هکله راځي چې: د گرمي وخت و، دی له یوې ونې لاندې ویده و او مار پانډه په خوله کې ورته نیولې او پکې (پنځکې) ورباندې وهي. (تذکره الاولیاء فارسي چاپ ایران ص: ۱۶۸)

امام قشيري رَحِمَهُ اللهُ وايي: چې یوسړي راته قصه کوله ویل يې: یوخل حضرت ابراهيم ابن ادهم رَحِمَهُ اللهُ د یوباغ ساتنه (پیره) کوله زه ورغلم چې گورم دی ویده ده او مار د نرګس بڼکه را اخیستي او په ده باندې (پنځکې) وهي. (جامع کرامات الاولیاء ج: ۱ ص: ۱۳۱)

سره له دې چې مار د انسان دښمن ده، هغه ورته تابع او پکې ورباندې وهي. څوک چې الله تعالى اودهغه له دین سره مخلص شي، نو بیا الله تعالى ورته هرڅه مسخر کړي، دده په خزانو کې

خود هېڅ شی کمی نشته، نو بیا وگورئ! چې زمونږ ستاسې په
 ټول او عمل کې څومره اثر پیدا کوي، خو خبره په مونږ کې ده، چې
 که مونږ مخلص شو، د الله تعالی رضا مو مطلب شي، که یوه خبره
 په صداقت وي، نو په دې یوه خبره کې به دومره اثر وي چې د جنت
 بنگلې به په لاس ورځي.

نبي کریم ﷺ چې کله د بدر په میدان کې و، د جهاد
 مشوره یې عملي کوله، هلته ډېر تکلیف و، ځینو خلکو څه
 کمزوري وښودله، د انصارو کرامو څه خلک ورته رامنځ ته شول، او
 ویې ویل چې: مونږ د بني اسرائیلو په شان نه یو، چې هغوی خپل
 پیغمبر حضرت موسی علیه السلام ته ویل: ﴿فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ

فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ﴾ [سورة المائدة]

ژباړه: پس څه ته اوځي دي، رب ستا د یاته اومشر ورور
 اومړی ستا چې هارون دی، نو جنگ وکړئ تاسې دواړه بېشکه
 موږ دلته ناست یو (له جنگه، په انتظار دبري ستا).

نه! مونږ داسې نه یو، بلکې مونږ به له تانه مخکې، شاته، بڼي
 طرف او چپ طرف ته به هم جنگېږو، په دې یوه خبره رسول
 الله ﷺ دومره خوشاله شو چې حضرت عمر فاروق رضی الله عنه
 وایي چې: زما د ټول وخت عمل دې نه وای خو دا یوه خبره چې ما
 کړې وای.

لومړی ټوک

نو په یوه خبره د خدای جَلَّالُهُ رُضا پیدا کېږي، په یوه خبره د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُضا پیدا کېږي، په یوه خبره د الله تعالی دیدار پیدا کېږي. دا یوه کلمه طیبه چې څوک په اخلاص ووايي سره له دې چې اویا یا اتیا کاله یې په کفر کې تېر کړي وي، بیا هم ددغې یوې کلمې په برکت چې په اخلاص یې ووايي خدای پاک دومره لویه او درنه گناه ورته ښيي او ددغې یوې کلمې په ویلو سره یې خپل دوست کړي، په یوه کلمه سره خپل دیدار ورکړي

که یو کافر یواځې کلمه ووايي او له دې سره متصل وفات شي، نور لمونځ اودس، زکات، روژه، حج او نور اعمال صالحه یې نه وي کړي، نو بیا به هم الله تعالی جنت ورته ورکوي، خپل دیدار او هغه نعمتونه به ورکوي کوم چې نورو جنتیانو ته یې ورکوي، خو شرط یې دادی چې دغه کلمه یې په رښتیا سره ویلي وي، که رښتونی نه وي په زرگونو تسبیحات چې ووايي، په زرگونو رکعتونه نفلونه وکړي، صدقات او خیراتونه وکړي له دې ټولو سره سره انسان ته دیوې ذرې په اندازه خیر هم نه شي تر لاسه کېدلی، ځکه چې هلته نیت خراب ده، اخلاص نشته

ضروري او مهمه خبره داده چې ملګري یو بل ته متوجه وي، که کوم وخت د شریعت مخالفت پکې لیدل کېږي باید چې ورته یې ووايي. ملګری هم باید دغه نصیحت په ځان بوچ ونه ګڼي، که مونږ د شریعت په چوکاټ کې یو بل ته عیبونه په گوته کړو نو په خپله اصلاح منځ ته راځي. او که چېرې خپل عیب راته نه معلومېږي او د بل خبره هم راباندې بده لګیږي. غوږ نه ورته نیسو. په ځان یې

بوج گنو نو بيا خواصلا کهدل محال (ناشوني) دي، کله چې مونږ
له خداي جَلَّ جَلَالُهُ سره مخلص شو نو بيا به نصيحت هم اثر راباندې
کوي، که مونږ يو بل چاته څه خبره کوو په هغې کې به هم اثر وي او
الله تعالی به ښه اثر ورباندې مرتب کړي

وَاٰخِرُ دَعْوَانَا اِنَّ الْحَمْدَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

وَصَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی غَدْرِ عَلَقِيْهِ وَكُوْر عَرْشِهِ مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ وَاَصْحَابِهِ اٰمَنِينَ (آمین)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library